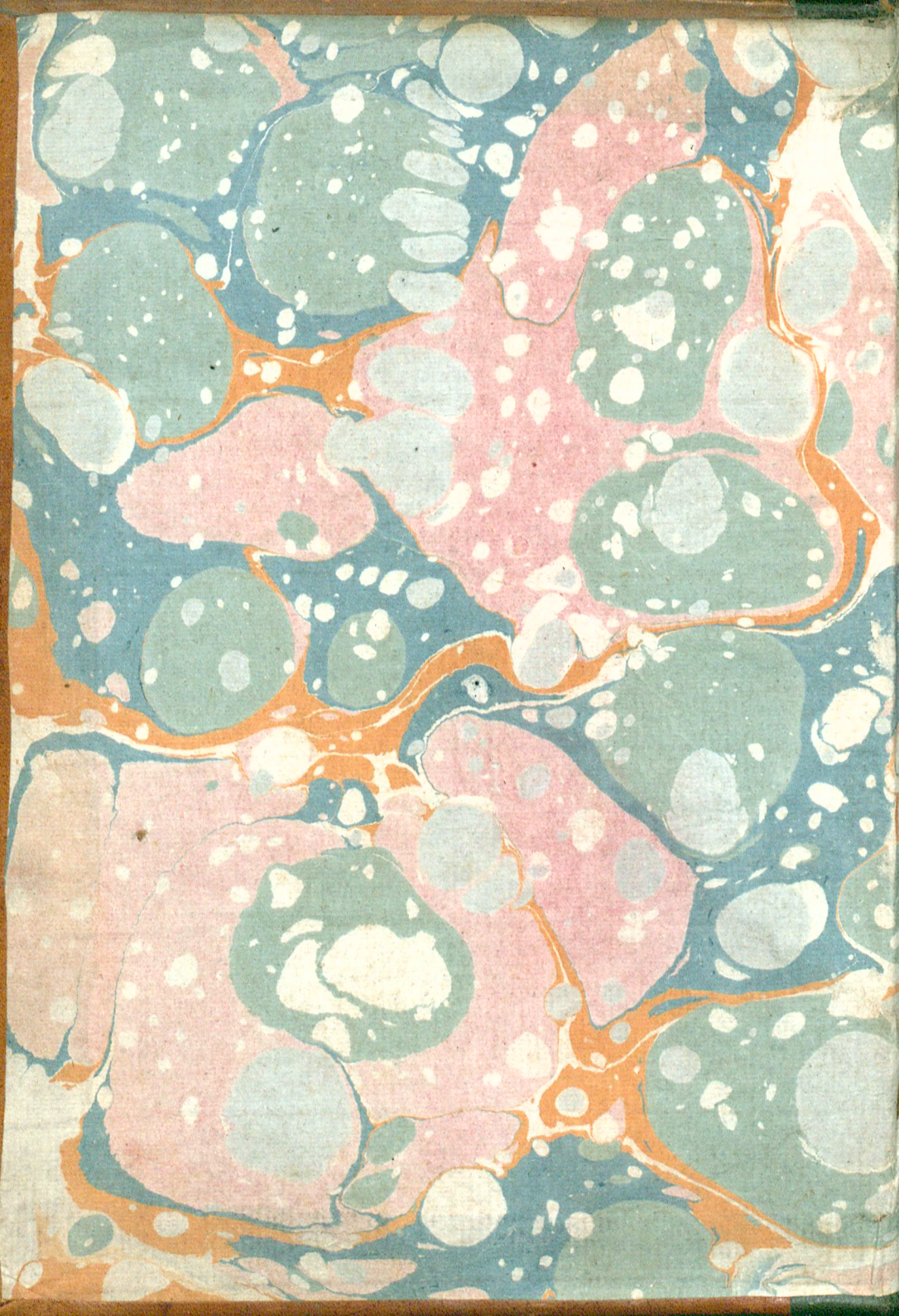
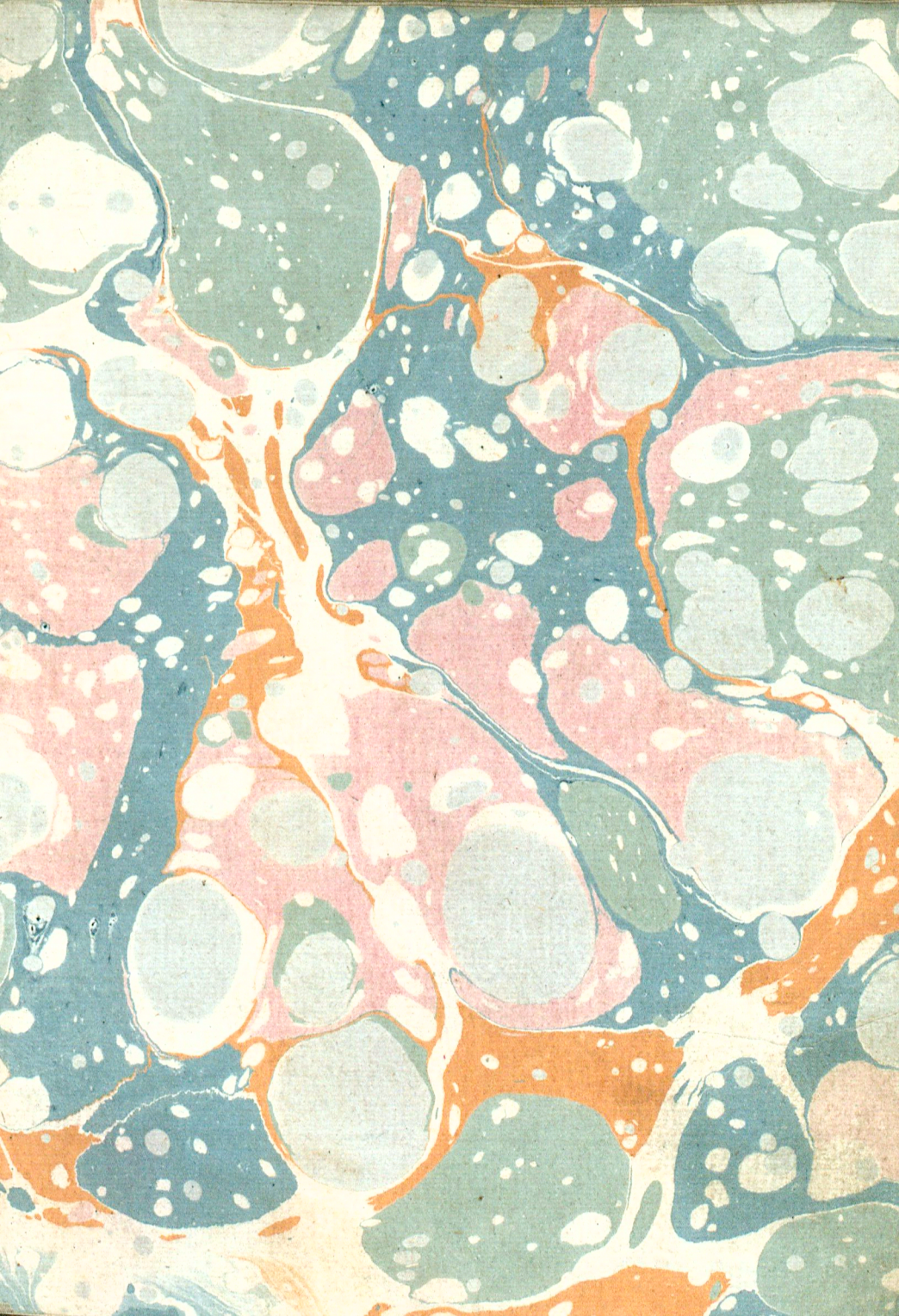

I

137949

Incunabel

30
18. B. 13. C.

Incipit cōpendiosa et optima
expositio duodecim librorum meta
physice Aristotelis secundum viam Scoti
per clarissimam philosopham et theolo
gum magistrum Nicholauum de Dor
baliis prouincie Turonie ordinis
minorum.

Expedita

secunda parte huius
tractatus que erat de

physica restat agere de tertia pre
videlicet de metaphysica. Circa quod
primo videndum est de eius subie
cto. **I**n hoc cuius euidencia secundum
doctrinam Scoti in hoc primo et in
prologo primi inuenitur quod de sub
iecto theologie presupponendo ea que
dicta sunt de subiecto scientie prio
capitulo primi philosophorum. **P**rimo ali
qua primitas secundo aliquas con
clusiones subiungas.

Quantum ad primum sciendum quod
ens inquantum ens scilicet in communi sumptum
secundum rationes entis prima diuisio
ne diuiditur in ens finitum et infinitum
Nam diuisio entis in decem predicam
enta non est eius prima diuisio
sed alia est prior ea et accipiendo
alterum membrum scilicet finitum diuiditur in
decem predicamenta unde deus cadit
sub uno membro diuisiois et decem
predicamenta sub altero. **S**omne enim

^{mentale}
ens predicabile est finitum ideo deus
est ens extra genus.

Item sciendum quod quantum ad pre
sens sufficit quod duplex est primitas
scilicet perfectiois et adequationis. **P**rimi
tas perfectiois inquantum scientia respi
cit gradum entitatis rei. Et sic illud
dicitur primum quod est nobilius ens
quocumque alio ad illam scientiam per
tinere unde secundum hanc primitatem
deus est primum consideratur in hac
scientia id est perfectissimum. **S**ed primi
tatem adequationis voco primitates
quia subiectum et scientia adequatur
ita quod nec scientia excedit subiectum
nec e converso sed quicquid aliquo
modo cadit sub consideratione scientie
cadit sub consideratione formalis sub
iecti et e converso. **Q**uicquid precipue
rationes formales subiecti cadit sub
ratione formalis illius scientie et sic si ens
inquantum ens ponatur primum subie
ctum in metaphysica quicquid precipue
rationes entis cadit sub considera
tione metaphysice et quicquid conside
ratur in metaphysica consideratur sub
ratione entis.

Notandum insuper quod ens inquantum
ens dicitur unum conceptum eorum uniuo
cum et reale deo et creature de quo
habetur in quarto huius et sic de pri
mo principali.

Quantum ad secundum sit hec pri
ma conclusio. ens inquantum ens est

pprias passioēs pbat̄ur p' d'hm
q̄rto h' metaphice. Et sciētia que
speculat̄ ens inquantuz ens ⁊ que
huic insunt p se. Itēz ibidē caplo
tercio dicit q' sicut numeri inqua
tuz numer' sunt pprie passioēs vt
paritas ⁊ imparitas sic ⁊ enti in
quātuz ens.

Sed cōtra istā cōclusionē ar
guīt sic. si ens inquātuz ens h'z ali
quā pprias passioēs sit. a. tunc sic
si ens habet passioēs. a. igit' ē nihil
dñs est falsuz igit' ⁊ añs falsitas ⁊
sequētis p' q'z nō ens nō est passio
alicui' pbat̄io cōtra omē subiectū
est extra essentiā passiois cum ca
dat in diffinitōē passiois vt addi
tum. 12. metaphice. sed quicquid
est extra entis naturā vel essentiaz
est non ens. ⁊ p' sequēs nihil seq̄t
q' ens s'm totā suā cōitatez non p'
dicetur in quid de quolibet. **R**e
spōdeo ad istud q' a. idest passio
entis non est simplr nihil. **R**ed pro
batōēz cuz dicit' q' omne subiectū
est extra rōēz vel cēntiaz passionis

Dico q' si p' esse extra essentiā ali
cui' intelligit' esse extra cōceptum
formalez eius sic cōcedo suāz sub
iectuz differt formaliter a sua pro
pria passione ⁊ sic in sua diffinitō
ne cadit vt addituz. **S**i vero per
esse extra essentiā intelligis distīn
cionē realez que est inter rez ⁊ rez

sic nego quia ppria passio nō di
stinguit realiter a subiecto ⁊ p' cō
sequēs. a. est ens reali ⁊ nō nihil.
nō tamē est ens formalr. Est enim
mediū inter ens formalr ⁊ nihil. s.
aliquid quod nō est hoc vel illud.
tamē inter ens reali ⁊ nihil nō est
mediū. Quod antez addit q' ens
s'm suāz cōitatez nō p'dicat in quid
de omnib' nō habeo p' incōueni
entis sed p' necessario q' impossibi
le est ens p'dicari in quid de vlti
mis differētis nec de pprijs eius
passionib' nec de pprijs cōtracti
uis quibus cōtrahitur ad ens cre
atuz ⁊ increatuz sicut ostendaz in
quarto. **S**ecunda cōclusio ē q'
passioēs entis sunt de eo demon
strabiles. probat' illud quod est p'
fectōis in qualibet sciētia nō ē ne
ganduz in sciētia pfectissima sed
pfectōis est in quacūq' sciētia q' d'
monstret passioēs de subiecto cuz
sciētia sit habitus cōclusionis de
mōstrate ex primo posterior. con
clusio enīz demonstrata cōtinet pas
sionēz demonstratūas de subiecto
igitur hoc non est negandū in ista
sciētia pfectissima que est de en
te vt de subiecto vt patebit cōclu
sione sequenti.

Sed contra istāz cōclusionem
arguit sic q' in demonstratōē poris
sima sumi debet p' medio aliqd

A. 7
i. cōclusionē
sicut arguitur
ex p' p' q'z
nam habet

R. 0
formale
esse ex essentia
sealor

ca. 12
bas
qui
p' q'z
ma
et
de
lito
i. d'
et
re
a.
2. 9.

A. 7
p'
mediū

differentes iter subiectū 7 passioes; s; in ens 7 suā passioes nō est aliqd mediū, ergo de ente nō pōt demonstratōe potissima demonstrari. probatō maioris cui iter subiectū cōceptus est simplr simplex 7 suā passioes nō potest esse aliqd mediū, sed conceptus est simplr simplex, ergo ic. probatō maioris quia illud mediū aut est diffinitio subiecti aut passiois aut mixtū ex diffinitōe istius vel illius subiectū 7 passio que habēt conceptū simpliciter simpliciter cum sunt ens 7 sua passio nō pōt diffiniri, ergo inter ens 7 suā passioes nullā demonstratiū mediū potest sumi. Preterea nullū subiectū ē in pot^a contraditōis ad passioes demonstrabiles de illo, sed ens est in potentia cōtraditōis ad ea q̄ ponūt passioes eius, ergo illa q̄ ponūt passioes entis n̄ sunt demonstrabiles de illo, maior p^o q^o passio alit̄ inesset cōtingenter, 7 per cōns n̄ ē demonstrabil̄ nec scibilis de illo, minor pbat̄ inductiōe in passionib^{us} diffinitōis entis vt sunt act^{us} 7 potentia causa 7 causatū ic. q^o potētia vt potētia induit rōz act^{us} vel cōuerso, si ergo ens ē in actu vel potētia potest esse actu 7 non actu potētia 7 n̄ potētia. Preterea nulla passio demonstrabilis d̄ subiecto p̄dicat in qd de subiecto nec

de aliquo cōtēto sub eo, s; aliquid quod potitur passio demonstrabilis de ente, puta vnū p̄dicat in qd de cōtētis sub ente, quare ic. probo minorē secūdo metaphisice capitulo tercio in fine. dicit Aristo. q̄ sicut ens p̄dicat fm eandē naturaz de quātitate 7 qualitate ita 7 vnū, sed ens p̄dicat de decēz p̄dicamētis in quid, igit 7 vnū.

Respondeo ad primū cum dicitur q̄ in demonstratōe potissima oportet sumi ic. cōcedo maiorē s; minor est falsa. Ad p̄dationē dico q̄ inter ens 7 passioes entis potest sumi diffinitio dicens propter qd passiois, nō obstāt q̄ hec passio hēat cōceptū simplr simpliciter.

Ad cui^{us} euidentias sciendūz q̄ subiectū hīs ples passioes sic se hz respectu illarū q̄ ipse fluūt ab ipso subiecto fm quēdaz ordines nālem, qz vna mediāte alia, ista q̄ prior passio est causa, ppter quid inherētē secūde passiois ad subiectū, 7 pōt sumi pro medio ad demonstrandā secundaz de subiecto.

Exemplūz habere angulū extrinsecū equialētes duob^{us} intrinsecis sibi oppositis, 7 habere tres angulos duob^{us} rāis equales sunt due passioes triangulū hūtes se ad ipsūz triangulū fm ordinē naturalē ista q̄ vna inest mediante alia.

ad hoc de quod dicitur in fine
aristotelis videtur R. p.

ad hoc de quod dicitur in fine
aristotelis videtur R. p.

ad hoc de quod dicitur in fine
aristotelis videtur R. p.

exemplūz

ad hoc de quod dicitur in fine
aristotelis videtur R. p.

vna potest sumi pro medio ad p
banduz aliā demōstratōez qz per
habere angulū extrinsecū p batur
triangulus habere tres sed nunq
habere angulū extrinsecū est diffi
nitio ipsius habere tres est vtiqz
diffinitio nō dicēs quid sed prop
ter quid nā diffinitio ppter quid
est mediuz in demōstratōe. 7 hoc
modo ois causa est mediū dicens
ppter quid effectus. Unde Aris.
secūdo posteriorū ^{1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.} ^{1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.} ait est me
diuz 7 causa. Ad propositū cū
entis sint plures passiōes nō opoz
tet querere diffinitōz quid est ad
probandū de ente passiōez sicut
querit ratio sed sufficit diffinitio
ppter quid. hec est vna passio re
spēdu alterius. s. prior respēu po
sterioris. sic diffinitio passiōis est
mediū demōstratōis secūdo po
steriorū. passiōes igitur entis ha
bēt quēdā ordinē inter se in cō
patōe ad ens 7 vna potest sumi p
medio ad demōstrandūz aliā.

¶ Crede tamē qz ens vel qcuqz e^o
passio sit indiffinibilis diffinitōe
dicēte quid est. vtpote qz cocept^o
simpliciter simplex non est diffini
bilis vt patz p Aristo. quarto me
taphisice cōtra Platonē.

¶ Sed hic est dubiū que passio
sit prior 7 que posterior in passio
nibus entis vt vna aliāz possit de

inōstrare. Respōdeo saluo melio
ri iudicio quicqd sit de alijs pas
sionibus. quia nimis plixuz est 7
difficile est videre de omnibus
passiōibus entis. Dico tamen vt
mibi videt qz vniuz sit simplr pri
ma passio entis sum qz probat d
ea Aristot. qz significat eandē na
turaz cū ente quarto metaphisice
caplo secūdo. s. quia dicit secū
do metaphisice caplo tercio qz nī
hil refert reducere omia entia ad
ens 7 ad vniū cuz idēz significent
cōuertibilr. Post hanc videt ve
ruz secūda passio entis. tertia at
bonū. nam ratio vitatis videt ēē
prior ex natura rei qz bonitas sic
intellectus naturaliter est prior vo
luntate. quia sūm Augustinū. nihil
volituz nisi p̄cognituz. Sic potest
dici de alijs passiōibus cōsequen
ter qd subtiliori lectori relinquo.

¶ quod si ita est vniū potest sumi p
medio ad demōstrandūz ens esse
veruz. 7 verum potest sumi p me
dio ad demōstrandūz ens esse
bonum. 7 sic de alijs. ipsuz autēz
vniū remanet indemonstrabile de
ente. vel propter defectū mediū
vel quia ipsuz inesse enti est per se
notuz vel propter vtrqz.

¶ Ad secūduz cuz dicit qz nullū
subiectū est in potētia cōtradictio
nis. dicit qz passiōes disiuncte

Et hūc p̄x ta mediū
libz cōdit q̄mō
p oēs causas p̄bit
demonstrare

ens vel qcuqz passio
simpliciter simplex
diffinitus dicente
qd.

Dubia.

pal.

R.

hec est entis conditio primi subiecti
c^o cumqz passiois / ^{subiecti} / s^z minor p^o qz
passioes metaphice puta vnus ve
rū bonuz. actus ⁊ potētia. nccitas
^{vel} cōtingētia ic. nō sunt alie^o entis
inferioris p se ⁊ primo sed c^o libet
inquātuz ens. naz als nō uenirēt
enti. igit sunt passioes etis inquan
tuz ens p se ⁊ primo.

phus
Cōfirmat qz ista sciētia vocat
metaphisica a metha quod ē trās
⁊ pcos quod ē sciētia quasi tran
scēdens scia. *p. e. de transcendentibus*

Aug^o p^o.
disting.
Cōtra hanc cōclusioez ar
guit multipl^r p^o sic. Illud quo
scia formal^r dicit^r ⁊ quo formal^r
denoiatur est eius ppriū subicm
sed ens sic cōe non dicit^r hui^o mōi
respātū scie metaphice igit ic. ma
ior est euidēs. hec ei sunt conditio
nes primi subiecti. s. qz denomiet
formal^r sciaz ⁊ qz. s. distinguat. se
eant enī scie quēadmodum ⁊ res
ea a q^olib^o scia
de q^obus sint
tercio de ania. ⁊ minor pbatur qz
tuz ad p^omā ptem videlz de disti
ctōne. qz sexto metaphice diuidit
Aristo. tres ptes sciētie speculatie
scilz phisica que est circa inseparabi
lia ⁊ mobilia. ⁊ mathematicaz q
est circa separabilia ⁊ immobilia. ⁊
metaphisica que est circa immobi
lia ⁊ separabilia cuiusmodi sunt
substantie separate. Si igitur di
uisio sciētiarū speculatiuarum sit

per
conueniēs videt qz sit circa ppria
subiecta ipsarū. Secūda ps mino
ris de denoiatōe patet ex plogo
hui^o vbi vocat^r Ihus hanc scien
tiā diuinā qz est diuinor. igit ic.

Aug^o 22.
C^o Preterea si ens sic cōe sit sub
iectuz in metaphica. ergo in specu
latione entis sic cois cōsistet felici
tas naturalis. cōsequēs est falsum
ergo ⁊ aūs. / pbatio cōe. s^m Arist.
decimo ethicoz dicit qz felicitas
naturalis cōsistit in cōsideratōe me
taphisicali. tūc sic. noticia subiecti
in sciētia cōtinet v^olualiter totā no
ticiā illius habi^o vel sciētie. ergo
est pfectior quā cōqz alia in illa sci
entia. quia quod cōtinet aliqd vir
tualiter est eo pfectius. si igit feli
citas consistit in aliquo actu meta
phisico maxime ⁊ circa actuz cog
noscendi subiectū metaphisice qd
est ens p te. cō iste actus sit pfectis
simus in metaphisica. / falsitas cō
sequētis in hoc patet qz noticia en
tis vt ens non est simpliciter perfe
ctissima. Preterea si ens sic cōmu
ne est primū subiectū metaphisice
igit metaphisica sub se oēs alias
sciētiās subalternat. cōis est falsuz
ergo ⁊ aūs. / pbatio cōe qz tūc s^m
lectum c^o libet scie eēt sub subiecto
metaphisice. hec est conditio scien
tie subalternate. p^oio posterioruz.
vel ponit in numerū euz subalter

Aug^o 22.
falsitas quōis qz cō metaph^o ubi. tūc distinguit
tres ptes entis scie speculatiue. qz non
eēt. si omnes alie subalternaret metaph^o.
Probo. quia scie subalternat

nātibus vel nō, si sic ergo eēt plu-
 res sciētie speculatiue q̄ tres cum
 multe sint sciētie subalternate. Si
 non possit in numerz ergo phisica
 ⁊ mathematica cōponūt nūerū cū
 uetaphisica non subalternatur ei
 quod erat pbandū. **P**reterea
 de subiecto sciētie o3 esse notum si
 est ⁊ quid est p̄tio posteriorz. s3 in
 ista scia nō est notū qd est ens. igr̄
 nō est subiectū hic. mior pbat. q̄
 ens est cōsiliū nō h̄ns gen^o ⁊ dif-
 ferētiaz ergo nec diffinitōz. g^o nec
 qd cū diffinitio dicat qd p̄tio to-
 picorū. p̄ terea subiectū c^o s3 scie h3
 ppria p̄cipia ex p̄tio posteriorz
 s3 ens sic cōe nō ē huiusmōi g^o ⁊ c.
 p̄batio mioris. tuz qz ente nihil ē
 prius. p̄cipiū at est prius p̄ncipi-
 piato. tuz qz si ens inq̄tū hui^o mōi
 ⁊ ut sic cōe h̄ret p̄cipia. ergo qd
 libet ens h̄ret p̄cipia. **S**ic enim
 arguit **A**risto. p̄tio posteriorz de
 reduplicatione. si iusticia esset bo-
 nus in eo quād bonū iusticia esset
 omne bonū. cōsequēs est falsus. qz
 tunc esset p̄cessus in infinitū. in prin-
 cipijs ⁊ p̄ncipiatis. **I**tem substā-
 tia est primū subiectū hui^o sciētie
 ergo ens nō est subiectū. cōsequen-
 tia patet. quia eiusdem sciētie non
 sunt plura subiecta p̄ia. añs
 p̄batur ex sexto metaphisice. sub-
 stantie querūtur p̄ncipia ⁊ cause

Sed illud cui^o p̄ncipia ⁊ cause
 querūtur in scientia est eius subie-
 ctus. **I**tem arguit qz deus ⁊ intel-
 ligentie siue genus substātaruz se-
 patuz quod idem est sit hic subie-
 ctus p̄ **C**omentatores p̄mo phisicū
 corū cōmento vltimo dicentem qz
 p̄ma phia idest metaphisica que
 nitit̄ probare entia sepabilia esse
 peccat. **G**enus enī entīū separorū
 esse non declarat nisi in sciētia na-
 turali. hec enī entia sunt subiectū
 metaphisice vel phie p̄ime. ⁊ im-
 possibile est aliquā sciētiāz p̄bare
 suū subiectū esse.

Ad ista respōdeo dicenduz est
 ad p̄mū qm̄ dicitur qz quo sciētia
 formaliter distinguitur ⁊ c. dico qz
 ista maior nō est vā vliter. **A**d
 cui^o euidentiā notandū p̄mo qz
 scia nō videt̄ ēe tātuz circa aliqd
 tanq̄ circa subiectū p̄ncipale cōsi-
 deratū. s3 ēt circa causas subiecti.
Exēplū in libro de aia tractat de
 diffinitōe aie ⁊ ptibus ⁊ passionē
 bus ei^o q̄uis illi^o scie ponat subie-
 ctū corū aiatū cui^o aia est p̄ncipi-
 piū ⁊ sic de multis alijs.

Cōfirmat̄ ēt in p̄posito de me-
 taphisica. n3 eius cōsideratio est
 circa causas altissimas nō tanquā
 subiectū p̄mū s3 tanq̄ circa p̄ncipi-
 pia subiecti. vñ in p̄^o sexti huius
 dicit qz p̄mū ⁊ cause querūt̄ entia

*A p̄ncipiū ubi p̄p̄ b3b ista cōclusionē. Ad aliquā sciam p̄inet q̄siderat̄ cōe. ⁊ p̄ncipia entis inq̄n-
 entō. s3 hoc non p̄inet ad scias p̄ales. quia vnaqueque considerat causas ⁊ p̄ncipia.
 eucha aliqua d̄terminatū genus entis. ut medicina q̄siderat p̄ncipia sanitatis
 ⁊ mathematica p̄ncipia entis mathematicorū*

cōsiderat igit̃ metaphsica causas
altissimas vt p̃cipia sui subiecti
vel etiā aliter cōsiderat eas vt p̃n
cipales ptes subiecti p̃mi qz sūt no
bilissia etiā. **Secūdo** nota qz sbe ima
teriales 7 immobiles non p̃tinet̃ ad
cōsideratōez alie⁹ sciētie p̃ctiaris
nobis note ex puris naturalibus
licet de ipsis sint multe p̃prietates
cognoscibiles quātuz est ex parte
Yearū nō tamē nobis via sensus. ^{quia}
aliqua sciētia possibilis est haberi
de eis. sed nō nobis via sensus. p̃
prietates autē scibiles a nobis via
sensus sunt passiōes entis. vñ vez
est qz ille sbe sūt s̃bictū alie⁹ scien
tie speculatie potēti eas cognosce
re sed nō nobis. Et ideo quātū ad
ea que scibilia sunt de eis cadunt
sub cōsideratiōe metaphice nō vt
p̃mū s̃bictū s; tāq̃ aliqd cōtētuz
sub p̃io s̃bictō qd̃ est ens. dens
eniz cognoscit̃ in metaphica nobi
lissio mō quo pōt cōsiderari in ali
qua scia naturalr acq̃sita. passiōs
nāqz entis cū eo ouerribiles cogno
sci in sūmo de aliquo ente. 7 passi
onū d̃iūctaz nobilissia d̃iūdens
eidē cōpetere in sūmo est nobilissia
ma cognitio naturalr possibil̃ de
deo. hec autē tota cognitio est me
taphica. quia cuius est cōsiderare
passiōē in cōi eiusdez ē cognolce
re passiōez eandez in summo de

eiusdem
eandez subiecto particulari.

Tūc ad rōz **Phī** de d̃iūctio
ne scie speculatie dico qz s; h^o mōi
d̃iūctio possit fieri penes subiecta
iuxta illud terciū de aia. **Secatur**
scie quēadmodū 7 res. nō tū soluz
sed et potest fieri p̃ p̃cipia vel
per p̃cipales ptes subiecti. 7 iō
hec sciētia est circa sepabilia 7 im
mobilia tāq̃ circa p̃cipia 7 ptes
p̃cipales subiecti. 7 hoc mō de
noiatur theologia 7 diuina nō a s̃b
iecto s; a causa. sic nālis scia d̃i a
natura q̃ tū nō ponit̃ cōiter s̃bictū
scie illius sed est p̃cipiū subiecti.

Ad secūduz qz tūc in speculatiō
ne entis cōsisteret felicitas naturalr
nego cōiaz. ad p̃batoz dico qz alq
qd̃ pōt esse p̃fectū duplr. vl̃ p̃mis
siue vl̃ positie. p̃io mō q̃ro vliuz
tāto p̃fectius. s̃o mō de iferi⁹ ē p̃fe
ctū suo sup̃iori. qz icludit aliquid
positie qz addit sup̃za sup̃i⁹. ex^o
aial ē p̃fectū musca p̃missiue p̃ tā
to qz pōt ēē ī aliquo iferiori p̃fectū
ori q̃ sit musca puta ī boie. s; mu
sca p̃fectior ē aiali positie p̃ tanto
qz icludit aial 7 aliqd aliud.
Ad p̃positū noticia s̃bicti in scia
est p̃fectior p̃missiue nō at positie.
Est enī cognitio qua scit̃ qz p̃muz
ens intelligit p̃ essentia sua. quod
p̃bat. xij. hui⁹ q̃ scire qz ens inq̃
tuz ens est vñū. **Luz** igit̃ ait **Aris.**

Decio ethicoꝝ q̄ in adu metaphi
sicali cōsistit felicitas natural hoc
habet v̄itatē p̄ quāto sbe imateri
ales sūt de cōsideratōne metaphisi
ce mō p̄exposito in quaz cōsidera
tōe cōsistit felicitas natural s̄n̄ ip
suz.

Contra omē v̄tualr contē
tiuū alicui⁹ est p̄fectius eo ēt posi
tiue, sed noticiā subiecti cōtinet v̄
tualr omnē aliā noticiā in illa sciē
tia igit̄ ic. Respondeo cōtinere v̄r
tualiter aliqd pōt esse duplr. vel
v̄rtualiter actualr, vel v̄rtualiter
potētiāl. D̄ria cōtinētia arguit
p̄fectiōez noticiā positie, fa solū p̄
missiue, sic ē in p̄posito maxie de
sciētia vna v̄nitate generis, p̄ximī
vel remoti, d̄ quo habet sexto h⁹

Balmanus
Ad tercium cuz arguit q̄ tunc
metaphica oēs alias scias s̄balter
net, nego cōn̄az, Ad probatōem dī
co q̄ p̄cedit ab insufficienti, naz ad
scias s̄balternā nō sufficit s̄bieduz
sub eo, sed plura alia regunt̄ int̄
que vnuz est q̄ noticiā inferior ac
cipiat principia sua ad probādūz
cōclūsiōez a sup̄iori. Regrit̄ ēt q̄
subiectā sciē s̄baltēnate addat alī
quā differētia accēntales ad s̄biēm
sciētie subalternātis quō se habet
p̄spectiua que ēt̄ de linea visuali
ad geometriā, 7 musica que est d̄
n̄bero sonoro ad arismetriā, n̄e
rus enī addit sonuz, 7 linea addit

visuale, hec cōditiō deest in p̄po
sito, licet enī subiecta aliaz sciētiāz
sint ex additiōe ad s̄biedum meta
phifice 7 aliqd cōstitūtū ex subie
cto metaphisice 7 aliquo addito,
illud tamē additū nō facit vnū p̄
accēs cū eo s̄ vnū p̄ se, illud naz
addituz vel est differētia mediate
vel imediate cōtrahēs ens q̄ per se
vnuz facit cū eute vel cū aliquo in
cludente ens in quātuz ens sicut bē
uarius addit supra numerz d̄rias
eēntiales. Ad q̄rtū cū dī q̄ de
s̄bico oꝝ p̄supponere qd est p̄cedo
s̄ mior ē fla, 7 cuz dī q̄ ens, h̄z qd
cū sit cōsimū 7 trāscēdēs dico q̄
illa ē in oī generalissio, qz nullā ge
neralissio h̄z qditate p̄prie dictā
cū nō hēat gen⁹ 7 d̄rias sup̄ se, 7
tū qd̄ h̄z qd, qz als n̄ p̄dicarent̄
in qd de aliq^o, vñ illa p̄batō ē in
sufficiēs, qz si n̄ h̄z qditate vel dif
finitōez p̄prie dicta q̄ nō hēat qd
vel qditate large sumēdo, nō enīz
seq̄ nisi de qditate sp̄ei c^o, p̄pe est
diffinitō, h̄z g^o ens p̄pe n̄ hēat qd
qd̄ expōit p̄ diffinitōz sic arguit p̄
batio ista, n̄ h̄z qd eo mō quo h̄z
fētiz, oꝝ ei i diffinitōib⁹ d̄ueire alī
quo mō ad aliq̄ simplr indefinibī
lia, qz n̄ ē p̄ced⁹ i infinitū in roib⁹
fm Aris, q̄rto h⁹, qditas igit̄ non
solū sūit p̄ diffinitōe qditatia sed
ē p̄ inclulsiō in ipsa.

Ad aliud quādo dicebatur q̄
ens inquātuz ens nō habet p̄ncipi
pia dicendū q̄ p̄ncipia subici p̄nt
intelligi in duplici genere. vel incō
plexa vel c̄plexa. ⁊ utroq; modo
ens h̄z p̄ncipia. nā p̄ncipia incō
plexa entis inquātuz ens sunt per
se cause. s. substantie imateriales.
nam sunt cause p̄imi effect⁹ qui ē
rei entitas. habet ⁊ p̄ncipia com
plexa. s. p̄ncipia p̄ que sue pp̄rie
tates sibi inherent. qz de ipso pōt
esse demonstratio p̄pter qd vt po
situz est. tūc ad p̄batiōz ente nihil
est p̄zius. p̄ncipiū at̄ est p̄zi⁹ p̄
cipiato dico q̄ cū sit sermo de p̄
cipio incōplexo ens cōe vt sic non
h̄z p̄ncipiū. qz cū sit cōe tam isti
q̄ illi abstrahit ab utroq; ⁊ neutz
includit in sua rōne. sed bene ens
h̄z p̄ncipiū vt reseruat in suis in
ferioribus. naz plura sunt entia q
bus cōuenit h̄re p̄ncipiū ⁊ sūt p̄
cipiata. ⁊ hoc mō ens h̄z aliquid
p̄zius se sic loquēdo de p̄ncipio
cōplexo q̄ tale p̄ncipiū ē p̄zi⁹ non
q̄des ente s̄z. pp̄rietate ētis c̄mōi
ē p̄ncipiū vt dictū est.

Ad secūdas p̄batiōez q̄ tunc
qd̄z ens h̄ret p̄ncipia entis si ētis
inquātuz ens eēt p̄ncipia. Re
spondeo si loq̄tur de p̄ncipio incō
plexo sic dico q̄ ens inq̄tum ens
h̄z p̄ncipia accipiēdo li inquātum

specificatie s̄z nō reduplicatiue eo
mō quo arguit Aristō. p̄ziō p̄ozū.
Si vō loquat̄ de p̄ncipio cōple
xo que sunt p̄positiōes imediate
ad p̄bandū passiōes de subiecto.
sic dico q̄ entis inquātū ens sunt
p̄ncipia accipiēdo li inquātū re
duplicatiue. ⁊ sic oē ens h̄z p̄nci
piū. qz passiōes entis sunt demon
strabiles de quolibet ente p̄ p̄nci
pia cōplexa. naz ois passio sup̄io
ris ē passio c̄lz inferioris p̄se licz
nō p̄ziō. sic igit̄ p̄z q̄ argumētum
accipit miorē flaz. Notādū at̄
ad euidētā p̄dcoz q̄ inquātuz ⁊
q̄cūq; alia dictio reduplicatiua pōt
sumi dupl̄r s̄m Sco. q̄dē 3^a quo
libetoz. aliq̄n reduplicatiue aliq̄n
specificatiue. reduplicatiue qdē fuit
q̄n denoiat illd̄ cui iūgit̄ ēe forma
lē cāz ⁊ p̄cisaz iherētie p̄dicati ad
subiēz. Ex^o hō inq̄tū hō ē risibil.
li inq̄tuz denoiat q̄ li hō q̄ sequit̄
imediate ad li inq̄tuz ē cā p̄cisa ⁊
formal̄ q̄re risibile inest subiecto q̄
est hō. nā risibile inest hōi s̄m pro
p̄ziā rōz hūanitat̄is vt p̄ cāz ⁊ tūc
valz cōia a li inq̄tuz ad vlez vt si
hō inq̄tum hō ē risibil̄ ois hō ē ri
sibil̄. vñ tū v̄z ista hō qz rōalis ē
risibil̄ sic ista aliqd̄ q̄ inq̄tū rōna
le ē risibile ē hō. accipit̄ ēt̄ specifi
catie q̄n nō notat talē cāz s̄z tātnz
formalē rōnez illius cui adiungit̄.

Exemplus homo inquantus risibilis vel rationalis est albus. sensus est quod homo qui est risibilis vel rationalis est albus. unde si inquantus specificat quod scilicet homini sic considerato sub ratione risibilitatis non repugnat albedo et tunc non valet omnia ab inquantum ad vltimam. non enim sequitur igitur omne risibile est albus.

Ad aliud quod substantia est primum subiectum igitur non ens. nego antecedens. et ad 13° dico quod nihil plus vult nisi quod de substantia est principalior intentione metaphisica quam de accidente sicut de nobiliori parte sui subiecti. sic enim queruntur principia et cause substantie non vniiformiter sed principaliter. Et hoc Aristoteles intendit probare in principio septimi metaphisice. ubi probat substantias prioribus omni accidente triplici prioritate. quare de ipsa principaliter est agendum.

Ad Commentatorem autem impugnantem Avicennam dico quod negadus est Commentator et standum cum Avicenna ponente ens inquantus ens esse subiectus metaphisice. Quod autem dicit Commentator quod nulla scientia potest probare suum subiectum esse falsum est. licet enim nulla scientia demonstrat suum subiectum esse demonstratone propter quid et a priori. quod ipse subiectum est prius notum prioritate

naturae. potest tamen esse demonstratus subiectum demonstratone quia. et a posteriori. Quod etiam dicit quod metaphisica non potest probare deus esse subiectum falsum est. hoc enim potest et phisica et metaphisica probare. quod omnis proprietates considerata quam impossibile est sibi inesse nisi talis causa sit concludit causas esse demonstrata demonstratone quia. sed tamen proprietates considerata in scientia naturali quam in metaphisica de effectu non potest sibi inesse nisi primum mouens et primum ens sit. igitur utraque scientia potest demonstrare ipsum esse demonstratone quia.

Sequitur expositio textus.

Adnes ho

mines etc. Uiso de subiecto metaphisice accedendum est ad explanatorem textus. Iste enim liber diuiditur in duas partes. scilicet prohemium et tractatum. secunda pars incipit ibi. quoniam autem manifestum. in prohemio autem ostendit Aristoteles circa quid ista scientia versatur. secundum quod qualis sit ibi. quare vero non actus. Circa primum duo facit. primo ostendit quod habet scientie que sapientia dicitur esse est considerare causas. factuales vel quas causas consideret

m effectu

*sic phisica et metaphisica. Ad
motu inueniuntur in cogit
pini motus: et sic
cognoscitur proprietates
entis. Naturibus
illam in primo alicui
enti p*

al vniiformiter

primo

ibi. quoniam autem scientia. Circa primum duo facit. primo permittit quod dicitur ex quibus ad propositum arguitur. secundo ex predictis sumit rationem ibi. cuius autem gratia. Circa primum duo facit. primo ostendit scientie in communi dignitatem. secundo cognitionis ordine ibi alia quedam. Dignitas scientie per hoc ^{ostenditur} naturaliter ab omnibus desideratur. ideo dicitur Aristoteles. quod omnes homines naturaliter scire desiderant. hoc autem ideo proponitur ut ostendat quod querere scientiam non propter aliud utile qualis est hec scientia non est vanum. quia naturale desiderium vanum esse non possit.

Ad evidentiam huius propositi notandum quod triplex est appetitus vel desiderium in rebus. Quidam est appetitus naturalis et inclinatio seu tendentia quedam qua unaquaque res naturaliter inclinatur et tendit in suum finem vel perfectionem. Appetitus autem animalis dicitur qui consequitur sensum secundum quem quilibet sensus inclinatur et tendit in obiectum convenientem et fugit inconvenientem. sed appetitus rationalis dicitur ipsa voluntas consequens ipsius intellectum. sicut sensitivum sequitur ipsius sensum. Et nota quod isti appetitus differunt ab invicem quadrupliciter. primo quia appetitus rationalis est formaliter liber non sic autem animalis vel naturalis. secundo

quia appetitus rationalis et sensitivus aliquando nominantur potentia; aliquid autem elicitum a potentia. appetitus autem naturalis nec nominatur potentia; nec actus elicitum. sed est quedam tendentia consequens naturam realem. non differens realiter ab ipsa natura realem. tertio quia appetitus sensitivus se habet in plus quam intellectivus. Nam ubique in istis inferioribus est intellectus repit et sensitivus et non eodem. sicut appetitus naturalis se habet in plus quam intellectus et sensitivus. Nam ubique reperitur et ille sed non eodem. unde isti appetitus intellectus et sensitivus ut sunt quedam natura habet appetitus naturalis et inclinationes et tendentiam qua tendunt in suum finem et perfectionem.

Quarto quia appetitus rationalis et animalis in suis actibus semper presupponunt priores actus alterius potentie cognitione. puta voluntas presupponit actus intellectus et appetitus sensitivus actus sensus. appetitus autem naturalis nihil actus alius potentie presupponit ut appetitus quo graue appetit centrum.

His premissis notandum quod preterea propositio philosophi non intelligit de intellectu rationali. quia omnis appetitus rationalis est formaliter liber ut patet ex premissis. sed appetitus quo omnes homines scire desiderant non est formaliter liber. quia si sic tunc possent non desiderare scire. nec dicta propositio iudicatur de appetitu

Appetitus
Animalis
Rationalis

Appetitus differunt ab invicem quadrupliciter.

titu aiali. qz tūc bruta apeterēt sci
 re cū habeant appetitū sensitivū.
 intelligit ergo sūm Scotū d̄ appe
 titu naturali. patet a sufficienti di
 uisiōe qz non restat aliū appetitū
 Omēs ergo hoies desiderāt scire
 natura. i. appetitū naturali. Et po
 test p̄bari ista p̄positiō a p̄ori sic
 Unusquodq; appetit naturaliter
 suā p̄fectiōē tam primāz que est
 forma q̄ secundāz que est opatio
 sūm quā cōiungit suo principio. er
 go homo nāliter appetit scientiaz
 que est eius p̄fectiō prima. 7 int̄
 ligētia q̄ est p̄fectiō secūda p̄ quā cō
 iungit suo principio. Probat et̄
 Aristo. hanc p̄positiōē a posteri
 ori p̄ signa. qz cū sensus nobis de
 fuit 7 ad cognitōē rerū 7 ad vite
 utilitatē diligētur a nobis p̄ seip
 sos inquirātū sunt cognoscitū. etiā
 propter hoc q̄ utilitatē nobis cō
 ferūt ad vitā. 7 hoc probat ex h̄o
 q̄ iste sensus maxime ab homib⁹
 diligit qui magis est cognoscitū.
 cuiusmōd est visus quez diligim⁹
 non soluz ad aliquid agēduz s; et̄
 si nihil agēre deberem⁹. Cui⁹ cau
 sam assignat vel reddit. quia iste
 sensus inter alios facit nos magis
 scire 7 plures differētias rerū de
 monstrat. Propter quod notā
 duz q̄ licet tad⁹ sit duoz cōtrari
 orū seu duarū contrarietati. s. ca

lidi 7 frigidū. humidū 7 siccū. prop
 ter iquod non est vnus simplr sūm
 doctores subtilēz in hoc primo.

Visus at̄ cū tātū sit vni⁹ cōtrarie
 tatis. s. albi 7 nigri plures tū diffe
 rentias rerū nobis demonstrat vi
 sus q̄ tactus. qz sobiectū visus sci
 licet lux 7 color in plurib⁹ corpi
 bus reperuntur q̄ oēs qualitates
 tāgibiles. qz oīa corpa tam supio
 ra q̄ inferiora lucē vel colorē par
 ticipāt. nō autem alias qualitates *sensibiles*
 tāgibiles. puta tāgibil audibil ic.

Consequēter p̄sequit⁹ Dhs de
 ordie cognitōis cū dic̄ aialia q̄dā
 dicēs q̄ oīa aialia in hoc viciunt
 q̄ hūt sensuz. nā ex hoc aial ē aial
 q̄ h; d̄riaz s̄bitiūā q̄uis oīa aia
 lia hēant sensuz nō tū hūt oēs sen
 sus sed solū p̄cā. oīa tamē habēt
 sensuz tactus cū sit maxie nēcius.
 est enī cognoscitū⁹ eoz ex quib⁹
 aial constat. s. calidi 7 frigidū. hū
 di 7 siccū. Deīn̄ poit Aristo. gra
 dus cognitōis in h̄o mōt aialibus
 dicēs q̄ q̄daz sunt que l; sensuz ha
 beant non tū mēoriā. e⁹ modi sunt
 aialia imobilia sūm locuz vt cōchē
 lia. Ex q̄ ifert q̄ q̄dā sūt q̄ sūt pru
 dētia 7 q̄daz nō. Cū enī prudētia
 ex memoria preteritorūz pueniat
 in istis aialib⁹ prudētia esse non
 pōt qz mēoriā carēt. illa vō q̄ mēo
 riā hūt aliqd prudētie h̄re possunt

Prudētia h̄t 3⁹ p̄o sūm *intelligētia de p̄o*
memoria de p̄o
prudētia de p̄o

alia immobilia sicut loci ut coeli
 lia. Ex quo infertur quod quedam sunt quae
 sunt prudentia et quaedam non. Quia enim pru-
 dentia ex memoria praeteritorum pueniat
 in istis animalibus prudentia esse non potest
 quia memoria caret. illa vero quae memoriae
 habent aliquid prudentiae carere possunt habere

Deinde ostendit quod etiam huius
 modi animalia aliquid participat experi-
 menti licet parum. et hoc ideo. quia scilicet
 ex multis sensibilibus et eorum memo-
 ria assuescunt ad aliquod consequen-
 dum vel vitandum.

Ad evidentiam praedictorum nota-
 dum quod duplex est prudentia. scilicet per
 propria dicta et metaphorice dicta.

Prudentia proprie dicta est habi-
 tus actiuus cum ratione vera. In om-
 ni enim virtute moralis requiritur pru-
 dentia in intellectu regulatiua et ha-
 bitus virtutis in voluntate ut prompte
 et facilliter eligat illud quod ratio
 dicat et determinat eliciendum. huius
 autem virtutis aggenerat ex frequen-
 tibus electioibus. ut habitus casti-
 tatis ex frequenter eligere castitate
 Prudentia vero generat ex frequen-
 tibus dictaminibus id est ex frequen-
 ter dicere determinate apprehende-
 re hoc esse agendum. licet autem scien-
 tia moralis sit habitus actiuus cum
 ratione vera sicut prudentia tamen
 in hoc differunt. quia sicut ars se habet
 circa factibilia ad habitum exprime-

ti ita se habet scientia moralis circa
 agibilia ad habitum prudentiae. quia
 habitus artis et scientiae moralis sunt
 remoti ad dirigendum quia vniuersa-
 les. sed habitus prudentiae et experi-
 menti. quae geniti sunt ex actibus sunt
 particulares et propinqui ad dirigendum.
 quia igitur ad prudentiam proprie
 dictam requiritur ratio ideo est solum
 in hominibus. Prudentia autem me-
 taphorice dicta non requirit ratio-
 nem ideo ponitur in brutis non quidem re-
 spectu eorum ad que naturaliter et
 necessario inclinantur ut in formica
 ad hoc quod congreget grana simpli-
 citer sed respectu eorum ad que se
 habent contingenter ut quod congreget
 grana in illo foramine et non in illo
 et quelibet accipiat ab hoc cumulo
 et non ab illo. et hoc ex memoria fora-
 minis in quo primo reposuit et cu-
 muli in quo prius recepit. Quod
 probat doctor subtilis. quia prudentia
 est habitus consiliatiuus ex sexto
 ethicorum. id est quo quis est potens
 facilliter et prompte consiliari quod age-
 dum consilius non est de fine sed de
 his que sunt ad finem. ut habet philosophus
 in ethicis. medicus enim non consi-
 liat si inducat sanitatem sed de me-
 diis quibus inducet. Item consilius
 non est de necessariis sed de con-
 tingentibus. nullus enim consiliatur
 si soluiatur vel non. Prudentia

Prudentia est duplex

voluntatis

voluntatis

hinc praeclaro

acumulo in virtute moralis
 in particulari prudentia
 facillime in virtute
 in particulari. proprium

ergo debet poni in brutis circa ea
q̄ possunt aliter ⁊ alr agere. s; ea
que habent instinctu naturali non
sunt cōtingētia hoc mō. qz cōsequū
tur totam speciē. ⁊ illa ita necessa
rio cōsequūtur ita q̄ ad illa magis
necessitant ⁊ agunt q̄ agunt. ergo
respectu taliū nō est prudētia.

Notādum insup q̄ collatio est
duplex. quedā enī pprie discursi
ua quādo ex magis noto pcedit
ad minus notū. ⁊ sic cōferre requi
rit nēcio rōez. ⁊ ideo est tātus i ho
mie. Alia est large sumpta prout
aliquid mēoria vni^{us} facit hoc ⁊ n̄
aliud. ista nō requirit nēcio rōez
ideo in brutis ^{q̄ cōferēda} futuz
ad p̄terita ex mēoria prouidēt de
futuris.

Qonsequēter Aristotiles
ponit diuersos gradus
humāe ^{coz p̄tēz} edictōis dicens
q̄ primo ex multis mēorijs in no
bis causat expimētuz. ⁊ ex multis
expimētis generat ars. ⁊ in hoc ē
quedaz cōueniētia artis ⁊ expimē
ti. qz sicut ex multis mēorijs gene
rat expimētuz ita ex mltis expert
mētis generat ars siue vniuersalis
acceptio de oibus silibus. differēt
tamē qz expimētuz tātus versatur
circa singularia. ars at̄ circa vlia
Quod consequēter p exempla ex
ponit. cuz enī hō accipit in sua co

gnitōe q̄ hec medicina cōfert soa
ti ⁊ platonī tali infirmitate labo
rātibus ⁊ alijs hoc ad expimētuz
ptinet. sed cū aliqs accipit ex hoc
q̄ cōfert oibus laborātibus in ta
li spē egritudinis fm tales cōplex
ionē illud iaz ad artē ptinet.

Idio quo notādus q̄ lz ex mltis ^{his p̄uāda}
tis nō nēcio inferat vniuersalis ta
mē pbabilr potest inferri cuz hac
ppositōe natura agit vt in plibus
nisi impediāt.

Notādus insup q̄ duplex ē co
gnitō. quedaz enī habita est p iuē
tionē. alia vero p doctrinā. Idio
enī sciētie fuerūt inuēte ⁊ deinde a
magistris p doctrinā discipul tra
dite. ⁊ sunt isti modi sciēdi similel
sanatōi. qñq; enī; natura ē potēs
ita q̄ sine adiutorio extrinseco in
ducit sanitatē. qñq; enī pp̄ sui d̄
bilitatē indiget adiutorio extrinse
co ⁊ de se nō sufficit vt ptz ad sen
suz. ⁊ tūc illud extrinsecū est tanq̄
instrumētuz. ipsa enī; natura ē p̄
cipaliter sanans. Silr in pposito
in quibusdā homibus naturale lu
men intellect^{us} est ita potēs q̄ ex se
sufficit vt applicet p̄ncipia ad cō
clusiōes. ⁊ tūc dicit̄ generari scien
tia p inuētōez. Qñq; autē ex se nō
potest ⁊ tunc inuāt ex qbusdā sig
nis sensibilib^{us} ppositis sibi a do
ctore per que docens exprimit ap

plicatōz p̄cipioz ad cōfioz. ⁊ tūc
 intellcūs addiscētis v̄tute pp̄rij lu
 mis cōfioi assentit quā vidz ēē de
 mōstrataz ex p̄cipijs ita q̄ ista si
 gna se h̄nt sic instr̄m. s̄z lumē intel
 cūs sic p̄cipiale agēs inducēs sci
 entia ⁊ tūc scia d̄r acquiri per do
 ct̄rinaz. Notandū insup q̄ oīs
 n̄ra cognitio siue p̄treat ad sensitū
 uā interiorē siue ⁊ mōratiuā iē. si
 ue ad sensitū oritur a sensu. De
 sensitū interiori p̄z vt declaratur
 est in libro de anima de intellectuā ⁊
 habita p̄ iuentōez. de habita etiaz
 p̄ doct̄rinā p̄z. qz ut ē in li^o de aia
 declaratū. necē ē intelligētez fantā
 mata spectari. d̄c̄t̄ ēr̄. Ibi p̄mo
 posterioz q̄ deficiēte sensu d̄ficit
 in nobis scia de isto s̄su. vñ si cec̄
 nat^o doceret de colorib^o nūq̄ ha
 berz hituz sciētificū de eis s̄z tātū
 hituz fidei vel credulitatis inq̄tū
 pōt credere docētī q̄ color ē t̄le ēf
 Notandū insup q̄ oīs notīa intel
 lectūa vel ē p̄cipioz vel cōfioz
 ⁊ utraqz istō duplex. qz vel ē d̄ple
 xa notīa puta d̄ finis p̄cipij v̄l cō
 fiois. vel d̄plexa de cōfioe h̄^o vel
 istī^o. q̄tuz ad cōfioz finioz nō ē
 cōfioz exp̄imētalis. q̄. s̄. ē frequēs
 acceptio s̄sibilū nēcia. s̄z b̄n̄ est ne
 cessaria aliq̄ app̄hēsiō s̄sibilis. qz
 siue ista nō p̄nt finī ab intellectu cō
 cipi vt p̄z ex p̄cedētib^o. nihil ē i in

tellectū nisi p̄ri^o fuerit s̄b sensu aliq̄^o
 mō. qz vel p̄ se vt color vel p̄ suas
 ptes vt mons aure^o vel in suo re
 misso ut albedo intensa. vel in suo
 sili vt anti^o p̄s. vel i suo effectū vt
 de^o vel quonīs mō q̄tuz ad cōfioz
 tōz d̄plexam p̄cipij vel cōfiois in
 uat cōfio exp̄imētalis vt citi^o assenti
 at ip̄s affirmatis quasi p̄ s̄b^o cogno
 scat cōnexio extrēoz in singlarib^o
 negatis s̄z si cōgnoscat sepato extrē
 moz. qz ei s̄sus vidz frequēt h̄c
 totalitatē vel minoritatē cōiūgi ex s̄
 intellcūs citius assentit p̄cipio
 oē totū ē mai^o sua pte. noticia igit̄
 exp̄imētalis ē coadiuuas ad noticiā
 az d̄plexā p̄cipioz ⁊ cōfioz
 App̄hēsiō v̄o aliq̄ s̄sibilis est nēcia
 ad cōfioz finioz ⁊ hoc mō exp̄i
 mētis generat ars. nulla tamē no
 ticia exp̄imentalis nec sensitua est
 nēcia simplr ad cōfioz d̄plexā
 p̄cipioz vel cōfioz. p̄bat qz
 ip̄s intellcūs cōceptis terminis pōt
 v̄tute pp̄ria ip̄os cōponere. vel d̄
 uidere ita q̄ cōceptus tales d̄plexi
 s̄i sint p̄moz p̄cipioz esse cog
 noscunt v̄o luie naturali intellectu^o
 quia p̄ncipia cognoscim^o in quā
 tuz terminos cognoscim^o p̄rio po
 sterioz. cōclusiones autēz euz vir
 tualiter cōtineāt in p̄ncipijs p̄nt
 elici ex illis. nō ē ergo simplr nēcia
 cognitio exp̄imētalis nec sensitua ad

Ap̄ta ymaginatio
 vel fantāsim
 intellectūa

= siue sc̄t

2° p̄ncioz

putā notia

p̄ncipib^o

ad cognitō; cōplex3 p̄ncipiorū
vel cōclusionū. I3 enī nūq̄ p̄ aliquē
sensuz videat̄ hec diuīdō vel se
patio i re si tñ ex s̄sibilib⁹ app̄hē
dant̄ t̄nini ⁊ intellcūs cōponat vel
diuīdat ille assentiet̄ propria vīr
tute immo vbi sensus p̄cipit̄ con
iundōnez terminoz simpliciu3 in re
aduc certi⁹ app̄hēdit̄ p̄ciēti⁹ cōple
xoz p̄ lumē nāle itellcūs q̄ p̄ aliq̄
s̄sus app̄hēsiōz. si ei eēt in app̄hen
siōe s̄sus error adhuc intellcūs cir
ca illō p̄ciēti⁹ nō erraret̄ q̄tuz ad vī
tatez cōpōnīs s̄z iudicaz ēt s̄sus er
rare circa s̄. nō obstāte q̄ a sensu
errāte accipet̄ noticiā simpliciu3.
vñ videm⁹ q̄ vbi s̄sus p̄cipit̄ ba
culū positū in aq̄ frāgi intellectus
iudicat̄ sensuz errare. qz nulluz du
rū frāgit̄ ad tactū moll. hec mat̄ia
ēctat̄ diffusi⁹ a doctore s̄tili in s̄
prio. Deīn cōpat̄ artē ad expimē
tū p̄ modū p̄minētie dicēs q̄ q̄tū
ad adōnez expiētia nō v̄t ab arte
differre. q̄tū ei ad actū tollit̄ d̄tia
q̄ erat iter expimētū ⁊ artes p̄ v̄le
⁊ singulare. qz sic expimētū circa
singularia opat̄ ita ⁊ ars. vñ ⁊ p̄di
da d̄tia erat̄ rātū in cognoscēdo.
Dic̄ tñ Aristō. q̄ quis in mō opā
di ars ⁊ expimētū nō differat̄ qa
utraqz circa singularia opat̄ d̄rit
tñ in efficacia opādī. naz exp̄ti nō
artifices certi⁹ opant̄ artificib⁹ in

exp̄tis. c⁹ cāz reddīt qz actus ⁊ ge
neratōs sunt̄ circa singularia. v̄tia
ei nō generāt̄ nec mouēt̄ nisi pac
cides inq̄tū hec singularib⁹ cōpetūt
hō ei generat̄ illo hoīe generato.
vñ medic⁹ nō sanat̄ hoīez nisi pac
cides s̄z p̄se sanat̄ platōem aut sor
tē aut aliquē hoīez singlarit̄ dictū
cui accidit̄ ēē hoīez inq̄tuz ē cura
tus. Pro quo notādus q̄ q̄uis
esse hō p̄ se cōueniat̄ sorti tñ cura
to vel medicato p̄ accūs cōuenit.
hoc enī ē p̄se si est̄ hō. qz si sortes
diffiniret̄ hō poneret̄ in ei⁹ diffini
tiōe. s̄z hoc ē accūs curat⁹ vel me
dicat⁹ vel sanat⁹ ē hō. dic̄ igr̄ ari
sto. cū ars s̄t v̄liuz expiētia singu
lariū si qs h̄z rōz artis sine expiē
erit qdēz p̄fect⁹ i hoc q̄ v̄le cogno
scit. s̄z qz ignorat̄ singulare ⁊ sic ex
piētia curat̄ mltoties in curā⁹ pec
cabit. Pro quo notādus s̄z sco.
i hoc prio artifex ex se solū ē p̄fēs
qz hituz p̄fectū in v̄li quē h̄re pōt
n̄ applicā⁹ ad p̄diclare. possi⁹ ē igr̄
artificē eē p̄fectū ⁊ tñ n̄ p̄ se cogno
scere singulare circa qd̄ ē opatio.
Exp̄tū at̄ impossib⁹ ē eē p̄fectū nisi
cognoscat̄ p̄se singulare. qz cognitō
expimētalis p̄se ē ipsi⁹ singularis.
Artifex igitur ex hoc q̄ est̄ artifex
non oportet̄ quod cognoscat̄ ita
operabile sicut̄ expertus ex hoc
quod est̄ expertus. Bz

Sortes

singulare sine

Nā ex hoc nō sequitur quin ita sit
possibile artificē p se 7 pfecte cog
noscere singulare sicut exptus si ap
plicet cognitōz vř sales quā hz ad
suū singulare. Notādū ē q̄ circa
singulare circa qđ ē opatio mltā in
sunt pter naturā cōis q̄ multa di
uersificāt actōz. nā alr o3 agere cir
ca hunc infirmū in hoc loco 7 pte
hoc q̄ circa aliū infirmū eadē ifir
mitate laborātes i alio loco 7 alio
tpe. ita at̄ anēxa cognoscit exptus
ex multa cognitōe singulariū q̄ non
o3 artificē ut artifex est. quia l3 d̄
singulari pōt p se cognoscere pp̄
qd si applicet nō tñ cognoscet anē
xa p hūz artis. iō exptus certus
opaf. Itē ē ex hoc qz exptus ex
frequentib⁹ agere hz hitū in potē
motia qua exequit opatiōz. vt cy
tharedus exptus hz quēdaz hitū
in manu quē nō hz inexptus. 7 qz
iste hitus multū facit ad expedite
agēduz iō exptus hñs talē habitū
certi⁹ opatur. Cōsequēter com
pat expimētus ad artē q̄tū ad co
gnitōz oñdēdo peminētiā artis 7
scie dicēf. illi qui sciūt cāz 7 ppter
qd sunt sapiētiores 7 sciētiores ill
qui ignorāt cāz. s3 soluz sciūt quia
Expti at̄ sciūt qz s3 nesciūt pp̄ qd
artifices at̄ sciūt cāz 7 qz 7 sciūt p
pter quid 7 nō solū quia igit sapi
entiores sunt exptis. Item ad

hoc arguit sic. Signū sciētis ē pos
se docere. artifices aut̄ docer pos
sūt. qz cās cognoscūt. expti aut̄ nō
cū cās ignorāt. et si ea q̄ expimen
to cognoscūt alijs tradāt. n̄ r̄cipiūt
tur p mōz scie s3 opiniōis. Cū p3
qz artifices sūt magis sapientes et
sciētes exptis. Ad euidētiā aut̄
h⁹ q̄ d̄ q̄ ad⁹ 7 generatōes sunt
circa siglaria notādū qz h⁹ uelligē
d̄ actū trāsente c⁹ mōi ē edificare.
ū de imanēte sic ē itelligēf. Adus
eiz itelligēdi ē maxie circa vniuer
sale de hac distiōe ad⁹ didū est
tercio phisicōz. Notādus tamē
qz actio trāsies ē que trāsit i exte
riōrē materiā. s. patiētis que. s. est
subiectie in agere. sic calefactio p
cedēs ab igne trāsit i extiōrē māz
videlicet lignozum que calefiunt
7 ponit calozē in ipsis lignis 7 trās
mutat ligna in eo qz comburūtur.
actio autē imanēs est q̄ non mutat
illud circa quod agit. cuiusmodi
est itelligere videre sentire. quia
dicit Phis qz ppter nostrū nega
re vel affirmare nihil mutat in re
Notandus insup qz licet poten
tie distinguātur idest notificentur
p adus 7 adus p obiecta. non tñ
ex distiōe nūerali actiū 7 obie
ctoz sequitur nūeralis potētie disti
ctio. qz nō ex quacūqz vnitare vl
dřsitate obiecti vel ad⁹ sequit vni

tas vel diuersitas potentie. sed ex
vnitate vel diuersitate fm gen^o.

Quæ circa p̄dicā p̄t dubitari
an singularitas sit rō for
mal obiectiā flus. Pro
e^o euidentia fm Scot. in. viij. b^o. sic
deklarabit o³ dare p̄ter vnitates
vlis in actu aliquā vnitatē realem
miorē vnitate reali q̄ ē p̄or ex na
tura rei vnitate vlis i actu a qua
mouet intellect^o ad causandū ali
qd cōe ab hoc singulari. ⁊ ab illo
eiusdē sp̄ei magis q̄ diuersarum
sp̄ez aliter vlē pōit fūctio. Et pro
bo ēt p̄ nūc vna rōe. qz circūscrip
to omni intellectu hec albedo ma
gis cōuenit cū hac albedine q̄ cū
aliquo alterius sp̄ei vel generis.
Ista cōueniētia non ē de secōdo vel
tercio modo relationū. vt patz in
tuēti huiusmodi modos quō meta
phice igr ē d̄ p̄rio. ⁊ sic fūdat sup
vnū rōe. ergo ista vnitas ē realis.
qz relatio realis non pōt fundari
super ens rōis tātuz. s̄ hec vnitas
non est nūeralis igr est aliqua mi
nor. vnde dico q̄ illud vnū reale
p̄cedens actuz intellectuz ē vnū in
multis q̄tū est de se. s̄ ē vnū p̄ter
multa vel de multis p̄ intellectuz
abstrahētes ⁊ predicātes illud de
multis ⁊ tūc est actu vlē ⁊ nō p̄ri^o
qz abe cōdictiōs requirūt ad v̄siale
ex p̄rio posteriorz.

Sz cōtra illud vnū est aptum
natū predicari de plūbus ergo est
actu vlē. Preterea illud vnū vel est
vlē uel singulare qz nō ē dare me
diuz non est vniuersale p̄ te igitur
est singulare. Respondeo ad
p̄imū dico q̄ illud vnū est aptuz
natū p̄dicari de plurib^o aptitudi
ne remota s̄ aptū aptitudiue p̄p̄i
qua p̄ intellectū. Preterea aptitu
do nō sufficē ad vlē actu s̄ ēt nēcīa
est cū p̄ria. ⁊ ideo illud vnū actu
reale nō ē actu vlē. Ad secūdū
dico fm Auiē. quito metaphisice
sue qz equitas ē tātuz equitas nec
ē vnū uel plā. nec vlē nec p̄ticulare
s̄ abstrahit a quacūqz tali condi
tōe. ⁊ iō ē mediū inf̄ v̄siale i actu
⁊ p̄ticulare p̄ abnegatōz utriusqz.

Notādūz autē qz Auiē. nō ne
gat vnitatē simplr de q̄ditate euz
ait. nec est vna nec plures s̄ negat
vnitatē nūeralē (ad quā) ⁊ multiplici
tatē sibi oppositā q̄ditas de se est
indifferēs ⁊ de se ad neutrū deter
minat nec ad vlē nec singulare ⁊ ut
sic in se cōsiderata sine utroqz isto
rū ē obiectū sensus h̄z tñ vnitatē si
bi cōpetētes. nā de vnū ē vnū vnū
tate sibi p̄p̄ria. hec ē vnitas p̄rior
vnitate vniuersali ⁊ minor vnitate
nūerali s̄ singulare igr s̄ rōe singla
ritatis nō ē obiectuz sp̄us s̄ obiectū
p̄ se s̄bus ē aliqd vnū reale p̄rius

unitate vltis. 7 min^o vnu q̄ vnum
 nūero ut iam p̄dixi. Ubi notā
 duz in singlarī sunt duo notanda
 siue cōsiderāda. s. ipsa singlaritas
 7 ipsa natura subiecta singlarita
 ti q̄ est de se indr̄ns ad esse hoc. 7
 ut sic indifferēs p̄cedit ipsaz singu
 laritatē. 7 in illo p̄iori suo quo p̄
 cedit hz istā indifferētā 7 unitatē
 realē miōrez unitate nūerali. Luz
 ergo singlarē sentit ipsa natura sub
 iecta singlaritati ē rō formal^{is} ob
 iectiua s3 totū singlarē sentiatur.
 Et si queras quō se hz ipsa singu
 laritas ad obiectū ex quo non est
 formalis ratio obiecti. Dico q̄ se
 hz ad modū quo causa siue qua
 non. sic intelligēdo q̄ singlaritas
 siue p̄prietas indiuidualis nō est
 ratio agendī. sed bene est cōditio
 agentis. ipsa enī nā est ratio mo
 dificandī 7 agendī in sensu s3 sic nō sit
 sine singlaritate ut p̄t3 in silī. qz
 color nō videt nisi sub quantitate
 licz quātitas nō sit formalis ratio
 eius. hui^o tamē est ratio siue qua
 non. Qz antez ^{formalitate} quātitas non sit
 formalis ratō obiectiua sensus p̄t3
 p̄ Aristo. secūdo posteriorū dicētē
 q̄ s̄sus est vltis sentire vō singula
 ris. Itē singlaritas ut sic ē vnus
 rōis in color 7 in sono. ergo singu
 laritas nō est rō formalis obiecti.
 p̄batur oīa. qz p̄ obiectiua ratōz

formalē ostēdunt potētīe ēē distīn
 ctē. igit̄ si sic eadez potētīa esset re
 spcū soni 7 coloris. S3 oīa 2°
 de aīa singlarē dū sentit vltē duz
 intellr. Cōfirmat qz aliē idē s3 eā
 dez rōez est3 obiectū s̄sus 7 intelle
 ctus. qz si singlaritas nō sit ratio
 obiecti sensus erit ipsa natura sub
 iecta singlaritati s3 nata talē ob
 iectū itellctūs quō ergo ponet dīa
 s̄sus ad intellctm cū dīfraz potētī
 aq̄ sint dīa obiecta. p̄reca cui^o ē
 ad^o ei^o ē 7 potētīa s̄m Dhm de
 somno 7 vigilia. s3 sentire ē singla
 ris 2° posteriorū ergo 7 sensus.

Rūdeoz p̄io ad istā auctorita
 tē ^{de aīa 7 similes dicēdū q̄} p̄ eas intelligr q̄ rō singlaritatis
 ē req̄sita ad actū s̄sus ut cā simplr
 siue qua nō. ex hoc tñ nō seq̄tur q̄
 erit rō formalis obiectiua. Ad cō
 firmatōz de distīctōe s̄sus 7 itellct
 p̄ obiecta dicēdū q̄ si vltē actū po
 nat obiectū itellctūs argumētū nī
 hil cludit. qz obiectūz s̄sus nō est
 vultibile actū s3 est indr̄ns ad vltita
 tē 7 singlaritates si nō ponat q̄ ipa
 nata siue q̄ditas sic indr̄ns sit ob
 iectū sensus 7 itellctūs sic argumē
 tūz h̄ret apparetiam. Exemplum
 sensus cōis 7 s̄sus p̄icularis quia
 sensus cōis est potētīa sup̄ior pōt
 in oē illud qd̄ pōt inferior 7 habz
 obiectū cōmuni^o. vñ pōt in oē illd̄

uendi

bute

mmisat

+

In dico q̄ potētīaz qdam s̄mō dispate oīam subordīnate si dispate dico q̄ ambe h̄nt diuersa
 oīa. qz nlla eaz. qz q̄ s̄mō dispate ē o se opantia eīda oīa eīda q̄ ē alio pōt. talē
 s̄mō s̄mō posteriorū into se ut vltis. andit qz si s̄mō subordīnate nō s̄nt eīda
 q̄nt. p̄nta q̄ ambe. cogitū. ut cogitū sup̄ior. et cogitū. ut s̄mō aliorū p̄
 q̄ vltis. cogitū. alia appētīna subordīnate eīda oīa q̄nt h̄nt. et oīa aliorū
 subordīnate s̄mō cōmō. et s̄mō cōmō. et s̄mō p̄ sup̄ior. p̄ s̄mō q̄ p̄ p̄ sup̄ior.

in quod pot visus et adhuc plus.
ut patz secundo de aia. Sicut in po-
tentijs subordinatis alterius gene-
ris. qz si potetia cognitia est color
appetitia habet obiectu comunius.
Si at sint eqlis abitus ut in qdca
qz pot vna et reliq pot abe habunt
ide obiectu et sb eade roe qtu e ex-
pte obiecti. sic se hnt ut credo intel-
lcus et volutas. Ad pposituz intel-
lectus et sensus sut potetie sbordina-
te eiusde generis. qz abe cognitiue
distinguit igit penes obiectu cuius
et min^o coe. vñ in qdca qz pot sfsus
et intellectus lz no ecouerso. Eadem
igit natura indrns et no actu vltis
potit cognosci ab utraqz po^a qdi-
tate. igit fm q^e e obiectu sfsus ita
et intellectus. lz intellectus cu sit poten-
tia supior pot in oez qditatem rei
sensibil^{is} et matial. sfsus at no i oem
lz in aliqua ut visus in qditate co-
loris seu lucis. audit^{us} in qditate
soni et sic de alijs. Ad illud de
somno et vigilia cui⁹ e act⁹ et⁹ est
et potetia dico q sic potetia sensi-
tiua hz p obiecto ista natura idif-
feretes ita et act⁹. qd pbat qz aliq
no est ide obiectu potet⁹ et act⁹. tu
qz potetia sfsitiua hret obiectu fm
aliqua roz fm qua est impossibi-
le illa potetia p se illud obiectu co-
gnoscere. ois est euidenter falsum.

f. de aia

pbatio ois. tuq qz sensus nihil ap-
prehendit nisi p actu sentiendi. tuq qz
sensus non pot cognoscere simplr
singlare sb roe singlaritatis ymo
nec intellectus. ut dr. viii. hui⁹. ergo
ipsa nata indrns e obicm potet⁹ et
act⁹. sentire tm dr esse singlaris qz
sfsus no pot hmoi obiectu apphen-
der nisi sb singlaritate. hec mafia
diffusi⁹ edat a doctore sbtili dif-
3^a scdi sniaz. vbi sic ait q qditas
vel natura lz nunq sit sine vltate
vel singlaritate no tm de se est ali-
qd illoz lz e prior natali omib⁹
istis. sic et in re extra vbi natura e
cu singlaritate no e ipsa natura d-
se termiata ad singlaritate sed est
prior natali ista roe corabete ip-
sa ad singlaritate ista. et vt sic no
repugnat sibi esse sine ipso corabete
ita q illi vnitati exnti in hoc sin-
glari no repugnat de se cu quacu
qz vnitae singlaritatis potentalit⁹
vel ponat lz sibi repugnet vt facta
ppria isti singlar^{is} p ista roz cora-
hent. et si arguas qcqd est in vno
numero est vnuz numero vt dicit
Boetius. ergo ipsa natura est vnuz
nuzero. Rudeo prio i alio sili mai-
festiori. quisquid est in vna sp^e est
vnuz specie. color ita est in albedi-
ne et est vnuz sp^e igit no hz vnitae
minore vnitae sp^e no sequit. naz

B p

*puererrima
declaratio
s. de ordine
actuandi
illud unū
sive nā in
differens.*

sicut aliqd pot dicitur aiatuz denoia
tiue ut corpus vel p se primo ut
homo. qz subiectuz includit pdica
tuz. ita dico q potētiāle quod con
trahit p actuale informat ab isto
actuāli. 7 p hoc informat ab ista
vnitate cōite illaz actualitatē 7 ita
ē vnū vnitate. ppria illius actuali
tatis. sed denoatiue ē sic vnuz non
aut est de se vnū nec p se nec prio
neqz p partē cēntiales. Color igit
in albedine est vnus spēs 7 non de
se nec p se s3 denoatiue tantū. dif
ferētia autē specifica est vna prio
qz sibi prio repugnat diuidi i plu
ra specie. albedo autē est vna spe
cie per se sed nō primo qz p aliqd
intrinsecū sibi ut p istā differētiāz
Cōcedo igitur q quicqd ē in vno
nūero est vnuz nūero uel prio vel
per se uel denoatiue. Primo ut
illud p quod vnitas talis cōuenit
huic cōposito. per se ut hic lapis
cuius illud qd ē prio unū hac uni
tate est p se p denoatiue tantuz.
ut illud potētiāle quod pficit istō
actuāli quod tātuz denoatiue re
spicit actualitates huius 7 unitates
similiter etc.

Consequen
ter opat pbus artē acti
uā speculariue ostēdeus qz ars spe
culariua magis est sapia qz actiua

7 hoc ideo qz est ppter ipsuz scir
7 nō ppter aliud. Et quia Aristo
ulus fuit noie artis 7 scie indēter
ne quis putz q ista stricte sumpta
sint idempnit in pte remittit ad
sectū ethicoz ubi ista distinguūt.

Pro quo notādum ē q i sexto
ethicoz ponūt quiqz hitus intelle
ctuales. s. sapia scia intellectūs pri
dētia 7 ars. que sic distinguūt. int
lect^o enī sapia 7 scia sunt hit^o spe
culatiui siue circa ptes aie specula
tiua quā ibi sciētificū aie appellar
Differūt tamē in hoc qz intellectūs
ē hitus pmoz pncipioz demon
stratois. scia vō est conclusiois ex
caus inferiorib^o. Sapia vō cōsiderat
pmas cās. vñ ibidē dī esse caput
sciaz. prudētia vō 7 ars circa aie
ptē pdicā q dī rōcinātia de cōtin
gētib^o opabilib^o a nobis. 7 dīnt.
nā prudētia dirigit in actōibus q
nō trāsēūt i extiorē māz. s3 sūt pfe
ctōs agētis. vñ dī ibi qz prudētia
ē redā rō rex agibiliū. ars vō dī
rigit in factōib^o q in māz trāsēunt
extiorē sic edificare secare. vñ dī
ars rēa rō factibiliū. **D**em cūz
dic. c^o at grā oñdit ex pbitis pri
cipale ppositū q. s. sapia sit circa
cās. vñ dic q hoc ē c^o grā facim^o semoer
pctēz rōez. qz scia ista q denoia
sapia videt eē circa pmas cās. 7
p^o pū^o. quod qdē pars ex pbitis.

Unusquisqz. n. tato sapietior est
 qto magis accedit ad ~~ca~~ cognitōz
 qz expt^r est sapietior eo qui habz
 solū sensū sine expimēto 7 artifex
 est sapientior expto. 7 inter artes
 7 scientias speculative sūt magis
 sapientie q̄ active. Lū ergo vnus
 quisqz tanto sit sapientior quanto
 magis accedit ad cause cognitōez
 Ita scia que siplr ē sapia erit ma
 xime circa cās Deū ondit phs
 q̄ metaphica ē sapia ex hīs q̄ hoi
 nes omūit opināt d̄ sapiente que
 sūt sex. **Prīa. n.** dicitio sapiētis
 ē q̄ ipi^r ē oia scir. vt *origē* sic me
 thaphisici ē oia scire. *q̄* exponēs
Scot^r dicit q̄ ad metaphuz spe
 ctat d̄siderat q̄ditates oīuz reruz
 n̄ qdē i p̄clari. qz tūc oēs alie sci
 etie supfluerēt. s; i vli 7 f; rōz etis
 7 hoc ē q̄ dicit phs. vt *oueit. i.* in
 q̄tū spectat ad ipz i vī salī 7 f; ra
 tōz etis. *secūda* hoc expoīē illd̄ q̄
 hēt sexto hui^r q̄ nulla alia sciētia
 tractat d̄ q̄ qd est. suple i cōi nisi
 methica. Et si arguas q̄ eadē est
 scia totū 7 ptis. ergo ad eadē spe
 ctabit d̄siderat q̄ditatē i cōi 7 i p
 ticulari. *Rūdeo* q̄ *vez* ē q̄tū ad
 p se passioēs totū. *Eadē. n.* ē scia
 etis 7 c^r libz etis. vt hoīs 7 rose ic
 q̄tū ad p se passioēs etis d̄ctas d̄
 ipis. nō aut q̄tū ad passiones pro
 prias iferioz. **Secūda** dicitio sa

piētis ē qz ei^r ē cognoscere diffici
 lia que. s. n̄ sūt leuia coiter hōibus
 ad sciēdū. talia hz d̄siderare meta
 phic^r. hz. n. d̄siderare cās maxie
 vles q̄ sūt d̄difficiles ad cognosce
 dū cū sint rēotissie a sū a q^r oīs
 nra cognitio sūt incitū. **Tercia**
 cōditiō sapiētis est q̄ de istis que
 scit hz certitudinez plus q̄ alij cō
 mūiter habent sic metaphica est
 sciētia certissia. qd̄ *Aristo.* qz q̄to
 aliq̄ sciētie sint priozes naturaliter
 tato sunt certiores. qd̄ ex hoc ptz
 qz iste sciētie q̄ eliciūt ex additiōe
 ad alias sunt min^r certe alijs que
 in sua cōsideratōe pauciora opre
 hēdunt. sic arismetica est certior
 geometria. nā ea q̄ sunt in geome
 tria sunt ex additiōe ad ea q̄ sūt in
 arismetica qd̄ intelligere valem^r
 si cōsiderem^r ea q̄ vtraqz scientia
 d̄siderat. vt p̄mū p̄ncipiū. s. vnita
 tez 7 pūctuz. vtrūqz. n. ē indiuisibi
 le. pūct^r tū addit sup vnitatē situz
 seu positōz in cōtinuo. sic scie parti
 clares sūt postertozes metaphica
 7 eaz sbica aliqd̄ addit ad ipaz
 ut p; de subitō phice vel mathēa
 tice. igit̄ tato aliq̄ sciētia est certior
 q̄to ad sui scibilis d̄sideratōz pau
 cloza adū d̄siderāda req̄rūt. vnd̄
 scie opabiles sunt incerte. qz o; q̄
 d̄siderēt multas singulariū opabi
 litū cōcōstatias. seq̄t q̄ scia metha

probat

philosofie sit certissima. Quarta con-
dicio sapiētis est q̄ possit assigna-
re causas cuiuslibet questū . 7 p̄ hoc
docet sicut metaphisic^o cōsiderat
primas causas oim̄ causarū. Qui
ta cōdicio est q̄ scientia que est sa-
piētia est magis volita p̄pter ip̄s
scire 7 nō p̄pter aliud huiusmodi
est metaphisica. quod p̄bat quia
metaphisica est maxie sciētia igit̄
est maxime volita p̄pter scire. aū
probat. qz est de maxie scibilibus
s. de p̄mis causis 7 p̄cipiis p̄ q̄s
aliqua cognoscūt. aūaz vō p̄bat
qz qui sciaz p̄pter scire desiderat
maxiaz sciētiaz maxie desiderat
iuxta illā regulā topicā. sic simplr
ad simplr magis ad magis 7 ma-
ximū ad maximū. Sexta cōdicio
sapiētis est qz nō decet eū ordiari
ab alio s3 pot̄ ipsuz alios ordiā-
re. qd̄ p̄t ex hoc q̄ architectores
idest p̄cipales artifices qui sapi-
entes dicunt nō ordiāt ab alijs .
sed ipse scie famulātes ordiāt in
finē supioris artis. sicut nauifactor
in usuz ipsius nauis. Subernator
eniz qui utit̄ nauī iā facta archite-
ctor est respectu nauis factiui. sily
ars eq̄stris ordiāt in fines milita-
ris. sic oēs scie ordiāt i metaphi-

caz. quod p̄bat ex hoc. qz cui p̄t
cularis c̄libet finis sit bonū p̄ticu-
lare illud qd̄ ē finis oim̄ in toto ē *omne*
optimū in tota natura. s. ipse de^o
ad quē oia ordiāt̄ que p̄tinet ad
cōsideratōz p̄dicte. p3 ergo q̄ meta-
phisica ē sapia 7 p̄cipalissā inf̄
oēs alias scias. *Postq̄ An. ordit̄ eē qd̄ v̄t̄ ip̄s
hic p̄t̄ ordit̄ qualibet scie*

Consequēter oūdit **B**us q̄lis
sit metaphisica. 7 p̄rio dicit q̄ non
est p̄ctica s3 speculatiua cū nō sit
p̄pter opari s3 p̄pter scire. qd̄ oū-
dit ex hoc q̄ phi fuerant moti ad
philosophandū 7 inquirenduz sa-
piētiaz p̄pter admiratōnez. ex ad-
miratōe autē puenit omnis scien-
tia vel inquisitio. Ipsi eniz viden-
tes aliquos effectus ut eclipsim lu-
ne 7 motū solis x̄. 7 ignorantēs ip-
sorū causas fuerūt moti ad ipsas
ingrendas p̄pter fugaz ignoratiē
7 sic p̄pter scire. hoc p̄bat etiā ex
signo. qz habitis omnibus necessa-
rijs ad vite necessitatez hec questū
ta est. 7 sic nō p̄pter aliud sed p̄-
ter seip̄s. Secūdo ostēdit qz
ista sciētia est honoratissima cum
sit diuina. de^o autē est honorabi-
lior omnib^o rebus. Qd̄ at̄ sit di-
uina ostēdit. tum qz est de deo

caz sit de primis causis. tuz qa so
lus deus hz ea fm pfectā cognitōz
licet autē ei^o cognitio nō possit pfe
cte haberi ab hoie illud tamē mo
dicū quod de ea habet pstatū^o est
oibus que p alias scias agnoscūt
Ex istis patz q^o cū metaphica sit
sciētia speculatiua 7 sit nobilissia
sequit^o q^o omni sciētia practica est
aliqua speculatiua nobilior. qd q
des veruz est de sciētis hūanitus
adinuētis. qz nra vera theologia
est nobilior ista que tū est practica
cū dirigat in dilectōz dei ut diffu
se tractat Scot^o in prologo primi
sūiaz. Et si arguas q^o practice hu
māitus adinuente sunt nobiliores
metaphica. qz cui^o finis est nobi
lior ipsa sciētia est nobilior. s; finis
practice ut moralis phie ē bonuz
esse. finis vero speculatiue est scire
primū est melius 7 hoc pz 7 sic no
bilius igit^o ic. Ad hoc rūd; idē
doctor i hoc primo metaphice q^o
bonū simplr nō est finis practice.
de qua Aristo. loquit s; bonū ope
ris. nobilius at est bonū speculati
uū q^o bonū opis. scia at practica ē
vt boni sim^o nō simplr sed fm vir
tutes. 7 illud nō est bonū simplicit^o
qz fm **D**hm ordinat ad mai^o bo
nū nostrū. s. ut speculemur sbas se

patas 7 getemur in speculatiōe il
larū. illa autē speculatio ē summū
bonū nrm qz est felicitas fm p^ohm
x^o. ethicoz.

Sequitur questio.

Iuxta tamē predicta po
test dubitari an metaphi
fica sit practica vel spe
culatiua. **E**t arguitur q^o
practica. quia omnis scientia que
ordinat ad bonū moris est p^otica
s; metaphica ē huiusmodi. quia
ordinatur immediate ad felicitate
tem que est summuz bonuz nostrū
igitur est vere practica.

Preterea metaphica est com
munis ad practicas 7 speculatiuas
quia vniuersalis respectu omnium;
ergo nec practica nec speculatiua.
quia abstrahit ab utraque.

Contra est **P**hilosophus in
littera.

Respondeo in ista questione
presuppono vniuz quod ab omni
bus generaliter est concessum scilicet
cet q^o hūc p^otice^o seu scia practica
aliquo modo extendit ad praxiz.

sicut et ipse intellectus. iuxta illud ter-
cij de anima. Intellectus extensioe fit
practicus. hoc supposito sic. pcedat
prio sicut doctores sicut in plogo
pmi sicut describitur quod sit praxis
ad quam extendit scia practica. sicut quod
liter scia practica extendit ad praxim
tercio ex dictis dicat ad questioes.

Quatuor ad pmi praxim quod scia
dicitur practica est ad alterius potentie
quod intellectus. et hoc arguitur quod ita do-
pote in actibus intellectus non est exten-
sio intellectus. quod extendere est extra se
tendere. sic autem intellectus non se exten-
dit. nec valet dicere quod sufficit ad
praxim. quod unum ad intellectus exten-
dit dirigendo alium. quod tunc proprium in
speculatis est practicum cum extendat
ad habitum rationis. sicut quod absurdum.
Ex his concludo correlatum quod logi-
ca non est practica. Sed contra illud cor-
relatum arguitur Avicenna multis rationibus
quod una est illis. habitus cuius finis
proprius non est actus. proprius est
habitus practicus logica est huius
modi. ergo. minor pars quod ordinat
ad alias scientias. Preterea habi-
tus qui dividit in utentem et docen-
tem est practicus. loyca est huius
modi ergo non.

Itaque arguitur sic loyca docet nos
arguere ergo est practica. animus est
natus. probat omnia. quod argumentatio
vocalis est actus. a vocali impat

Itaque rationes et alie quas idem Avicenna
facit pcedunt ab insufficienti. Ad
primam maior est vera si habeat p se
ne actus alterius generis a specula-
tione ita quod erit directus vere pra-
xis que si sit actus alterius poten-
tie quod intellectus ut intellectus vel vo-
luntatis vel aliarum potentiarum execu-
tionum. et p hoc pnt solui omnes rationes
Avicenna. et sic minor est falsa.

Ad secundam reducit contra ipsum
quia assumpta maiore addo mio-
rem sic. sed metaphisica dividit in
utentem et docentem ergo metaphisica
est practica. consequens est falsum er-
go maior. quod minor etiam concedit
ab ipso. Et probatur. quod omnes alie sci-
entie utuntur metaphisica specialiter
quatuor ad principia coia que sunt di-
gnitates quas accipiunt omnes alie sci-
entie a mathematica sicut in Philoso-
pho quarto huius. Secunda di-
dictio est ista quod praxis naturaliter est
posterior intellectione. patet quod secun-
dam Augustinum nihil volitum nisi p
cognitum. actus igitur voluntatis est po-
sterior intellectione seu actu intelle-
ctus. patet etiam quia actus non ha-
bentes ordinem ad intellectum et moti
sunt ad vegetativum. aut et naturaliter
pcedentes intellectioes ut sunt actus
sensitivi non dicuntur praxim nec ad
eos scientia practica. ut sunt potes
intellectione.

7 q. 4. 70 vltm

p. 2. d. 1. p. 2. x. y.

A a voluntate

d. 1. p. 2.

Sicut adus potencie sensitivae in qua
 est pcedit adu intellectus non sunt
 prax'es. nec respcu istoz actu. est
 sciencia practica nisi p quato e mo
 derativa istoz actu 7 isti ad^o se
 quuntur intellectioz moderatem vt
 p ipsaz moderatur. Ex duab^o co
 ditionibus praxis sequit^r correlari
 us q^o praxis ad qua extenditur ha
 bitus practico non est nisi ad^o vo
 luntatis elicitus vel impatus. q^o
 nullus ali^o est posterior naturalit^r
 intellectioe. Licet at voluntas impet
 intellectui vt intelligat tñ ille adus
 intelligedi no est praxis cu non sit
 alteri^o potencie ab intellectu.

Notaduz q^o praxis grece ides
 est q^o opatio latie. Notadu insup
 q^o duplex e adus voluntatis. i. pri
 mus vt volitio. vel adus elicitus
 vel pduat^o qd idē est. 7 scdarius
 vt ad^o impatus. Tercia coditio
 e q^o praxis sit adus natus confor
 miter elici intellectioi recte ad hoc
 ut sit rectus. Ad hoc eni q^o opatio
 sit recta o3 q^o conformet dictami re
 ctē rois. Exēplū recta ratio dicat
 q^o danda est elemosina de pprio
 paupⁱ ppter deū 7 pietatē. Si at
 quis dederit elemosinā paupⁱ de
 bono aliēo aut ppter inanē gliaz
 talis opatio non erit recta. qz non
 conformabit recte ratioi. Jam pbo
 q^o praxis sit adus natus conformit^r

elici ratioi recte ex sexto ethicorum
 vbi dicit q^o electio rata necessario
 presupponit roes rectas. 7 si hoc e ve
 rus de electioe que est adus elicit^o
 voluntatis pari roe erit verus de
 actu voluntatis impato. ad hoc igit^r
 tur q^o adus sit rectus oportet q^o co
 formiter eliciat ratioi recte. Ex du
 abus vltimis conditioibus praxis
 sequit^r q^o adus impatus a voluta
 te non est praxis primo sed quasi
 p accidēs. quod patet ex hoc q^o n^o
 primo posterior intellectioe. nec pri
 mo est natus elici conformiter roe
 recte. o3 ergo sequitur aliū adū esse
 primo praxim. Iste at est ad^o eli
 citus voluntatis qui est volitio. q^o
 p volitioes h3 dictas coditioes ac
 tus impatus 7 ipsa non est p aliō
 talis. hec eni est ratio ei^o q^o est pri
 mo inesse primo posterior caplo
 de vniuersali. Tunc vltra quādo
 aliquid est prius tale coniunctū cu3
 alio posteriori adhuc erit tale si
 posset ab isto separi. ergo si adus
 voluntatis potest separi ab actu al
 terius potentie erit etiam ab ipso
 separatus. separatur autē circa qd
 cumq3 obiectū circa quod pot esse
 adus voluntatis 7 non adus alte
 rius potentie inferioris cuiusmōi
 sunt omia imaterialia. ergo circa
 omne tale solus adus voluntatis
 elicitus est praxis prio. Quarta

est

elicitus

inferioris erit pot^o

4. adu pxy

conditio est q̄ p̄axis ē actus qui
potest recte ⁊ non recte elici. ⁊ hoc
significat cuz dicitur ad hoc q̄ sit
rectus. naz si non pōt recte ⁊ nō re
cte elici frustra poneret̄ resp̄cū ei?
sciētia p̄actica directiua. non enī
indigeret directiua.

Quantū ad secūduz articulu
dico q̄ ista extensio sciētie p̄acti
ce ad p̄axim vt regule ad regula
tuz cōsistit in duplici respectu vel
relatōe aptitudinali cōformitatis
⁊ prioritatis naturalis. De priori
tate patet p̄ illud sexti ethicoz.

Electio recta necessario p̄suppoit̄
ratōez rectā. nō autē eā necessario
requireret nisi esset prior. De con
formitate habet̄ idēz q̄ veritas cō
sideratōis p̄actice est cōfesse idēz
cōformiter se habēs appetitū rē
Dico autē aptitudinali q̄ neutra
relatio requirit̄ actualiter quia q̄
p̄axis actualiter accipiat̄ conside
ratōez cui sit cōformis. hoc omni
no accidit cōsideratōi. Nam si ab
actuali extēsiōe diceret̄ p̄actica
nulla sciētia esset necessario p̄acti
ca. sed ipsa quāq̄ esset p̄actica quā
q̄ speculatiua quod est impossibi
le. sufficit ergo duplex extēsiō ap
titudinalis. Ex his cōcludit̄ corre
lariuz q̄ nulla sciētia est vere p̄a
ctica nisi sit directiua vere p̄axis
modo p̄posito.

act. c. 11
Quantū ad terciū argumētuz
dico q̄ metaphisica est sciētia spe
culatiua non p̄actica. quod patet
Tū ex auctoritate Aristo. tū q̄
cognitio entis inquantū ens nō dī
rigit in aliquā vere p̄axim.

Ald argumēta ad primū data
mathematicū. ad miōrez dico fm
opimōz Aristo. q̄ felicitas cōsistit
in speculatiōe que non est p̄axis.
vt p̄ in p̄io articulo. ⁊ tō l̄z meta
phisica ordinet̄ ad felicitatem ex
hoc tamē nō sequit̄ q̄ sit p̄actica.
q̄ ex hoc nō extēditur ad p̄axim
Si dicat̄ etiā q̄ metaphisica or
dinatur ad amorē ultimū finis dī
co q̄ non ordinat̄ ad aliq̄ez amo
rez qui sit actus elicitus volūtatis
maxime fm Idēz qui non ponit̄
aliquā sciētiā esse cōformē p̄axi
voluntatis circa finēz. q̄ non pōit̄
voluntatē circa finem habere p̄a
xim. sed quasi quādāz simplicem
motiōnez amoris naturalis qui se
per est rectus ⁊ p̄ cōsequēs non est
p̄axis. q̄re metaphisica que ad ta
lez amorē ordinat̄ non p̄pter hoc
est p̄actica.

Ald secūduz dicēduz q̄ licz me
taphisica sit cōmunis omni sciētie
ratōe obiecti. q̄ ens est cōmune oī
enti. tamen p̄modus cōsiderādī nō
est cōis s̄z p̄ p̄acti. s. speculatiu? nec
in modo cōsiderādī abstrahit̄ ab

ibidem

Correlatum

utraq; sed. soluz quāuz ad subie
ctuz. Ad terciū dico q; argumē
tatio vocalis non est vere praxis
q; ordinat ad scire. vnde logica n̄
docet arguere vocaliter vt ibi si
scimus sed ut sciamus. argumen
tatio etiā vocalis ordinat ad mē
tales que est opus intellectus. qua
re vero metaphisica est causarum
speculatrix. 7 q;are et vniuz qd q;
scire arbitramur cū causas ei⁹ co
gnoscamus. ideo phus cōter fidat
de causis ponēdo varias opiniōs
antiquoz de quibus sufficiat que
dicta sunt primo phisicor;.

Contra quas opiniōes arguer
lōga esset 7 inutilis disputatō vel
le ipsoz errores singulos aperire ^{subl}
cū modicū inuēt pro theologia.

Ad euidētiā at h² qd dictū est
de logica docēte 7 vtēte. Notādū
q; logica docēs dī inq̄tū cōsiderat
de ente rōis siue secūdis intēioni
bus institūēs moduz quō p eas p
cedi possit ad cōclusiōes in singu
lis sciētijs ostēdendas. vtens vō
dicit s̄m q; modo adinūeto vtitur
ad cōcludēduz aliquid in singulis
sciētijs zc.

Incipit liber secūdus metaphi
sice.

Veritate

autē theorica Postq;

Phus improbanit opiniōes anti
quoz de primis principijs hic ac
cedit ad determināduz veritatem
Aliter autē se habet cōsideratio p̄
me phie circa veritatē 7 aliarū p̄
ticulariū sciētiar; nam vnaquaq;
pticularis sciētia cōsiderat quādā
pticularez veritatē circa determi
natur; genus entūz vt sunt geome
tria circa magnitudines arithmetri
ca circa nūeros. 7 Phia p̄ cōside
rat veritatē vlez entūz 7 ideo ad
hāc ptinet cōsiderare quō se hēat
ad vītātē cognoscēda; Diuidit
ergo ps ista in duas ptes in pria
pte dēmiat ea q; ptinet ad cōsi
deratōz vlis vītatis in sa incipit
ingrere veritatem de p̄mis princi
pijs 7 oibus alijs ad q; se extendit
h² phie cōsideratio 7 hoc in oīa
uo libro. Circa caplm primuz
oīdit quō se hēat hō ad cognitōz
vītatis 7 dicit p̄ q; cōsideratio vī
tatis quodāmō ē facilis 7 quodā
mō difficilis est ei facilis quo ad
cognitōz prioz p̄cipioz vñ dicit
in foribus idest in ianuis q; delin
qt. Antioza ei dom² difficile ē scir
7 circa ea facile est hoiez decipi.
7 circa ipsuz introitū dom² q; om
nibus patet 7 primo occurrit nul
lus decipitur ita est in considera
tione veritatis.

na: p que intrat in cognitōz alioz
nota sunt oibus. huiusmōi at sunt
prima pncipia vt d̄ quolz d̄r esse
vel nō esse. Omne totū est maius
sua pte. oē totū equū est suis parti
bus ⁊ ecouerlo. Notanduz q̄
totuz aliqū sumit̄ cathegematice
⁊ est idez qd̄ habēs pres. sincathe
greumatice idez est qd̄ quelibz pl
Circa vero c̄clusiōs ad quas per
huiusmōi quasi p̄ ianuā introit̄ cō
tingit multos errare.

Et tunc
Circa quod nota sicut dicit hic
Scot^{us}, nos naturalr cognoscim^{us}
prima pncipia nō q̄ eoz cognitō
insit nobis a natura. anima enim
nra a natura sua est nullā habens
cognitōz. sed est sicut tabula rasa
in qua nihil est depictū ⁊ de ania
Omnia etiam nra cognitio intel
ctiua ortū hz a sensu. ⁊ p̄ cōns non
est in nobis a natura. sed cognitio
p̄moz pncipioz est intellectiua ut
patet. vnde resp̄cū pncipiozū pōit̄
habitus qui dicit̄ intellcū ergo ⁊c
maior declarat. primo enīz moue
tur sensus ab obiecto simplici non
cōplexo. ⁊ sensu moto mouet̄ int̄
lectus. ⁊ intelligit̄ simplicia qui est
actus p̄mus intellctūs. Deīn post
app̄hensiōz simpliciu sequitur secun
dus actus qui est cōponere simpli
cia ad inuicē. Post istā autē cōple
xionez hz intellcū ex lumine nālī

q̄ assentiat illi veritati cōplexē s̄
illud cōplexū sit primū pncipiū. ⁊
sic nra cognitio intellectiua ortum
hz a sensu. Nos ergo naturalr co
gnoscim^{us} p̄ma pncipia quate^{us} ex
lumine naturali intellctū sunt no
bis nota habita simplici noticia ē
minoz. pncipia enim cognosci^{us}
inq̄tuz t̄mōs cognoscim^{us} ex p̄io
posteriorū.

Notanduz ē q̄ pncipia sunt du
plicia. q̄daz. n. sunt simplr prima
vt ipossibile est idem sil ēē ⁊ nō es
se. ⁊ omē totū est maius sua pte ⁊
huiusmōi. ⁊ circa ista impossibile
est errare s̄m Dhm q̄rto h^o. alia
sunt pncipia que sic sūt pncipia
resp̄cū aliquoz q̄ t̄n p̄it esse con
clusiōes resp̄cū p̄moz pncipio
rū ⁊ talib^{us} pōt̄ vn^o magis vel mi
nus assentire q̄ alius. Et de istis
dicit Lōmētator tercio phisicozū
q̄ aliqui p̄pter cōsuetudinez nega
uerūt prima pncipia. ⁊ exempli
f̄cat̄ de xpianis qui negauerūt il
lud pncipiū ex nihilo nihil fit. d̄
istis n̄ intelligit̄ Dhus in p̄posito

Consequēter oīdit Dhus quō
cōsideratio veritatis sit difficilis.
⁊ dicit q̄ forsan difficultas cogno
scēdi res puenit ex pte rez ipsaz
vel intellcū nostri. tamē se deter
minādo dicit q̄ nō ex pte rerū ip
sarū. sed ex parte nostra puenit

huiusmodi difficultas. qđ probat
qđ difficultas si esset ex pte reruz
sequeret qđ illa magis cognoscere
mus que sunt magis cognoscibilia
fm suā naturaz que sunt maxime
in actu. scilicet immālia. quod tñ
est falsus; cuz talia sint nobis igno
ta. unde dicit qđ sicut se habēt oca
li nocticoracis siue noctue ad lumē
solis sic intellectus noster ad ea que
sunt manifestissima nature. mani
festus est autē qđ nō puenit ex de
fectu solis quin sit visibilis ab oca
lis noctue. sed ppter debilitatem
vtrius visive ipsius que est in oca
lis ipsius noctue. nō autē ex pte ip
sius obiecti. sic ex debilitate intel
lectus nostri difficile est nobis cog
noscere substantias sepatas.

Ad euidētiā autē pdictorū sci
enduz qđ est vna opinio Lōmenta
toris qđ rerū quedā sunt matiales
quedā imatiales. Dicit ergo qđ ex
pte intellectus nostri est difficultas
cognoscēdi substantias sepatas nō
autē ex pte earū s; intellectiōe sub
stantiarū materialū seu formarū
matialū est difficultas rei. Cuius
ratio sic assignat. qđ vniūquodque
est cognoscibile fm qđ est magis ī
actu. 7 qđ ibe imateriales sunt sim
plices in actu materiales vō non. id
circo immateriales nō habēt ex se
qđ difficulter cognoscātur. materi

ales autē ex se habēt difficultates
cognoscēdi.

Sed cōtra hoc quod dicit de
substantijs materialib⁹ arguit sic
si in rebus est difficultas cognoscē
di ex pte earū hoc erit compando
eas ad quēcunq; intellectuz. cōis ē
falsus sicut p; respēū intellectus di
uini. ergo 7 aīs. pbat cōia qđ cuz
ipse res sint eedes apud quēcunq;
intellectū compent. si ex pte earuz
sit difficultas hoc erit respēū cuius
cunq; intellectus. Dicēdus aliter
fm Scotū qđ tota difficultas cog
noscēdi res est ex pte intellectus no
stri vt p; p Aristō. in pcedētibus
Et si queras quō vna res pfectius
cognoscit qđ alia. dico qđ difficul
tas nō est ex pte rei. sed pfectio co
gnitiōis pōt itelligi duplice. vel sine
proportōne/vel simpliciter. primo
mō impfecte intelliguntur res ma
teriales sicut imateriales. nam fm
pportōis ita pfecte mouēt intellēm
res habētes modicū seu paruz de
entitate sicut res habētes multuz
Exemplū puus ignis sine^m propor
tōe virtutis sue ita pfecte cōburit
cōbustibile sicut magnus ignis. s;
secūdo mō eq; nō sunt cognoscibi
les oēs res. sicut magnus ignis pfe
ctius cōburit qđ puus loquēdo sim
pliciter 7 ceteris paribus. Ratio
huius est. qđ cognoscibilitas seqt

Sicut 29

rem fin q; res est ens. q; sicut res se habet ad esse sic ad cognosci vt habet in hoc secūdo. concedo igit q; difficultas cognoscēdi siue quātū ad imaterialia est ex pte intellectū nostri materialia at nō sunt eq; in actu sicut imālia idō simplr nō ita pfecte cognoscūtur. cognitio tamen que pōt haberi de eis eq; facilliter habet pportionalr sicut de imaterialib; q; ita facillr mouet intellectū materiale fin suā cognoscibilitatē sicut imateriale non tū eq; intense simplr loquēdo p hoc patet quid dicēdū sit ad rōz Cōmētatoris. Solūz enī cōcludit q; impfectiora in entitate nō habent ita pfectā cognitōez simplr sicut pfectiora. Notādūz autē q; non solū materialia eq; pfecte nunc cognoscūtur fin pportioez sue cognoscibilitatis sicut imaterialia ymo pfectius fin eundē doctore subtilē 3°. dis. p. 1° iniaz. q; enī imaterialia sunt remotiora a sensib; id minus pfecte sunt cognoscibilia p statu isto.

Alterius aliquis pōt dubitare an substantie imateriales possint intelligi fin suas qditates ab intellectu viatoris. 7 arguit q; non per Bm in lra. Sicut enī ocul; nō atue ad lumē solis ic. sed primūz ē impossibile ergo 7 secūdūz. Pre

terea plus distat intelligibile icreatū ab intellectu creato q; intelligibile creatū a sensu. sed intelligibile creatū nō pōt apprehendi a sensu ergo multo min; intelligibile icreatū ab intellectu creato. Preterea aīa cōiuncta nihil intelligit nisi abstrahēdo a fantasmatib;. sed substantie separte nō faciūt fantasmata. nec pōt cognosci ex his que faciūt ergo ic. pbatio maioris quia fantasmata se habēt ad intellectū sicut sensibilia ad sensū 3° d. aīa. sicut ergo sensus non pōt sentire sine sensibili sic nec intellect; intelligere nisi abstrahendo a fantasmatibus. mior; h; duas ptes. p. 1^a p batur sic. q; fantasia est mot; factus a sensu 2° de anīa. sed substantie separte non sunt sensibiles ergo nec fantasiabiles. secūda pars probatur sic. tūz quia effectus nō adequans potentiā cause nō ducit in cognitōez qdītatis cāe. q; qdītatis cause excedit effectū istū. s; substantie separte non cognoscūtur p ista que faciūt fantasmata in nobis cognoscūtur p effectus huiusmodi q; s. nō adequat potētias sue cause. ergo ic. tūz q; finiti ad infinitū nulla est proportio. ergo nec alicuius effectus sensibilis est pportio ad quiditatē diuinā. Preterea q; dītatis substantie materialis est ob

ad mālia sine q;

factū

conu. accu.

an sub. imateriales possint intelligi p. 1° iniaz.

iectus intellectus pro statu isto ut
dictus est tercio de anima. ergo ni-
hil poterit intelligi a nobis quod
nec est materialis quidditas nec co-
gnoscibile per tales quidditates.

In oppositum arguitur sic. de sub-
iecto demonstratio oportet presup-
ponere quid est ex primo postero-
rius. sed de substantiis separatis mul-
ta a philosophis demonstrantur sicut
patet. xii. huius de prima intel-
ligentia scilicet quod sit sempiterna. et
quod actu semper intelligat et sic de aliis
ergo quidditates substantiarum sepa-
tarum philosophi cognoverunt.

Preterea Philosophus decimo ethi-
corum probat quod felicitas hominis con-
sistit in speculatione felicitatis. et con-
cludit in fine capituli quod sapiens est
utique felicissimus. et secundum Philosophum
sexto ethicozum. Sapientia est
circa altissimas causas. igitur in spe-
culatione altissimarum causarum consi-
stet felicitas hominis. ad felicitatem
autem cum sit finis proprius ho-
minis non est impossibile homini
pertingere ut dicitur in secundo hu-
ius. Nullus conabitur ad terminum
non futurum peruenire.

Respondetur ad hanc rationem
quod possibile est homini specula-
ri altissimas causas non tamen in

hac vita.

Contra felicitas de qua loquitur
Philosophus potest haberi
in hac vita. Dicit enim sic. Quare
erit utique felicitatis spectatio que
datur. opus autem erit exteriori pro-
speritate et oportet corpus sanum
esse et cibum et reliquas famulatum
existere. sed certum est quod ista non
habentur nisi in hac vita.

Preterea secundo huius arguitur
sic. Si cause essent infinite nihil
contingeret scire. Ista consequen-
tia non valet nisi ad cognitionem
cuiuslibet effectus oporteat cogno-
scere omnes causas. ergo si non con-
tingit intelligere primam causam
que est maxime causa cuiuslibet
effectus. nullum effectum continge-
ret cognoscere.

Respondetur quod de substantiis
separatis cognoscimus quia
sunt vel inquantum sunt causa om-
nium istorum inferiorum. non autem
cognoscimus quid sunt.

Aliter dicitur quod de ipsis co-
gnoscimus quid non sunt. quia sci-
licet non sunt aliquid istorum infe-
riorum.

Contra primam rationem arguitur
sic. impossibile est cognoscere
compositionem aliquorum nisi co-
gnitis eorum terminis vel extremis

bensus. Sic igitur quasi in quadam
descriptioe concipim^{us} deū attribuē
do ei cōceptus omnium pfectionum
simpliciter in summo qui nulli alij
cōueniūt. ut concipiēdo q^{od} deus est
ens infinitus sumus bonū actualis
simū. licet autem sic concipiamus
deū in vniuersali non tamen cog
noscitur a viatore in particulari et p
prie et sub rōne huius essentiae seu
sub rōne deitatis. Sic igitur p^{er} quō
substantiae separe possunt cognosci
etiam aliquantū intelligi p^{er} effect^{us}
suos. sicut substantia cognoscitur
per species accidentis sicut vna opi
niones.

Notādū q^{od} Cicero primo que
stionum Tusculanarum dicit q^{od} p^{er} ef
fectus rerum intelligibilium que sūt
sensibiles deuenit in cognitionem
rei intelligibilis insensibilis. Inui
sibilia enī dei per ea que facta sūt
intellecta cōspiciūtur ad rationes
primo isto modo cognoscim^{us} deū
Nam cum videamus in mūdo res
ordinate procedere arguim^{us} vni
esse gubernatōre et ordinatōre re
rum. et cum gubernator debeat esse
prestantior reb^{us} ordinatis vt cau
sa effectū arguim^{us} illā p^{ri}mā cāz es
se intelligibiles. Nec alio mō vt di
cit Cicero ipse deus a nobis intel
ligi potest nisi vt mens soluta que

dam et segregata ab omni cōcre
tioe mortali. hec ille.

Nunc ad argumēta dicit. ad
primū patet q^{od} sicut Commentatores
ista similitudo est intelligenda nō
quo ad imponētes s; quo ad dis
tinctos. Si autē velis intelligere
similitudinē istaz quo ad imponētes
tūc intelligendus est de noticia in
tuitiua vel ēt de noticia abstracti
ua que. s. est p^{er} ppriaz specie obie
cti genitā ab obiecto. Ad secun
dū cum dicit q^{od} plus distat intelli
gibile increaturū i. dicendū q^{od} ve
rum est in esse nō tamē in cognosci
bilitate. *nec proportionem obi.*

Ad terciū cum dicit q^{od} nihil in
telligim^{us} nisi abstrahēdo a fantas
matibus. si intelligat maior ista
q^{od} nihil intelligimus nisi cuius spe
cies p^{er}uerint in fantasia falsa est.
quia tunc nihil esset per se intelli
gibile nisi esset per se sensibile. q^{od}
nihil aliud facit species propriaz
in fantasia. istud autē est falsum
quia anima multas rerum quidita
tes intelligit que non faciūt specie
propriaz in fantasia. anima enim
seipsaz cognoscit et actus suos et in
tentiones secundas. et multa alia
quorum nullus facit propriam spe
ciem in fantasia. Si autēz intelli
gatur ista maior nihil intelligim^{us}
nisi per ordinē accipiamus a fan
tasia.

cognitionem

C 3

impossibilitate

possibile

*et sicut ibi
tunc mātē non
est supor. por
fantastica quia
mātē obij p^{er}
et egia gōmō*

2. *August.*
qui superficialiter locuti sunt ad veritatem inuestigandam. Ex quo pendere possumus quod venerari debemus doctores theologie qui mirum in modum fidem nostram suis sacris doctrinis illustrarunt licet circa alias materias varias opiniones habuerint. *Com.* tamē etiam grates referre debemus philosophis antiquis qui tot absurda in libris suis posuerunt.

Consequenter ostendit Philosophus quomodo consideratio veritatis ad primas philosophiam pertineat. quod ex hoc probat. quia est speculativa et finis theoricæ seu speculative est scire. scientia vero practice finis eius est opus. scientia enim practica inuestigat veritatem non propter se sed propter operari scientia vero speculativa propter scire. ideo ad ipsas maxime pertinet cognitio veritatis. inter autem speculativas hec maxime pertinet ad metaphisicas cum ipsa sit considerativa primarum causarum scilicet prime intelligentie et secundarum sine quarum cognitione non possumus habere cognitionem veritatis ut patet ex predictis. Cum autem cognitio primarum causarum sit causa veritatis in alijs ipsa in se erit maxima veritas. Quod sic probat. unum

quodque est maxime ^{tale} ex quo causatur in alijs ^{August.} univoce dicitur et illis sicut ignis est causa caloris in elementis. unde cum calor dicatur univoce de igne et elementatis corporibus sequitur quod ignis sit calidissimus. Cum igitur principia sempiternorum sint causa veritatis univoce in alijs cum veritas sit eiusdem rationis in omnibus sequitur quod ipsa erit verissima.

Notandum quod per principia sempiternorum hic intelligit Philosophus principia incomplexa. id est primas causas id est ipsas intelligentias que sunt principia sempiternorum id est corporum supercelestium et quantum ad esse et quantum ad moveri. que quidem probat esse causas veritatis in alijs eo quod sunt cause entis. Sicut autem res se habent ad esse ita ad cognosci. ut hic dicit Aristoteles. huiusmodi autem principia sunt verissima id est de se maxime cognoscibilia et manifestissima ad intellectum.

Notandum secundum Philosophum primo posteriorum. propter quod unumquodque tale et illud magis. Que quidem auctoritas quia sepe allegatur in philosophia in theologia in metaphisica et in logica. E p

est tamē aliquatū declarāda. ⁊ sic
potest intelligi. illud est magis p
pter vnu quodq; est tale. ^{ta} vt qz con
clusio est euidēs ex principio ideo
principiū est magis euidens vnde
illi est magis credēduz. Ad verita
tes autē illius ppositōis oportz qz
predicatur qd cōuenit alicui p ali
quas causas cōueniat ⁊ illi cause.
Et ideo nō sequit ista ^{in superiora} sūt
generabilia ⁊ corruptibilia propf
singularia ergo singularia sūt ma
gis generabilia. qz talia predicata
non cōueniūt superioribus. Item re
quirit qz illud quod est causa talis
causati sit causa p̄cisa talis p̄dica
ti. Et nō sequit domus ē solida
ppter edificatorē ergo edificator
est magis solidus. soliditas
enī nō inest domui p̄cise a domifi
catorē s; a soliditate suarū partiū
Itē nō tenet in causis accītaliter
ordinatis. Nō sequit sor. ē homo
ppter platonē. ergo plato ē magis
hō. Dicūtur atē cause accītalit̄ or
dinate qm̄ vna depēdet ab alia in
essendo s; nō in cādo. vt filius s;
habeat esse a p̄re potest tamen ge
nerare p̄re mortuo. In causis vō
eēntialiter ordinatis est dependē
tia ⁊ in esse ⁊ in causare. vt deus
sol ⁊ homo generāt hoīez. inferior
enī causat in virtute superioris. qd
est intelligēduz s̄m Scotū. prima

dis. quarti. non quia causa secūda
in vno ordine agat. s; dicit agere
in v̄tute alterius. quia virtus agē
tis depēdentis nō sufficit sine vir
tute illius a quo dependet. Quia
vero si cause in infinituz pcederēt
tunc non essent prime cause. ⁊ sic
metaphisica non cōsiderat p̄mas
causas. cuius oppositum dictum
est prius. Ideo ad hoc remouen
duz ostēdit qz nō est p̄cessus in in
finitū in causis. Et primo ostēdit
qz non est processus in infinituz in
causis efficiētibus indirectis. vt qz
a. causaret a. b. ⁊ b. a. c. ⁊ sic in in
finituz. sed est deuenire in vnū pri
mūz principiū. Et potest talis
ratio formari. causa vt causa ha
bet rōnez principij. si igitur cause
essent vel sint infinite nō est dare
primā nec p̄ cōsequens vltimā. qz
vtrūqz repugnat rationi infinita
tis. ⁊ sic erūt omēs medie. tota er
go vniuersitas causatorūz essenti
aliter ordinatorū est causata. vel
igitur ab aliqua causa sui ordinis
⁊ vniuersitatis. vel ab aliqua cau
sa que non ē aliquid illius vniuer
sitis. nō primo modo. quia tunc
illa esset causa sui cuz tota illa vni
uersitas ponatur causata. ergo se
cundo modo. naz vniuersitas de
pēdentū dependet ab aliquo istū
us vniuersitatis. ista ergo causa a

o ne dicunt cause
accītaliter ordinate

in casu
ordinem
e rell

um. s. fm
inu. s.

metell
de no

Qua dependet erit prima et essentialiter ordinata. et sic habetur positus. Secundo ostendit quod non est processus in infinitum in causis materialibus ut quod ignis fiat ex aere et aer ex terra et sic in infinitum. Est enim deuenire ad unam primam materiam que est una secundum rationem respectu omnium formarum ut habet prior de generatione. et est eadem numero in generato et corrupto que quidem materia licet habeat esse ab eterno secundum philosophum. tamen secundum fidem nostram et rei veritatem fuit in principio mundi creata. Sic enim exponit illud Seneca primo. In principio creauit deus celum. scilicet empireum plenum angelis et terras id est materiam non informem id est materiam primam.

Querit an eadem sit materia contrariorum. Respondet secundum philosophum primo de generatione quod sic. quia cum contraria generantur ex se inuicem ut ex aqua generatur ignis oportet quod sit una materia illorum. ita quod cum generatur ignis et quod definit esse forma aque et corrumpitur. Eadem enim materia numero que erat sub forma aque in eodem instanti habet esse sub forma ignis ita quod corruptio unius est generatio alterius et e converso.

Nota tamen secundum Scotum dist.

secunda quarti sententiarum quod licet sit una materia numero in generato et corrupto non tamen in duobus generis simul existentibus. Alia est enim materia numero in ente et in materia. et sic debet intelligi dictum philosophi ibi. quia materia est quid omnino indistincta. quod est verum secundum rationem. quia scilicet est unius rationis.

Tercio hoc ostendit in causis finalibus. et hoc sic. finis est illud quod non est propter alia sed alia sunt propter ipsum. aut igitur aliquid est tale aut nihil. et si quidem sunt aliquid tale illud erit ultimum in genere finium. et sic non precedet in infinitum. Si autem nihil inueniat tale finis non erit. et ita tollitur hoc generis cause quod dicitur causa causarum

Notandum quod finis potest dupliciter accipi. uno modo pro termino durationis rei. ut mors vel pestis dicitur finis hominis. hoc enim modo finis non habet rationem cause. Alio modo sumitur finis pro illo quod mouet efficiens ad agendum seu ad quod eius operatio ordinatur. et hoc modo finis est causa.

Notandum quod finis dicitur prior causa in intentione. quia primo occurrit in intentione efficiens. et dicitur ultima in executione. Quarto ostendit quod non est processus in infi

in eadem finalibus non est processus in infinitum

suorum

autem ex fine

nituz in causis formalibus.

ca. matie
Notandū q̄ causa materialis est ex qua cuz aliquo fit aliqd. qz ex materia ⁊ forma fit compositū primo phisicoruz. In qua diffinitōe intelligitur causa loco generis residuū vero ponit ad differētia; aliarū causaruz. ex fine enī ⁊ efficiente nō fit cōposituz cuz ille sunt cause extrinsece. Causa efficiēs est a qua fit primo motus ut effectus producat in esse. vt domificator mouet ⁊ operat ad hoc q̄ domus fiat. Causa finalis est cui⁹ gratia aliquid fit. ut domus fit ad cōseruandū nos a pluuiā zc. Causa formalis est que dat esse rei ⁊ conseruat eam in esse. qua habita res dicitur esse. ea vero absente dicitur non esse.

scilicet principia sunt a forma
Circa quod notanduz q̄ hz diffinitio includat formā ⁊ materia; tamē principaliter sumit a forma que est principiu; essendi ⁊ constituendi ⁊ cognoscēdi. vniūquodq; enī cōstituit in specie p̄ propriam forma; ⁊ ideo forma vocatur a philosopho quia quid est / siue diffinitio. diffinitōez etiā vocam⁹ cōmuniter rationez forinales.

Ex hoc etiā patet q̄ tota diffinitio debet habere rationem forme respectu diffinitū. Idus igit

accipit processuz in formis fin p̄ cessuz in diffinitōibus in quibus vna pars est prior altera sicut genus est prius differētia ⁊ differētiaruz vna est prior altera. ⁊ ideo ipse volens ostendere q̄ non est processuz ī infinitū in cāis formalib⁹ probat q̄ non est processuz in infinituz in prius diffiniētib⁹. Et hoc sic. Impossibile est aliqd sciri priusquā pueniatur ad individua p̄ indiuiduuz accipit ipsa spēs specialissima que non diuidit p̄ differētiāz essentialēz vel ipsa p̄fecta supiora que nō sunt resolubilia in alios cōcept⁹ ut ens. ⁊ patz p̄ hoc q̄ nō est processuz in infinitū in diffinitōibus nec in sursum nec ī deorsuz. q̄ nō in deorsuz qz non habet p̄fecta cognitio de re nisi cōgnoscatur fin rōez spēi. Cognitio enī sola in vniūq; est cōfusa ⁊ imp̄fecta. Si igit ponat processuz ī infinitū ī forma deorsuz destruet p̄fectā cōgnitio de re cū infinituz inq̄tuz hmoi nō app̄hēdat ab intellectu. Sicut nō habet p̄fecta cognitio de re nisi cognoscatur omnia p̄dicata superiora. ipsis enī ignotis impossibile est inferiora scire p̄fecte. cuz ī quo liber inferiori includatur vt conceptus entis substantie corporis aialis hominis in sorte. Si igit sit processuz

In infinitum in sursum in causis for-
malibus nihil perfecte sciet ut prius
argutum est. Itaque unumquodque
cognoscit per intellectum sue forme. sed
si cause formales sunt infinite non
poterunt intelligi. quia infinitum in quantum
huius non comprehenditur in intellectu.
ergo ista positio universaliter de-
struit cognitiones.

Postquam ostendit Iohannes quod non
est perfectus in infinitum in causis in-
directis ostendit etiam quod non sunt in-
finite species causarum. et hoc sic.
tunc putamus nos aliquid scire cum
cognoscimus omnes eius causas. sed
si sint infinite species earum non erit per
transire istam infinitatem ita quod possint
omnes cause cognosci. ergo etiam per
istum modum excludetur cognitio
rerum.

Circa predicta notandum quod ut
dicit Scotus in hoc secundo. et 2^a
distinctione. primi suarum. Causarum quaedam
sunt per se et quedam per accidens. vo-
co causas per se que secundum na-
turam suam causat et non secundum aliud si-
bi accidens dicitur causare. voco au-
tem causam per accidens que non
causat nisi quia coniuncta cause per
se. Exemplum primi edificator edificat
et homo generat hominem.
Exemplum secundi musicum edifi-
cat et albus generat.

Secunda distinctio est ista cau-
sarum quedam sunt essentialiter or-
dinate quedam non sed accidentaliter.
Exemplum primi deus homo
et sol sunt cause hominis generati
Exemplum secundi avus et pater sunt
causa in filiis. Differt autem hec
distinctio a prima. quia aliud est
loqui de causis per se et per accidens.
et aliud est loqui de causis essentialiter
et accidentaliter ordinatis.
nam in prima divisione est tantum com-
patio unius ad unum scilicet cause
ad causatum. in secunda autem est du-
arum vel plurium causarum inter se in
quantum a se est unum causatum.

Notandum est quod cause essentialiter
ordinate ab accidentaliter ordinatis
triplex distinctio. prima distinctio est quod in cau-
sis essentialiter ordinatis 2^a in quantum
dependet a prima. unum non agit nisi
in virtute prime. unum in accidentaliter
ordinate 2^a non dependet a prima in
quantum causat sed dependet in esse
suo ut patet de filio qui potest genera-
re pre mortuo. Secunda distinctio est
quod in causis essentialiter ordinatis est calitas
alteri et alteri rationis et alteri
ordinis. quod superior est perfectior. sed in ac-
cidentaliter ordinatis non est sic. ista distinctio
sequitur ex prima. quod nulla causa essen-
tialiter dependet a causa eiusdem
ordinis. quia in causatione aliquid
sufficit unum unius rationis.

co caluato
Ex ista differētia sequitur ma-
nifeste q̄ cause essentialiter ordi-
nate sunt alterius ⁊ alterius sp̄i.
cause accidentaliter ordinate sunt
eiusdem speciei. Tercia differē-
tia est q̄ omēs cause essentialiter
ordinate simul cōcurrūt ⁊ requirū-
tur ad causanduz effectū. alioqn
aliqua per se causaliter deesser ef-
fectui siue aliqua causalitas. Sed
in accidentalr ordinatis nō neces-
sario requirūt simultas omniū cau-
sarū in causando. ⁊ hec differētia
tercia sequit̄ ex prima ⁊ secunda
l3 at̄ nō sit p̄cessus in infinitum in
causis eēntialiter ordinatis. ⁊ vt
probatum est prius. bene tamen
ē p̄cessus in infinitū in acciden-
taliter ordinatis secūdū viāz phī-
losophi qui posuit q̄ generatio nū-
quā incepit. ⁊ p̄ oīs fuerūt genera-
tōes infinite. sed quelibz generatō
habet causaz propriāz efficientem
primā ⁊ finē ⁊ materiaz in his q̄
generatur p̄ secundaz p̄pagationē
⁊ for^a ē finis cui^{l3}. ⁊ sic sunt cau-
se infinite accidentalr ordinate nō tñ
eēntialr. Et si arguas q̄ et̄ sit pro-
cessus ī infinitū in eēntialr ordina-
tis. q̄ inter p̄mū efficiēs ⁊ quodl3
aliū efficiēs ē distātia ifinita ergo
p̄nt accipi in ea ifinita. añs p̄t3 q̄
p̄mū efficiēs ē ifinitū. alia at̄ effici-

et̄ia sunt finita. int̄ at̄ finitū ⁊ ifinitū
tū ē distātia ifinita. p̄batio oīe.
q̄ q̄to aliq̄ magis distāt tāto sūt
plura media inter illa.

Respōdeo q̄ duplex est distā-
tia. quedaz dimēsiua ⁊ quedaz p̄-
fectōis. si loquamur de distātia
p̄fectōis sic cōcedo añs. sed tūc ne-
go añs. sicut patet de contrarijs
que maxime distāt tali distātia.
⁊ tamē sunt aliqua contraria non
habentia mediūz. Ad probatōez
oīe patet q̄ procedit de distātia
dimēsiua de qua antecedēs est ne-
ganduz sicut patet de se. quia in-
ter deuz ⁊ creaturā non est distā-
tia localis vel dimēsiōis sed per
fectiōis.

Notanduz vero q̄ causa diuī-
ditur in efficiente3 formalē finale3
⁊ materiale3. Cuius diuisiōis suf-
ficiētia sic potest haberi. quia cau-
sa vel est extrinseca vel intrinseca
effectui. si intrinseca hoc duplicit̄.
quia vel dat esse ⁊ sic est forma.
vel est in potētia ad esse sic est ma-
teria. Si extrinseca vel est prior
intentione ⁊ sic est finis. vel est pri-
or executione ⁊ sic est efficiēs.

Notandum insuper quod de
eodem potest tractari in diuersis
scientijs sed varijs rationibus.

*q̄ causā accēntē ordinatō
ē p̄cessus in infinitū*

ut de causis tractatur in metaphi-
sica inquatur sunt principia entium
in phisica inquatur sunt principia
motus et rerum naturalium. in logica
vero inquatur ex habitudine cau-
se ad effectum sumitur locus dialer-
ticus. Consequenter ostendit phis-
modum procedendi in inquisitione ve-
ritatis dicendo quod eius non sit faci-
le quod homo duo capiat. sed dum ad
duo attendit neutrum cape potest.
absurdum est enim quod homo simul que-
rat cognoscere scientiam et modum sci-
endi qui convenit scientie. quod potest
quia homo debet prius addiscere
logicam quam alias scientias. quia logi-
ca tradit communem modum procedendi
in scientiis omnibus. modus autem
proprius singularium causarum in scien-
tiis singularibus circa principium tradi-
debet. Deinde ostendit quod dili-
gens et certa ratio sicut est in ma-
thematicis non debet requiri in omni-
bus rebus de quibus sunt scientie.
sed debet solum requiri in his que
non habent materiam. illa enim que habent
materiam subiecta sunt motui et va-
riationi. et ideo non potest in eis omnimoda
certitudo haberi. querit enim in
eis non quod semper sit ex necessitate
sed quod sit ut in pluribus. immate-
rialia vero secundum seipsa sunt certissima.
quia sunt immobilia. sed illa que
in sui natura sunt imaterialia non

sunt certa nobis propter defectum
intellectus nostri ut supra dictum est
huiusmodi autem sunt substantie se-
pate igitur etc.

Queritur utrum celum sit compo-
situm ex materia et forma. pro quo
notandum secundum Philosophum primo celi et
mundi quod celus est ingenerabile et
incorruptibile. Ex quo sequitur quod
non est compositum ex materia et for-
ma. sed est quedam essentia simplex
probatur contra. viii. metaphisice dicit.
Non omnis rei est materia sed quo-
rum est generatio et transmutatio ad
invicem hec habent materias.

Ad cuius evidenciam est sciendum
ut dicit Scotus dist. xiiii. secundi
suarum quod aliter est dicendum de hac
materia secundum philosophum et aliter secundum the-
ologos. phisice enim dicitur quod in celo
non est materia et forma ut patet aucto-
ritate pallegata. quod sequitur ipsius
esse corruptibile. tunc quod omnis poten-
tia passiva est potentia contradictionis
sed celus est sempiternus secundum Philosophum
ergo in eo non est materia. tunc quia
materie est annexa privatio que
machinat ad maleficium primo phisice
corum. tunc etiam materia est qua res
potest esse et non esse. vii. metaphi-
sice. Rursum uno modo quod in celo est
materia non tamen est corruptibile. et ideo
remans incorruptibile. quod omne quod
corripitur a suo contrario corrupit

Ut celus sit qd non
est materia & forma

Corruptio etc

In celo aut non est
materie potest dicitur

eo quod non habet omnimodam
certitudinem potest dicitur

Contra ista solutio nō euadit
quin celus sit corruptibile quantū
est de se. quia habebit in se pncipiū
corruptōis. s. materiā. tum qz
fm Dm omni^{bus} potentie actie cor
respōdet aliqua potētia passiuā ⁊
ecōtra. si igit celus est corruptibile
in se . ergo est aliqd agens qd pos
set euz corrūpere.

Aliter respōdet qz in celo ē ma
teria non tamē eiusdē rōis cū istis
inferioribus. nec tamē pōt quantū
est de se trāsmutari de vna forma
ad aliā.

Contra si sic hoc videt incoe
nēs. ⁊ cōtra illud quod dī qz vna
est materia eiusdē rōis hic ⁊ ibi.
qz als essent due materie pzie alte
rius ⁊ alteri^{us} rōis. cōs est falsum
tum qz non sunt duo fines pziō
nec duo efficiētes alterius ⁊ alteri
us rōis. igit silr nec due matie p^{ri}
alti^{us} ⁊ alteri^{us} rōis. Dzio qdē diffi
cile vī assignar^{et} vī sit alteritas ista
ratōis in hac materia ⁊ in illa. tū
qz dubiū est vnde sit ista alteritas
materie cū forma distinguit ⁊ se
pat. vñ^o. metaphice. tuz qz cōcessa
illa alteritate in materia saltez in
celo est in potētia ad hanc formā
⁊ ad pziuatōnez hui^{us}. ⁊ ita erit in
potētia cōtradictōis. sed materia
est ratio corrūpendi quātuz est in

potentia ad pziuatōez forme quā
habet. ergo celus erit corruptibile

Aliter^{us} respondet qz in celo est
materia ⁊ eiusdēz ratōis cū istis
inferioribus non tamē est in potē
tia cōtradictōis. qz forma ei^{us} com
plet ⁊ satiat totū appetitū suuz re
spēdu alterius forme.

Contra nulla forma cōplet ap
petituz sue materie. qz formaliter
vel saltē virtualr cōtinet in se om
nes formas quib^{us} sua materia est
pziuata. sed forma celi non est hu
iusmodi. pbatio minoris ⁊ qz nō
formaliter patet de se. qz non vir
tualiter patet de aīa intellectiua .
nulluz enī impfectū cōtinet virtua
liter aliquid pfectius se. anima āe
intellectiua est forma pfectissā om
niū corporaliū.

Ex predictis sequit^{ur} correlarie
vt dicit doctor subtilis Sco. dis.
ix^a. secūdi sūiaz qz corpus celeste
non est aniatus fm viāz Philoso
phi. qz sic necessario haberet ma
teriaz. cū anima sit adus corpis
organici. Itēz vel esset anima
tuz forma anime intellectiue tātuz
vel non. sed cū hoc alia anima pu
ta sensitiua. sed quicquid des seq
tur qz habeat materiā cū anima
sit adus ī. ⁊ p cōsequēs corrūpti
bile. Itēz vel celus esset tantū ma
teria vel cum eo esset aliquid ali^o

perfectibile per animā. primus di-
ci non potest. quia cū celus sit quā-
tus sequitur q̄ intellectus esset quā-
tus. nec secundus. quia tūc celum es-
set in potentia passiuā. 7 potentia
cōtradictōis 7 non esset sempiternū

Sed cōtra secundo celi 7 mū-
di 7 duodecimo metaphisice di-
cit celus esse animatum. Respon-
deo si Dñs ponat celus esse aīa-
tus forma que sit de essentia celi
cōtradicit sibi vt patet ex p̄ceden-
tibus. ideo oportet eū exponere.

Pro quo notandus q̄ anima
habet duplex officīū respectu cor-
poris. scilicet informādi 7 mouen-
di. quia est forma corporis 7 mo-
trix eius. vbiq̄q; igitur loquit̄
philosophus de anima celi expo-
nēdus est sūm cōdictiones qua ani-
ma est motrix eius 7 non forma.
7 ista anima est intellectuā. ppria
cōiuncta huic orbi vt propria mo-
trix. 7 talis non est nisi vnica vni-
us ita quod cōiungitur orbi in ra-
tione motricis 7 non in ratione in-
formantis. Quod hic sit intelle-
ctus Philosophi posset probari
ex octauo phisicorum vbi dicit q̄
primus mobilis diuiditur in duo.
quorum vnus per se mouetur 7 ali-
ud per se mouet. 7 est immobile p̄
se 7 per accidens. illud quod mo-

uetur est celus sed mouēs immobi-
le est intelligentia. que si esset for-
ma celi tunc salte; moueretur per
accidens scilicet ad motus celi vt
sicut anima hūana mouetur per
accidēs ad motū corporis per se.

Si autem loquamur sūm viam
theologorū sic est dicendū q̄ cor-
pus celeste est vere compositū ex
materia 7 forma. Sic enim expo-
nūt illud Genesis primo. In prin-
cipio creauit deus celus id est celū
empireus plenū angelis. 7 terram
id est materiā informēs omnio vsq;
ad celus empireus. 7 ita materia
quātus est de se est eiusde; ratiois
in omnibus.

Sed tunc est dubiū quō celus
est incorruptibile si h̄z materiā et
de; ratiois eū istis inferioribus.
Rūdeo q̄ celū est simplr incorru-
ptibile cū h̄eat materiā mediante
qua pōt esse 7 nō esse. vñ theologi
habēt discordari a phis in hac p̄-
positōe qua. s. dicūt celus ē incor-
ruptibile 7 necessariū. Et si q̄ra
igitur potest corrumpi. respōdeo
q̄ celus simplr est corruptibile sūm
quid. tamen est incorruptibile vt
patet auctoritate Damasceni dicē-
tis quod celum est corruptibile s̄
se. tñ volūtate dei ē incorruptibile

quia deus illā non vult corrumpi
sed ppetuo cōseruare ppter suos
electos amicos qui sua tota volu
ptuositate gaudent 7 gaudebūt in
secula seculorū. Ratōe etiā potest
pbari. tuz qz celuz non hz cōtrari
uz agens potēs vincere ei^o formā
tum quia forma eius nihil est alte
rius rōis a formis elemētoruz vel
non. si sic igit forma celi non est ca
pax cōtrariarū qualitatuz. 7 iō nō
est corruptibile nec alterabile per
naturā. celuz vero nec est caliduz
nec frigiduz nec humidū nec siccū
formaliter. tales enī impssiōes nō
sunt formalitē in corpibus celestib^o
sed vtualiter. sicut sol dicitur calid^o
qz causat calorē ī istis inferiorib^o
Et similiter saturn^o dicitur frigidus
ex luna humida vtualiter vt patz
in plenilunio. tūc enī magis ē ple
na. 7 cuz luna est in dcremēto sui
luminis mare decrescit. 7 cū fuerit
diminutū iteruz incipit augeri. sic
qz cuz est ī nouilunio rursus plenū
efficitur. Si igit querit vtrū ce
luz sit aiatus fm vias theologorū
Respōdendū est qz non vt patz p
Damascenū dicētes corpa celestia
inaiatata esse celestia. Itēz glosa su
per illud Isaie. audite celi 7 ter
ra que loquar. dicit qz ppheta nō
alloquit inaiatus. s. celuz 7 terras
sed tātuz hitatores celi 7 terre zc.

Explicit secūdus incipit terc^o
metaphisice.

Ecesse est

enī ad scientiam zc.

Postquaz Ihus in
secūdo libro ostēdit moduz const
derande veritatis. hic pcedit ad
veritatē cōsideratōis. Ad quod in
hoc toto tercio libro procedit mo
do disputatio plura dubia mouē
do 7 ad vtranqz partes arguendo
qz vero d his que hic monet nihil
hic determinat s3 de ipsis in libris
posterioribus determinabit. iō hic
pcaise tangā duo que in hoc tercio
dicit. Prīmū est qz Aristo. mouz
hic dubiū an quelibet sciētia hēat
demonstrari p omīa genera causa
ruz. Circa quod prio dicit qz ī im
mobilibus idest in mathematicis
que nō mouēt nec mouētur sed ab
strahūt a motu idest a matia seu
sibili non est efficiēs nec finis. non
enī est in his efficiēs sine motu vt
ē ipse deus nec efficiēs p motū vt
est omne aliud efficiēs a deo. cum
huīusmodi ut sic non habeāt aliq^o
esse reale. Itē in eis non est finis
quod est bonū fm se in quod scilz
alia ordinātur. licet bene repiatur
in eis ratio boni eo mō quo sūt en
tia 7 ordinātur in ultimū finē. In
phisicis autez possunt repiri omīa

Itē qz motus pot ee in aliq^o 3° effectiue subiecto
et terminatiue. Exemp^o pmi. ut deus
intelligentiē. Exemp^o secū^o ut celi & m^o
mobile. Exemp^o t^o ut Albedo & m^o
forma motuz terminatiue

mare crescit

genera causarū . unde causa efficiens domus est principium motus ut est edificator. causa vero finalis est habitudo sine usus ipsius. causa vero materialis sunt ligna lapides et cementum etc. causa vero formalis est ipsa domus . in metaphisicis autem reperitur causa efficiens cum ibi consideretur prime cause . reperitur et causa finalis cum ibi tradetur de prima intelligentia que est finis omnium . reperitur et causa formalis cum ibi consideretur rerum quidditates que maxime sumuntur a forma que est principium cognoscendi . materia autem ibi non consideratur nisi sub ratione entis . Secundum quod hic tangemus est quod Aristoteles dicit quod ens non est genus . quod ens predicatur de differentijs genus autem non predicatur de differentijs . quod sic exponit Thomas Genus inquit non predicatur per se de differentiis . quod differentiis non ponitur in diffinitione generis nec genus in diffinitione differentie . ens autem predicatur de differentijs . quod sic exponit a Scoto dicitur . tertia primi sententiarum questione prima qua queritur utrum deus sit obiectum adequatum respectu intellectus viatoris in fine ubi dicitur quod duplex est differentia quedam enim potest sumi a parte essentiali ultima que est res et nulla alia ab illa aliqua sumit conceptum generis .

sic ponatur pluralitas formarum . et generaliter dicatur sive a parte essentiali prioris et dicitur specifica a forma ultima tunc sicut dicitur in quid de ista parte essentiali a qua sumitur differentia specifica ita dicitur in quid de tali differentia in absoluto . ita quod sicut hec est in quid anima intellectualis est ens accipiendo eundem conceptum sicut quem dicitur de homine vel de albedine ita hec est in quid ratio naturalitas est ens si rationalitas sit talis differentia . sed nulla talis differentia est ultima . quod in tali continentur realitates plures distinde ex natura rei . et tunc talis natura potest concipi sicut aliquid hoc est sicut aliquam realitatem et perfectionem et sicut aliquam ignorari . et ideo talis nature conceptus non est simpliciter simplex . sed realitas sive perfectio realis talis nature a qua ultima realitate sumitur ultima differentia est omnino simpliciter simplex . et ita realitas non includit ens quidditativum sed habet conceptum simpliciter simplicem unde ista realitas sit . a . hec non est vera . a . in quantum a est ens . sed est per accidens . et hoc siue . a . dicat illa realitatem sive dicitur in absoluto sumptam a tali realitate . quod igitur ens dicitur in quid de aliquibus differentijs sequitur quod ens non potest esse genus propter nimiam communitatem entis . nullum est genus dicitur

abstracto

conceptus

sive in quid

abstracto

D

i mutatiōe ētis. nullū. n. gen^o dicit^r
de aliqua d^oria inferiori in quid
nec de illa que sumit a forma nec
illa que sumit ab ultima realitate
forme. qz semp illud a quo sumit
concept^o generis s^um se est poten
tiale ad illaz realitatē a qua sumi
tur cōcept^o d^orie sicut ad illaz for
mā si differētia sumat a forma. **A**

Ex quibus colligi pōt qz ens n̄
est genus. ponaz tamē alias duas
rōes s^um m^og^om Nicolau^o bonetuz
in p^orio metaphisice sue. Prima ē
qz gen^o p^odicatur de quib^o p^odica
tur ut ps cēntial. qz ē ps mālis se
habēs p modū materie in diffini
tōe rei. 7 nihil cadit in diffinitōne
tanq^o ps qn sit cēntiale. at ptz per
porphiriū. s3 ens de nullo p^odica^t
ut ps cēntialis qz nō ē pars. ratio
ei^o ē qz oē totū est maius sua pte.
si igit ens est ps aliqd est maius
ente. 7 sic ens nō circuiret totaz la
titudines rerū. Secūda ratio ē qz
sit quiditas finita. 7 qz finitas eaz
sequat tanq^o modus intrinsec^o e^o
ens autez non est finitus.

Juxta predicta pōt dubitari
an gen^o p^odice^t p se de d^oria vide
tur qz sic. qz ratio est p se rōnalis.
ergo rōnale est p se hō. ergo ratio
nale est p se aīal. p^oria oīa. pba t.
qz ppositio necessaria cōuertit in
necessaria ex p^orio postp^orior. igit

p se in perse. si igit rōnale p se ē hō
seq^o qz p se ē aīal. s^um oīa. pbat qz
hō p se est aīal igit per se est ratio
nalis. ergo rōnale p se est aīal. ista
illatio pbat. qz sicut ex pmissis ne
cessarijs sequit^r cōclusio necessaria
sic ex p se seq^o cōclusio p se. pte
rea. vii^o. h^o habet qz quādo aliqd
p se p^omo mō de aliquo in cōcre
to p^odicator omne vñū per se dicit^r
tur de alio in absoluto. iste igitur
sunt vere humāitas est rōnālitas
7 humāitas ē aīalitas. qz iste sūt
per se p^orio mō dīcēdo rōnale est
aīal. p^oterea si genus p accidēs
p^odica^t de differentia igit p accēs
p^odica^t de spē. oīs ē fallum igit
7 aīs. pbatō oīe qn aliqd p^odica
tur de aliquo p accēs p^odica^t
p accidēs de quocūqz in quo illd
formalr includit. d^oria at formalr
includit in spē. igit si gen^o p^odica^t
p accēs de d^oria 7 per oīs de spē

Lotra est D^obus in l^ora. Itē si
sic seq^oretur qz vñū aīal est multa
oīs est falluz igit 7 aīs. pbatō
oīe. qz aīal 7 rōnale includūt in
ceptu qd itatio spēi puta homis.
aut igitur idē aīal importatur p
genus 7 differentiam. aut aliud 7
aliud. si primū igit erit nugatio in
diffinitōe hoīs. si secūdū habetur
pposituz. quia tūc homo erit duo
aīalia. Respondeo 7 dico qz gen^o

ma aut no p^odica^t
de tot. g^o nec genus
de d^oria.
mae erit no est
genus.

genus

genus

predicatio p se est quod non p^odica^t
in d^oria h^ou et ceteris
s^um

non p̄dicatur per se de differētia.
quod patet per Auiē. quito meta
phisice sue ubi dicit q̄ licet genus
7 differētia p̄dicentur de toto idest
de specie p se non tamē significat
totuz p se. sed genus significat ma
teriale 7 differētia formale. vtrū
q̄ significat ptem. sp̄t autē se ha
bet p moduz totius. 7 sicut materi
ale est extra formale sic cōceptus
generis ē extra cōceptū differētie.

Ad argumēta. ad primū negā
da ē p̄ria cōtra. qz ē fallacia cōtra
p̄sentas enim. p̄positōis significat
causaz p̄dicati esse in subiecto. supe
rius autē non h̄z causam quare in
ferius sibi inest sed magis econ
uerso. in subiecto igitur potest esse
causa inherētie p̄dicati. licz in pre
dicato non sit causa q̄ subiectū si
bi inest. Ad p̄bationē dico q̄ non
valet similitudo de p̄positione neces
saria 7 de p̄positione p se. ratio
huius est qz antecēdēs non potest
esse verū necessariū nisi cōsequens
sit necessariuz. alioquin posset esse
verum sine alio. p̄positio igitur
conuersa non potest esse vera que
se habet vt antecēdēs nisi p̄po
sicio ouertens que se habet vt con
sequēs sit etiā necessaria. veruz ta
mē antecēdēs potest habere cau
sam quare p̄dicatur inest subie
cto sed non econuerso vt dictū est

alioquin vniuersalis affirmatiua
ouerteretur simpliciter. quia per
se presupponit dici de omni. p̄po
sicio igitur non necessario cōuertit
in per se.

Notandū q̄ dici de oī est quā
do nihil est sumere sub subiecto d̄
quo non dicat p̄dicatū. vt omis
homo currit hic cursus p̄dicatur
de omi homie. Unde tunc in ali
qua p̄positōne est dici de omni
quando scilicet p̄dicatum affir
matur de subiecto distributo p
oibus suis suppositis. vt oē animal
currit. ois homo est animal. ergo ois
hō currit. An notādū q̄ tunc ē dici
de nullo in aliqua p̄positōne quā
p̄dicatur negat de subiecto distri
buto p signū v̄se negatiuū p oib²
suis suppositis. tūc enī nihil est su
mere sub subiecto de quo nō remo
ueat p̄dicatū. vt nullus hō currit.

Ad secūduz p̄ idēz patet q̄ licz
ex p̄missis necēs q̄ se h̄nt vt aīis ī
silogismo nō possit sequi nisi cōclio
necēcia que se h̄z ut cōns alioqn pre
misse possent esse vere sine cōclio
nē ex p̄missis p se pōt sequi cōclio
per accidens licet necessaria.

Contra primo posteriorū dicit
q̄ si p̄ accidens igitur non necessa
rio. Respondeo illud est verū de
accidentibus comparatis ad subiectū.

predicatio enim p accidens generis
de differētia non est aliq̄s modus
p ^{accidens} modus qui opponit ad necessa-
rius de quo p accidēs habet prio-
posteriorū quādo videlz accidens
p̄dicat de substantia .s. vel sba de
accūte vel accidēs de accūte d̄ ta-
li verū est q̄ si p accidēs nō neces-
sariū. d̄tia at non inest pprie per
accidēs generi nisi accipiēdo inef-
se alicui p accidēs quod est extra
eius cōceptū quiditatiū ⁊ forma-
lē vel extraneū ei. ⁊ ideo talis pre-
dicatio potest simul stare cū neces-
sario.

Ad terciū dicēdus q̄ p̄missae
sunt false .s. huānitas est rōnalitas
⁊ s̄l̄r huānitas est aīalitas. Ad
p̄batōz dicēdus q̄ duplex est cō-
cretio ⁊ duplex abstractio. vna cō-
cretio est ad subiectū puta qm̄ ali-
quid denoiat aliud qd̄ est extra
suā cēntiaz ⁊ extra suū gen^o. alia
ē ad suppositū qm̄ aliqd̄ significat
p modū denoiantis sue nature p
prie. exemplū primū hō ē albus al-
bus denoiat subiectū qd̄ est extra
essentiā albedinis. exēpluz secūdi
hec albedo est alba hec albedo d̄-
noiat suppositū albedinis quod ē
eiusdē nature cū ea. S̄l̄r duplex
est abstractio corrīdens vna a s̄b-
iecto alia a supposito pprio. exē-
pluz primū albedo abstrahit ab ho-

mie. exēpluz secūdi albedo abstra-
hit ab hac albedine ⁊ humanitas
ab hoc hoīe. Ad formā igit̄ rōnis
dico q̄ dictū S̄bi septio hui^o ve-
rius est de cōcretis ⁊ abstractis 2°
mō ⁊ nō prio. vñ si hec est va. hic
homo est hō ista est vera hec huā-
nitas ē huānitas. nō tamē sic se h̄z
in cōcretis ⁊ abstractis prio modo
non enīz sequit̄ si hō est alb^o igit̄
huānitas est albedo. sic ad p̄posi-
tuz nō valet hō est rōnalis ergo
huānitas est rōnalitas. ⁊ causa est
qz rōnale in cōcretū ideo dicūt vl̄
p̄dicat de hoīe. qz iōe suppositi si
gnificat p modū toti^o in abstracto
vero auferit̄ iste modus ⁊ signifi-
cat p modū ptis. pars autē nō pre-
dicatur de toto quare iste ambe-
sunt false huānitas ē aīalitas huā-
nitas est rōnalitas. Ad quartuz
nego vñaz. ad p̄batōz dicēdus q̄
maior p̄batōis est vera de p̄dica-
tōe p accūs pprie sumpta. qz nō ē
in aliquo istoz triuz mōz qui po-
nūtur prio posteriorū de quib^o su-
p̄ius dictū est sed ut est p accidēs
largo mō eo q̄ p̄dicatur est extra
cēntiaz subiecti vel extraneū ratōi
eius vt sic p accūs distinguit̄ con-
tra p se. Circa p̄dicta norandū
fm̄ mḡm̄ Nicolāū boneti in prio
metaphice sue d̄tia est iter hoīez
⁊ humanitatē ac cōsilia cōcreta ⁊

subo

dup^o ē cōcreto
vñ^o ē abstracto

albedo

sc̄ribit
f̄d̄cat
de d̄

p̄met

abstrac

absoluta de genere substantie. que
 quidē hz nō differāt realit̄ nec for-
 maliter nec aliquid ex natura
 rei. differūt tamē in hoc solū q̄ ab-
 stractū est impositū ad significan-
 dūz quiditatē prout ly tantū cono-
 tat precisioēz ab omni p̄dicamen-
 to posteriori p̄ accidēs 7 p̄ se secū-
 do modo sicut equinitas ē tantūz
 equinitas li tantūz excludit p̄ omi
 predicato posteriori siue p̄ se siue
 p̄ accidēs. s; nō ab omi predicato
 p̄rio mō. quia a nullo excludit ea
 que p̄ se p̄mo includuntur in ea
 sed cōcretū est nomē impositū ad
 significādūz penit̄ eandē quidita-
 tē sed nō cū tali precisioē s; ut est
 indr̄ns ad p̄dicata p̄ se 7 p̄ accūs.
 Quia vō dictū est de predicatōē
 per se 7 p̄ accidēs 7 predicatū de
 noians aliq̄n predicat̄ de substan-
 tia p̄ se 7 aliquādo p̄ accidēs. idō
 aliq̄ tāgāz de predicatōē denoia-
 tiua. Est at̄ predicatio denoia-
 tiua ut dicit idē doctoz terçō metaphi-
 sice siue in qua p̄rius dī inesse s̄bie-
 cto in quadā adiacētia 7 formali
 inherētia. Et ex hoc sequit̄ q̄ ip̄z
 denoiat. i. q̄ s̄biectū s̄m nomē pre-
 dicati hz appellatōz. sic quādo al-
 bedo denoiat̄ inesse s̄biectō i qua-
 dā adiacētia 7 formali inherētia
 tūc s̄biectū denoiat 7 s̄m appella-
 tōz sui nois s̄biectū dicit̄ esse albū

denoians enī 7 denoiatū 7 deno-
 miatiū eodez noie denoiant nisi
 q̄ denoiatū hz nomē effect̄ for-
 malis 7 denoians retinet sibi no-
 mē forme. Denoiatio enī q̄daz est
 intrinseca 7 q̄daz extrinseca. intrin-
 seca ē illa in q̄ p̄rius denoians in-
 trinsece adiacet s̄biectō sic albedo
 parietī. extrinseca est illa in q̄ pre-
 dicatū nō adiacet intrinsece. nec ē
 vnūdeū rei denoiate. vt color dī
 visus denoiatōē extrinseca a visū
 one que ē in oculo. predicatū aut̄
 denoians aliq̄n p̄ accidēs dī de
 s̄biectō 7 est res alia a substantia.
 vt hō albus aliquādo at̄ predicat̄
 in fo mō dicēdi p̄ se 7 est idē realit̄
 ter cum s̄biectō. ut homo est risi-
 bilis. aliquando predicatur in p̄ri-
 mo mō dicēdi p̄ se 7 tamē cū hoc
 predicatur dnoiatue vt hō ē aīa-
 tus. 7 hoc cōcordat dictō Scoti
 xij. dīl. secundi s̄nāz. 7. 3^a q̄one
 quolibetoz. Nō solū ē predicatio
 denoiatua accidētis ad s̄biectū s;
 ēt forme ad suppositū. pp̄rie natu-
 re. vñd̄ ista ē denoiatua 7 in p̄ri-
 mo mō dicēdi per se hō est animatus
 s; ista sit p̄ accidēs corp̄ ē anima
 tus accipiēdo p̄ accidēs p̄ extra-
 neo. aliquādo denoiatū est idē re-
 aliter euz s̄biectō non tamē idem
 p̄mo nec secūdo mō sicut differē-
 tia de genere 7 cōuerso. Itēz

predicatio denoiantis
 et siue eius predicat
 de dno vñmō cūq̄
 ē idē realit̄ nō in p̄
 nō in mō

aut̄ mō

D;

*pulcherrima
declaratio
cōcreti z
abstracti*

notandū q̄ abstractū dicit̄ princi-
pale 7 cōcretus dicit̄ sumptus. q̄a
sumit̄ ab abstracto vt albus ab al-
bedine. 7 dicit̄ur cōiugata. ppter
cōnexionē quā habēt ad inuicem.
Significāt enī idem licet differāt in
modo significandi. q̄ cōcretus sig-
nificat formā cuius cadētia seu inbe-
rētia ad subiectū v̄l forme ad sup-
positū quod denoiat s̄m Scotus
xij. dis. secūdi sniaz. nō autem ab-
stractū. Est autē quedā alia p̄di-
catio qua vtunt̄ theologi in diuinis
que dicit̄ idētica. Ad cuius eul-
dentia sciēdus est q̄ eētiale in di-
uinis s̄m Scotus in p̄ia quē quo-
libetoruz. nō distinguit̄ cōtra accl-
dētale eo modo quo sumit̄ a phi-
losophis de quo dictū est in p̄io
caplo de p̄p̄io. sed distinguit̄ cō-
tra notionale. vnde quia essentia
diuina est vna nūero in tribus p̄so-
nis illud dicit̄ essentiale qd̄ est s̄le
essentie in mō predicādi 7 cōitate
reali. 7 sic illa dicit̄ur eētialia q̄
sunt coia tribus p̄sonis vt potētia
sapientia bonitas zc. Notionalia
vero dicunt̄ illa p̄ que notificatur
distinctio p̄sonaz diuinaz vt pa-
ternitas filiatio spiratio zc. 7 talia
nō sunt coia tribus p̄sonis. ipsa at̄
eētialia sunt formalr̄ infinita. no-
tionalia vero nō sunt infinita nisi
rōe idēticitatis cū essentia. p̄dicatio

igit̄ abstracti d̄ abstracto vbi vnū
extremū vel ambo sunt infinita est
vera idētice. vt sapiētia est bōi-
tas vel sapiētia est p̄ritas. q̄ infi-
nitum idētificat sibi quodcumqz
sibi cōpossibile. quod p̄batur. q̄a
infinitū non est cōponibile. omne
eniz quod potest aliquo mō cōpo-
ni pōt esse ps 7 p se 7 p cōsequēt
excedi. quia totus est maior sua p̄-
te. non esset autē oio incōponibile
ad aliquod incōpossibile sibi in-
eodē supposito si nō esset oio idēz
sibi. q̄ tūc essz ibi aliq̄ cōposito sal-
tez actus 7 potētie. infinitū igr̄ idē-
tificat sibi qd̄cumqz sibi cōpossibi-
le. ista autē p̄ritas est filiatio nō
est vera idētice. q̄ neutrus est for-
malr̄ infinitū. de quo magis pate-
bit in theologia. Assignatur at̄
cōiter quatuor notōes. s̄. innascibi-
litas generatio passiuā spiratio ac-
tia spiratio passiuā. innascibilitas
cōuenit solū patri. solū eniz pater
est ingenitus vel innascibil̄ cum so-
lus pater subsistēs nō p̄ductū. ge-
neratio actiua seu p̄ritas qd̄ idē
est ēt soli patri cōuenit. generatio
vero passiuā seu filiatio cōuenit so-
lī filio. spiratio v̄o actiua cōuenit
patri 7 filio. spiratio vero passiuā
solī sp̄i sc̄to cōuenit. de hac etiaz
dic̄ m̄gr̄ Nycola^{us} boneti 3° meta-
phice sue. **P**redicatio idētica est

quid sit p̄dicatio idētica

*essentiale & notiale
in diuinis*

TRACTAM

*9° p̄
p̄ma*

quādo sbiectū ⁊ p̄dicatū sunt idēz
⁊ h̄z duos gradus sub se. primus
est q̄n sbiectus ⁊ p̄dicatū sūt omni
no idē ex natura rei. vt hō est hō.
Dauid est dauid. alius gradus est
q̄n sbiectū ⁊ p̄dicatū sunt aliquali
ter idē ⁊ aliquāl̄r nō idē. aliquāl̄
ter dico idēz qz sunt idēz idēitate
relatiua ⁊ aliquāl̄r nō idēz. qz nō
sunt idēz indiuisione absoluta. exē
pluz rōnale est aīal homo est aīal
in vtraqz p̄dicatū est nō idē subie
cto idēitate absoluta. s̄ bene sunt
idem idēitate relatiua. Est autēz
adhuc fm euz alia p̄dicatio idētl
ce idētica. ⁊ est illa quādo subiectū
⁊ p̄dicatū habēt aliquā idēitates
in aliquo tercio que est causa idē
tatis eorū inter se. Exēpluz albu
est dulce est p̄dicatio idētica iden
tica ppter idētitatem earum in la
cte. Et sic patet qz p̄dicatio iden
tica identica dependet a p̄dica
tione identica. quia si extrema nō
essent idem idētica in tercio non es
sent idē inter se idētica identice.

Insup notandū est fm eundez
qz indiuisio est duplex. quod enīz
nos vocam⁹ indiuisiones alij scilz
sanctus Thomas ⁊ Albertus vo
cant vnionē. quedā ē absoluta ⁊ ē
illa que est resp̄cū sui ⁊ ad se. ⁊ sic

quodl̄z ens est indiuisus a se ⁊ di
uisus ab omni alio quod nō est ip
sum. alia est diuisio siue indiuisio
relatiua que est qua aliqd ab alio
est indiuisus. ⁊ dicit̄ relatiua p̄ tā
to qz est resp̄cū alteri. ⁊ origit̄ tri
plr. vno mō aliq̄ h̄nt indiuisioz re
latiua sic qz sūt actu indiuisa possi
bilia tamē diuidi ex pte vtriusqz
extremi. sic sūt ptes cōtinui ⁊ mul
ta alia. alio mō aliqua h̄nt indiu
siones sic qz actu sunt indiuisa p̄nt
tū diuidi ⁊ hoc solū ex pte vnus
extremi ut sba ⁊ accūs fundamē
tū ⁊ relatio. I. n. sba possz ēē sine
accūs sic pri⁹ sine suo posteriori.
nō tū accūs possz ēē sine sba nālīē
loquēdo supnālī loquē⁹ nō repu
gnat vt puta in sacro altaris. scio
aliq̄ sic sunt indiuisa qz n̄ p̄nt ex p
te alie⁹ extrēi diuidi. vñ fm ples
ātiquos phos celū ⁊ intelligētia sic
sunt indiuisa. Circa qd notan
duz qz iste indiuisioes sic se habēt
ad inuicēz qz quecūqz h̄nt indiuis
ionē resp̄ctiua habēt ⁊ absolutā s̄
nō ecōuerso. in vna enī re p̄nt ples
indiuisioes relatiue se cōpati respe
ctu diuersoz. vt hō resp̄cū aīalis
resp̄cū rōalis. resp̄cū corpis aīatī.
corpis substantie ⁊ entis ⁊ resp̄cū
suarum proprietarū passionū. nō
antez sic de indiuisione absoluta.

Impossibile est enim aliquam rem
habere plures indiuisiões absolu-
tas quæ vnã. quæ est respectu vnũ ad
se. et nulla res respectu sui ipsius habet
plures indiuisiões quæ vnã sed respec-
tu aliorum habet plures sicut iam supra
predixi. Dec Bonetus.

Incipit expositio quarti libri
metaphisice.

Et scien

tia que speculatur
ens inquantum ens et ea que huic in
sunt per se. in precedenti libro Philosophus
disputatiue processit de his que debent
in hac scia considerari. hic incipit
precedere demonstratiue determinando
veritatem questionum motarum. et quæ pri-
us oportet cognoscere modum scie-
ntie que procedere in scia ideo prius stabilire subie-
ctum habet scie dicens que est scientia que
dicitur que versatur circa ens inquantum
ens. sic et circa subiectum que huic insunt
per se id est proprias eius passiones. di-
cit autem secundum quod ens. quæ scie alie que sunt
de entibus particularibus considerat que
dicitur de ente cum omnia subiecta sciarum
sunt entia. non tamen considerat omnes
secundum quod ens. id est secundum rationes entis in com-
muni sed secundum quod habet ens numerus vel linea
sua corporea vel habet. Dicit autem et que
huic insunt per se et non simpliciter que

huic insunt ad denotandum quod scilicet ad
scientiam non pertinet considerare de his
que per accidens insunt. scilicet suo subiecto
sed solum de his que proprie insunt sibi. dicit
enim quod nulla alia scia tractat vel de
ente. et quod ista scia habet considerare per
maiora principia et primas causas ut dicitur
est in principio. que quidem sunt cause entis. Ex
quo patet quod ens inquantum ens est subie-
ctum in libro metaphisice. quod illud est
subiectum in scia et principia et proprie pas-
siones queruntur. Ad euidentiã huius
notandum est quod cum metaphisica sit scia
realis oportet quod subiectum eius dicat vnũ
conceptum reale cuius subiectum sit causa
et mensura scie. maioris autem entitatis
non est effectus que sit causa. si igitur scie-
ntia sit realis oportet quod subiectum sit quod re-
ale. vnde sic sicut sicut plato circumscribit
operatiõem intellectus conueniat plus ad
inueniẽdum que duo indiuidua diuersarum
specierum. est inquam eadem humanitas in am-
bobus non quod numero alia est ei hu-
manitas numero in sorte et platone sed
est eadem unitate sibi propria. Sicut
duo animalia diuersarum specierum conueni-
unt in ratione animalitatis non quod in eis
sit vna animalitas unitate numerali vel
specificã sed unitate sibi propria sic
suo modo deus et creatura sua et ac-
cidens conueniunt in vno conceptu rea-
li entis qui est vnus in ipsis unitate
sibi propria. cuius a parte rei plus conue-

ratione

quidẽ

7
1308
nlat de^o 7 creatura q^o de^o 7 nihil
In pdcis at lz sit aliq^o similitudo est
tū magna difformitas. lz enī deus
7 creatura ueniāt in aliquo cōce
ptu ētis qui q^oditate includit in cō
ceptu dei 7 creatur^o nō tū ueniūt
in aliq^o realitate potēriali 7 contrabi
bili ad ipsa p aliq^os realitates seu
dītas sic ueniūt spēs eiusdē gene
ris. cū enī de^o sit simplex in eo nō
est ordo realitatū q^orū vna contra
bat aliā. 7 hec ē vna rō q^ore de^o nō
est in genere s^om Sco. viij. dis. pri
mi s^om. 7 s^oa dis. terciū s^om. re
alitas enī generis ē potērial ad re
alitatē dīe 7 p eā contrahibilis. vt
hō 7 equ^o ueniūt in realitate aīa
lītatis q^o contrahit p rōnalitatez 7 ir
rōalitatē. p cōceptū at entis nō itel
ligo actū cōcipiēdi vel intelligēdi
q^o est in aīa s^obediē. ad^o enī dī
piēdi cū sit q^odas q^olitas de prima
spē q^olītatis nō ē trāscēdēs nec cōis
deō 7 creatē. lz p cōceptū ētis intel
ligo rōez formale obiectiuaz entis
hoc ē ipsaz q^oditatē ētis cōceptibile
q^o hz esse obiectie in intellectu. Esse
at in intellectu pot^o intelligi duplici
vno mō ut spēs ^{actiue} hītus qui sūt s^o
bediē in aīa. Alio mō obiectie 7 s^o
duplr. vno^o hītualr 7 p q^om. s. ē ibi
p spēs manētes in intellectu imedia
te motiua ad intellectuōz. 7 sic obic^o

ceptibile ē in aīa aīa actū cōcipiē
di. alio^o actualit 7 vario pura q^om
iā mouet 7 intelligit. 7 sic obiectū
cōceptū hz esse in aīa. Ad pposi
tum dico q^o cōceptus entis hz esse
obiectiuuz in aīa pmo mō 7 nō so
mō. de ista matia dictū ē aliquali
ter in 3° caplo in p^o hui^o 7 adhuc
magis dicit in septio. Deū on
dit s^obus quō metaph^o hz con
siderare de s^obtātīs 7 accitibus.
q^od pbat p hoc q^o nō solū ad vnā
scīaz spectat cōsiderare d^o his que
dīr s^om vnū. i. que vniocatur in
vno cōceptu. lz de his que dicunt^o
ad vnuz. i. que cōueniūt in aliquo
analogo. ens autē lz nō dicat equi
uocē de s^oba 7 accitē. tū dicit ana
logice. q^od pbat quia sicut sanī
tas dicit de animalī principalr. q^o
aīal est receptiuū sanītatis 7 dicit^o
de vrīna q^o ē signū sanītatis. 7 d^o
de diēta q^o efficit sanitatez in aīa
li. sic ens p prius dicit de substan
tia inquātuz est ens per se. deinde
dicit de pprietatibus substantie 7
eius accidētib^o inquātuz habet esse
se in alio. Tercio dicit de genera
tione inquātum est vīa ad esse.
quarto dicitur de corruptōe inq^o
tuz est vīa in non esse. quinto de
pīuatōibus 7 negatōibus inquā
tuz pīuant ipsum esse. vnde dicit

tractari per hystoriam

Quis q̄ non est est nō ens. qđ non
esset nisi negatōi aliquo modo cor
responderet esse. tale autē esse licet
forte non sit in re tamē ad minus
est in intellectu. quia ratio de ta
libus negociatur quasi de quibus
daz entibus. 7 ratio d̄ eis aliquid
affirmat 7 negat.

Ex verbis predictis Philoso
phi potest oriri dubiuz an ens sit
vniuocuz. Pro cui⁹ discussione
primo recitabovnaz opiniōz, secū
do dicā aliter ad questionē. tercō
respondebo ad argumēta cōtrarie
opinionis.

Quantū ad primū est vna opi
nio tenēs partes negatiuā que pro
bat primo auctoritate Phi post
ta supra. s. q̄ ens dicit̄ de entib⁹
sicut sanitas de vrina 7 animal 7
dieta. 7 sic est analogū. non est igitur
vniuocum. Preterea primo
philosozū dicitur 7 est principiu
primuz procedendi contra Parmenides
7 Melissuz scilicet q̄ es
dicitur multipliciter. Item aucto
ritate Porphyrij dicentis quod
si quis omnia entia vocet equiuo
ce nuncupabit ea. Preterea ar
guitur per ratios primo sic. si es
ē vniuocuz ad omnia entia igitur
est genus. consequens est falsuz 7
contra Philosophuz tercio hui⁹

ergo 7 antecedēs. cōsequētia patz
quia tūc ens diceretur in quōd de
pluribus differentibus numero. spe
quod est propriuz generis.

Confirmatur ratio quia si ens
est huiusmodi igitur predicat̄ de
entibus s̄m rationē alicuius vni
uersalis non differentie. quia non
pater in quale nec proprii nec ac
cidētis. quia hec sunt extra essen
tiam eorum de quibus predicantur.
non sic autē ens. nec pater vt
species. patet. ergo relinquit̄ vt p̄
dicitur genus.

Preterea si ens ē vniuocū ad de
cem genera igitur descendit in illa
p̄ aliqs differētiās. sint ille. a. 7. b
aut igr. a. 7. b. includūt es aut nō.
si sic igitur in conceptu cuiuslibet
generis generalissimi includit̄ bis
ipsum ens. 7 p̄ consequens erit nu
gatio. si non. igit. a. 7. b. non sunt
entia. 7 tunc non ens erit de intel
lectu entis. quia. a. 7. b. includunt̄
in conceptibus decem generū que
sunt vera entia.

Preterea illa que sunt imme
diate 7 totaliter sub extremis con
tradictōis nihil est cōe vniuocū s̄
deus 7 creatura s̄ba 7 accūs sunt
huiusmodi. qz sub istis extremis
scilicet dependere 7 non depende
re causatuz 7 non causatuz esse s̄b
alio 7 nō esse sub alio. patz igit q̄

nihil est eis commune uniuocum, maior patet quia omnis conceptus est neuter illorum quibus est communis, sed nullus est conceptus neuter respectu contradictionis, sed est necessario alter illorum, alioquin contradictio haberet medium.

Preterea que sunt primo diuersa et se totis distincta in nullo conueniunt, sed deus et creatura sunt huiusmodi ergo etc. maior est evidens sed minor probatur, quia alioquin deus haberet quo conueniret et quo differret, et ita non esset simpliciter simplex.

Quantum ad secundum articulum est alia opinio doctoris subtilis Scoti quam teneo tanquam veram quod ens est commune uniuocum deo et creature substantie et accidenti et generaliter omnibus entibus de quibus predicatur.

Ad cuius evidentiam primo premitam unam diuisionem, secundo ostendam triplicem conclusionem.

De primo est sciendum quod triplex est uniuocatio, quedam est uniuocatio physialis, quedam logica, et quedam metaphysialis. uniuocatio physialis est unitas nature ex natura rei circumscripita omni operatione intellectus. De ista uniuocatione loquitur Philosophus, vij^o phisicorum quando dicit quod in spe

cie specialissima est proprie uniuocatio et non in genere, quatenus species dicit unam naturam non autem genus, sed latet equiuocationes in generibus, genus autem dicit equiuocum equiuocatione opposita uniuocationi physicali eo quod non correspondet sibi una natura extra sed plures. Quia enim dicit in generibus latent equiuocationes nihil aliud est dicere nisi quod quantitas generis incompleta includit in se diuersas naturas specificas sine quiditati generis correspondet aliquid ad extrinsecum correspondent diuersas unitates physicales. Uniuocatio logica est unitas alicuius realitatis vel intentionis prime sub una intentione logicali concepte, uerbigratia sub intentione generis vel differentie vel alicuius alterius secunde intentionis locus enim considerat huiusmodi secundas intentiones adiunctas primis. Ex quo concludo coram quod aliquid transcendens est proprie uniuocum uniuocatione logicali, quia si nulla sit intentio in genere puta generis vel differentie etc. competat alicui transcendenti et extrinseci generis, sic patet, aliquando sibi competit saltem intentio utilitatis que est logica, et sit intentio.

Secundo concludo correlarie quod aliquid est uniuocum uniuocatione logica et equiuocum equiuocatione physica nec tamen hoc repugnat

Quo conuentiones latent in generibus

Uniuocatio logicalis

Sense est
te
R
si
ph

Patet enī ex predictis q̄ genus
est uniuocū uniuocatōne logica ⁊
equiuocū equocatōe phisica. *166*
Uniuocatio metaphisical est unitas ali
c^o p̄me intētois abstrahibil a plu
ribus p̄ intellectū ex natura rei cir
cūscripta quacūqz intētoe secūda
vel logica. ⁊ hoc mō trāscēdētibus
non repugnat uniuocatio ut dice
tur. Ex quo concludo correlarie
q̄ aliquid est uniuocū uniuocatō
ne metaphisicali qd̄ nō est uniuo
cū uniuocatōne phisicali p̄prie lo
quendo.

De secūdo sit ista prima cōclu
sio. Ens sumptū cōiter nō est uniuo
cū omnib^o entib^o uniuocatōne
phisicali. hoc patz. qz cōceptū en
tis nō correspōdet vna natura in
re. que at sit illa natura cui cor
respōdet talis uniuocatio sciendū
q̄ natura accipitur quatuor mōis
Uno mō dicitur de illud quod nō
est nihil. secūdo mō quod est prin
cipiū motus ⁊ quietis. tercio mō
accipitur natura p̄ illo quod pōt
agere vel pati. quarto mō pro illo
quod est informatum differentia
specificā ⁊ essentiali. ⁊ forte dici
tur unitas minor unitate numera
li. Nam Auicenna dicit. Natura
intendit speciem ⁊ producit indi
uiduū. ⁊ sic talis uniuocatio ori
tur ex proprijs principijs intrin

secis speciei. sed prout ista unitas
correspōdet illi nature que potest
agere vel pati tunc est unitas nūe
ralis. qz nihil aliud pōt agere vel
pati nisi indiuiduū. cuz **H**us di
cat actōes ⁊ passiōes sunt supposi
torū primo metaphisice. Et hec est
ratio quare **A**uicē. dicit in auctori
tate predcā q̄ natura intēdit spēs
⁊ pducit indiuiduū. qz soli^o indi
uidui est agere vel pati. Secūda
conclio sit ista. ens sumptū cōiter est
ve uniuocum oibus entib^o uniuo
catōe logicali. hoc patz qz dicit vnā
realitatē vel p̄prie intētionē cōce
ptā s̄b intētoe vilitatis q̄ ē intentō
secūda ut pat^o dictū est. Tercia
conclio sit ista. ens cōir sūptū ē vere
uniuocū oibus entib^o uniuocatiōe
metaphisicali. sic intelligēdo qz ens
dicit aliquē vnū cōceptū realē ab
strahibile ab oibus p̄cipatib^o es
sditative s̄z quē cōceptū ens ē p̄e
dicabile de oī ēte uniuoce ⁊ reali
⁊ in qd̄. hāc ostēdo sic. p̄mo auctō
ritate phi in lra dicentis qz ens dī
m̄ltiplr nō tñ equoche igr̄ uniuoce.
pbat̄ cōtra. qz equocū ⁊ uniuocū
sūt imediata vtz ex rōib^o eoz. vñ
dicit doctor s̄tilis **S**co. dis. 3^a. ⁊
vñ^a. primi sententiarū. analogū
non est mediū inter equiuocum
⁊ uniuocū cum sint. im̄mediata.
vt patet ex rationibus eoz. n.

omne enī analogū est equiuocū
vel uniuocū. vnde quedam analo
ga sunt equiuoca vt aīal est equi
uocū 7 analogū ad aīal viuū 7
ad aīal pīctū. quedā vero analo
ga sunt uniuoca vt ens ē uniuocū
ad deū 7 creaturā substantiaz 7 ac
cidēs vt ipse diffuse declarat sco
tus ubi supra lz tamē sit analogū
cū accidēs hēat attributōez ad sb
stantiā 7 creatura ad deū.

Notādū duplex ē equuocū
equiuocās. s. a casu 7 a cōsilio. eq
uocū a cōsilio ē dīctio plura eque
pīo significās vt canis equocū a
cōsilio dīctū analogū quod signifi
cat vnū p compatōz ad aliud. vt
aīal significat aīal pīctū p compa
tōez ad animal viuū.

Itēz arguo sic omnis intellectu
certus de vno cōceptu 7 dubi^o d
duobus diuersis in quib^o iste cer
tus quiditate includit habz con
ceptū illuz de quo ē certus aliuz a
ceptibus de quib^o ē dubius vni
uocū. sed intellectu hominis potest
esse certus de aliquo q sit ens du
bitado an sit deus vel creatura sb
stantia vel accidens 7 sic de alijs
in quibus ens vel cōceptus quidī
tatiue includit. sicut patet. ergo cō
ceptus entis est aliuz a cōceptib^o
illis dubijs 7 uniuocus illis ita q
ex se ē neuter illoz. 7 includitur i

utroqz ipsoz maior pbatur quia
ipossibile ē eūdē cōceptū eidē intel
lectū eē dubiū 7 certū sil. igit vlt erit
ali^o 7 hēt ppositū. vel nlls 7 tunc
nō erit certitudo de aliq cōceptu. ē
igit ali^o 7 si qditate includit in il
lis seqt q nō erit tātū ali^o s3 etiaz
uniuoc^o ill. minor pbabilr decla
rat pīo de deo 7 creatura. qz quīz
pbs ī hoc fuit cert^o q pōebat p^o
pīn^o eē ens. puta vn^o q posuit ig
nē eē pīmū. ali^o aquaz. quibz ens
erat certus ignē vel aqua esse ens
erat tū dubi^o an erat ens creatuz
vel icreatū. pīmū vel nō pīmū. pba
tio nō ei erat certū q eēt pīmū. qz
tūc fuisse cert^o de flo. falsuz at nō
stingit. scire nec erat cert^o q esset
ens nō pīmū. quia tūc nō posuiss^o
vnū. Secūdo pbat d sba 7 accū
te. qz pbs diuersi dīsimode opīnā
tur de lūie quoz ali^o posuit q est
accūs ali^o q ē corp^o 7 sba. 7 ille q
posuit q ē sba cert^o ē q ē ens s3
ē cert^o q ē sba. qz tūc d falso esset
cert^o. nec q nō ē sba qz opposituz
posuit. Dietea pbat spēaliter
q ens sit uniuocū ad sbz 7 accūs
sic. si ens nō ē uniuocū sbe 7 accū
tū. igit intellectu nō pōt hēre cōce
ptū qditatiuū de sba. cōs ē euidē
ter falsuz g^o 7 aīis. pbatio cōne qz
sba nō imutat imediate intellectu
nīm ad intellectuū sui cū nō intelli

gatur pro statu isto nisi per speciem
accidentis sensibilis. sed nullus con-
ceptus quiditativus sibi potest haberi
per imutationem accidentis sensibilis nisi
si ille posset abstrahi a conceptu ac-
cidentis. et iste necessario sic abstra-
ctus sit univocus alias non esset ab-
strahibilis talis conceptus videtur
maxime esse conceptus entis quam
nullus alius esset quiditativus. ma-
ior patet. quia quicquid principaliter
et immediate immutat intellectum illi
us absentia potest naturaliter ab
intellectu cognosci quando non imu-
tatur. ut patet secundo de anima. quod
visus est perceptivus tenebre quan-
do videlicet visui non est lux pre-
sens nec visus imutat. igitur si intel-
lectus noster naturaliter imutatur a
substantia immediate ad actum circa
ipsam sequeret quod quando substantia
non esset presens posset in sua ab-
sentia naturaliter cognosci. et ita natura-
liter posset in hostia consecrata co-
gnosci non esse substantiam. quod
est evidenter falsum. nullus ergo conce-
ptus quiditativus habetur de substantia ime-
diate a substantia causatur sed tantum causa vel
abstractio primo ab accidente. et talis non
est nisi conceptus entis. Preterea
arguo sic ex auctoritate Porphyrii
si quis omnia entia dicat. et suppono quod
omnia sunt simpliciter distributiva tunc arguo
sic. quicquid distribuitur est univocum.

sed in predicta auctoritate Porphyrii
ens distribuitur ergo ens est univocum
omnino et maior pars per Aristotem. in libro
parmeias ubi dicit non omnis oratio
est enunciativa sed in qua verum vel fal-
sum est. per hoc vult Aristoteles. invere quod
ex equocis non potest fieri propositio
et per omnes terminus equocis non habet di-
stribui. minor pars per Porphyrium cum
dicit. Omnia igitur entia sic distribuuntur
per aliqua entitate in eis inclusa et
composita. igitur entitas eis composita est unica.

Tercio respondetur et ad argumenta
alterius opinionis. Ad illud quartum habetur
quod dicitur de sanitate dicens quod plus
et habetur concedit ordinem essentialium inter
species eiusdem generis. quia ibi vult quod
in quolibet genere est unum primum quod est
mensura aliorum. mensurata autem habet or-
dinem essentialium ad mensuram. et tamen non
obstante tali attributione nullus negat
conceptum generis esse unum cum predicet
in quod de pluribus distinctibus speciebus. si enim
genus non haberet unum conceptum alium a con-
ceptibus speciebus nullus conceptus generis
diceret de pluribus sed quilibet de seip-
so. et sic idem predicaret de eodem et
non genus de specie. Concedo igitur quod ac-
cidentes habent attributionem essentialium ad sub-
stantiam et creata ad deum. et per omnes ens
est analogum ad ea. cum ista tamen analogia
stat univocatio metaphisical. unum habet attributio sola non tollat uni-
tatem univocacionis quare unitas attri-

*pulcherrima
declaratio.*

Debes enī scire q̄ iter ens forma
liter ⁊ nihil est dare mediū sic sūt
cōtrabētia entis ⁊ passiones entis
⁊ ultime differētie ⁊ plura alia. tñ
Iter ens realr ⁊ nihil nō est dare
mediū. Ratio hui⁹ est. qz oē posi
tiū quod est extra nihil est idem
enti realiter cū nō pōt esse absz eo
⁊ idēptitas realis inuestigat p in
sepationēz vni⁹ ab alio sicut distin
ctio realis p viāz sepationis non tñ
formaliter. qz nulli est idēz forma
liter nisi includat in eo in primo
mō dicēdi per se. ⁊ p cōs illis per
se directe cōtēntis in decēz primis
generibus.

incl. p̄se

Ad aliud de extremis cōtradi
ctōis aut intelligit qz ista sunt s̄b ex
tremis cōtradictōis totaliter hoc
est precise quod ista sint extrema
cōtradictōis tunc minor est falsa.
qz deus nō est p̄cise hoc quod nō
est esse ab altero. qz ista negatio
dicat̄ etiā de chimera sicut creatu
ra nō est precise ista nō necesse esse
qz hoc etiā cōpetit chimere. s̄z taz
deus q̄ creatura tam substātia q̄
accidēs est aliquid cui cōpetit al
terū extremū cōtradictōis. Si igit̄
tur accipias maiorē. quibuscunqz
autē cōueniāt extrema cōtradictō
nis ipsa nō vniocātur in aliquo
cōmuni. illa maior est falsa. quia
omīa diuidētia per se aliquod cō

maymo

mune sunt talia. qz de ipsis dicūt̄
extrema cōtradictōis ⁊ tamē vni
uocatur in ipso diuiso cōmuni.

Similr in pposito deus ⁊ creatu
ra substātia ⁊ accidēs p̄dicationē
cōtradictōis possunt recipere ⁊ ta
mē habēt aliq̄d substractū illis ex
tremis cōtradictōis ratōe cui⁹ pos
sunt habere aliq̄d cōmune.

Ad cui⁹ euidentia⁹ est notandū
qz quādo aliqua realitas intelli
gitur cu⁹ suo mō intrinseco ille cōce
ptus nō est ita simplr simplex qu
possit cōcipi illa realitas absz mo
do suo. sed tūc est cōceptus impse
ctus rei. pōt etiā cōcipi cu⁹ modo
illo. ⁊ tūc est cōceptus p̄fectus ade
quatus illius rei. Exemplū s̄ essz
albedo in tribus gradibus inten
siois posito etiā qz esset simplex
oīo in re posset tamē cōcipi sub ra
tōe tante albedinis ⁊ tūc p̄fecte cō
ciperet cōceptu adequato ipsi rei
vel posset precise cōcipi sub ratōe
albedinis. ⁊ tūc cōcipetur cōceptu
imp̄fecto distincto a p̄fectōe rei. cō
ceptus autē iste imp̄fect⁹ pōt esse
cōis isti albedini ⁊ aliq̄. Cōceptus
autē p̄pzius nō esset cōis. Sequi
tur igit̄ inter illa distinctio illi⁹ de
quo accipit cōcept⁹ p̄pzius ⁊ illi
us de quo accipit cōceptus cōis.
vt distinctio realitatis ⁊ realitatis
sed ut distinctio realitatis ⁊ modi

87

abf

2d

vel

20

intrinsici eiusdem realitatis. que di-
stinctio sufficit ad habendum conce-
ptus perfectus vel imperfectus de eodem
quorum imperfectus sit communis et per-
fectus sit proprius. Ad propositum
conceptus entis communis deo et creature
descendit in conceptum dei et creature
non per aliam et aliam realitatem sed per mo-
dos intrinsecos ut dicit Scotus
viii. dist. primi secundum alterum et al-
terius. scilicet per finitum et infinitum. ita quod si-
cut conceptus albedinis abstrahit
a tanto et a tanto gradu pars albe-
dinis. et est conceptus imperfectus
et inadequatus huic vel illi albe-
dini. ita etiam conceptus entis respec-
tu dei et creature. deus igitur et creatura
sunt se totis distincta in realitate
et in conceptu reali perfecto et adequato
realitati cuiuslibet. sed hoc non ob-
stante conveniunt in aliquo concep-
tu reali imperfecto et inadequato
realitati cuiusmodi est conceptus en-
tis qui ut sic abstrahit ab omni modo
intrinseco realitatis dei et creature
qui sunt finitum et infinitum. An concep-
tus entis formaliter non est finitus
nec infinitus positivè. sed communis
utriusque abstrahens ab utroque.

Notandum autem quod licet sit univo-
cus omnibus entibus tamen conceptibus
simpliciter simplicibus cuiusmodi sunt
passiones entis et ultime dicitur de quibus
ens predicat i quid ut dicit doctor

subtilis dist. tertia primi secundum
4-3 in conceptu dicitur

Circa quod notandum est secundum eun-
dem doctorem ibidem quod aliud est univo-
cè esse et aliud univoce predicari
Univocè esse dicitur cuius conceptus
in se est univocè. et hoc modo ens est univo-
cè omnibus suis passionibus et ul-
timis differentiis. et decem primis ge-
neribus. Univocè vero predicari
est quando ratio seu definitio pre-
dicati includitur in ratione subie-
cti. isto modo. igitur ens dicitur univoce
de omnibus per se directe contentis in
primis generibus. quia videlicet in
illis includitur in proprio modo dicendi
per se. Notandum etiam quod ut di-
cit idem doctor tertia quæstione quolibet
torum. ens vel res potest accipi dupliciter
Uno modo. scilicet put est còe omni enti rea-
li quod non est fabricatum per opationem in-
tellectus. et sic est univocum. alio
modo communi. put se extendit ad omne
positivum quod non est nihil. et sic est
commune enti in anima et extra animam
et hoc modo non est univocus sed est
equivocus. ut enim dicit idem doctor
dist. xxix. primi secundum. Enti reali
et enti rationis nihil est commune univo-
cus. quia ei quod est simpliciter tale et secundum
quid tale nihil est commune univocè.
ens igitur in illa significatiõe non dicitur
univocè conceptum còe. sed sola vox est
communis.

Notandum vero quod per ens rationis non

E

intelligo ens rōis quod h3 esse in
aia subiectiue ut spēs actus ⁊ ha
bitus. qz talia sunt vere entia rea
lia de genere qualitatis. nec qz est
in tellectu obiectie. qz sic oē vlt est
in aia. vt hūanitas quādo cogno
scit ab aia tūc. pducit in esse cog
nito. ⁊ illud esse cognituz vocatur
esse obiectie in aia non qz hūaitas
sit fabricata ab aia. qz qditas ē q
ditas anteq̄ sit cognoscibilis ⁊ an
teq̄ cognoscat. qz qz qditas est qui
ditas hoc h3 de se in primo mō. ⁊
qz sit cognoscibil' hoc h3 de se in se
cūdo mō. ⁊ qz sit ens cognituz siue
ens qd ab intellectu cognoscit hoc
h3 ab aia. sed p ens rōis intelligo
respectū rōis. vt est esse cognitum
qd dicit respectū rōis obiecti vt
cogniti ad intellectū. ⁊ similis tale
dicit respectū obiecti ad volūtate

Itē secūde intentōes sunt rōis
actus rationis qui habēt esse p int
lectū comparantē magis cōe ad mī
cōmune. sūr dextrū vel sinistrū in
colūpna dicit respectū rōis causa
tuz p intellectū comparantē colūnaz
ad dextrū vel sinistrū in aiali. vñ
secunduz doctorem subtilē in q̄r
to sententiānaz distīctōne prima
questione secūda. ens rationis nō
sumitur p primo considerato. ad
quod considerādū mouet primo
anima a re extra. siue p eo quod

habet esse in intellectu obiectie vel
subiectiue. sed ens rōis est ipsa
relatio rōis siue comparatio qua
anima compat vnuz consideratū
ad aliud vt dextrū in colūna est ip
sa comparatio qua intellectus cōpat
colūpnaz ad dextrū in aiali. hui
modi autē relatio habet tantū ēe
in intellectu obiectiue. eadē enī in
tellectiōe intelligatur relatio ratio
nis ⁊ in esse ponitur. vnde suū ēe
est suū concipi. nec enim habet ali
quod esse nisi in concipi vel intel
ligi. ⁊ sic patet qz est ens fm quid.

Itē sciendū secunduz eundē
doctorem. xl. dif. primi sūarū qz
relatio rōis sumitur dupliciter sci
licet stricte ⁊ large. Relatio rōis
stricte sumpta est illa que habz ēe
p opatōz intellectūs. large vō relatio
rationis dicitur que habet esse p
actum comparatiuū cuiuscunqz
potētie collatiue. Omnis enī po
tentia que potest habere actuz cir
ca obiectū existens non ut existens
est. ⁊ illud obiectū potest actu suo
compari ad aliud. ad quod tale
obiectuz non comparatur ex natu
ra rei potest in obiecto vt obiectū
est causare relationē rationis ipsi
ad aliud. que quidez non ē realis
quia non est ex natura obiecti in
se. nec tamen est stricte rationis.
quia non semp ista comparatio ē ratio

voluntatem

vel nisi cognitum ad
aliud cognitum tūc sic

in effect

potentia

ratio

vel intellectus . potest enim volun-
tas utens aliquo bono ad finem
causare in illo obiecto relationem
rationis ad illuz finem.

Et notādū q̄ entia rationis ut
dicitur est non solum habent fabri-
cari ab actu intellectus sed etiam
habent fabricari a virtute imagi-
natiua seu fantastica vel a volun-
tate. Exēpluz imaginor auz ima-
ginor ⁊ argētū ⁊ mōtē iaz p̄ virtu-
tem imaginatiua seu fantastica cō-
pono montem cū auro ⁊ facio mō-
tem aureum tam notum est q̄ ta-
lis mons aureus non est in rerum
natura sed est signentuz composi-
tum ex virtute fantastica ⁊ p̄ con-
sequens est ens rationis. Sic etiā
contingit per eandē virtutez fan-
tasticam componere castra in ale-
mania ⁊ in anglia tanquaz entia
rationis. Et si querit̄ quare mons
est ens ⁊ aureuz est ens. Respōde-
tur quia sunt in reruz natura.

Sed quādo queritur quare mōs
aureus est ens . respondeť non qa
est in reruz natura . sed ideo est es
quia habet aliquaz similitudinez
cuz auro ⁊ cuz monte que sunt ve-
re entia ⁊ in rerum natura. Hanc
opinione doctoris subtilis Scoti
de vniuatione entis teneo tanq̄

veram.

Donaz tibi tamen viaz aliam
de vniuatione entis aliaz a pri-
ma que est via magistri Nicolai
Boneti . ⁊ est talis . ens dupliciter
potest sumi . vno modo scilicet pro-
ut est nomē imposituz ad significā-
duz omne positiuū idest prout sig-
nificat omne illud quod non est ni-
hil siue ens reale siue ens ratiōis
siue directe in genere siue inducie
siue extra genus . ⁊ isto modo acce-
ptuz nec est vniuocum sed equiuo-
cum . probatur hoc sic . tum primo
ratione vniuocuz dicit vnā qui-
ditatez vel naturā contrahibilem
per differentias essentielles vel in-
diuiduales ad sua supposita ⁊ in-
feriora . s; ens ut sic acceptū nō di-
cit vnā q̄ditatē vel naturam cōtra-
hibiles . igit̄ ens ut sic acceptū non
ē vniuocū . cōtra t3 ⁊ maior patz p̄
Aristo . in atopdicamētis . minor p̄
batur . tum primo qz ens ut sic nō
dicit vnā q̄ditatez s; quodāmodo
infinitas q̄ditates . tuz secundo qz
nihil cōtrahit seipsuz . cum igitur il-
le differentie per quas ens debeat
cōtrahi significēt idē quod ens vt
sic acceptū licet non cōuertibiliter
igitur aliquid contraheret seipsuz
⁊ contraheretur etiam ad seipsuz
quod ē omnino incōueniēs dicere

Tum tercio qz oē cōtrahēs d3 esse
extra rationēz contrahibilis. quā
te nihil cōtrahit seipsum. sed nihil
est extra rationēz sic acceptū. igitur
ens ut sic acceptuz non est contra
hibile p aliquas differētias vel nō
dicat vnā quidditatez cōtrahibilem
quod fuit probandū. 7 p consequēs
sequit ex p̄dictis qz ens sic accep
tuz non est vniuocū sed equiuocū
quod est intellectū. Et nota qz
enti in tali acceptiōe nō cōueniunt
ille passiōes. vnuz verū bonū tāq̄
pprie passiōes quas Aristo. in q̄r
to metaphice attribuit enti in quā
tuz ens. Rō h^o est. tuz p̄rio qz me
diū in demonstratiōe passiōis ē tāū
sp̄cia quidditas ipsius. ens autēz ut dī
ctū est in tali acceptiōe nō habz vnā
quidditatē sed quasi infinitas ergo
ic. tum secundo quia ppria passio
oriz a determinata quidditate subie
cti. sed ens ut sic non habet deter
minataz quidditatez. igitur ens ut sic
nō habet quod fieret mediū d̄mō
strandī passiōz de eo igitur ic. Alio
mō accipit ens prout est nomen
impositū nō ad significanduz omē
positiū sed prout importat aliq̄
quidditatē vnā distinctāz contra
altas quidditates determinabiles 7
determinātes contrahibile tamen
ad eas d̄ctas cēntales. vel p vnā
cēntales aliā materiales. 7 ens ut

sic acceptū est vniuocū deo 7 cre
ature sbe 7 accūti. 7 hoc p3 p dif
finitōz noīs vniuoci. vniuocū entz
ē nomē cōe fm idē nomē 7 fm ean
dē rōz formalē d̄ plib^o p̄dicabile.
ens ut sic acceptū h3 illas passiōes
vnū. verū. bonuz. qz de eo d̄nr in
secūdo mō d̄cedi p se. elige quas
volueris prima placet mihi.

Sequitur capitulū primū.

biqz autēz

Dic inter poit sbus
qz scia hīc p̄ncipalr cōsideratur
de substantijs tali rōne. oīs scia q̄
est de plibus que reducūt ad vnū
primū est pprie 7 p̄ncipalr d̄ il
lo p̄rio ex quo alia depēdent 7 h
est vbiqz verū. sed sba ē huiusmo
di. vel est hoc p̄mū inter oīa entia
ergo prim^o p̄bus qui considerat
oīa entia d3 p̄ncipalr cōsiderare
p̄ncipia 7 causas sbaz.

Consequēter oñdit sbz qz ad
hāc sciaz sp̄ctat deīmiare d̄ vno
7 de sp̄ibus vni^o cū eis 7 vnū sig
nificat eādez naturā. qd̄ pbat qz
illa q̄ nō sepant in generatiōe 7 cor
ruptiōe significat eādez naturaz re
alit. s3 ens 7 vnū sūt h^o mōi. s3 entz
generat̄ ens generat̄ vnuz. 7 si cor
rūpit̄ ens corrūpit̄ vnū igitur. Est at
vnū qd̄ ē indiuisū a se 7 diuisum
ab alio. d̄p̄ et qz cū significet eādez

naturā quot sunt vni^{partes} tot entis si
cut ens substantia quātitas ⁊ sic de
alijs que sunt ptes entis. sic idem
equale ⁊ simile sunt partes vnius.
Nam idē est vnus in sba simile ē
vnū in qualitate. equale vō vnus
in quantitate. ⁊ silt fm alias ptes
entis possent sumi alie ptes vnius
si eēt noia imposita. sicut igit ad
vnā sciaz spēdat cōsiderare d om
nibus ptibus entis suple fm ratōz
entis. ⁊ nō fm rōes. pprias. sic est
de ptibus vnius.

Circa predicta posset dubita
ri an ens ⁊ vnus significet eandē
naturā. ⁊ videtur q non. qz si sic
igitur illa erit vera. vnū est tantus
ens. cōsequēs est falsus igit ⁊ añs.
falsitas vñtis pz ex prio phisicoz
vbi Aristor. improbat Parmeni
des qui posuit tantus esse vnū ens
pbatio cōne quādo aliquid pdica
tur de aliquo conuertibilr pdicat
de eo cuz dictōe exclusiua. sicut si
homo est risibilis sequit q tantus
homo est risibilis.

Diuterea diuidēs nō significat
eandē naturā cuz diuisio s; vnus
determinat ens ergo non significat
eandē naturā cū ente. pbatio ma
ioris qz dicit oppositū. qz tūc con
diuidēs exquo opponit cōdiuidē
ti nō participat diuisus. si eniz ra
tionalē diceret eandē naturā cuz

aiali irrationale nō ptiicaret aial
Silt in pposito cuz vnū ⁊ multa
diuidūt ens. si vnus significat ean
dē naturā cū ente conuertibilr mul
tudo est; nō ens. ⁊ sic vnus ⁊ ml
ta nō essent dīe ētis. Itē vnū est
dēmiati generis nō at ens igit ēs
⁊ vnū nō significat eandē naturāz
pbatio añtis. quia cui² ptes oēs
vel species sunt determinati gene
ris ipsuz ē genūs determinati. s; os
ptes vni² sūt generis dēmiati. s. *spēs sine*
idētatis similitudis ⁊ eqūlatis qz ī
genere relatōis. Cōtra ē Dhs
in lra. In ista qōe sic pcedā. prio
quedā opio pmitte. s; improba
tio apponet. terciō ad qstioez aliē
dicet. Quātuz ad pmutz scien
dū qz ē vna opio Aluē. q stat in ē
bus dcis. pmutz ē qz ens ⁊ vnū pdi
cat de oib^{partib}. fm ē qz nō sūt idē fm
naturā. terciū ē qz vnū ē dēmiati
generis. s. de genere qritatis. ⁊ p
cōns n̄ conuertit cū ēte. ⁊ supōit pē
mū dictū tāq^{end} vez. ⁊ fm pbat qz
si sic tūc dicēdo vnū est; nugatio.
qō falsus est. cōne pbat qz tūc idē
bis diceret. Terciū pbat qz si cō
stitutū. s. nūerus qui cōstituitur ex
vnitatib² est de genere qritatis.
sequitur quod ipsa cōstitutētia s; z
vnitates erunt de genere qritatis
sic nō erūt conuertibiles cū ēte. qz ni
hil qō ē dēmiati generis ē cōner

tibile cū ēte cū sit transcēdens.

Quātū ad 2^m articulū arguit
contra Auiē. primo sic contra pri
mū dicitur. cuz enim dicit q^o ens ⁊
vnū dicitur de oibus. ^{de oibus} quero an p
dicetur vniformiter an nō. sed dif
formiter nō vniformiter. q^o vnus
p^odicat denoiatiue cū sit passio en
tis. ens autez p^odicat quiditatiue ⁊
forsan possz aliqñ denoiatiue p^odi
cari. si dicas q^o p^odicatur difformi
ter sic intelligēdo q^o ens p^odicatur
de oibus idest de plurib⁹ q^oditati
ue p^odicat. vnū vero denoiatiue.

Contra primū instat ⁊ arguit
q^o ens nō p^odicat q^oditatiue de oib⁹
differētis. quod pbat sic. sint due
differentie. a. ⁊. b. tūc sic. vel. a. ⁊
b. includūt q^oditatiue ens vel non.
si non habet pposituz q^o ens non
p^odicetur de eis in quid. si vero in
cludūt ipsuz ens cū non sint omni
no idē inter se habēt in quo conue
niūt ⁊ in quo differūt. igit. a. ⁊. b.
nō erūt p^oio diuersa nec vltie dif
ferētie sed differētes. ⁊ aliqd idēz
entia. igit differūt alijs differētis
sint iste. c. ⁊. d. arguit de istis sicut
de p^oribus q^o includūt ens quidi
tatiue vel non. sic pcedēdo vel erit
pcessus ī infinitū in d^ois. Vel sta
bit ad aliqz oio nō includētes ens
quiditatiue qd ē. ppositū. ⁊ ille sole
erūt vltimē. Si autē loquit Auiē.

de p^odicatōe apte entis. s. q^o p^odi
catur ens q^oditatiue vel denoiatiue
de omnibus forte ueruz dicit.

Contra secunduz dicitū arguit sic
q^ocūqz sūt idē realr dicūt eādēz na
turā. s. ens ⁊ vnū. s. bictū ⁊ p^oria
passio sunt idē realr ergo ic. pba
tō maioris. illa quoz sepatio inclu
dit traditōz sūt idē realr. s. ens
⁊ vnū s. bictū ⁊ passio sūt h^o modi
ergo ic. maior patz. q^o ex sepatiōe
mutua aliquoz pbat eoz disti
ctio realis. als cōtingeret idē siml
esse ⁊ nō esse qd ē oppo^o p^omi p^o
cipij. ita ecō ex ipsa sepatiōe aliq
ruz pbat eoz idēitas real. minor
p^o ex pcedēti caplo. q^o sequit se
in generatōe ⁊ corruptōe. Probo
at aliē d^o oī p^oria passioe. nā si p
ria passio eēt sepabil a s. bictō tūc
inesz cōtingēter. ⁊ p^o cū scia sit
d^o necēs cōclio demitōis cōcludēs
passioz d^o s. bictō nō erit scia qd est
maifeste falluz. Contra tercium
dicitū arguit. s. bā est p^o oī accite
septio metaphice. s. p^o i suo p^o
ri ē cognoscibile sine posteriori igit
s. bā in suo p^oio potit intelligi sine
q^otitate ⁊ intelligi sic vnā. indiuisa
ā se ⁊ disa a quolz alio. talis g^o uni
tas ē sine q^otitate ⁊ sic nō erit d^o ge
nere q^otitatis. Itē nulluz transcē
dēs ē demitātū generis. s. vnus est
aliq^o transcēdēs cū dicit cū ente.

g^o si erit alie^o generis determinati.

Quantū ad terciū articulū est alia opio sibilis doctoris Scoti. Ad e^o euidentias sic pcedā. p^oio p mittā aliqs distictiōs. s^o oñdā ali qs dclioēs. De p^oio sit illa p^oia distictiō q^o unū d^r duplr. quoddaz ē unū qd ē pncipiū nūeri. quoddaz est unū qd cōuertit cū ente. p^oimū unū ē de genere q^otitatis. s^m unū est trāscendens 7 passio ētis. 7 qa quodlz unū ē pncipiū nūeri alie^o. iō sit hec distictiō s^a q^o duplex est nūerus. un^o in genere q^otitatis. ali us trāscēdens. p^m nūer^o catur ex diuisione p^oinui. s^o at causat ex di uisione eēntiaz. pncipiū p^m nūeri ē unū de genere q^otitatis pncipiū secūdi nūeri ē unū trāscēdes qd c uertit cū ente. 7 iō p^m nūerus est quātus. scōs vero ē quiditatiuus

Tercia distictiō sit ista q^o unū qd cū ente cūertit d^r duplr. vno^o cūter large 7 simplr. 7 hoc mō op ponit multitudini 7 sic nō ē passio entis lz disticta 7 ē cōuertibil^{is} cū ente nō simplr lz s^o d^r iūctōe.

De secūdo 7 terciō articulo sit ista p^oia dclio. ens 7 unū nō dicūt eādē naturā cūtiblr si vnuz acci piat pprie stricte 7 s^m qd. si at acci piat coir 7 simplr sic ens 7 unū dicūt eādē naturā cūertibil^{is} p^oia p^o dcliois pbat sic. qz si ēs 7 unū

sic acceptū d^rent eādē nāz cūtiblr d^r quocūqz p^odicaret unū 7 reliquū s^o ens p^odicat de multitudine igit 7 unū qd ē falsuz loquēdo de vno sic accepto. s^a p^o dcliois h^o p^o qz de quocūqz p^odicat ens 7 vnuz simplr 7 large sumptū. 7 hoc mō multitudo est vnuz sicut est ens.

Secunda cōclusio est hec. ens 7 vnuz nō dicūt eandē naturā quiditatie 7 formalr 7 oñdit sic. tum p^oio quia estz nugatio dicēdo ens vnuz. tū s^o qz ens 7 unū nō predi catur de seinuicē in quid. igit non dicūt eandē naturā quiditatie 7 formalr. cōnā p^o sed añs pbat qz cū vnuz sit passio entis p^odicatur de ente p se secūdo mō. ens at nul lo mō p^odicat de vno. s^o p accōs. qz s^m p^o p^oio posterior. p^odi catōes p se nō cōuertunt sic. igitur nec vnuz nec passio ētis dicūt eā dez naturā cū ente quiditatie 7 formaliter.

Tercia cōclio sit ista ens 7 unū dicūt eandē naturāz realr lz disti guatur formalr ut pōstēsus ē i p^o dclio dclio. hec conclusio patet p p^o in l^o cū nō sepan^t in gene ratōe 7 corruptōe. tūz qz sunt idēz realit in 3° de quo p^odicatur p se 7 nō p accōs igitur inter se sunt eā dez vel idēz realiter 7 sic dicūt eā dez naturā realiter.

Quarta cōclusio est ista vnus
quod est passio entis dicit forma
liter aliqd positiuū. pbat qz vnus
dicit pfectōez simplr. sed negatio
non dicit pfectōez simplr de se. 7
formalr. igit ipsuz vnū nō dicit pu
rā negatōez. maior pz. qz vnum in
quolibz est meli^r ipsuz q̄ nō ipsuz
Hec est antes descriptio pfectōis
simplr quā ponit Anselmus. 7 p
pter hoc sūma vnitas attribuit p
mo enti cui nulla conuenit imperfectō
mior ēt patz qz priuatio ut sic hēt
rōez mali 7 silr negatio.

Sed cōtra istā arguit quidaz
sic. illud positiuū qd dicit fm seip
suz formalr vnus vt distinguit ab
ente. vel est vnū vel nō vnū. nō est
dicēduz qz nō vnū igit est vnū tūc
vel est vnū positie seipso vel aliq
alio. si aliquo alio querā de illo 7
sic erit pcessus in infinitū. si seipso
ergo sua vnitas supra seipsuz nō
addit ergo silr dicaz de ente qz se
ipso positue est vnū. 7 p cōis vnū
ut formalr distinguit ab ente non
dicit aliquid positiuū. Itererea
ens ut fm suaz ratōez formalē di
stinguit ab vno vel est vnū vel nō
vnū. 7 oportet dicere qz sit vnum
alioquin fm suā rōez formalē non
distinguitur ab aliquo tūc. vt pri
us. si ista vnitas dicit aliquod po
sitiuū querā de illo. 7 sic erit pcel

sus in infinitū. vel standum in hoc
qz ens est seipso positue vnū. igit
vnitas nō addit supra ens aliqd
positiuū. Respōdeo. ad primā di
co qz ista ratio peccat p figure di
ctōis fallaciaz mutādo quo in qd.
quando enīz dicis qz vnus vel est
vnus seipso vel aliquo alio. Dico
qz vnū cum sit principiū quo non
debz dici vnus fm se. quia sic ha
beret rationem quod sicut albedo
nō est alba. sed est illud quo aliqd
est albus. sic illud positiuū qz vnū
addit supra ens. nec est formaliter
vnū nec formalitē nō vnū. sed est il
lud quo aliquid est vnū. puta ens
inquātur est ens.

Ad secunduz dico qz ens ut di
stinctuz formaliter ab vno non est
vnū formaliter. nec nō vnū forma
liter s; abstrahit ab utroqz. Si ta
mē nō accipiat positue vel cōtra
rie. nō priuatiue solū vel negatiue
sicut cōcept^o entis formalr 7 possi
tiue. nec est finitus vel infinitus.

Ad rōez Anselm. ad primā nego
cōsequētiā. ad probatiōē dicens
duz qz nō reperit idem bis omni
no. qz cū idēitate reali stat distin
ctio formalis 7 ex natura rei que
tollit nugatōez. 7 ideo dicēdo ens
vnū non est nugatio. Ad secun
duz nego antecedēs. 7 ad pbatio
nez dico qz duplex est unum sicut

ex secūda distīctōne patet. unum
quod est p̄ncipiūz numeri causa
ti ex diuīsiōe cōtinui. illud utiqz ē
de genere quāritatis. s; d̄ tali uno
nō loquit̄ pro nūc. s; de uno quod
est p̄ncipiū nūeri cāti ex diuīsiōe
eēntiaruz. si igit̄ inferas. igit̄ om̄is
vnitas est de genere quāritatis ē fal
lacia vn̄tis.

Ald argumēta p̄ncipalia igitur
vnū est tātuz ens cōcedo vn̄s acci
piēdo vnū p̄portōnāl̄. s. si cōir
munīē. si p̄ticulariter p̄ticulariter. nā
cū vnū sit passio entis vnū forma
liter accipit̄ sic ens cū d̄r q̄ hoc in
fer̄ cōtra Parmenides ⁊ Mellis
suz p̄tio p̄bificoz dicēduz q̄ par
menides pōit oīa esse vnuz signifi
catū ⁊ p̄ticularē simpl̄ ⁊ s̄m rem
cōtra quē bene valet ista p̄positio
D̄hi. sed ego sic nō pono.

Ald secūduz dicendū q̄ vnū di
uidens ipsuz ens est vnū fin quid
⁊ determinate. ⁊ de tali arguit̄ ra
tio de quo cōcessuz ē in p̄ria cōclu
sione q̄ nō dicit eandē naturā con
uertibil̄ cū ente. sed hoc nō obstā
te vnū assumptū simpl̄ quod est
p̄pria passio et̄is vn̄uoca dicit̄ eā
deuz naturā cōuertibil̄ cum ente.

Ald terciū dicēduz q̄ vnū non
est alicui⁹ generis determinati cum
sit transcendēs. ad p̄batiōz dicen
duz q̄ mīoz est falsa. s; ens simile

⁊ equale dicāt relatōes ⁊ videant̄
tātū esse d̄ genere relatōis possent
tamē accipi trāscēdenter quaten⁹
omne ens omni enti compatū vel
est idēz vel diuersuz. vel simile v̄l
dissile. equale vel inaequale. Unde
inter p̄sonas diuīas que nō sunt in
genere ē idēptitas similitudo ⁊ eq̄
litas ut ostendit̄ idēz doctoz Sco
tus distīctōe terciā p̄mi s̄niaz.

Ald cui⁹ euident̄ia sciēduz secun
duz eundem doctozē ubi supra q̄
duplex est quāritas. quedā ē quā
ritas molis. alia v̄o vn̄tis vel per
fectōis. p̄ma enīz est in genere quā
ritatis. secūda v̄o ē trāscēdens cuz
cōpetat his que nō sunt in genere.
sic duplex ē eq̄litas. quedā ē d̄ ge
nere relatōis. ⁊ fundamētuz hui⁹
est quāritatis de genere quāritatis
⁊ de hac intelligit̄ terciā p̄prietatē
quāritatis. alia ē equalitas trāscē
dens ⁊ hec fundat̄ in quāritate vn̄
tis ⁊ rep̄itur in diuīnis. hec Sco.
3^a. dist. p̄mi s̄niaz.

Ald euident̄iaz at̄ cuiusdā dicit̄
D̄hi in hoc quarto. s. q̄ in indi
uis eiusdeuz sp̄ci nō est ordo scien
duz q̄ Aristo. nō vult negare oēm
ordinē inter indiuidua eiusdeuz sp̄ci
quin videlz indiuidua hec p̄ri⁹ il
la posterius habēt ordinē. put̄ s̄m
magis ⁊ min⁹ p̄fectius ⁊ imp̄fecti
us p̄ticipāt naturā p̄prie sp̄ci. hec

molis
vn̄tis
perfectōis

lud. Dicit autē ostēter q̄ ad me
taphicūz p̄tinet cōsiderare de pri
mis p̄ncipijs dem̄stratōis. Quis
rō est qz ad ipsūz spectat determi
nare de ente inquantū ens. habet
etias dem̄strare de his que insūt
omnib⁹ entibus ⁊ nō solūz alicui
generi entūz. sed p̄ma p̄ncipia
sunt huiusmodi cū his viatur om
nes sciētie p̄ticularē. igit̄ ad ipsūz
metaphicū p̄tinz tractare de hui⁹
mōi p̄mis p̄ncipijs. h⁹ mōi at̄ p̄n^a
nō p̄nt p̄ alia dem̄strari cū sint pro
positōs p̄ se note. Pro quo sciē
dūz q̄ ppōes p̄ se note sunt q̄ sta
tiz notis t̄mis cognoscūt vt d̄r p̄ri
mo posterioz. Lōtingit at̄ aliquā
ppōez q̄tū in se est esse p̄ se notaz
nō t̄m esse p̄ se notā oibus. qz vide
lz ignorāt diffinitōz sbiecti ⁊ predi
cati. vt Boeti⁹ dic̄ in li^o de ebdo
matibus q̄ q̄daz sunt p̄ se nota sa
piētib⁹ que nō sunt p̄ se nota oib⁹
illa at̄ sunt p̄ se nota oib⁹ quozū
termini in cōceptōe aīe cadūt. hec
aut̄ sunt coīa eo q̄ n̄ra cognitio a
cōmūib⁹ ad m̄n^o coīa procedit
vt d̄r p̄ phisicoz. Et iō iste ppōes
sūt p̄ se note p̄ria dem̄stratōis p̄n^a
q̄ cōponūt ex t̄mis coibus vt totū
⁊ ps̄. sic̄ oē totū ē mai⁹ sua pte.
q̄ vni ⁊ eidē sūt eq̄lia iter se sūt eq̄
lia ⁊ sic̄ de alijs. ⁊ qz h⁹ mōi sunt
cōes t̄mi p̄tinet ad cōsideratōz me

taphici. iō h⁹ mōi p̄ri^a sūt de ei⁹
cōsideratōe. dem̄strat̄ at̄ ea p̄hus n̄
demōstrādo s̄z rōs t̄mioz traden
do. ut qd̄ sit totū ⁊ qd̄ ps̄. hoc aut̄
cōgnito v̄itas h⁹ mōi p̄ncipioz ut
nota relinq̄. dic̄ at̄ q̄ ad ipsū ma
xīe p̄tinz cōsiderare de p̄ncipio
s̄. imposs^o ē idē sil̄ esse ⁊ nō ēe. qd̄
ē certissimū ⁊ firmissimū. tū qz cōgni
tis termis necē ē ip̄z veire i mentē
sine cognosci. tū qz nō ē cōdidōale
nihil ei p̄ncipiū sup̄pōit ad sui co
gnitōz nisi cognitōz t̄ris. alia aut̄ p̄
supponūt istd̄. sic̄ ei nō pōt cogno
sci totū ⁊ ps̄ nisi t̄re cōgnito sic̄ nec
illd̄ p̄ncipiū. oē totū ē mai⁹ sua p
te nisi isto cōgnito q̄ h̄z expōit ex ē
te. tū qz de h⁹ mōi p̄ncipio n̄ cōtin
git dubitare. lz. n. Heraclit⁹ dicat
oppositū h⁹ p̄ncipiū tū h̄ nō ē op̄i
nat⁹. nō. n. necē ē q̄ qcqd̄ alijs d̄i
cit hoc mēte sc̄cipiat vel op̄inet. s̄
n. Heraclit⁹ credidisset idē ēe labo
rare ⁊ nō laborare nūq̄ laborasset
s̄z sp̄ q̄uis̄. si ēt op̄iat⁹ ēēt idē ēe
v̄berari vel flagellare ⁊ nō v̄bera
re v̄berāte se nō increpasset ⁊ sic̄
de alijs. Si at̄ cōtra hoc arguit̄ q̄
videlz cōtingit cōtradictōria op̄ina
ri. qz cōtingit sc̄ire in v̄lū ⁊ ignorā
ri p̄ticulari ex secundo p̄iozum.
s̄z p̄tictare illud est cōtradictōriuz
v̄lis sicuti vt oēs mulaz esse sterile

et aliqua non ergo etc. Rñdeo cũ dicitur
cū q̄ cōtingit scire in vñ ignozare
in p̄ticulari. dicēduz q̄ verū ē qñ
noscit illud p̄ticolare cōtineri sub
vñ. s̄z p̄pter hoc nō sciūt contradi-
ctoria. nō enī opinor contradictoria
nisi opinarer hāc mulā cōtineri sub
mula. et hoc autē facio ut sup̄pōit
q̄z si opinarer hāc mulā cōtineri
sub mula impossibile esset ignozare
hāc mulā esse sterilez si habeat
sciētia de mula in vniuersali.

Alterius dicitur Dhs q̄ huius
modi p̄cipiū nō pōt demonstrari
quod probat p̄ hoc q̄ nō oīa sunt
demonstrabilia. si enī oīa demon-
straretur cũ idē p̄ seipsuz vel p̄ ali-
ud oporteret vel esse circulū in de-
monstratiōib⁹ qd̄ esse nō pōt. qz sic
idez esset notius et ignotius vt p̄t̄z
p̄tio posterior. vel oporteret p̄ce-
dere in infinitū. s̄z si i infinitū p̄ce-
deret non esset demonstratio. qz q̄libet
actio demonstratiōis reddit certa p̄ re-
ductiōez ei⁹ in p̄cipiū demonstratiōis
qd̄ nō esset si i infinitū demonstratio i-
sursuz p̄cederet. p̄z igit q̄ non oīa
sunt demonstrabilia. si at sunt alia nō
demonstrabilia h̄mōi ē maxie p̄mūz
p̄cipiū. s̄z igit h̄ p̄m⁹ nō possit de-
monstratiōe p̄bari cũ nō sit aliud p̄-
cipiū eo notius. tñ pōt h̄mōi p̄-
cipiū p̄babili ondi ex datis et cō-
cessis ab his qui dicūt opposituz

h̄mōi p̄cipiū p̄mi q̄ s̄z nō sint notioza
simplr h̄mōi p̄cipio. tñ fm quid
sūt notioza inq̄tuz cōcedūt ab his
qui huic p̄cipio cōtradictūt. et h̄mōi
argūt p̄hs extra ponentes op-
positū h̄mōi p̄cipiū p̄cipiū.

Querit vtrū passiois entis pos-
sint cludi demonstratiue de ente.
Ad c⁹ euidētiāz sciēduz q̄ demon-
stratio ē silogism⁹ faciens scire ex
p̄tio posterior. hoc at nō intelligit
de scia cōir supra q̄ ē app̄hēsiō v̄i-
tatis qualrcunqz se habentis. sed
de scia p̄prie supra q̄ fm Scotuz
in p̄logo p̄mi sūiaz ē cognitio cer-
ta absq̄ deceptiōe vel dubitatiōe d̄
cognitiōe nēcio cāta a cā euidēte p̄
discursū silogisticū. hoc appet ex
diffinitōe scie p̄ postioz. Est enīz
scire rez p̄ cāz cognoscere et nō con-
tingit se alr h̄re. D̄ v̄o scia esse de
nēcijs nō qñ de cōtingētib⁹ et cōm-
p̄tibilib⁹ bñ possit esse scia vt de
p̄h̄sica. s̄z qz actio demonstratiōis nō ē
v̄itatis cōtingētis s̄z nēcie. de cōtingē-
tib⁹ ei p̄nt formari nēcie rōs. ad
ei q̄ cōtingēt elici nēcio cludit sic
debere elici ad hoc ut rēe eliciat
fm Sco. ubi sup̄. vñ s̄z cōtingenter
possit dari elemosina pōt tñ nēcio
cludi q̄ ad hoc ut talis datio sit
rēa oīz q̄ det d̄ p̄po non d̄ alieno
bono pp̄ deū vel pietatē et nō pro-
pter inanez gloriāz.

Notandum insup q silogism^o d
 monstratiu^o constat ex trib^o termis
 quoz un^o e diffinitu alius diffini
 tio. terci^o ppria passio 7 h^o in po
 tissima demratoe. s. in demratioe
 ppter qd. 7 est hec ratio qz tripli
 ces hemus coceptu de sbiecto pas
 siois. prim^o cept^o e cocept^o qui
 ditatiu^o sbiecti. 7 e pm^o coceptus
 qui nobis aduenit de re. 7 e conce
 ptus indistinct^o. secundus ceptus e
 de diffinitioe sbiecti. pri^o ei cogno
 scit res indistincta q^o distincta. qz p
 cedim^o ab imperfectiori ad perfectius
 in cognoscendo. 7 ille cocept^o est co
 cept^o distinct^o. Terci^o coceptus e
 ceptus passiois. qz cocept^o de se
 cundo mo sunt pores coceptu de p
 mo mo. Insup scienduz e q silogis
 mus demonstratiu^o constat ex trib^o fmi
 nis. 7 sic illi tres termi hnt se in or
 dine cognoscendi sic ille tres ppoes
 hnt se in ordie. ita qz pria ppositio
 est in qua pdicat diffinitio de dif
 finito. secunda i qua pdicat passio
 de diffinitioe. terci^a in q pdicatur
 passio de subiecto diffinito. 7 iste
 ordo e congruus. qz pdicatio de p
 mo mo pcedit pdicatioz de secundo
 mo. Exepluz ois ho est aial rona
 le. oe aial ronale est risibile. igitur
 ois ho est risibil. Ex quib^o primo
 pz qz ille silogism^o demonstratiuus

non est in pria figura. qz medius
 termin^o no subicit in maiori. qz p
 dicatu no pdicat in miiori qz sbici
 tur sibi. Secundo pz qz silis ille non
 e in ha figura. qz mediu no ptur in
 miiori. qz in ha figura bis pdicat
 mediu. t^oio pz qz silis ille n e in 3^a
 figura. qz in t^ocia figura bis sbicit
 medi^o termin^o. relinqt igit qz sit in
 q^orta figura silis ille pp qd demra
 tiu^o. 7 illa e in q ptuz maioris est
 sbiectu miiori. Insup scienduz
 qz demratio pp qd e duplex. pria
 e qn p diffinitioz sbi demrat pas
 sio de sbico. sic pz in ex^o posito.
 scda vo ubi p diffinitioz subici de
 mrat passio de aliquo orento sub
 sbico sic risibile de forte 7 platoe
 Ex qbus dictis elicit tal^o solio qz
 passiois entis vt unu vera bonum
 no sut demonstrabiles de ente de
 mratone ppter qd. pbat qz in de
 monstratoe potissiq^o o3 qz diffinitio
 sbiecti sit mediu. sed ens no h3 dif
 finitoez. qz no h3 p^oza se 7 est sim
 p^ol^or simplex ergo ic. Insup sci
 endu qz duplex e demonstratio. qz
 sic duplex e demonstratio pp quid
 sic dictu e. pria e qn p passione no
 tiorez sbici demrat passio mi^o no
 ta d sbico. 7 b itez dicit. vel igit^o
 illa passio notior e p^or vel poste
 rior. si p^or tuc vocat demratio qz
 a prior. si posterior tuc vocat de

mediu
 demonstr. pp. quid
 est duo en

demonstr. quia e dup.
 dup^o

mozatio qz a posteriori. Demōstratio quia secūdo modo dicta ē qñ p vnā passionem demōstrat alia de alio cōtento sub subiecto sic bonū demōstrat de substantia que cōtinetur sub ente mediante vero. ⁊ in illo silogismo demōstratiuo. qz mediū est passio siue sit prior siue posterior. ⁊ ille silogism⁹ cōmuni⁹ fit in p̄ia figura. Ex quib⁹ elicitur talis cōclusio qz passioēs et̄is sunt demōstrabiles de ente demōstratōe quia. Exemplū vbi passio entis notior est mediū ad pbādū passionē minus notā de subiecto. vt arguit sic. omne vnū ē verū. oē ens est vnū. ergo oē ens est verū. omne verū est bonū. omne ens est verū. ergo oē ens est bonū. Exemplū vbi passio min⁹ nota est mediū ad probādū passionē magis notā de subiecto. omne bonū est verū. omne ens est bonū. igit omne ens est verū. ⁊ sic sequit⁹ qz iste ppositōes. ens est vnū. ens ē verū. ens est bonū sunt ppositōes immediate. quia p̄dicta non possunt demonstrari de subiecto a priori ppter quid non quare ens dicitur vnū.

Ad cuius euidentiā sciendū qz vnūquodqz quod in se est indiuisū ⁊ diuisū ab omni alio dici

tur vnū. cum igitur ens inquātur ens sit p̄mū in latitudine entium ⁊ in se est indiuisū ⁊ ab omni alio diuisū. quia nō est plures entitates vel q̄ditates. igit d̄ vnū ⁊ vnitatis sibi attribuitur p p̄ia passioē qz orit⁹ ex sua q̄ditate ⁊ p̄dicatur de eo in secūdo modo dicēdi per se. Ex p̄dictis patet quid sit dicendū ad questionē ic̄.

Contra Pythagorā insup arguitur contra op̄inōē Pythagore qui ponebat oīa que vidēt alii esse vera. ex qua positōe sequitur cōtradictōria esse simul vera. cōstat enī qz illi qui habēt diūsas op̄inōes quorū quidā sunt mētiētes ⁊ quidā verū dicētes opinant⁹ sibi inuicē opposita. si igitur omnia q̄ apparēt sint vera opposita erūt simul vera. Ista op̄inō que potest omnia que apparent esse vera ex hoc ortū habuit. qz de eisdē sensibus inueniūtur cōtrarie op̄inōes diuersorū. illud enī quod aliq̄bus videtur dulce alijs videt⁹ amarū. Similiter illud quod nunc videt⁹ dulce alicui eidez videbitur amarū alio tempe. nec videbat⁹ ipsis qz possit assignari ratio certa per quā fiat manifestū que istarū op̄inōnum sit vera ⁊ que sit falsa quia nō magis vna earū videtur

vera vni q̄ altera alteri. 7 iō o3 q̄
ēqliter sint vere vel ēqliter sint fal
se. Et ideo dicit Democrit⁹ q̄ aut
nihil est determiante uerū in rebus
aut si quid est uerum nō est nobis
manifestuz. sed hec ratio parū ua
let. q̄ enī aliqua videntur amara
infirmis 7 dulcia sanis hoc est qa
sani habēt organa sensuū bene di
spōsita. 7 ideo species sensibilibum
in eis reperitūtur prout sunt. 7 pro
pter hoc uerū est iudiciū sanorum
de sensibilibus. organa uero infir
moruz sunt indisposita. unde non
cōueniēter imutātur a sensibilib⁹.
7 propter hoc eorū iudiciū de eis
nō est certuz ut patz ex gustu cui⁹
organū est infeduz. qz in infirmis
corruptis humoribus ea que sunt
boni saporis eis insipida uidētur.
Similiter etiā uerius est iudiciuz
sensus in propinquū q̄ a remotis.
quod ideo est quia uirtus agentis
quāto plus in remotis porrigitur
tanto eius effectus est debilior. ig
nis enī minus calefacit q̄ distant
q̄ que ppinqua sunt. sic color nō
ita pfecte imutat diaphanuz in re
moto sicut in propinquo.

Arguit autem Aristo .contra
hanc opinionem sic. quia si omne
apparens est uerum nec aliquid
est ueruz nisi ex hoc ipso q̄ est ap

parens sensui uel opinionī. res au
tez ut sic non habebunt esse nisi p
relatiōnem ad sensuz uel opinionē
7 sic omnia erūt ad aliquid cum
esse eoruz non est nisi per respectū
ad sensum uel opinionē 3 hoc au
tem est manifeste fallum.

Concludit consequenter Pbi
lophus quod cum impossibile
sit contradictoria verificari de co
dem respectu eiusdem manifestuz
est qd nec contraria eidem inesse
possunt. quia in contrarijs alteruz
eorum non minus est priuatio q̄
in alijs oppositis. licet enim in cō
trarijs quodlibet illoz sit aliqd
positiuū quod nō est in negatione
7 affirmatōe. priuatōne 7 habitu.
alterū tamē eorū est imperfectū re
spectu alterius. sicut nigruz respe
ctu albi. 7 amaruz respectu dulcis
sic habēt priuatōnem quāda3 ad
iuncta3. priuatio autem est aliqua
negatio. Sic igitur patet q̄ cōtra
riuz includit negationē3 priuatio
nis 7 per cōsequēs negationem. si
igitur impossibile est affirmare 7
negare simul de eodem impossibi
le est contraria simul inesse eidem
simpliciter. sed si ambo insunt hoc
erit secundū quid ex hoc quod cō
tradictio includitur in contrarieta
te 7 priuatione.

Et sicut potest dici de relative op-
positis. sicut enim nigrum est non albi
ita filius non est pater ut sic. Dicit
consequenter **D**ibus quod sicut contra-
dictoria non possunt esse simul vera
ita nihil potest esse medium inter con-
tradictoria. sed de unoquoque ne-
cessario est aut affirmari aut nega-
tur. Reprobatur autem **D**ibus in
hoc quarto opinioem **E**racitii ac
eius sequentium ponentium omnia semper
esse in motu. et ideo nihil esse verum
Pro qua opinioe ad tantam demen-
tiam venit quidam eius discipulus
nomine **E**racillus quod opinatus est
quod non oportebat aliquid vere verbo
dicere. et ideo nihil esse verum. sed
ad exprimendum quod volebat mo-
uebat solum digitum. et ideo quia cre-
debat quod veritas rei quae volebat
enunciare prius transiret quam oratio si-
nister. **P**redictae autem opiniones eis
venerunt. quia nesciebant aliquas ra-
tiones sophisticas soluere. tum etiam
quia voluerunt habere rationes demo-
strativas ad omnia probanda et ma-
le cum principium demonstrationis sit
indemonstrabile. finaliter probat
Dibus quod ad primum **D**ibus spectat
disputare contra negantes principia
aliarum scientiarum. quod omnia principia
firmantur super illud quod affirmatio et
negatio non sunt vera de eodem sicut.
et quod nihil est medium inter illa. ista

autem sunt propinquissima huic philo-
sophiae cum sequatur ratio entis
quod est huius philosophiae subiectum.

Utra praedicta possit du-
bitari an inter contra-
dictoria cadat medium. et
arguitur quod sic. quod esse et non esse sunt
contradictoria. sed inter esse et non
esse est medium. scilicet generatio ut dicitur
secundo metaphisice igitur etc.

Proterea quanto extrema magis de-
stant tanto sunt plura media inter ipsa.
igitur si in infinitum distat sunt infinita
media inter ipsa. sed contradictoria
distat in infinitum igitur inter con-
tradictoria erunt infinita media. pro-
batio minoris. quod omni finito contigit
intelligere maius. sed non contin-
git maiorem esse distantiam quam illa que
est inter contradictoria. quod quaecumque
daret illa caderet sub conditione
igitur etc. **P**roterea si inter contra-
dictoria est medium pro abnegatione virtutis
usque extremi. quod sicut cuius medietas
est alba et medietas nigra non est al-
bum nec nigrum. proterea si inter contra-
dictoria non est aliquod medium igitur
de quolibet est vera affirmatio vel
negatio. omnis videtur esse falsus. quia
ambo iste sunt falsi. omnis homo est
albus et omnis homo non est albus igitur
et antecedens est falsus.

Contra est **P**hilosophus in littera
Respondeo in illa questione sic pro

cedaz. primo ponaz vnā distīctō
nez. secundo dicā ad questioēz.

Quantuz ad primū sit ista pri
ma distīctio q̄ mediuz inter aliq̄
potest esse duplex. vel fm formaz
vel fm subiectū. exemplū primi in
cōtrarijs mediatis. croceū est que
daz forma mediā inter albus ⁊ ni
gruz. exēpluz secundi in priuatiue
oppositis. lapis enīz nec est cecus
nec videns. primū mediuz partici
pat utrunqz extremū. secūduz aut̄
diuidit̄ p̄ abnegatōez vtriusqz vt
patet ex textu hoc.

Quātum ad secūduz dico istā
cōclusiōez q̄ contradictōria nullo
modo habēt mediū. hoc p̄bo sic.
quādocuqz alicui inest p̄se aliqd
eius oppositū nullo mō potest sibi
inest nec p̄ se nec p̄ accidēs. illud
patet inducēdo. sed carere mediō
inest cōtradictōi p̄ se fm illud p̄
prio posterior. Contradictio est
oppositio cui⁹ fm se non est dare
mediuz. ergo contradictōria nullo
mō habēt mediuz.

Sed cōtra istā distīctōez argui
tur q̄ non sit bene data. qz conue
nit contrarijs imediatis que fm se
nō habēt mediuz saltez fm formā
Respondeo q̄ distīctio data est
multiplex eo q̄ negatio pōt caderē
sup ly fm se vel p̄se vt sit negatio
p̄seitatis. ⁊ tunc sensus est q̄ cōtra

dictio est oppositio cui nō inest p̄
se habere mediū ⁊ sic nō accipitur
in hac distīctōez. vel pōt eōuerso
vt. s. ly p̄ se vel fm se cadat supra
negatiōē vt sit p̄seitas negatiōis
⁊ sic p̄seitas affirmat. ⁊ sic accipi
tur in ista distīctōez. Sensus enīz
est q̄ cōtradictio est oppositio cui
p̄ se inest non habere mediū. ⁊ sic
nullo modo contradictōria habent
mediuz. ex quo carere mediō inest
eis per se. sed prio modo p̄ut per
seitas negat. sic carere mediō con
uenit contrarijs imediatis ⁊ priua
tiue oppositis quaten⁹ carent me
diō secūduz formā. hoc tamē non
obstante habēt mediū p̄ accidēs
s. fm subiectū. nā carere mediō nō
inest eis p̄ se. vt li p̄ se cadat supra
ly non habere mediū ⁊ est p̄seitas
negatiōis. ⁊ ideo non repugnat ei
habere mediū per accidēs modo
p̄reposito.

Notādū etiā q̄ de ratione con
tradictōnis sunt duo. s. q̄ alteruz
extremū nihil ponit ⁊ alteruz neces
sario inest. contraria tamē imedia
ta licet fm subiectuz aptuz natū ha
beāt vnaz illaz. s. q̄ alteruz inest ne
cessario non tamē habēt aliam. qz
utrunqz eozū est aliquid positiuū

Ad primū dico q̄ non esse po
test capi duplr. vno modo p̄ non
ēte simplr q̄. s. ē puruz nihil. alio

gādictoria ē mediū relatio. qz gādictō sūt relatiua. Et oīa opposita ad unum referuntur. Et oppositū ē relatio.
In istis mediis hnt mediū relationis eam. Et hoc ē bonū ad intentionibz. S; loquor de substantiā creaturā
et bonū qz relatiua nec p oīa qz hnt mediū - clarior inā hō. Et nō homo nō referuntur ad inuicem.

modo p ente imperfecto 7 p compa
tōez ad ens pfectuz respectu cui⁹ ē
in potētia dicit nō ens vt semē re
spectu animalis ingenerādi pmo mō
esse 7 nō esse sunt cōtradictoria 7
inter ipsa nullū est mediū. Secū
do mō esse 7 nō esse nō sunt cōtra
dictoria. sed se habent sicut priua
tio 7 habitus. 7 sic sunt termini ge
neratōis. 7 isto mō bene est mediū
inter illa de quo nota ea que dīta
sunt quito phisicōz.

distancia *dimensua* *perfectio*
Ad secūduz dicēduz qz duplex
est distātia. quedā dimensua 7 q
da3 pfectōis. prima distātia est p
prie dīta 7 est de genere quāntita
tis. secūda est transumptie sumpta
7 trāsfertur ad alia vt ad opposi
ta. cum igit dicit qz quāto magis
extrema distāt tanto sunt plā me
dia inter illa. dicēduz est qz maior
est vera de distātia dimensua. 7
tūc minor est falsa. quia cōtradi
ctōza nō sic distāt. maior autē
est falsa de distātia pfectōis. quia
re contraria imediata maxie distāt
tali distātia 7 tamen nullum ha
bent mediū. cōtradictoria autē ha
bent hanc distātia3. qz vnū est pri
uatio alterius nō autē alia d qua
procedit ratio.

Ad terciū de scuto dicendum
est quod nō est incōueniēs idem
scutuz esse albus 7 nō albū. quia

nō est fm idēz. vnum enī cōtradi
ctōriōzū inest mōdo ex parte vna
7 aliud ex alia. 7 ideo neutz inest
simplr sed vtrunqz fm quid.

Contra quia tūc inter cōtradi
ctōria erit sicut inter cōtraria ime
diata. Respōdeo in cōtrarijs ime
diatis datū est subiectū mediū cū
neutrū inest nec simplr nec fm qd
lapis enīz nec est san⁹ nec eger nō
sic de cōtradictōrijs. alterū enim
necessario inest vel simplr vel fm
quid.

Ad vltimū dico qz cōtradictō
riōzū incōplexoz alteruz semp dī
citur de quocūqz dūmodo termi
nis pro quo sumit nō accipiat cō
fuse 7 distributie. Ratio hui⁹ est
qz vnū vni supposito potest inesse
7 alteri alterū. vnde neutra illarū
est vera omnis homo est albus 7
omnis homo nō est albus. Cōtra
dictoria etiā nō p̄dicātur de quoli
bet cū reduplicatōe. vnde utraqz
istarū est falsa homo inquātuz hō
est albus 7 hō inquātuz hō nō ē al
bus. qz tunc de necessitate hō esset
albus vel nō albus. Silt ē cōtra
dictoria nō p̄dicātur p se vt dicit
Sco. 2^a dīl. pmi⁹ iniaz. vtrāqz enī
istaz ē falsa hō p se ē albus. 7 hō
p se nō est alb⁹. nec albedo nec ei⁹
cōtradictōriū inest p se homini.
Segtur text⁹ 7 imediate questio.

quadruplex

O Scitur aut

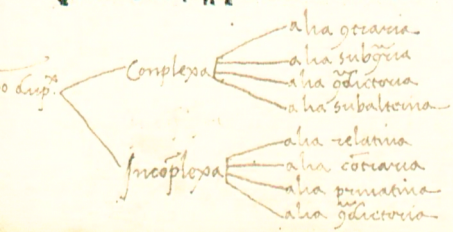
alteri opponi qua
 drupliciter. **A**truz diuisio opposi
 tois sit bene data. **7** arguit q non
 tuz primo qz omnis diuisio debz
 esse bimēbris p' boetiuz libro diu
 sionū. sed ista nō est huiusmodi qz
 est quadrimēbris igit **ic** tuz secun
 do quia oppositio p'uatua coinci
 dit cū oppositiōe cōtradictoria. **E**r
 go diuisio non valet cū mēbra di
 uidētia nō debeāt coincidere. **an**s
 p'batuz. qz in oppositiōe cōtradi
 ctoria alterū mēbruz est non ens.

qz a p'iuatiōe in hituz impossibil
 est regressio. **ergo** 7 p'cōis p'uatuo
 est nō ens simplr. **qz** nō ens actū 7
 nō ens potentia. **nā** si esset ens po
 tentia possibil esset regressio. **ergo**
ic. tuz 3° p'iuatiua oppositio coin
 cidit cuz cōtraria. igit p'bat' quā
 cōtraria sunt que sub eodē genere
 posita sunt 7 maxie ad seinuicem
 distant. sed cecitas 7 visio que op
 ponūtur p'iuatiue sunt sub eodez
 genere posita. **pz** qz fm vtrūqz dici
 mur qles 7 sic vt ūqz q'ltas ē igit in
 oppo^o ē **A**risto. i p^o p'dicamētis.

Pro questioe primo scienduz
 q' oppositio est duplex scilicet cō
 plexa 7 incomplexa. **o**ppositio cō
 plexa est formalis repugnātia ali
 quarū duaz p'positionū ad inice

7 illa ē duplex. alia ē cōtraria sicut
 vlis affirmātia 7 vlis negatiua. alia
 sbcōtraria. alia cōtradictoria. alia
 sbalternā. 7 de ill' testat p' topico
 rū. **O**ppositio incōplexa ē formal'
 repugnātia vel non idēptitas duo
 ruz pp oppositōz cōtradictoriaz q
 oppositio nō ē relatio formal' nec
 realis cū alterū ipsoz tminoꝝ nō
 sit in actū. **nāz** relatio realis requi
 rit extrema realia. illa igit opposi
 tio incōplexa est et quadruplex. **s.**
 relatiā cōtraria p'uatua 7 cōtradi
 ctoria. quarū sufficiētia pōt sic ha
 beri. ois oppositio aut ē entis ad
 ens. aut entis ad nō ens. si primo
 mō sic est oppositio relatiā vt du
 pluz dimidiū. **7** sic et est oppositio
 cōtraria vt albedo. nigredo. bonū
 malū. **Si** ē entis ad nō ens hoc ē
 duplr. vel illd nō ens ē nō ens sim
 plr vel ē nō ens in gener vel fz qd
 si p' mō sic ē oppo cōtradictō^a vt itē
 ēs 7 nō ēs. si 2° mō sic ē oppo p'ua
 tiā vt inf' cecitate 7 visuz. 7 b' vult
Aris. q'rtō h^o dñs. p'uatio ē nega^o
 i gener. negatō at absoluta ē nega
 tō ext' ge^o. qz pōt p'dicari tā d' ēte
 q' d' nō ēte vt nō homo. **sz** p'uatō ē
 negatio in gñe qz negat aliqd ifra
 metas alic^o generis. vt cecitas ne
 gat visuz 7 ē negatio siue non ens
 infra metas animalis. 7 tenebras
 infra metas lucis. **fz** 2

proponit
 dicitur potest
 impo^o 7 formal' est
 eodē respectu eius

Secūdo notandū q̄ oppositō
relatiua inuenit̄ realis extra aīaz
7 etiā inuenit̄ in intellectu obiectiue
Exemplū primū inter relatiōes re
ales est oppositō relatiua realis. qz
h3 fundamētuz extra aīaz sicut est
oppositio relatiua inter duas similitu
dines. 7 inter patrē 7 filiātōz. S3
si fundamētuz vel terminū tantuz
h3 esse in intellectu obiectiue tunc
etiā talis oppositio h3 esse in intel
lectu obiectiue tātz.

Sed dices quid est ipsa relati
ua oppositio. vel est ipse relatiōes
quibus referūtur fundamētū 7 ter
minus. vt oppositio relatiua inter
patrē 7 filiūz si sit ipsa paternitas
7 filiātō realiter 7 formalit̄ 7 nihil
aliud. vel est aliqua alia relatio q̄
dicit̄ oppositio relatiua fundata su
per paternitatē 7 filiātōez. primū
nō videt̄ cōcedendū. qz paternitas
7 filiātō non sunt formalit̄ opposi
tio. nec due similitudines inter duo
alba. sed denominatiue dicuntur
ab oppositōne relatiua opponit̄ re
latiue. nec secunduz videtur conce
denduz. quia tunc esset processus
in infinituz in oppositōnibus rela
tiuis. quia iste oppositōs fundate
super paternitatem 7 filiatiōnem
opponūtur 7 tunc aliqua oppositi
one opponūtur. 7 tunc iste opposi

tiones vltius aliqua oppositōe
opponūtur. Istis non obstantibus
dico q̄ relatiue oppositōes sunt
fundate relatiōes super aliquas
relatiōes. sicut oppositio inter pa
ternitates 7 filiatiōnem super vnū
fundatur 7 super reliquā termina
tur. 7 quando tunc dicitur quod
sequitur processus in infinituz in
relatiuis oppositōibus.

Dico quod ille oppositōes nō
opponūtur sicut nec cōtrarietates
contrariant̄. sed sunt quo aliquid
siue relatiua siue relatiōes forma
liter opponūtur relatiue sicut con
trarietates sunt quibz aliquid for
maliter opponitur alteri cōtrarie.

Dico igitur q̄ diuisio est bene
data. quia ē reducibilis ad bimē
bres sicut aperui tibi.

Ad primū 7 secundū patet ex
sufficiētia 7 ex notabili pmo mo
do. Ad secunduz dico quod ce
citas potest dupliciter considera
ri. aut secunduz quod solum dicit̄
priuationem 7 sic priuatiue oppo
nitur visui. sic non est in genere s3
est non ens in genere animalis vt
patuit. Alio modo secunduz quod
dicit̄ quandaz qualitatem secundū
quaz dicimur quales. 7 sic contra
ria est visui. 7 sic bene est in generē
scilz qualitatis. 7 sic p̄t̄ questio.

Circa oppositiones contrarias est primo notandum q̄ oppositio contraria accipit dupliciter. vno modo large et sic quilibet oppositio potest dici contraria oppositio. Secundo modo stricte scilicet tantum pro illa que est vna species distincta contra oppositionem relativam privativam et contradictoriam. et illa que opponitur fin illas oppositioes dicuntur contraria quecumque sub eodem genere posita sunt et maxime ad se invicem distant et vni et eidez susceptibili vicissim insunt. Ex ista descriptione habentur sex conditiones ad hoc requisite que aliqua duo sunt contraria proprie. Prima conditio est que illa que sunt contraria oportet que distinguatur specie. Secunda est que sunt eidez genere. et hoc tangitur cum dicitur contraria sunt que sub eodem genere ac. ut albedo et nigredo sunt distincte specie et idem genere scilicet coloris. Ex quo infert tale correlariu que contrarietas est inter aliqua duo que distinguuntur specie et sunt idem genere. Tercia conditio est quod oportet que sunt positiva simpliciter et per hoc differt ab oppositione privativa et contradictoria. quia in oppositione privativa alterum non est positivum simpliciter et etiam in oppositione contradictoria. et hoc

432
tangitur cum dicitur posita sunt.

Quarta conditio est que oportet que sunt maxime distantia in forma sine in differentia formali et non in distantia locali. sursum enim et deorsus licet large possint dici contraria quia habent aliquas conditiones requisitas ad contrarietatem non tamen omnes non tamen stricte. que quidem inter se habent distantiam localem. non tamen habent repugnantiam formalem. unde eidez corpus virtute divina potest esse sursum et deorsum. ut diffuse declarat Scotus distinctioe decima quarti sententiarum. sed intelligitur de distantia que dicitur repugnantiam formalem ita scilicet quod unus non sit de essentia alterius. et cum ambo extrema sint entia realia et sub eodem genere ideo notatur maxima distantia. et hoc tangitur cum dicitur et maxime ad se invicem distant. Quinta conditio est quod contraria sunt circa idem subiectum. et unus tantum vni opponitur. et hoc tangitur cum dicitur vni et eidem susceptibili.

Sexta conditio est quod contraria mutuo se expellunt et non possunt stare in eodem subiecto seu in eadem parte subiecti sicut patuit et hoc tangitur cum dicitur vicissim insunt. § 3

Secundo notandus est qd con-
traria pprie ⁊ stricte sumpta sunt
in duplici differentia. vt patet in
textu idest in predicamentis Ari-
stotelis. Contrariorum autem que-
dam sunt mediata ⁊ quedam imme-
diata. Contraria mediata sunt il-
la quorum non est necessarium alte-
ri inesse subiecto. ut albedo ⁊ nigre-
do. Stat enim hominem esse qui ne-
que erit albus neque niger. quia po-
test esse medio colore coloratus.

Sed contra ^{via} immediata sunt il-
la quorum est necessarium alterum
horum inesse suo subiecto. vt sani-
tas ⁊ egritudo. oportet enim homi-
nem esse sanum vel egrum ⁊ huius-
modi.

Sciendus est tamen quod me-
dium inter opposita potest intelli-
gi dupliciter vt dictum est supra.
Uno modo secundum formas. alio
modo secundum subiectum. Primo
modo reperitur medium inter contra-
ria mediata. quia inter albedines
⁊ nigredines est aliqua forma me-
dia puta rubedo ⁊ huiusmodi. ⁊
tale medium non reperitur inter co-
traria immediata. Secundo mo-
do bene reperitur medium inter co-
traria immediata. quia lapis nec

est sanus nec est eger. ⁊ tamen non
est aliqua forma media inter sanum
⁊ egrum. talis enim medietas subie-
cti reperitur inter priuatiue oppo-
sita. vt lapis nec est videns nec ce-
cus. reperitur etiam inter relative
opposita. quia lapis nec est pater
nec filius. sed contradictione oppo-
sita non habebunt medium subiecti
nec medium forme sicut patet de
ente ⁊ non ente. non enim potest da-
ri aliquid quod neque sit ens neque
non ens. ⁊ hoc est quod dicit Ari-
stoteles quarto metaphisice. Con-
tradictio est oppositio cuius lectu-
dus se non est dare medium.

E Circa oppositionem pri-
uatiuam est sciendum
quod priuatiue oppo-
sita sunt illa que ha-
bent fieri circa idem subiectum or-
dine irregressibili ⁊ tempore de-
terminato a natura. vnde ab ha-
bitu est deuenire in priuationem
⁊ a priuatione autem in habitum
impossibilis est regressus. vt ceci-
tas ⁊ visus habet fieri circa idem
subiectum. ⁊ a visu contingit fieri mo-
tus in cecitate sed non e conuerso
per naturam licet bene per miracu-
lus. Dicitur autem notate tempore
determinato a natura. canis enim

*Medium inter opposita
q. intelligi duo.*

ante nonum diem nec est vidēs nec
cecus. quia ante illud tempus nō
est aptus natus habere visus. 7 iō
post illud tempus naturaliter vi
det.

Vel aliter oppositio priuatiā
est qua aliqua duo formaliter re
pugnāt quorum vnus se habet vt
habitus aliud vero ut priuatio il
lius sicut est inter cecitatem 7 vi
sum.

Queritur vtrum a priuatione
liceat ponere regressus. Et arguit
q; sic. primo per Aristotile primo
philosozum dicentem quod trans
mutatio naturalis sit a priuatione
in formas. Nam qm materia est in
potētia ad aliquam formā tūc ma
teria dicitur priuata forma. sed
habita illa forma nō priuatur ea.
ergo 7 cetera.

Item secundo priuatio est ca
rentia forme cum aptitudine ad
eandem. igitur possibilis est regres
sus.

Item tercio dicit Philosoph⁹
quinto Philosozum quod aliqua
est mutatio a non subiecto in sub
iectus idest a priuatione in habitū

igitur itē.

In oppositū ē Philosophus
in littera 7 in postpredicamentis.

Pro questione sciendū quod
priuatio capitur quadrupliciter.
Primo quando aliquid priuatur
aliquo quod non est natum habe
re neque secundū actum neque se
cundū potentiam. 7 sic dicimus
quod planta caret sensu idest nul
lo modo habet sensum. 7 ista dici
tur priuatio multū improprie.

Secundo modo quando ali
quid priuatur aliquo secundum
actum quod tamen est aptum na
tum habere secundū potentiam.
sed illa potentia variatur triplici
ter. vel secundum genus vel secun
dum speciem. vel secundum indi
uiduū. talpa enī caret visu actua
liter habet tamen aptitudines ad
visum secundū genus. quia est in
genere animalis cui competit ha
bere visum. sed secundum species
7 indiuiduū caret visu tam actua
liter quā potentialiter. quia non
est nata habere visum secundum
speciem. quia oppositum conuenit
speciei talpe nec fm indiuiduū cū
sit quodāmodo proprium speciei
talpe.

homo enī cecus caret visu actuali-
ter. habet tamē aptitudines ad vi-
sū; sūm genus 7 speciē. sūm gen^o qz
est in genere aialis. sūm speciē qz
ppriū est spēi hūane quodāmodo
habere visū; s3 caret potētia 7 ap-
titudine q̄tuz ad indiuiduū. quia
homo cec^o caret visu actualiter 7
potētialiter sūm indiuiduū qz non
est natus h̄re visū. s3 terciō mō ī
eodē indiuiduo ponitur priuatiō
actualis alicui^o habitus 7 aptitu-
do siue potētia sūm indiuiduū; ad
actū siue habitū. 7 isto mō priua-
tiō ponitur in materia. S3 quādo
ī eodē indiuiduo ponit^r priuatiō
habitū alic^o sūm actū 7 potētiaz
ut ī hoīe ceco ponit^r priuatiō visus
sūm actū 7 potētiaz tunc a priua-
tiōe in habitū impossibil^r est regres-
siō. sed quando ponit^r priuatiō ali-
cui^o habitus sūm actū in vno indi-
uiduo. habēs tamē aptitudinē ad
aliū sūm potētiaz tūc pōt fieri r̄gres-
siō. 7 d̄ illa loquitur Aristo. in libris
phibicoz. de alia loquit^r in p̄dica-
mētis. Terciō mō accipit^r priuatiō
q̄n aliqd p̄ violētiaz ipedit ab ali-
quo qd̄ debet ei nālī tūc d̄r p̄ua-
ri eo sic q̄n graue retinet^r actualit^r
sursū; tūc d̄r p̄uari loco suo nālī.
Quarto mō accipit^r negatiō vt in-
uisibile dicit^r qd̄ nullo mō est visi-
bile aut cū difficultate visibile aut

praeue visibile. Ad p̄mū argu-
mētū cū sic arguit^r trāsmutatio na-
turalis dico qz loquit^r ibi de p̄ua-
tiōe que ē obiectā p̄cipioz q̄ p̄ri-
uatiō est p̄cipiū trāsmutandi 7
ratio essēdi. qz adueniēte forma
cessat talis p̄uatiō. duo ergo sunt
p̄cipia cōstituētia cōpositū; na-
turale. sed tria requirūt ad trāsmu-
tatiōē. s. forma 7 p̄uatiō. naz d̄i-
cit Aristo. septio metaphisice. Ex
duob^o entib^o in actu nō fit terciū
sup̄naturale. nec ex duob^o entib^o
in potētia fit terciū naturale. oportet
ergo ponere tria p̄cipia quo-
rum vnū est in potētia. s. materiam
7 formas que est in actu. Cum er-
go nomie potētie includat p̄uatiō-
tū. qz si mat̄ia dicit^r potētiaz ad
actū seu formā tūc p̄ qz nō h̄z eā
7 p̄ cōs p̄uat^r ea. 7 sic p̄ accūs po-
nitur terciū p̄cipiū; quod vo-
catur p̄uatiō. 7 de tali ad formas
seu ad habitū potest fieri regres-
siō. 7 p̄ hoc ē p̄ ad secūduz.

Ad t̄ciū dico qz nō sp̄ h̄it^o p̄ce-
dit p̄uatiō; loquēdo de h̄itu qui p̄
motū acq̄rit. vñ p̄hs q̄nto p̄hico-
rū. p̄bat qz q̄es ē p̄uatiō mot^o nō
illa quies q̄ est in termino ad quez
s3 q̄ est in finio a quo. igit^r patet qz
illa p̄cedit motū 7 ē p̄uatiō eius.

Querit^r vtrū; primū p̄cipiū;
cōplexū. s. de q̄libet d̄r affirmatiō

vel negatio va 7 de nullo vo sil sit
in rez natura 7 nō ficticiū. 7 q nō
arguit. tuz p̄rio. nlla cplexio hz ef
se in rerū natura. s3 primū p̄nci
piū ē cplexio igit. cōia t3 7 maior
pbat qz cplexio ē ad rōnis cpo
nēs 7 diuidēs s̄biem cū p̄ro. mior
pbat qz p̄mū p̄ncipiū cplexuz cō
pōit p̄dicatū cū s̄biēo vel diuidit
uel false vel vere ergo ^{icō} qd est
in reb⁹ ē incōplexū s̄m ipsuz. sed
ipsuz nō est incōplexū igit. cōia t3
mior nota maior pbat qz quid ē
in reb⁹ saltē in his inferiorib⁹ est
in p̄dicamēto. s3 oē tale ē incōple
xū ut3 in aūp̄dicamētis ibi. eoz q
s̄m nllaz cplexioz d̄nr singluz aut
s̄baz significat ergo. tū 3° nihil qd
ē in rez nata extēdit se ad altitu
dinē nihili 7 ficticij. s3 primū p̄nci
piū incōplexū extēdit se ad altitu
dinē nihili 7 ficticij igit. cōia t3 ma
ior nota. qz als oē tale includeret
aliq̄ rōz p̄ q̄ nihilo c̄peteret. 7 cū
debilib⁹ hēat denoiare rē seq̄ qz
magis diceret nihil q̄ ex̄ns in re
ruz nata. mior pbat. de quolz. n.
n̄ ēte vez ē d̄re ē s̄s vel nō s̄s ch̄i
mera ē vel non est 7 sic de alijs.

In oppositū arguit nlls effcū
rōis depēd3 a causa reali. s3 cclio
sciēntifica ē cā real 7 depēdet a p̄nci
cipij primis. s3 iter oia p̄ncipia
illud ē maxie primū. cōia p̄tz ma

ior nota 7 mior. Pro quoz
declatōe p̄ sciēduz q̄ illd p̄ncipi
uz primū hic intētuz ē de quolz af
firmatio vel negatio vera de nullo
vo sil p̄ p̄m q̄rto metaphice 7 il
lud p̄ncipiū ē ppō ypotetica co
pulatīua h̄is duas cathegoricas
q̄rū p̄ria ē de p̄dicato disūcto 2^a
de p̄dicato copulato. 7 p̄ria ē v̄lis
affirmatia 2^a v̄lis negatia. p̄ria ē
de quolz ēte d̄r affirmatio vel ne
gatio fa ē q̄ d̄ nullo ēte d̄r affirma
tio vel negatio sil. Ex isto sequit̄
corre^o qz s̄biectū p̄mi p̄ncipij ē ens
pbat qz cois̄tē cplexiois dissimū
ē s̄biectū. s3 illd p̄ncipiū ē dissimū
7 p̄mū qz ex v̄lissimis ēmis 7 p̄nci
mis igit. cōia t3 7 maior pbat cū
dissīma cōplexio nō se extēdat ad
aliud ad q̄ nō extēdūt sui t̄mi. mi
nor pbat. qz q̄lis ē ordo totoz ta
lis ē ordo p̄tiū eēntialitū. 7 est rō il
la ista qz ordo totoz ex ordine p̄
tiuz orit. s3 ppōes sūt siue cplexi
ones q̄dā totū resp̄cū t̄mior ex q
bus cōstituātur. igit 7 h^o mōi p̄nci
cipiū ē q̄daz cplexio. igit si ē p̄mū
7 dissimū seq̄ qz sit ex p̄mis t̄mis
7 dissimīs. 7 hoz est ens ergo. ^{quā}
Secūdo seq̄ corre^o qz p̄tuz itius
p̄mi p̄ncipij in p̄ria ppōe est affir
matio vel negatō sic passio disūcta
cā quēadmodū par vel imp̄ n̄de
ri 7 in fa ppōe p̄tuz est affirmatō

Vel negatio copulati.

Sed diceret affirmatio ⁊ negatio vident ad logicum pertinere. sed predicatum istud principii pertinet ad metaphisicū ad quē et pertinet totum principium. ⁊ per omnes affirmatio ⁊ negatio non est predicatum.

Dico quod secunde intentōs aliqui supponūt pro primis. ⁊ ideo affirmatio ⁊ negatio non sunt predicatum primi principii nisi inquantum supponūt pro primis. scilicet per esse ⁊ non esse. Sublato autē ente ratiois a rebus afferūtur oīa alia sicut reglāz essentiali ordinata. scilicet quod sublato essentiali in essentiali ordinatis auferretur posterius. et est predicatum huius esse in rerū natura. quod est predicatum claudit in subiecto cum insit ei per se in secundo modo.

Pro quo notandū quod principium primum huius verificari de quolibet ente line determinatione. sed quā sit determinatio quiditativa tūc non requirit verificatio sed tūc incipit per secundo modo. Verbi gratia dicere vult ⁊ simpliciter simplicia vult simpliciter loquēdo tūc sunt ens. sed accipiēdo eorum determinatione formali ⁊ quiditativa tūc non sunt ens sed solū denominatione. sic etiam dico homo est albus vel non albus simpliciter loquēdo. sed accipiēdo quiditativē tūc neque est albus neque non albus. etiam habitudo subiecti ⁊ predi-

cati in primo principio est in rebus natura. quod est habitudo intrinseca adueniens quod inseparabiliter comitat sua extrema.

Pro quo nota quod totum istud principium primum complexū constat naturaliter ex suis terminis ⁊ quasi formaliter ex habitudine terminorum. Quia igitur subiectum ⁊ predicatum ⁊ habitudo huius primi principii sunt in rerū natura ⁊ principium constituitur ex illis sequitur etiam quod illud principium sit in rerū natura.

Ad primum eorum dicitur nulla complexio igitur. dico quod complexio equo ce dicitur de complexione conceptuum ⁊ de habitudine rationū formalium. primo modo est in anima. secundo modo est in rerū natura.

Ad secundum cum sic arguitur quod est in rebus igitur. dico quod oīa que inveniunt in rebus sicut se considerata sunt incomplexa. sed considerantur ea sicut habitudo mutuas intrinsecas constituitur veras complexiones ⁊ terminorum coordinatos. Ad tertiū cum sic arguitur non habet quod est in rerū natura igitur. dico ad maiorem quod eo modo quo conuenit subiectum istius primi principii scilicet ens vel fiducias eo modo conuenit eis primum principium. si eis conuenit sicut quid subiectum scilicet ens. tunc etiam primum illud principium conuenit eis eodem modo igitur.

Si est principium huius primi principii est esse natura

difficilis est esse

formali

4. 1013
Explicet quartus metaphisice incipit expositio quinti libri metaphisice.

Rincipiū

p autē. In precedētī libro determinauit Philosophus quod pertinet ad consideratōz huius scie. hic determinat de rebz quas ista sciētia considerat. et primo diffinit intentiōes nominū que in huius scie consideratiōe cadunt. secūdo determinat de rebus quę cadūt sub consideratiōe huius scie in principio libri. c. libet autē sciētie ē considerare subiectū passioz et cās et idē prius in hoc quanto considerat diffinitōes nōiuz quę significāt cās. 1. quę significāt subiectz huius scie vel partē e. ibi vñ dī. 3. manifestat quod significāt passioz entis in quatuor ens ibi pfectuz Circa primā pōit diuisos modos principij. principia enī dicit quod ē primuz. aut inesse rei sic prius rei dī principuz. aut in fieri rei sicut cause extrinsece vt effectus et finis. vñ intrinsece vt forma et materia. dicit etia principia in cognitioe sic sunt principia demonstrationum seu dignitates. p. autē seu pmissa respectu cōclusiois hnt duplicē causalitatē. hnt ei in se effectiue in quatuor cōclusio virtualitē cōtinet in pmissis et habet se ut causa materialis in

quatuor termini delectis hnt esse in pmissis. Consequēter philosophus determinat de generibz causarū de quibus sufficiūt que dicta sunt in 2. philosophi corū. Elementū vero. Sic diffinit Philosophus hoc nomē elementuz dicens quod vno modo stricte dicit. alio modo cōmuniter. Elementuz stricte ē illud ex quo res componit quod inexistit cōposito diuisibili in plures partes specie differētes. Elementuz vero quo ad primā partē habz cōditōez cause material. qz ē illud ex quo res componit. quo ad hanc partē distinguit a p. quod nō inexistit rei. quo autē ad scia partē distinguit a mixto quod hz diuidi seu resolui p. aliatōz in ipsa quatuor elta spē dicta s. solū in m. et formaz. materia enī nullaz hz spēz. Pōit et Aristot. exēplū de lris quę sūt elta ex quibz dicitōes sponūt et q. resoluūt. pōit et exēplū in demonstratiōibz. principia eiz demonstratiōis in qualibz scia ex quibz alia depēdēt dīr elta. et sic liber Euclidis dīr eluz i geometria elementū at large ē quod ē principū in vnoquoqz. et sic vntas et punctus pnt dici elementa maius vniuersale et minus vniuersalis et.

Consequēter ponit Philosophus quatuor modos necessarij. Primo modo dicitur necessariū illud sine quo potest quis bene v

Elementum huiusmodi

Philosophus dicitur

nerē aut q̄ licet non sit causa prin-
cipalis rei est tamen quedā cau-
sa sicut respiratio. ⁊ si non sit cau-
sa vite est tamen cōcausa inquan-
tum comparatur ad temperamentum
caloris naturalis. Secūdo modo
dicitur necessariū sine quo non po-
test esse ⁊ fieri bonuz vel aliquod
vitare maluz ut bibere medicinā
laxatiuaz non quod sine illa aial
esse non potest sed ad malū expel-
lendū quod est infirmitas. Tercio
modo dicitur necessariū ad quod
quis cogitur violenter. vnde quā-
do compelloz aliquid facere tunc
necessariuz est ut faciaz. Quarto
modo dicitur necessariuz quod non
potest aliter se habere. ut deus est
homo est animal.

Sequitur dubiuz.

Itē predicta potest du-
bitari an necessaria ha-
beant causam sui esse. ⁊
arguit q̄ sic. quia secūdo hui⁹ di-
citur q̄ sempiternozū ⁊ necessari-
ozū sunt cause idem. idēz etiā hīc
dicitur in littera.

Sed cōtra hoc arguitur. null⁹
effectus est necessari⁹ simpliciter pri-
mo hui⁹. quia in causis essentialit̄
ord. nat̄is si prima causa agat cō-
tingēter omnes alie causant cōtin-
genter. sed prima causa que est de-
us cōtingēter agit. quia oīs actio

dei ad extra est contingens. ergo
omnes alie causant contingenter
maior patet sed minor probatur.
quia destructo effectu necessario
causa destruit ut dicitur statim. Si
igitur prima causa causaret aliquē
effectū necessario tūc ad destructi-
onē illius effectus potest arguere
destructio prime cause. ⁊ ita eius
entitas nō esset absoluta omnino
indepēdens quod est absurdū.

Respondeo in ista questioe pri-
mo distinctōs quasdā declarabo
secūdo quoddā dubiū remouebo
tercio ad quōz rēdebo. De pri-
mo sit ista pria distinctio q̄ neces-
saria sunt in duplici genere. q̄daz
sunt cōplexa ⁊ quedaz incōplexa.
Exēpluz p̄mi ppositio. nēcia siue
sit p̄ncipiū siue vclio. exempluz se-
cūdi deus ⁊ intelligētie s̄m viam
phoz qui posuerūt eas ēē nēcia.
secūda distinctio sit ista q̄ nēcitas
ē duplex q̄daz simplr ⁊ q̄daz s̄m
qd̄. pria d̄ nēcitas cōtis q̄ tam-
aīs q̄ cōis ē nēciuz in se. exēpluz
si hō est aial est. s̄a vocat nēcitas
cōis. puta q̄ cōis ē nēciuz nisi po-
sito nō ante sic q̄ tā aīs q̄ cōis sūt
in se cōtingentia. ut si hō currit hō
mouet. Tercia distinctio sit ita
ad hoc q̄ effectus sit necessariuz
oportet causas esse necessariāz du-
pliciter. s. in causando ⁊ in eēdo.

quia altero istorum deficiente potest effectus non esse. Exemplum sit a. causa. b. si a. non est necessarium in causando nec. b. erit effectus eius necessarius. quia non causante. a. non erit. b. Similiter si. a. non est necessarius in essendo nec ipsum. b. quia. a. non existente non est. b. utrumque eorum est inconueniens. principia enim in se sunt necessaria et necessario causant conclusiones. quia ratio cause necessario causantis est quod destructo effectu ipsa destruit. si est de principijs respectu conclusionum. quia ad falsitatem conclusionis sequitur falsitas premissarum.

Quantum ad secundum articulum an in rebus sit aliquis effectus necessarius. Respondeo et dico quod sic secundum viam philosophorum. quia secundum eos causa necessario agit. posuerunt enim ordinem et conexione causarum necessarium tunc in causis essentialiter ordinatis vna necessario causate alia necessario causat. sed cause rerum sunt essentialiter ordinate. et aliqua causa in rebus necessario causat. ergo omnes alie necessario causant et per consequens prima causa. maior patet quia hec est vna differentia inter causas essentialiter ordinatas et accidentaliter ordinatas. Et dictum fuit secundo huius scilicet

quod omnes cause essentialiter ordinate necessario simul concurrunt ad causando effectum non sic autem accidentaliter ordinate. minor patet quantum ad primam partem ex hypothese Philosophorum. Et verum est quod sunt multe cause essentialiter ordinate. secunda pars minoris patet ex differentia inter causas naturales et ex proposito. quia causa naturalis necessario causa. sed causa apposita causat contingenter.

Sed tenendo viam theologorum dicitur in incomplexis necessarijs de quibus nunc est sermo quod nullus effectus est simpliciter necessarius quod patet per rationem in pede questionis positam de qua est magis videndum in theologia. Hec ratio philosophorum cogit quia secunda pars minoris est falsa cum dicitur quod aliqua causa necessario causat. et cum probatur ex differentia cause naturalis et cause a proposito dicendum est quod necessitas est duplex. scilicet secundum quid et simpliciter. Causa naturalis necessario causat secundum quid et sub conditione preterita si sit et appropinet patienti. ista autem causatio est contingens simpliciter sicut et ipsa causa contingenter est. licet enim ignis dum est necessario calefacit. tamen quia ignis contingenter est ideo sum

pliciter cōtingēter causat quia aut
causa naturalis necessario causat
sūm quid. ideo differt a causa seu
agente apposito. quia licet sit non
tamē necessario causat sed potest
nō agere ex eo quod agit ex liber
tate voluntatis. Quantuz ad
terciū articulū patet ex predēis re
sponso ad q̄stionē euz arguit nul
lus effectus sit simplr necessarius
necessaria non habent causam sui
esse sūm viāz theologoz.

Ad auctoritates Philosophi
dicēduz est ibi q̄ non est recipien
da in proposito quia repugnat fi
dei.

Num diui ditur.

Postq̄ Philosophus
distinguit noia que significant cau
sas hic distinguit noia que signifi
cāt idēz q̄ sūmētiū aliquo mō i hac
scia ⁊ diuidit in duas ptes. qz pri
mo poit sine distiguit noia q̄ ligni
ficāt sūmētiū hui⁹ scie. sō que signi
ficāt ptes eius ibi eadē dñr. subie
ctuz at h⁹ scie pōt accipi sic cōe in
tota scētia cōsideratū c⁹ modū est
ens ⁊ vnū. vel illud de quo ē pnci
palis intērio vt sba. ⁊ iō prio disti
guit hoc nomē vnuz sō hoc nomē
ens. terciō hoc nomē sba. Circa
primū dicit q̄ vnuz dī duplr. s. p

se vel p accūs. dicit vnū p accidēs
vel sūm accūs ut qñ accūs compaf
ad sūmētiū ut hō albus. vel sūm q̄
vnū accūs compaf ad aliud vt al
bus ad musicuz. Deinde ponit
quiqz mōs vnitatis p se ⁊ realis.
prim⁹ mod⁹ ē vnū cōtinuitate. vt
illa que non diuidunt in magnitu
dine vel quāritate. secūduz mod⁹
est quo aliqua dicūtur vnū specie
terci⁹ ē vnū genere. quartus diffi
nitōe sicut tunica ⁊ indumētuz. qu
tus modus ē quo aliqd penit⁹ est
indiuisibile vt pund⁹ ⁊ vntas. ta
lia at dicūtur maxie vnū. quod p
bat ex hoc. qz ad hūc oēs alij rdu
cunt vt ea que non diuidūtur in
hūanitate ⁊ aialitate. Ex his aut
modis alij modi deriuātur. pluri
ma ei dicūtur vnū ex eo q̄ faciūt
vnū. vt multi hoies dicūtur ex eo
q̄ trahūt nauē ⁊ faciūt vnā opati
onē. Aliqua et dicūtur vnū qa ab
vno regūtur sicut multi hoies est
vnus populus ab eo q̄ ab vno re
ge regūtur ⁊ sic de similibus.

Consequēter ponit quandā p
prietatem vnus que est hec q̄ sit
principuz numeri. quod ex hoc p
bat. quia vnū est illa mēsurā qua
mensuratur omnis numerus. men
sura autē habet rationēz principij
quia per mensurāz res mensurate

cognoscuntur. res autem cognoscit
per sua prima principia.

Ex quo patet qd vnus est ratio
7 principiu3 cognoscendi in omni
bus. Dicit enim Auicenna qd hoc
vnus quod est principiu3 cognoscē
di non est idem in omnib⁹ generi
bus. In vocibus enī est differen
tia primū 7 minus. in ponderib⁹
antez est aliquid minus. 7 mensu
ra ut vicia. In motibus vero mo
tus celi est rarissimus 7 simplicissi
mus. In omnibus tamē istis idē
est cōmune quod illud quod ē pri
ma mensura est indiuisibile secu
du3 quātitatez 7 specie. *uel fm spem*

Scienduz est circa predicta qd
esse mensurā est ppria ratio vni⁹
fm qd est principiu3 numeri quanti
tatiui hec autē non est idem cōm
hoc quod cōuertit cū ente vt in ru
brica dictū est. Ratio enī illi⁹ vni
us in diuisione cōsistit. hui⁹ at vni⁹
in mēsuratōe. que qdez ratio men
sure cōsequēs rōez indiuisiōis vt
dictū est. lz enī ratio mēsure n̄ ple
cōueniat vni quod ē principiu3 nu
meri. tamē p quādam similitudinē
deriuat ad vnū in alijs generibus
ut oñdit *Phs. x^o. hui⁹.*

Alteri⁹ scienduz qd duplex est
mensura. intrinseca 7 ē illa q̄ men
surat intrinsece rem. vt vnitas mē

surat numerū p sui replicatōz 7 ē *modus*
motus intrinsec⁹ mēsurat rez intri
sece ut finitas. 7 illa est eiusdez na
ture cuz re mēsurata. Alia est mē
sura extrinseca que mēsurat rē ex
trinsece. ut tēpus est mēsurā extri
seca. qz mēsurat extrinsece mobile
fm qd est in motu.

Alteri⁹ poit *diuisione* vni⁹ que ē
logica 7 intēcionalis. cui⁹ primus
modus ē vnitas numeralis. Sunt
antez ista vnū nūero quoz ma⁹ria
est vna. secūdu3 modus ē vnitas
speciei. tercius est vnitas generis.
quartus est vnitas pportōis de q̄
unitate in sequētib⁹ dicit. In sup
a modis vni⁹ accipit *Phs* mo
dos multozū. vnū enī p⁹culariter
sumptū 7 multa opponūt. ut vnus
genere 7 multa genere. ideo quot
modis dicit vnus tot modis dicit
multa. vn̄ sicut dicit vnū numero
specie 7 genere sic multa numero
specie 7 genere. licet at vnū contra
ctū sumptū seu p⁹clariter 7 mlta
opponūtur ut vnus numero 7 mul
ta numero 7 sic de alijs non tamē
vnus sumptum in cōmuni seu vni
uersaliter pmo sic mltitudo habz
aliquaz unitatem seu indiuisiōez
ut dictum est prius.

Sequitur disgressio 22.

circa istud capitulum duo
 sunt videnda. et primo quia
 Dicitur dicitur quod ista sunt
 vna numero quorum materia est vna
 videndum est de causa individua
 tois. secundo videndum est de secun
 da diuisione vni⁹ que dicitur logica.

Quatuor ad primum quia in entibus⁹
 est aliquid indiuisibile in partes subie
 ctivas. scilicet. indiuisibile vel singulare
 cui. scilicet. formaliter repugnat diuidi in
 plura quorum quod sit ipsius potest
 dubitari. non quidem de illo per quod
 formaliter sibi repugnat diuidi. quia si
 bi repugnantia formaliter repugnant
 sed de illo quo de fundamento. pro
 ximo et intrinseco ista repugnantia
 sibi inest. Est quidem intellectus quasi
 iste quid sit in hoc lapide per quod
 sicut per fundamentum. primum repug
 nat diuidi in plura quorum quodlibet
 sit ipsum qualis diuisione est propria
 toti vniuersali in suas partes subie
 ctivas.

Ad cuius evidentiam ponam quin
 que conclusiones de mente Scoti scilicet
 dist. secunda sententiarum quibus illis qua
 rum prima est vtrum substantia mate
 rialis per aliquod positum intrinse
 cum sit de se indiuida. prima est hec
 natura specifica non est de se hoc
 vel singularis. probatur. tunc quia est diui
 sibilis in plura indiuida. tum quia
 est de se vna minori unitate quam sit

unitas numeralis ut dictum fuit primo
 huius et amplius dicitur septimo huius

Secunda conclusio est hec. indiu
 duatio sibi non est per quantitates nec
 cetera accidentia. probatur. substantia
 est prior omni accidente septimo huius. igitur
 conuenit sibi primo ex ratione sua quia sit
 prius naturaliter quam determinet ab alio
 quo accidente.

Sed contra hanc conclusionem ar
 guitur sic. quantitas precedit naturaliter
 indiuiduatores substantie igitur est indi
 uida per quantitates. contra patet. proba
 tur autem. quia generas requirit mate
 ria quantitas antequam generet. ideo na
 turaliter presupponit quantitas. modo
 indiuiduato ipsius geniti est per qua
 titates. Item Boetius dicit de trinitate
 quod differentius numero accidentium
 varietas est sicut esse in loco. *uel facta*

Ad primum dicitur quod indiu
 duato geniti presupponit quantitas
 corrupti et omnia accidentia corrupti or
 dine duratois. quia corruptum prexi
 stit cum omnibus suis partibus. Sed ex
 hoc non sequitur quod sit prioritas natu
 ralis quantitates ad indiuiduatores
 sibi huius in qua est quantitas corrupti
 partem. nam ista accidentia corrupti que
 precedunt tempore ipsius geniti sequuntur
 substantiam id est illas in qua sunt et
 etiam ista singularis. et eodem modo acci
 dentia geniti sequuntur sibi genitam.
 unde quantitas non est media inter

agens et passus. agens enim naturale attingit materiam secundum essentiam in daz ut passus transmutatus ab eo immediate. Sed si contra hoc arguitur. quod Averrois in libro de substantia orbis ubi videtur velle quod maneat quantitas eadem in generato et corrupto. alioquin generans generaret de non corpore corpus. Ad quem dico quod de eo quod aliquando esset non corpus potest generari corpus. sed forte non posset naturale agens generare de non corpore corpus. sicut de corrupto. quod materia non corrumpitur sed tota. scilicet de eo quod fuit corpus usque ad instans generatiois et hoc quantitate inherente sibi potest agens naturale aliquid generare in illo instanti quantum ad aliam quantitatem. quod sicut potest producere substantiam que non presuit ita potest producere omnia accidentia consequentia eas

Ad Boetium dicendum quod varietas accidentium facit differentiam non causaliter sed notificatione eo quod ad divisionem numerali comitatur diversitas accidentium que habent per hunc versum. forma figura locus stirps nomen patria tempus. Ratio est ista quod accidentia non consistunt in esse individuali. quod prius est individuum antequam ille adveniat.

Tercia conclusio sit hec. existentia actualis non est causa individui

atque. probatur per illud quod presupponit coordinatos et divisionem essentialium non est ratio distinguendi ipsius. scilicet existentia ut determinata et distincta presupponit distinctos et coordinatos essentialium igitur etc. Et si dicitur quod presupponit omnem aliam determinatam et distinctam ab ista que est ad individua. scilicet illa que est ad individuum causat.

vel distinctione aliorum

Contra in coordinatoe predicamentali sunt omnia que proprie pertinent ad aliam coordinatoem circumscripto quocumque quod nihil est istius coordinatois. quod secundum philosophum primo priorum. Status est in quocumque predicamento in sursum et deorsum. idem sicut invenitur supremum in genere considerando illud sub ratione essentialis proprie et genera intermedia. et species et differentie ita inveniuntur ibi in infinitum. scilicet singulare absque omni existentia actuali. quod patet auctoritate. quia hic homo non plus includit formalem existentiam actualem quam homo.

ipam

posterior

infirmi

Sed contra istam conclusionem arguitur. omnis actus separatus et distinguitur septio metaphisice. igitur ultimus distinctio est per ultimum actus. scilicet ultimus actus individualium est esse existentie quod quodlibet aliud ab eo intelligitur in potentia in comparatione ad ipsum Dico quod actus distinguitur eo modo quo est actus. si ad accidentalem accidit

ne distinctio

taliter distinguit. si eēntialis essen-
tialiter distinguit. Ita dico q̄ vl-
tima distinctio in coordinatōe p̄-
dicamētali est differētia seu disti-
ctio individualis. 7 ita ē p̄ vltimū
actū p̄ se p̄tinetes ad coordinatōz
p̄dicamētales. sed ad hanc nō p̄ti-
net ^{peccis} existētia actualis. exiētia autēz
actualis ē vltim^o act^o 7 posterior
tota coordinatōe p̄dicamentali. 7
ad eā nō p̄tinet vt patuit supra. 7
id cōcedo qd̄ dicit q̄ distinguit ul-
timate diuisiōe exiētē extra totam
coordinatōez. que distinctio ē ali-
quo mō accīdētalis licz non sit vere
accidētalis. sequit̄ enī totaz distin-
ctiōe fm esse quiditatū. eo igit̄
mō quo est actus sic distinguit.

Quarta cōclusio sit hec. indivi-
duatio non habet esse p̄ materiaz
nec formā. pbatur. qz quecunque
sunt de quiditate sp̄ei nō cōstituūt
res i esse *indivisiibilis materia 7 for-
ma sunt huiusmodi igit̄. maior pz
qz de cui^o quiditate sunt p̄cipia
individuātia ipsuz est individuuz
mior patet septio 7 octavo metha-
phisice. Itēz de mat̄ia arguit̄
sp̄ealiter. quia eadez est in genera-
to 7 corrupto que tamen non sunt
idez numero. Itēz in accidētibus
nō est materia sed ibi est distinctio
individualis.*

Sed contra hanc cōclusionēz

arguitur primo de forma. qz ad^o
distinguit septio metaphisice. s3 for-
ma ē actus igit̄ distinguit. Itēz
de materia. illa sunt vnū numero
quorū materia est vnū in hoc quō-
to. Respondeo ad primū forma
distinguit specificē nō nūeraliter.

Ad secūduz dico q̄ materia 7
forma opponūtur relatiē secundo
phisicorū. ideo quot mōis dī vnū
tot reliquū. forma autē quātā ad
p̄sens dicit̄ duplicit̄. vno mō pro
forma ptis. alio mō pro forma to-
tius que ē quiditas. igit̄ materia
correspōdētē dicit̄ duplr. qz qdā
ē mā q̄ opponit̄ forme ptis 7 hec
ē mat̄ia q̄ ē p̄ncipiū eēntiale rei
cōstituēs cū for^a vnū ens p̄ se. qdaz
ē mat̄ia opposita forme toti^o 7 ip-
si qditatī. 7 p̄ cōis ē extra rōz qdī-
tatis rei formalr. 7 hec ē mat̄ia q̄
ē dīa seu pp̄ietas individualis
q̄ ē cā pp̄ria individuātōis q̄ potest
vocari hecēitas. Cum igit̄ dicit̄
Aristo. q̄ illa sunt vnū nūero ic̄ lo-
q̄tur de mat̄ia nō p̄mo mō sed 2°
q̄ cōgrue vocat̄ mat̄ia. qz cōstituūt
rē in vltio ēē s̄bicibili 7 māli nō at̄
formali. qz ut dictuz ē nō p̄tinz ad
formalē qditatez rei. 7 hec exposi-
tio sonat lre phi. Subdit enī
q̄ ista sūt vnū sp̄e quoz rō ē vna.
ratō enī hic sūitur p̄ qditate q̄ dī
forma resp̄cū dīe individualis.

vel designare
p̄dicamentalem

individualis

Quia cōclio ē ista q̄ vnaq̄q̄z
res ē singularis ⁊ individualis p̄ aliq̄
rōz ⁊ entit̄tatē posit̄iaz dēfīnātē
māz ad singularitatē q̄ qdē entitas
vocat̄ d̄ria individual ⁊ hecēitas.
P̄bat̄ cōclio. oīs d̄ria d̄rntiū redu
cit̄ ad aliq̄ p̄ d̄ria. alioqn nō esset
Nat̄ in d̄rntib̄. s̄z indidua p̄prie
d̄rnt qz sūt d̄ria ⁊ alicui idē entia
igit̄ eoz d̄ria r̄ducit̄ ad aliq̄ p̄rio
diuersa. ista p̄rio diuersa nō sunt
nata in hoc ⁊ i illo. nā in nata due
niūt̄ igit̄ p̄ter nataz in hoc ⁊ i illo
sunt aliq̄ qbus hoc ⁊ illud d̄rnt. s̄z
hec n̄ ab aliquo extrīsecō nec ma
teria nec forma ut d̄z ē. igit̄ sunt
aliq̄ rōes posit̄ie p̄ se dēfīnātes
naturā. Et si q̄ras quare mate
ria q̄ ē altera ps cōpositi nō ē cau
sa indidnatōis. R̄spondeo qz non est
causa dīstīctōis. Ad cui⁹ ent
dētiaz sciēduz q̄ ista ēntitas a qua
ē ista vnitas p̄ca pōt̄ declarari a
sili p̄ ēntitatē a qua sūt d̄ria spe
cifica. d̄ria enī specifica siue ēntitas
a qua sūt pōt̄ cōpari ad illd̄ qd̄
ē infra se. vel ad illud qd̄ ē supra
se. vel ad illd̄ qd̄ ē iuxta se. p̄mo
d̄rie specificē siue ēntitati specificē
repugnat̄ p̄ se diuidi in plā ēntia
liter sp̄e vel natura dīstīcta. ⁊ p̄ h̄
repuḡt̄ ⁊ toti cui⁹ entitas illa ē p̄
p̄. ita in p̄posito huic entitati in

diuidualī repugnat̄ p̄ diuidi in q̄f
cunqz p̄tes sbiectias ⁊ p̄ ipsaz p̄ se
repugnat̄ talis diuisio toti c̄ ista
entitas ē ps. ⁊ tātūmō ē d̄ria in h̄
q̄ ista vnitas nate specificē mior
ē illa vnitate. ⁊ p̄ hoc ista non ex
cludit̄ oēs dīuīsiōz q̄ ē fm̄ p̄tes sub
iectias s̄z tātū illā dīuīsiōz q̄ ē par
tiuz ēntialiu. Illa at̄ excludit̄ oēs
dīstīctōes. ⁊ ex h̄ cōfirmat̄ satis. p̄p̄
situs. qz ex q̄ q̄cūqz vnitas mior il
la vnitate h̄z ēntitatē p̄p̄ia quā p̄
se seq̄t̄ nō v̄r. p̄abile q̄ tali vnita
ti p̄fīssiē neget̄ p̄p̄ia ēntitas quā
c̄seq̄t̄. Secūda d̄ria pōt̄ cōpari
ad illud qd̄ ē sup̄ se. Circa qd̄
sciēduz q̄ ista realitas a q̄ sumit̄
d̄ria specifica est actual̄ reip̄cū illi
us realitatis a q̄ sūt̄ genus vel rō
generis ita q̄ hec realitas non est
formalr̄ illa. alioqn ess̄z nugatō in
dīstīctōe ⁊ solū ge⁹ sufficientē dīf
finiret̄ v̄l illa d̄ria. qz indicaret̄ to
tā entitatez dīstīcti. q̄nqz t̄n̄ illud
cōtrahens est aliud a forma a qua
sumit̄ ratio generis. s̄. q̄n̄ s̄tus ad
dit̄ aliquam rez supra naturam ge
neris. quandoq̄amē non est res
alta sed tantū formalitas alia vel
alius conceptus formalis illi⁹ rei.
quia secundum hoc aliqua dīstī
ctentia habet̄ conceptum non sim
pliciter simplicem. puta quia sumi

placiter simplices ⁊ quātuz ad hoc
q̄ differentia indiuidualis affimi
latur differentie specificæ. q̄ omis
entitas indiuidualis est primo di
uerſa a quocunq; alio.

Ex hoc patz responsio ad illā
obiectionē. obicit enī aut hec enti
tas ⁊ illa sunt eiūsdē rōis aut non.
ſi ſic ergo poteſt ab ea ⁊ ab aliā
abſtrahi aliā ētitas ſpecifica ⁊ de
illa querēduz est per quōd contra
bitur ad hanc entitatez ⁊ ad illaz
ſi de ſe ergo pari ratōe potuit eſſe
ſtatus in natura lapidis. ſi per ali
ud ergo erit proceſſus in infinituz
ſi alterius ratōis. igit̄ conſtitu
ta per iſta ſunt alterius rōis. ⁊ ſic
nō erūt indiuidua eiūſdeꝝ ſpectet.

Reſpōdeo differentie ſpecificæ
ultime ſunt primo diuerſe. ⁊ ideo
ſequit̄ ab eis nō vnuz per ſe com
mune poteſt abſtrahi. non tamen
ſequit̄ q̄ conſtituta per illa ſint p̄
mo diuerſa ⁊ nō alicui⁹ vnus ra
tōis. aliqua enī eſſentialit̄ diſtingul
eſt dupliciter vel eſſentialit̄ incom
poſſibilia. quia ſcilz nō p̄nt in eſſe
eideꝝ. vel q̄ eſſentialit̄ in nullo cō
ueniūt. Et p̄mo mō veruz eſt q̄ di
ſtincta ſunt eque diuerſa ſic diſtin
guētia nō enī p̄nt diſtinguētia eſſe
incōpoſſibilia quin ⁊ diſtincta ſūt
incōpoſſibilia. Secundo mō vlt̄ ē
impoſſibile. q̄ diſtincta nō ſolū in

cludit̄ diſtinguētia ſ; aliqd̄ aliū
quod eſt quali potētiāle reſpectu
diſtinguētuz ⁊ tūc diſtinguētia in
eo non cōueniūt ſicut reſpōſum eſt
de differentijs p̄io diuerſis ita re
ſpōdeo de differentijs indiuiduali
bus q̄ ſunt primo diuerſe ſicut il
le. igit̄ ētitates ſunt incōpoſſibiles
ita indiuidua hñtia illas entitates

Et ſi queras a me que eſt iſta
entitas indiuidualis a qua ſumit̄
differentia indiuidual' eſt ne mate
ria forma vel cōpoſituz. Rūdeo
q̄ oīs ētitas q̄ditatiua vel particu
lis ſeu total' alic⁹ eſt de ſe indiſſe
rens vt entitas q̄ditatiua ad hanc
entitatē ⁊ illam ita q̄ vt entitas q̄
ditatiua eſt naturalit̄ prior illa
entitate vt hoc eſt vt p̄ior eſt na
turalit̄ ſicut cōuenit ſibi eſſe hāc
ita nō repugnat ſibi ex ratōne ſua
oppoſitū ſuū. Et ſic cōpoſitū non
includit̄ ſuam entitatē que eſt hec
materia nec forma inquātuz nō in
cludit̄ ſuā. nō eſt at̄ iſta ētitas ma
terial' forma vel cōpoſitū inquātū
q̄bz iſtoꝝ ē nata. ſ; eſt vltia reali
tas entis qd̄ ē mat̄ia vel quod ē
forma vel qd̄ eſt cōpoſitum ita q̄
quodcūq; cōe ⁊ tñ deſmiabile.
Ad hoc pōt diſtingi q̄tūcūq; ſit
vna res in ples realitates formalit̄
diſtinctas. q̄z hec formalit̄ nō
eſt illa. ⁊ hec ē formalit̄ entitas

singularitatis. 7 illa est entitas nature formalis. nec possunt iste due realitates esse res 7 res sicut pnt esse realitas. vnde accipit genus 7 realitas vnde accipit differentia ex quib⁹ realitas specifica accipitur. sed semp in eodē siue in parte siue in toto sunt realitates eiusde rei formalit^r distinde.

Et si arguas omne indiuiduū in quo est natura singularis tunc erit compositius ipsa natura. Respondeo q^d compositio pot^{est} intelligi pprie prout est ex re actuali 7 potentiali. vel minus pprie prout est ex realitate actuali 7 potentiali. *m eadem re* Primo mō indiuiduū nō est compositius q̄ natura specifica. qz nllaz rem addit. qz neqz materiā neqz formā neqz cōpositū sicut pcedit argumētuz. Secundo mō ē necessario magis cōpositū. quia ista realitas a qua sumitur differentia specifica est potentialis respectu illius realitatis a qua sumit^r realitas differentie indiuidualis sicut si eēt res 7 res. non enīz realitas specifica ex se habet. vnde per idempritatez includit illaz differentiaz indiuidualez. sed tamē aliquod terciūz includit ambo ista p idempritatez. 7 hec est talis compositio q̄ his non potest stare cuz simplicitate diuina. illa enīz non tantuz non

cōpatitur secuz compositionez rei actualis 7 potentialis s3 neqz realitatis actualis cuz realitate potentiali. compando enīz quodcumqz essentialē in diuinis quod ad qd̄ cumqz essentialē est formaliter insertū. 7 ideo ex se habet vnde per idempritatez includat quodcumqz quod potest secuz esse. sed in pposito neqz entitas specifica includit per idempritatez indiuidualem entitatez neqz ecō^o s3 tātū aliquod terciū cui⁹ sunt ista ambo quasi p se partes includit ambo ista. 7 hec de primo articulo.

Quantuz ad secūduz articulum videt^r q^d secūda diuisio vnius nō sit bene assignata. quia vel est eadez cum prima vel alia. nō eadez qz esset insufficientis cuz habeat prima quinqz modos seu quinqz mēbra. 7 illa quatuor tantum nec est alia. qz duo mēbra huius diuisionis coincidunt cuz duobus mēbris alterius diuisionis scilicet vnum genere 7 vnuz specie.

Contra est Idus infra.

vel realitate Respondeo fm mentē Scoti in hoc q^o dico duo dicta. p̄m̄ est q^d ista diuisio ē fm intentōs logicas 7 fundamēta intentionalia. p̄ia at diuisio est fm fundamēta realia. 7 ideo modi secūde diuisionis fundatur sup mōs p̄ie diuissi

omnis eo modo quo intentiones fundantur
in rebus. et ideo prima divisio dicitur realiter
secunda intentionalis. Secundum
dictum est ad sufficientiam secunde di-
visionis declaranda que sic habe-
ri potest. quia intellectus aut intelligit aliquid
sub ratione unius aut intelligit il-
lud sub ratione incoicabilitatis aut com-
municabilitatis. si primo modo sic
est primus modus. scilicet unus numero. si
secundo modo aut est coicabile et plu-
ribus differentibus numero et sic est
unitas speciei. aut de pluribus dif-
ferentibus specie et sic est unitas ge-
neris. ultra autem istas similitudines vel
unitate quod dico propter unitatem
entis quod non est proprie nec species nec ge-
nus. non est inherere aliquibus unum
conceptum predicabilem de pluribus
predicatione quiditativa. tamen comparan-
do unum conceptum ^{in eorum} ^{similiter} alteri
conceptui ^{in eorum} ^{similiter} in se habendo
respectu suorum inferiorum in predica-
tione in quid de eis invenit unitas pro-
portio et sic est divisio sufficientis.

Extra primum dictum arguitur
hec divisio logica datur secundum inten-
tiones logicas. igitur tot quot sunt
intentionalia tot essent unitates. sed
hoc est falsum. quia plura sunt inten-
tionalia quam ista quatuor. scilicet gen-
us species differentia proprium et accidens
Preterea si sic igitur ille unitas

tes erunt nihil quod est falsum. pro-
batio enim quia omne ens minus ente
rationis est non ens. sed passio funda-
ta in ente rationis est minus ens suo
subiecto quod est ens rationis. igitur
ille unitates fundate super fun-
dameta intentionalia erunt non ens
et nihil.

Contra secundum dictum arguitur
Tum quia repugnat primo dicto quia
duo membra non sunt accepta secundum su-
dameta intentionalia unum est quantum ad
primum modum. secundum quod dicitur unum numero
cuius materia est una. sed materia non
ens rationis est non ens reale igitur etc. Se-
cundum membrum est quantum ad quartum
membrum. quia aliquid est proportio nullo
intellectu existente. quia sic se ha-
bet octo ad quatuor sic sex ad tria.
ergo unitas proportionis non causatur
ab intellectu. Sed ille rationes non co-
gunt. Ad primum dicitur quia ista divisio
unius datur secundum quod unitas inten-
tionalis fundatur in quocumque considera-
to ut quid et ut predicabilia in quid
sed non sunt nisi duo enunciativa quid
Alia autem de quibus instatur predicantur
in quale scilicet differentia pro-
prium et accidens.

Ad secundum dico quod sicut est da-
re gradus in entibus nature et rea-
libus sic est in intentionibus. ideo ma-
ior est falsa. non enim oportet quod quicquid
est minus ens entis rationis est non ens.

quia licet ista res rōis que subicitur
alteri rei ratio sit magis res aliq̄
modo non tamē sequit̄ ex hoc q̄
res fundata sit nihil.

Ad aliud contra secūda dicit̄
exponit̄ primū mēbris de quo in
stat̄ sic. unū numero dicit̄ quod
nō predicatur de pluribus. et hec
ē vnitas singularis. et sic fundamē
tus vni^o est singulare quod ē fun
damētus intentionale. *Itē p̄mo*
hū? qz singulare et vltē referūt̄
ad inuicē. sed vltē est intentiona
le igit̄ et singulare. quia sunt simul
natura. res autē prime intētionis
et secūde non sunt simul natura.

Confirmatur ista expositio p̄
illud quod habet̄ primo h^o. vnus
numero dicere aut singulare nihil
differt. illaz autē notificatōnez ex
ponit̄ vnus numero *Aristo.* hic vi
delicet qz ista sunt vnum numero
quozū materia est vna nō est pro
prie diffinitio vnitatis numeralis
cōueniēs secūde intētionī qual̄ est
vnitas ista nō diffinit̄ p̄ ens p̄me
intētionis cuiusmōi est materia ac
cepta p̄ differētia indiuiduali. s; *quā*
illa notificatio ē quedā descriptio
seu notificatio seu circūlocutio p̄
cōuertibilia. nā enīz omne vnum
numero habet tales materiā vnā
et contra. Ad aliū de p̄portōe
dīz ē qz duplex est p̄portio vno^o

fm fundamēta realia sic in nume
ris. alio mō fm fundamēta intēto
nalia sic in p̄dicatiōe et sbicibilita
te. p̄ia pōt esse sine intellcū et d̄ il
la arguit. fa nō pōt esse sine intelle
ctū cū p̄dicari et sbici p̄ineant ad
actū intellctūs. et de illa loq̄r hīc
D̄bus. qz p̄dicata hūnt hanc p̄e
dicatiōnez in p̄dicando in quid d̄
sub se cotentis.

Ad secūduz p̄cipale dicit̄ qz
secūda diuisio ē alia a p̄ima nec
coincidūt. qz vnitas diuisa p̄io ē
realis. s; diuisa secūdo est intētio
nal. et s̄līr se hūnt fundamēta corri
dēter. et sic vnū genere et vnus sp̄e
nō coincidūt nec ouentūt hīc et ibī

Ad cui^o euidentiaz est sciēdum
qz sicut iam dicit̄ est in p̄io libro
et apli^o dicit̄ in septio. ois vnitas
causata ab intellcū h; vnitatē i re
a qua originat̄ sicut ignis generat
ignē qz ē idē sibi sp̄e et nullo intelle
ctū exīte. et p̄ tanto conceditur ge
neratio illa esse vniuoca. et ex ista
vnitate in re mouet̄ intellctus ad
inuestiganduz vnitatē intētionale
et hec vnitas realis est in mēbris
diuisiōis p̄ie. vnitas at̄ rōis qz s̄
dat̄ in illa vnitatē ē in fa diuisiōe
s; at̄ vnū p̄io mō dicit̄ sit vniuo
cū in se quo ad suos modos tamē
vnū secūdo mō dicit̄ sicut equoqz dī
cit̄ ab vno p̄io dīso sic ēti et rōis
dico

nihil est eōe vniuocū sic nec eorū
vniuocibus.

e. **Ms autem**

Hic **Phus** diuidit
quot modis dicitur ens. 7 primo
dicit q̄ ens dicit̄ dupl̄r. s. per se 7
p̄ accidēs. Circa quod sciēduz
q̄ ista diuisio nō est eadez cuz pri
ma diuisiōe qua diuidit̄ in s̄bam
7 accidēs. quod ex hoc p̄z qz ipse
postmodū diuidit̄ ens s̄m se in de
cez p̄dicamēta quoz nouē sunt ac
cidētia. ens igit̄ diuidit̄ p̄ s̄bam 7
accidēs s̄m abstractaz entis cōside
ratōz. sic ipsa albedo in seipsa cō
siderata d̄r accidēs 7 hō d̄r substā
tia. Diuisio at̄ entis in s̄m se 7 s̄m
accidēs at̄ēdit̄ s̄m q̄ p̄dicatur d̄
aliquo p̄ se 7 de aliquo p̄ accidēs

Dicit̄ at̄ **Phus** q̄ ens s̄m acci
dēs d̄r tripl̄r. vno qz accidēs p̄dica
t̄ de s̄biēdo vt hō ē alb⁹. s̄o mō
q̄ s̄biēz p̄dicat̄ de accīte vt alb⁹
ē hō. scio mō s̄m q̄ accidēs p̄dicat̄
de accīte vt music⁹ est albus. In
istis at̄ trib⁹ mōis et̄is p̄ accidēs
p̄z q̄ ens p̄ accidēs ē aggregatuz ex
reb⁹ diuersoz generū. Diuidit̄
vlt̄er⁹ ens p̄ se in decē p̄dicamen
ta de quoz distīctiōe dicit̄ in ca
pit̄lo d̄ ad aliqd. Diuidit̄ cōter
phus ens p̄ se in potētiaz 7 actum
sic frumētū duz ē in herba est ens

in potētia. d̄r at̄ ens p̄fectū cuz est
ens in adu.

Deinde oñdit̄ **Phus** quot mo
dis dicit̄ substātia. vno mō enim
sumit̄ substātia prout substat̄ acci
dētibus. 7 sic ē p̄dicamētū distīctū
ab accidētib⁹. alio mō sumit̄ p̄ qua
libet rei essentia seu q̄ditate. 7 sic
nō ē p̄dicamētuz distīctū ab alijs
Alio mō dicit̄ a p̄se stādo nullate
nus depēdēs ab aliquo. 7 sic sol⁹
deus dicit̄ substātia. alio mō d̄r
s̄ba nō inherētia. 7 sic qcqd nō in
heret vel inherere pōt̄ est s̄ba 7 sic
ēt̄ deus 7 intelligētie indiuidua in
genere substātie. substātie secunde
māria forma s̄balis d̄rie specificē
d̄r s̄ba. Alio mō d̄r substātia a
fundamēto sic sup̄ficiēs resp̄cū al
bedinis d̄r s̄ba 7 accidētia absolu
ta d̄r substātie resp̄cū relatōis si
cut etiā dicit̄ diuinitas esse s̄bas
qz s̄biētiūtur hōi p̄ necessitatibus
corp̄is releuādīs.

e. **Adēz dicitū**

tur. Postq̄ **Phus** di
uisit̄ noia significātia s̄biēctū hui⁹
scie hic distīguīt̄ noia q̄ significāt
ptes eoz. 7 p̄tio pōit̄ noia que sig
nificāt p̄tes vnius cū dicit̄ q̄ p̄tes
vni⁹ sūt idēz qd̄ est vnuz in s̄ba. 7
sile qd̄ est vnū in equalitate. 7 eq̄
le quod ē vnū in q̄ritate. Sic eō

et dicitur tra ptes multitudinis sunt differētia siue inaequale et dissimile. Dicit autē q̄ idēitas est vnitas vel vnio quedā. et hoc dupl̄. vel ex eo q̄ illa que dicuntur esse idēz s̄ plura fm esse. s̄ tamē dicuntur idēz inq̄ tuz in aliquo vno cōueniūt vel in genere vel i specie. et talis idēitas est relatio realis. Alio mō qz sunt vnū fm esse et intellectus vti vno vt plurib⁹ vt patz ad hoc q̄ relatiōez intelligat. naz non pōt relatio intelligi nisi inter duo extrema sic dicit̄ aliquid esse idēz sibi ipsi. tūc enī intellect⁹ vti eo quod ē vnūz fm rez vt duob⁹. alias eiusdē ad seipsum relatio designari non pōt. vnde patet q̄ ad relatiōez reales requirit̄ q̄ extrema sint distincta. relatio enī idēitatis eiusdē ad se nō est realis s̄ rōis tantū.

Tractat insup D̄bus 3 diuerso et differenti. Circa quod notanduz q̄ diuersa et differētia aliquādo sumuntur large et sic vnū sumit̄ p̄ reliquo. sicut dicim⁹ diuersa genere diuersa specie. Alio mō sumit̄ stricte et tūc differūt. illa enī que in nullo cōueniūt quiditatiue d̄nr p̄io d̄ra in d̄ra vt d̄re ultime. qz hic dicit̄ D̄bus q̄ d̄ra sūt *cap. 7. 1. 1.* ad idē entia idēst in aliquo cōueni

entia ut hō et equ⁹ qui s̄ differēt p̄ rationale et irrōnale cōueniūt tamen in aiali.

Quia ergo oppositio cōtinet̄ sub differētia tō pōit D̄bus quatuor spēs oppositionū. quozū sufficientia sic potest haberi. qz opposita vel ponūt se esse vel excludūt se esse. si p̄imo mō sic sunt relatiōez que rōne depēdentie mutuo simul sunt et non sunt. Si secūdo modo aut utrunqz extremū pōit aliquid vel nihil. si utrunqz pōit aliqd sic sunt cōtraria que sub eodez generē dicūt duas naturas positivas maxime distātes. si vō utrunqz nihil est positiuū s̄ alter negatiuū. vel est negatio simplr et sic sunt cōtradictoria. vel est negatio in subiecto determinato et apto nato. et sic sūt p̄uatiue opposita.

Quia igit̄ dicit̄ D̄bus q̄ duo accētia solū nūero differētia non possunt esse in eodē subiecto. ideo ad eius euidētiāz pono tres cōclusiones. prima est ista non includit cōtradictōez duo accētia intētionalia d̄ra solū nūero esse in eodē subiecto. hec cōclusio sic ostēdit̄. qz in eadē pte medij et in eodez oculo sūt multe spēs eiusdē spēi que differē

foliū nūero. igit̄ duo accīdētia soluz
nūero differētia in eodē s̄iecto ēē
nō includit̄ contradīctōz. cōn̄a p̄z. q̄a
huiusmōi spēs sūt entīa intērtiona
lia s̄m cōem modū loquēdi. p̄bat̄
añs. q̄ si ponantur multa alba in
mediō oculus in quocūq̄ puncto
medij existēs potest videre ⁊ pōt
habere eoz spēs ⁊ distīnde vidz
ea igit̄ habz distīndas spēs. S̄ilr
in v̄tute ymaginātia sunt due spe
cies eīusdē spēi. quod p̄bat̄ p̄ ean
dez rōez. Respondet̄ forte q̄ non
in eadez pte medijsunt spēs hui⁹
albi ⁊ illius. ⁊ s̄ilr dicit̄ de oculo
q̄ ille spēs in alijs partibus oculi
sunt.

Contra ponat̄ vnū tantū albū
scilz ouz tūc spēs illi⁹ erit in toto
illuminato quātū durat v̄rtus ei⁹
ponat̄ etiā aliud albū tūc species
eius erit in eadē pte medijs cūz spe
cie alterius albi. vel seq̄tur q̄ illō
aliud nō videbit̄ ab oculo cū p̄ te
non pōt gignere spēs suā quod est
contra sensuz. dicerēs q̄ gignēdo
spēs suaz corrūpit̄ species alterius
albi. Contra posito q̄ sit debi
lius ipso. aut igit̄ simul erit species
eius cūz species alterius aut corrū
pit ut dicit̄. sed nō potest corrū
pere cum sit debilius eo ex ip̄sta
re si. ⁊ sic patet q̄ ille plures species

possunt esse in eadez parte medijs.

Similiter probatur q̄ sunt in ea
dez parte organi oculi ⁊ fantasie.
quia si non organuz visus vel fan
tasie cum sit paruuz quantitate cō
to est occupatu⁹ speciebus duab⁹
vel pluribus. ⁊ tunc nō posset sen
tire de nouo aliquod obiectum de
nouo p̄sentatu⁹ cūz species recipi
non possz in organo visus vel fan
tasie. sed id manifeste est falsum ⁊
contra sensuz. Secunda cōclusio
est hec. Nō ē impossibile duo
accidētia relatiua ⁊ realia differen
tia soluz numero esse in eodē. pro
batur. vnus pater habet multos
filios igit̄ in eo sunt plures pater
nitates seu relatiōes que sunt eīus
dem spēi. p̄batur cōn̄a. quia pater
per hanc paternitatē non refertur
ad omnes filios. quia destrudo
hoc filiō destruit̄ hec paternitas.
quia relationes mutuo simul sunt
⁊ non sunt igitur hec paternitas si
mul erit ⁊ non erit.

Tercia conclusio sit ista. Im
possibile est duo accidētia rea
lia absoluta educta de potentia
materie per motum naturales dif
ferentia solum numero esse in eo
dem. hec conclusio probatur.

10
3 falsū est illud
ex quo seq̄tur

dispositio
Motus nō est nisi in mobili sicut
dispositio opposita forme inducē
de vt cōtraria vel media. qz omis
mot^{us} est inter cōtraria vel media
ex qnto phisicorū. S; si agens in
mobili inueniat formā eiusdē spēi
forme ab eo inducēde non inuenit
īpsuz sub dispositōe opposita igit^r
mouet ipsuz simplr inducēs aliaz
formas; sed augebit formā p̄existē
tes; in mobili fm hāc cōclitōez int^r
ligit **D**hus ppositōz p̄dictaz.

Priora **D**o

Dhus distinguit nomia
que significāt partes vnius hīc di
stinguit nomina significantia ordi
nez. s. prius ⁊ posterius. vni enim
quendaz ordinez importat. vniēi
esse est principiu; vt dictū est pri^{us}

Et circa hoc duo facit. primo
assignat rationē cōmunē prioris ⁊
posteroris. secundo distinguit di
uersos modos prioris ⁊ posterio
ris. Dicit ergo qz significatio prio
ris dependet ex significatōe prin
cipij. nam principiu; in vnoquoq;
genere est illud quod est primū in
illo genere. siue sit primū secundum
locuz siue secundū p̄fectionem vel
tempus prius. igitur illud ē quod
ē p̄p̄inqui^{us} alteri principio deter
minato.

Ad cuius euidentiaz sciendus
qz hec diffinitio aliter cōuenit pri
oribus essentialiter ordiatīs ⁊ al
ter prioribus accidētaliter ordina
tis. nam in essentialiter ordina
tis est vera dependentia postero
ris ad primū simpliciter. nō sic au
tem in accidētaliter ordinatis. sed
accidit qz huic reuolutōi celi qz alia
p̄cesserit l; nō potuit nō esse nō fu
isse ēt si per impossibile prima nō
fuisset. igitur in essentialiter ordiā
tis dicitur prius respectu alicuius
primi simpliciter a quo vno prio
sunt omnia ⁊ depēdent. sed in ac
cidētaliter ordinatis nō est prius
respectu alicui^{us} primi simpliciter
sed per comparationez ad primū
nō simpliciter sed secūdū quid v^{bi}
respectu illius quod ponit primū.

Unde cum partes temporis sint
accidētaliter ordinate vt dictum ē
dato qz tempus esset eternuz. in tē
pore nō esset primuz simpliciter s;
secūdum quid ita qz prius in tem
pore ⁊ primuz sunt ex assignatiōe
nostra.

Secūdo videndum est de mo
dis prioritatis. Circa qd notā
duz qz a philosophis ⁊ theologis
quinque modi prioritatis reperiū
tur scilicet prioritas temporis si
tus nature ⁊ p̄fectōis ⁊ originis

Prioritas temporis est qua vnū est prius alio fm̄ tempus vt Aldā fuit prius Noe. Prioritas sit⁹ est qua vnū precedit aliud ordiē locali sicut est inter aerē ⁊ terraz. aquā ⁊ ignē inter orbēs celestes. Nam terra est inferior ⁊ posterior alijs elemētis fm̄ situz. deim̄ aqua deinde aer. deinde ignis. deinde luna. deinde mercurius. Prioritas nature est a qua nō cōuertit cōsequētia subsistēdi quādo arguitur a secūdo adiacente de esse ad terciū esse. Dicit autē secūduz adiacens qm̄ nō expm̄it predicatū in ppōe vt hō est. Dicit vero terciuz adiacēs qm̄ expm̄it predicatuz vt homo est alb⁹. Sic igit aial ē prius homine natura. qz bene sequit homo ē ergo aial est ⁊ non ecōuerso. Itēz alio mō dī prius natura quādo cōuertit cōna subsistēdi ⁊ vnū ē causa alteri⁹. vt sbiectuz ē p̄ us natura passiōe. qz est causa passionis. qz passio pullulat a principijs sbiecti. Et sic arguit contra hoc. vnuz relatiuozū est prius reliquo vt pater filio cum sit eius causa ⁊ non cōuertitur consequentia subsistēdi.

Respōdeo inquātuz sumūtur p̄ fundamentis non autem p̄ rela

tiuis. Tercio modo dicit⁹ pri⁹ natura aliquo mō qd̄ p̄supponit ei. ⁊ sic actus intellect⁹ est prior actu voluntatis. quia secunduz Augustinu⁹. nihil volitū nisi p̄cognitū. Quarto mō dicit⁹ prius natura p̄ us in naturali itelligētia. sicut ecōuerso exponit de respectiuis q̄ sūt simul natura. i. naturali itelligētia. Prioritas p̄fectōis est prioritas qua vnuz est prius alio p̄fectōne. ⁊ sic substantia est prior accidente. Prioritas originis dicitur quod denoiatur ab origine actiua sed posteri⁹ origine dicit⁹ quod denoiatur ab origine passiua. vnde p̄ducens generās mouēs sunt p̄ ora origine genito p̄ducto ⁊ moto

Est autē secūduz modus prioritatis originis quando due originēs actiue ⁊ passiue duoz p̄ductoz sunt ad inuicē ordinate sic q̄ vnū n̄cōio p̄suppōit alteruz vt illuminatio ⁊ actiua q̄ passiua est prior origine q̄ calor. Nam sol prius illuminat q̄ calefacit aerem ⁊ prius vnaz partes aeris q̄ aliam propter ordinēz naturalē effectū. Hec autem prioritas potest dici aliquo modo prioritas nature.

Tercio modo dicitur aliquid prius originē quod est a se ⁊ poste

calefactio

rius quod est ab alio . 7 sic quod est omnio improductū sicut pater in diuinis dicit̄ prius origine. fili us autez qui est pductus a patre nō est posterius origine.

Notādūz autē q̄ in vno instanti tempis seu nature pnt esse mltā. signa originis sic mltē illuatiōnes quarū vna est prior alia vt dictū est. tamē mensurat̄ vno instanti tēporis. Sed dicerēs sunt signa originis successiua vel pmanētia. Dico q̄ signa pozitatis 7 posterioritatis duratiōnis 7 tempis sunt successiua sicut eorū fundamenta.

Signa vero nature perfectiōnis 7 originis sunt pmanentia.

Sed dicerēs potest ne esse prius 7 posterius originis in instanti vno nature 7 temporis.

Dico q̄ in vno instanti duratiōnis sunt multa signa prioritatis 7 posterioritatis nature . quia in eodem instanti quo compositū generatur ipsum compositūz est prius natura sua passione . 7 tamen simul sunt in instanti temporis.

In vno autez signo nature sunt multa signa originis . Nam mille signa originis ymo quasi infinita possunt stare in vno instanti nature vt pater de pluribus illuminationibus aeris tam actiuis q̄ pas-

siuis habentibus ordinez originis ad inuicēz.

p **P**otestas

Postquaz Philosophus dīstīnxit nomina significantia partes vnius hīc dīstīnguit nomina significantia partes entis. Et quia eius diuidit̄ per actūz 7 potentiaz ponit plūrs modos huius nominis potentia.

Pro nūc autē possunt assignari septem genera potentiarū. Est enim potentia actiua passiua obedientiua metaphisica logica obiectiua 7 subiectiua. Potentia actiua est que est principū transmutādī aliud inquantūz aliud. Potentia passiua est potentia transmutatiua ab alio inquantūz aliud. Potentia obedientiua dicit̄ illa que correspōdet potentie infinite ipsius dei. qz omnis creatura est in obedientia dei 7 ei subicit̄. Potentia mathematica est potentia transumptiue sumpta dicta sicut dicimus duo dyametra duci in quadratūz per hanc similitudinē. quia sicut ex eo quod est in potentia fit illū qd̄ est in actu. ita ex ductu alicuius linee in seipsaz resultat quadratum sicut si diceremus ternariūz duci

in nouenarium. quia nouenarius
confulgit ex ductu ternarii in fe
ipfus .nam ter tria funt nouem.

Potentia logica accipitur pro
non repugnãtia terminozum ficut
dicim⁹ q^o homo potelt eſſe animal
Talís autez potentia eſt non abi
ciens aduz ſed ſtat cuz adu vt pa
ter. Vel ſic potentia logicalis ni
hil aliud eſt q̄ non repugnãtia ter
minoz. vt cuz dicimus homo eſt
animal. hic iſti duo termi habet
potestates ad inuicem. ita q^o vnus
poſſit vere predicari de alio. ⁊ q^o
predicatus potelt vere ineſſe ſubie
cto. Et de iſta potentia loquitur
Ariſtoteles ſeptimo metaphiſice.
ſed hec homo non eſt alinus non
eſt potentia logicalis. quia ſibi eſt
repugnãtia terminoz ⁊ predica
tum non potelt ineſſe ſubiecto. qa
iſti termini ſunt incompoſſibiles.
Et ſic accipiendo potentiam non
^ocomponitur neceſſario ſz ſolúmo
do in poſſibili.

Potẽtia ſubiectiua eſt qua ali
quid potelt eſſe ſubiectum forme
ſubſtãtialis vel accidentalís. ⁊ ſic
materia prima nude conſiderata
dicitur eſſe in potentia ſubiectiua
Sed potentia receptiua eſt que
eſt apta nata recipere diuerſos ac

tus ſubſtãtiales vel accidẽtales.
ſed tamen differt a potentia ſub
iectiua. quia receptiua dicit ſubie
ctiua; ſiue includit. ⁊ cum hoc in
cludit reſpectum ad diuerſas for
mas. quãtis enim ambe potentie
ſint ipſa met materia prima tamẽ
plus diſtinguitur potentia recepti
ua a materia q̄ ſubiectiua. ⁊ hoc
ẽ quod dicit Comentator primo
philiſicozum. Materia non eſt ſua
potentia ſuple receptiua formali
ter. quia materia eſt in p̄dicamen
to ſubſtãtie. ⁊ potentia receptiua
in predicamento relationis.

Potentia vero obiectiua dicitur
qua aliquid eſt producibile. ſicut
quiditas roſe non exiſtentis dicit
eſſe in potentia obiectiua eo q^o ip
ſa roſa potelt produci. Potentia
litas eni; illa non fundatur in ali
quo eſſe ſimpliciter ſiue in eſſe eẽn
tie. quia non eſt dare eſſe eſſentie
ſine eſſe exiſtentie. vt dicit Scor⁹
prima diſtinctione ſecundi ſenten
tiaz. ⁊ ſeptima queſtione quoli
betoz. Sed fundatur in eſſe co
gnito ita q^o eſſe cognituz conomi
tatur potẽtialitas ad eſſe ſimplici
ter. licet formaliter eſſe cognitum
non ſit potentiale. quia eſſe eſt ef
ſe in adu ſecunduz quid. tate

Esse vero potentiale est esse in po-
 tentia ad esse simplr ⁊ non in actu
 nec tamē esse i potētia est esse sim-
 plr sed est fallacia fm quid ⁊ sim-
 plr. hec ille. Vel potest dici fm
 franciscū de maionis. Potentia
 obiectiua est quidditas aliqua fun-
 dans aliquā potētiāz siue respēm
 ad actū existēdi. Et nota q̄ pri-
 mo dico quidditas s̄o dico poten-
 tiāz terciō dico actū. iam p̄ hoc in-
 telligit q̄ q̄ditas que ē in potentia
 obiectiua est q̄ditas anteq̄ sit ob-
 iectū. ⁊ illa q̄ditas fundat potētiā
 p̄ hoc dat̄ intelligi q̄ illa quidditas
 p̄suat̄ actū existēdi. ⁊ dicit possi-
 bilitatē ad actū existēdi. ⁊ habito
 illo actū existēdi cessat potētia ob-
 iectiua. ⁊ destructo actū existēdi re-
 dit potētia obiectiua. verbigratia
 rosa est in potētia obiectiua i hoc
 qd̄ dico obiectiua intelligo quiddi-
 tatē rose. in hoc qd̄ dico potentia
 intelligo aliquē respectū siue possi-
 bilitatē ad actū existēdi quo p̄uat̄
 quidditas rose. adueniēte existētia
 cessat potētia ⁊ cessante existentia
 redit potētia obiectiua.

Quantum

q̄ quod non solū diuidi-
 tur in potētiāz ⁊ actū
 sed etiā in decē p̄dicamēta. Do-
 ctus h̄c distinxit hoc nomen

potētia hic distinguit noīa que sig-
 nificat decē p̄dicamēta. ⁊ p̄tio no-
 mē quātītatis. deinde nomē quali-
 tatis. ⁊ terciō mō ad aliqd̄. alia ve-
 ro p̄dicamēta dimittit. qz sunt de-
 terminata ad aliqd̄ gen^o naturalū
 vt p̄z p̄cipue de agere ⁊ pati. vbi
 ⁊ quādo. Circa p̄mūz p̄mō
 poit̄ rōz quātītatis. s. q̄ quantitas
 est qd̄ est diuisibile in alia. ^{q̄ ite qz h̄c}

Pro cui^o euidētia pono tres
 cōclusiōes. Prima est ista. diuisi-
 bilitas nō est p̄pria ratio quātita-
 tis. pbatur. nullus respect^o forma-
 lis est ratio eēntialis alic^o absolu-
 ti. s. diuisibilitas ē respect^o forma-
 lis. qz dicit quādam aptitudinē ad
 diuisiōez. ergo nō erit rō eēntialis
 quātītatis cū quātitas sit gen^o abso-
 lutū. maior p̄z ex r̄b̄ta h^o vbi
 phus oīa apparētia esse vera du-
 cit in hoc incōueniēs q̄ tunc omīa
 eēt formalr ad aliqd̄.

Contra istā cōclusiōz instatur.
 Nam illa ratio fm quā est distinctō
 specifica videt̄ esse eēntialis ratio
 generis. sed diuisibilitas ē h^o mōi
 vt p̄z in l̄ra. vbi fm vnū modū di-
 uisibilitatis ⁊ fm aliū ⁊ aliū elicit
 diuersas spēs quātītatis.

Dicēdum q̄ diuisio aliquā sit p̄
 differētiā p̄prie sumptas. aliquā
 p̄ passiōes circūloquētes d̄rias et
 sentiales que sunt nobis ignote.

Exempluz primi aial diuidit per
rōnale 7 irrōnale. exemplū secūdi
ens diuidit p potētā 7 actuz que
non sunt differētie s3 magis passi
ones. Secūda cōclusio sit ista
q̄ diuisibilitas est passio quātita
tis. hec cōclusio patet. qz inest pse
primo 4 quātitati 7 omni alij per
ratōez eius. Substātia enī corpo
rea non est diuisibilis nisi p quāti
tatez. vnde ista p̄dicatio est per se
secūdo mō quātitas est diuisibilis
sicut ista color est visibilis. sicut. n
visibilitas est respect⁹ quidā in co
lore p comparōz ad visum sic visi
bilitas est respect⁹ quidaz 7 dicit
ap̄tudinē ad diuisiōez. Noti
ficatō igit̄ p̄bi hic posita est notifi
catio p passionē 7 p̄ximāci⁹ pas
sionē 7 nō est p̄prie diffinitio.

Tercia cōclusio est q̄ diuisibi
litas est passio quātitatis.

Ad cui⁹ euidentiaz scienduz q̄
quatuor passioes ponuntur a p̄ho
Prima ē diuisibilis in ptes ei⁹ dē
rōis. secūda est esse finitū vel infi
nitū 7 hec sup̄pōit primā. naz qd
est finitū vel infinitū p̄suppōit illō
ad quod debet fieri. Tercia est
equale vel inaequale que cōsequit̄
secūdaz. Quarta est ratio mensur
que sup̄pōit terciāz. qz omis mēsu
ra est equalis vel inaequalis men
surato. qz cui est equale vel ineq̄le

ideo mēsurat nō ecōuerso.

Ex his patet ordo illaz passio
onū quātitatis. prime due cōueni
unt quātitati in se. s3 alie due p re
spectū ad aliud. De pria habetur
hic in l̄ra 7 tercio phisicoz caplo
de infinitate. de secūda habet se
cūdo phisicoz. vbi dicit q̄ finitū
vel infinitū quātitati congruit.
De terciā habet ī p̄dicamētis vbi
dicit q̄ inest quātitati fm eā equa
le vel inaequale dici. de qua habe
tur decimo huius.

Consequēter ponit Dhus spe
cies quātitatis inter quas prime
sunt numerus 7 magnitudo. Diffi
nitur autē multitudo siue numer⁹
sic. q̄ est diuisibile fm potētiaz in
ptes non cōtinuas. magnitudo atē
est diuisibilis in ptes cōtinuas.
Quod quidē cōtingit tripliciter 7
fm hoc sumūtur tres spēs quātita
tis cōtinue siue magnitudinis. naz
si sit diuisibile fm vnā dimēsiōnē
tātuz in ptes cōtinuas erit longitu
do tātuz. si in duas erit latitudo.
si in tres sic est corpus.

Dicit etiā vlteri⁹ q̄ multitudo
finita dicit̄ numer⁹. longitudo at
finita dicit̄ l̄ra. latitudo superficies
p̄funditas corpus. Quia ve
ro ptes linee copulatur ad p̄ctuz
Notanduz illud Boneti in p̄dica
mentis suis q̄ duplex est punctus

in linea. s. in actu et potentia. punctus in actu est punctus lineae terminans distinguens et sepans. sic omnia distinguit unam speciem ab alia. Punctus in potentia est punctus continuas partes lineae a d. inuicem. quia inter duas partes semper est punctus in potentia medius. et ille punctus in potentia non est in fine lineae nec in principio. s. in tota linea ubique dicitur in potentia aut in potestate ut potentia opponitur actui diuidendi et sepandi non autem actui essendi. quia vere est positiuus existens extra nihil. sicut partes lineae habentes suam entitatem in linea. et sic apparet quomodo partes lineae copulantur ad punctum non in actu. quia ille est tantus in fine uel in principio s. in potentia. quia iste est inter quascumque partes lineae non unum numero s. plures. non in actu s. in potentia qui per actiones diuidentis reducuntur ad actum. si autem realitas puncti non maneret in continuo difficile esset videre quomodo punctus contineat lineam et copulat partes lineae.

Et si arguitur tunc puncta in linea se habebunt consequenter ex quo eorum realitas remanet in continuo. Respondeo quod non sequitur quia non sunt ibi in actu sed in potentia. et sunt unus punctus per careriaz diuisionis Unde continua sunt quorum ultima

sunt una. s. per diuisiones. hec Bonetus.

De hoc etiam dicit Scotus distinctione duodecima quarti sententiarum quod partes in potentia in continuo dicuntur finis in actu quando partes indistincte reducuntur ad actum distinctum. *Deinde dicitur quod gratia et quantum*

Distinguit etiam Philosophus modos quantitates per se. et hoc dupliciter. quedam enim significant per modum substantie et subiecti sic linea et superficies. quodlibet enim horum substantialiter est quantum cuius quantitas ponat in eius diffinitione. nam linea est quantitas continua diuisibilis secundum longitudinem diuisibilis finita.

Quaedam vero pertinet ad genus quantitates et significant per modum habitus vel passionis talis sicut in multis paucum significant ut passiones numeri productum et breue ut passiones lineae. latum et strictum ut passiones superficie. profundum sive altum ut passiones corporis. quodam enim sunt que eorum passiones cum liber quantitates continue sunt sicut magnam et paucum magis et minus.

Deinde distinguit modos quantitates per accidentem et potest duos modos quorum unum est secundum quod aliqua dicuntur quanta per accidentem ex hoc solus quod sunt accidentia alicuius quantitates sicut album et musicum per hoc quod sunt accidentia

alicui⁹ subiecti quod est quantuz.
Alio modo dicuntur aliqua quata
p accidens ex hoc q sunt quanta
per aliud. quantu scilicet diuidit
ad diuisione alterius quantitatis
vt tempus 7 motus. Notus eni
diuidit ad diuisiones magnitudi
nis in qua sit motus no autem ad
diuisiones ei⁹ quod mouetur tem
pus vero diuidit ad diuisionem
motus.

92
Circa predicta potest dubitari
cuius locus no numerat inter spe
cies quantitatit cum sit quoddam
diuisibile. Respondeo loc⁹ non
est in genere quantitatit. tuz qz non e
diuisibilis nisi per accidens scilicet
ad diuisione superficie. nam locus
materialiter est ipsa superficie. tuz
quia est vnu p accidens compositu
ex superficie 7 respectu contineie vt
patet quarto phisicoruz.

o. Contra in predicamentis ponit
tur inter species quantitatit. Re
spondeo q que Philosophus di
cit in pdicamentis no sunt oia vera
nec loquit de loco ibi fm propria
opinione sed famose fm opinioez
alioz antiquoz. Differentia au
tem inter motum 7 tempus patet
quarto phisicoruz.

Sequitur capituluz de adali
quid.

7 21-6
d **¶** Ad ali⁹ quid
determinat Philosoph⁹ hic

de adaliquid 7 poit prio modos
eoru que sunt ad aliqd per se.

Circa quod notandum q licet
relatōes habeat rōes specificas. 7
distincōes sicut alia pdicamenta
tamē sunt nobis ignote. ideo acci
pimus distincōez eorū per funda
mēta p que circuloqmur hui⁹ mo
di differētiis specificas que forte
ppter eoz entitatē modicam nos
latēt. ita q ex fūdamētis inotescit
nobis distincō haruz relationuz
siue effectiue siue materialiter. ita
q hec distincō specifica sit p ex
trinseca. licet autē fundamēta sint
in diuersis generib⁹ no tñ o3 rela
tōes sic differre. no eni oportz tan
ta3 differētiā esse inter distincta
sicut inter distinguētia. qz due spe
cies spēalissime no distinguuntur se
totis obiectie qz ueniūt in generē.
7 tñ dñe specif. ce p quas disting
uuntur non differunt. sed distingū
tur se totis obiectie. Sillr in ppo
sito fundamēta pnt distingui generē
relatōes tñ erūt eiusdē generis.

Distiguit igr phs mōz relatiuo
ruz fm diuersa fundamēta quozū
prim⁹ e q fundat sup nūcz 7 sup
vnum. super numeruz. quedam se
cunduz compatēz nūeri ad nūerū

vel fm comparatōz numeri ad vnū
ut duplā ad dimidiū. triplum ad
eius ptem terciā. multiplex ad sē
multiplex. cōtinēs ad cōtentum ⁊
sic de alijs pportioibus est discen
dus. Accipit autē hic cōsequēs p
eo quod excedit aliqd fm q̄titate
omne enī excedēs fm q̄titate
cōtinēt in se illud quod exceditur.
hoc enī hoc ⁊ hoc ampli⁹ sic qui
q̄z cōtinēt in se quatuor. ⁊ tricubi
tus cōtinēt bicubitū. q̄z vō ois mē
sura que est in q̄titatib⁹ cōtinuis
aliquo mō demat a numero. ideo
relatiōes pzimi modi que sunt fm
q̄titate cōtinuis ēt attribuūt nūe
ro. Itē q̄z vnus est pzicipiū nūeri
ideo relatiōes pzimi modi fundan
tur sup vnū. vnde relatiō idēptita
tis fundat supra vnus in substantia
equalitas supra vnus in q̄titate
silitudo supra vnū in qualitate.

Circa quod notandus q̄ cum
vnus reperiat in omni genere sic
ens idēptitas potest fundari in sē
stantia cuiuslibet generis. ⁊ simi
liter equalitas ⁊ silitudo. vnde sē
stantia sumit dupliciter. Vno mō
ut est res determinati generis. alio
mō p existētia rei que est cōmunis
omni rei ut predictus est. Similr
qualitas pot sumi siue prout ē res
determinati generis. vel p qualita

te essentiali que est cōmunis omni
generi eo mō quo differētia speci
fica dī q̄litas in hoc quito ca⁹ de
q̄alitate. Silt quantitas pot
sumi dupliciter vno mō ut est res
determinati generis ⁊ sic dicit q̄a
titas molis. alio mō p q̄titate
pfectionis que est gradus essentia
lis rei ⁊ sic ptinet omni generi rei.
Accipiēdo igit ista primo mō sūt
determinati generis. sic idēptitas sū
dat sup vnū in substantia ⁊ non su
pra vnū in alijs generib⁹. Silt
est intelligendū de silitudine ⁊ eqli
tate. S; accipiēdo secūdo modo
sic potest fundari supra vnū in sē
stantia cuiuslibet generis. ⁊ similr
equalitas ⁊ silitudo. hoc enī mō
ōe ens omni enti opatus est idē vī
diūsus sile vel dissile equale vel ī
equale. Pater igit quō funda
mētus pzimi mōi relatiōz est ra
tio numeri ⁊ vnitatis.

Secun
dus modus fundat sup potentiaz
actiua ⁊ passiva sicut calefactiūz
dicit ad calefactibile ⁊ pater ad
filium ⁊ calefactiēs ad calefactum

Circa quod dicit Scotus sup
q̄oibus quolibetoz q̄ P̄hus nō
intēdit hic dicere q̄ actio ⁊ passio
sunt fundamenta proxima relatio
num. quia relatio non manet non
manēte primo fundamēto. sed re

latio secūdi modi manet non manente actōe ⁊ passiōe. sicut aliquis manet pater nō manente filiatiōe. Intellegit autē fundari non tanq̄ sup fundamēta vel rōez fundandi primā. sed sup dispōez mediā inter fundamētuz ⁊ ipsaz relationez. Ipsa autē potentia actiua ⁊ passiua est fundamētuz immediatuz.

Contra istuz secunduz moduz relatiuozuz arguitur sic. relatiuuz non est fundamētuz relatōis. sed potentia actiua ⁊ passiua referuntur igitur relatio non fundat sup potentiam actiua ⁊ passiua. probatio maioris. quia cuz relatiuuz sit relatiuuz relatiuū erit processus in infinituz in relationibus. si relatio super relationez fundaret minor patet. quia potētia actiua refertur ad passiuaz.

Respondeo maior est dubia quia videt relationē posse fundari super aliaz relationē. ⁊ per consequēs super relatiuū. sicut proportiōnabilitas super proportiōnem. nec erit processus in infinitū. quia erit deuenire ad aliquā primā relationez. Cuius fundamētuz non erit aliqua relatio nisi relatiuū.

Aliter potest dici data maiore q̄ potentia actiua ⁊ passiua ~~tes~~tera. possunt tamē sumi dupliciter.

Uno mō circumscripta relatione potentialitatis. Alio modo includendo ipsam. Primo modo non sunt relatiua actū ⁊ vt sic fundat relatōes secūdi modi. secūdo modo sunt relatiua actū. ⁊ tunc non fundant sed sunt aliquod composituz ex relatōe ⁊ fundamēto.

Potest tamē ostendi quō relatio potest fundari in relatione. equalitas enī ⁊ idētitas sunt relationes ⁊ inter eas est ordo. ⁊ ordo ē relatio ergo ic. Quod inter eas sit ordo pbatur. qualis est ordo fundamētozum talis est ordo fundatoruz. sed idētitas fundatur super vnuz in substantia. equalitas super vnuz in quantitate. sed substantia precedit quantitatē igit ic. etiaz equalitas distinguitur ab idētitate distinctio est relatio. igit 27. Etiam relationi competit inherere. inherētia est relatio. igitur relatio fundatur in relatione.

Item notanduz secunduz quod potest elici ex textu Aristotel' hic ⁊ in predicamētis capitulo d̄ ad aliquid. accipiēdo ad aliquid non pro re que refert sed p̄ bitudine mediāte qua refertur vna res ad aliam. Tunc relatio nihil aliō est vt patet in diffinitione sua quā respectus quidam inter aliqua duo

quo mediante vnū refertur ad aliud sub habitudine genitiui casus vel alterius. Exempluz primi pater filij pater. Exemplū secundi similis simili similis. Exempluz tertij magnus minore magnus.

Ex hoc patet q̄ relatiōes perse sunt in genere relatiōis et nō relatiua. vt paternitas et filiatio sunt perse in hoc predicamēto et non pater neque filius. Et est ratio quia pater et filius et omnia huiusmodi cōcreta siue sint relatiua siue absoluta sunt aggregata ex subiecto et accidente que sunt diuersorum predicamentorum. quapropter in nullo habent locari perse predicamēto sed bene per reductiones vt alias patuit. Pater enī aggregatur ex substantia et relatiōe respectu relatiōis est in predicamēto relatiōis respectu substantie est in predicamento substantie. sed respectu totius aggregati in nullo est predicamento.

Tercius autē modus relatiōis fundat̄ super rationes mēsure vt scientia et scibile. scientia enī nō mensuratur scibili non quidē s̄m mensurā quātitatiuā quia ista p̄tinet ad primū modū. s̄ s̄m mensuram esse et veritatis. actus enī in

telligendi est aptus natus mēsurari id est actualiter depēdere in entitate et cognoscibilitate ab obiecto p̄cipando ipsius obiectū sicut similitudo illud cuius est. non quidez p̄ cōmunicationez eiusdem forme. s̄ similitudo per imitatiōis sicut ydeati ad ydeaz.

Iste ergo modus potest fundari super res diuersorum generuz. s̄ pro quāto omis res cuiuslibet generis pro quanto in omni genere est reperire vnuz primuz quod est mensura omniuz illius generis. mensura quidez non quātitatiua sed perfectionis vt albedo in genere coloris. secunduz enī q̄ colores accedunt ad albedinez sunt perfectiores. et secunduz quod recedūt sunt imperfectiores. patet ergo quomodo hi tres modi differunt secunduz diuersa fundamenta.

Item differūt in hoc quod in primis duobus modis est mutua dependentia et realis. vt pater refertur ad filium et econuerso et diuolum ad dimidiū. in tercio autez modo non. quia licet scientia realiter et perse referatur ad scibile qz non est scientia nisi respectu alicuius scibilis non tamen econuerso. potest tamen ratio vel scibile esse

absque eo quod sit scientia de eo.
Et ideo scibile non refertur ad sci-
entiam nisi relatione rationis.

De hoc nota illud quod dictū
est ^{probo} quarto capitulo secundi phisi-
coruz in hoc tercio modo est omis
relatio que est inter deū et creatu-
ram. creatura enī refertur realit̄
ad deū; deus autē non ad creatu-
raz nisi relatione ratōnis.

Sed contra predicta arguitur
sic q̄ tercius modus nō distingui-
tur a secundo. quia sensus et sensi-
bile referuntur secundū potentiaz
actiū et passiū. quia sensibile ē
motiū; sensus ex secundo de ani-
ma. et sic pertinet ad secundū mo-
dum. et sic ponitur hic relatiua et
non modi. igitur tercius modus nō
distinguitur a secundo. Item
scientia est perse in genere qualita-
tis. ergo non refertur ad scibile.

Ad primū dicitur quod sensus
est equiuocus ad ipsaz potentiaz
naturalem sensitiaz et ad ipsum
actum sentiendi. sensus primo mō
fundat relationez secundo modo.
et sic procedit ratio. et sic omis sen-
sus est potentia passiva. Sensus
autē secundo modo fundat rela-
tionez terciū modi. Similiter intel-
ligendū est de intellectu. et sic sen-

sus mensuratur sensibili et intel-
ctus intelligibili.

Pro responsione autem ad se-
cundum respondet doctor subtilis
decima tertia q̄e quolibetoz q̄ re-
latio pot̄ dupliciter se habere ad
absolutū. vno mō cōtingēt et p̄
accēs sic se h̄z similitudo ad albedi-
nē. Relatio. n. pot̄ ēe albedo sine simi-
tudinē. alio mō necessario sic rela-
tio creature ad deū. nō enī potest
esse creatura sine relatiōe ad deū
conseruantez eam in esse. licet enī
talis relatio sit eadē fundamento
vniuersaliter et absolute. nō tamē
potest quecumq̄ relatio essentialit̄
includi in absoluto. q̄ tunc idē es-
set essentialit̄ ad se et essentialiter ad
alterū. nec etiā absolutū et respecti-
uū possunt includi in aliquo p se
vno vni⁹ generis. Ex hoc seq̄t̄
q̄ actus cognoscēdi vel nō erit p se
vni⁹ vni⁹ generis vel non per se
includit ista duo. videt̄ ergo q̄ ta-
lis actus non sit essentialiter respe-
ctiuis licet habeat relationē conse-
quentez necessario. Vel si dica-
tur q̄ est quoddāz totū includēs
alia duo. non erit per se vni⁹. vt
patet per Aristot. in predicamen-
tis. Nihil prohibet aliquid in plu-
ribus generib⁹ enūciari. q̄d non ē
intelligendū de aliquo perse vno

Et fm hoc potest intelligi dictum
Comentatoris Averrois septio
philosophorum. Dignius est q̄ scientia
sit in p̄dicamēto ad aliquid q̄ in
genere ^{qualitatis} quantitatis. quod forte verū
est quātūz ad illud quod ē forma
lius in significato nominis impositi
ambobus vel toti illi per accidēs.
quod est absolutū sub respectu.

Ex hoc etiā forte intelligit̄ il
lud dictū quōto metaphisice q̄ aliq̄
ter dicunt̄ ad aliquid fm gen^o vt
medicina. qz ipsius genus est scia
videt̄ esse eorū que sunt ad aliqd
natura forte sp̄ei imponit̄ ad signi
ficanduz precise qualitātē. ⁊ prop
ter hoc nō dicit̄ ad p̄positū core
lariū. ^{natura} Natura āt generis nō ponit̄
precise ad significanduz genus siue
qlitātē. s; ad significanduz ipsaz sb
respectu.

Ex p̄dictis ptz respōsio ad ar
gumēta. respōsio enī scie ad scibile
est in genere relatōis. fundamētuz
vō eius est in genere qlitatis. Pa
tet etiā vlti^o q̄ ad distīndōez p̄
dicamētōz nō requirit̄ distīndio
realis. s; sufficit̄ distīndio formal
Relatio enī sciētie vel ad^o cogno
scēdi ad scibile est idē reali cū fun
damētō cū ipsaz nēcio consequat̄
vt dictū est. ⁊ tamē sunt in diūsis
p̄dicamētis. relatio ē in p̄ito rela
tōis. ⁊ ad^o intelligēdi cū sit qlitas

tis ē ī p̄dicamēto qlitatis. hec sco
tus. xij^a. qōe quolibetoz.

Consequēter dicit̄ p̄bs q̄ idē rela
tiū nō pōt ad pla referri. qz tunc
idē bis diceret̄. qz cūz ēē relatiū
sit ad aliū ita q̄ relatiūz hz distī
niri p̄ suū correlatiū. si idēz refer
rere ad plura h̄ret plures distī
nitōs qd ē impo^o. vñ dicit̄ q̄ itellēf
i. intellectō nō referat̄ ad intelligibi
le ⁊ ad intelligētes qd ē fm eandē
relatōz. hoc tñ nō obstāte pōt r̄fer
ri ad utrūq; alia ⁊ alia relatōe. in
tellectio ei referat̄ ad intelligibile vt
mēsuratū ad mēsuraz. ⁊ referat̄ ad
intelligētes vt p̄ductū ad p̄ducēs
vel accēs ad sibiēm.

Ad 2° euidentia sciēdi q̄ aliqd
cōuenire alicui ē duplr. p̄ se ⁊ p̄io.
⁊ p̄ se ⁊ nō p̄io. illud op̄etit alicui
p̄ se p̄io qd op̄etit ei fm suā rōnez
formalē ⁊ specificā. S; illd cōpe
tit alicui p̄ se nō p̄io qd op̄etit ei
p̄ cās in se nō tñ p̄ rōz. p̄ziā ⁊ spe
cificaz. Et hic ē q̄ illd qd uest p̄ se
⁊ p̄io inest adeq̄te. nō āt qd inest
p̄ se nō p̄io. exēpluz p̄mi h̄re tres
anglos inest anglo p̄ se ⁊ p̄io.
exēpluz scdi h̄re ^{tres} anglos inest yso
cheli. intēdit igr p̄bs q̄ illd n̄ pōt
p̄ se ⁊ p̄io referri ad pla p̄ se p̄io
qz tūc idē bis diceret̄ vt dēm est.
hoc tñ non obstāte idē pōt referri
ad pla p̄ se nō p̄io. duplū enīz re

ferē ad dimidiū p se 7 p̄rio vt ad
pp̄ziū correlatiuū. idē duplū p̄se re
ferē ad s̄b̄multiplex 7 nō p̄rio sic
ad correlatiuū sui generis. q̄a ad
q̄d̄cūq̄ referē ge^o p se p̄rio ad idē
referē sp̄s per se nō p̄rio.

Sed c̄tra p̄dicta arguit̄ q̄ v̄r
q̄ idē c̄tinēs p̄t referri p̄se 7 p̄rio
ad pl̄a c̄tenta. 7 idē p̄r ad pl̄es si
lios. R̄ūdeo q̄ l̄z sit idē m̄aliter 7
s̄b̄iectie in c̄patōe ad pl̄a c̄tenta 7
ad que referē p̄se p̄rio. s̄ūt t̄n pl̄a
c̄tinētia formāl̄. q̄z pp̄zijs 7 disti
ctis relatiōib^o c̄tinētie referē ad q̄
libet istoz. sic p̄r alia p̄r̄nitate re
ferē ad vnū filiū 7 alia ad aliū.

Notādus āt q̄ referē dicit̄ fun
damētū 7 s̄b̄iectū. fundamētūz enī
relatiōis ē ī quo relatiō fundat̄ pu
ta s̄ilitudo in albedie. Subiectūz
āt d̄r in quo fundat̄ mediāte fun
damēto. p̄rio. puta s̄ilitudo in ho
mīe mediāte q̄litate. fundamētūz
autē p se referē. albedo enī p se est
s̄ilis. s̄z s̄b̄iectū p acc̄ns referē. ideo
hō pacc̄ns est s̄imilis vel duplus.

Circa capitulūz de adaliquid
notandū q̄ relatiō ē nomē equocū
ad relatiōez reales 7 relatiōz ratiōis
sicut ens ad ens reale 7 ens rōis.
7 ideo relatiō rōis nō est p se in ge
nere relatiōis cū p̄dicta s̄unt entia re
alia. licet enī aliq̄ue relatiōes rōis

vt gen^o 7 sp̄s circūit̄ oē genus 7
reperiūt̄ in omī genere tamē re
ducūt̄ ad p̄dicamētūz relatiōis
s̄m Scotū dif. viij^a. terciū s̄uiarūz

Ad relatiōē reales tria requi
runt̄ s̄m Scotū dif. xiiij^a. p̄mi sen
tentiārū. 7 sexta q̄oe quolibetozū.
Pr̄mūz est q̄ extrema s̄unt realia
s̄cilz fundamētū 7 termin^o. Secū
duz q̄ s̄unt realit̄ dist̄incta. Terciū
q̄ ex natura extremoz sequat̄ tal
relatiō absq̄ ope alicui^o potentie
intellec̄s compant̄s vnū extremū
ad aliud. Relatiō autē ratiōis
est fabricata p aliquā potētiāz cō
pantez vnū ad aliud. vt v̄litas est
relatiō rōis c̄ata p̄ intellēm c̄pātes
vnū sup̄ius ad multa inferiora. 7
si illud sup̄ius imēdiāte compāt
ad singularia dicit̄ sp̄s que ē no
men impositū ad significādus h^o
modi respectū rōis. Si v̄o illud
cōmune non imēdiāte compāt ad
singularia dicit̄ genus proximumz
vel subalternū. 7 sic semp̄ ascēden
do vsq̄ ad primū genus generalis
simū p̄mo vsq̄ ad ens quod ē vni
uersale cōmunissimū. 7 tales rela
tiōes ratiōis s̄unt intentōes secunde
de quib^o est consideratiō logica.
7 generaliter omnis relatiō in qua
deest aliqua triūz conditionūz p̄
dictarū est relatiō rōis. p̄p̄ p̄mā

oppositio cōtradictoria est relatio
ratiois. qz vnū cōtradictoriorū nihil
ponit in esse. Propter secundāz re
latio eiusdē ad se est relatio rōnis
qz ibi extrema non sunt realit̄ di
stincta. Propter terciā relatio dei
ad creaturā est relatio rōis. qz est
p̄ intellectū compantē deū ad cre
aturam.

Notandus insup qz relatio rea
lis est duplex. s. fm esse 7 fm dici
Relatiua fm esse dicunt̄ illa que
in sua essentia includūt cēntialiter
respectū ad aliud vt dupluz 7 di
midū pater 7 filiatio. Patritas
enī fm suā totā naturā ē in generē
relatiois. Relatiua vō fm dici
sunt illa que nō includūt essentiali
ter respectū ad aliud. licz enīz ta
lia aliorū dicunt̄ 7 sunt in p̄dica
mento ad aliquid. nō tamē fm suū
esse s; p̄ respectū fundatū in essen
tia sua. vt sciētia fm esse ē in gene
re qualitatis. 7 fm dici est in gene
re relatiois. qz refert̄ ad scibile.
Differētia ē fm esse ē in generē sbe
fm dici in genere qltatis. 7 sic ē
de figura est dicēduz.

Itē notandus qz lz relatio sp̄ re
grat̄ eminū. alr̄ tū ē in resp̄cū actu
ali 7 aptitudinali. relatio enī actua
lis regit terminuz in actu. relatio
vero aptitudinal̄ regit eminū in
potētia. sic r̄sibilitas. tal̄ enī rela

tio inest s̄bico p̄ se p̄rio mō 7 expe
ctat resp̄cū formalē in actu. 7 ip̄a
r̄sibilitas q̄ est resp̄cū aptitudiā
lis erit relatio formal̄ 7 actualis.
7 hoc p̄ actualē ex̄itiā vt cū hō ri
det tūc ē resp̄cū actualis.

Alteri⁹ notādū qz q̄daz sūt re
latōes eq̄pantie 7 q̄daz disq̄pantie
Relatio eq̄pantie ē illa q̄ fm ean
dē rōez fundamētī ē in supposito
qd̄ refert̄. 7 in supposito ad qd̄ re
fert̄. vt dicit̄ Scot⁹ dif. xix. p̄mi
finaz. sic similitudo regit eādē rōez
albedis in hoc 7 in illo. Relatio
disq̄pantie nō sic regit eādē ra
tōz fūdamētī vt p̄ritas 7 filiatio
quoz vnū fundat̄ in potētia acti
ua generādī. aliud vō in passiuā.

p Effectuz

Postquā D̄hus di
stinxit noīa que signi
ficāt causas 7 s̄baz 7 ptes relatio
ruz h⁹ sc̄ie. hic incipit distinguere
ea que se h̄nt p̄ modū passionū. 7
p̄rio poit̄ ples mōs h⁹ noīs p̄fectū
quozū duo p̄ nūc sufficiūt. D̄ri
m⁹ modus est qz illud est p̄fectum
cui nihil deest oīo p̄fectōis. 7 hoc
mō p̄inet soli deo in quo est p̄fct̄
sima bonitas cui nihil deest de oī
bus p̄fectōib⁹ in singul̄ generibus
inuentis. Secundus modus ē qz illū
ē p̄fectū in aliquo genere cui nihil

Deest que ad pfectōes illi^{us} generis
p̄tinet. sic aliquis dicit medic^{us} q̄n
nihil deest qd̄ p̄tius ad p̄pria spēs
virtutis. 7 fm̄ hūc moduz vt̄mur
translatie noīe p̄fecti 7 bōi in ma
luz. ut aliq̄s est p̄fect^{us} latro q̄n in
nullo deficit q̄ ei cōpeteret m̄q̄tū
talis iē.

TERMINAS. Quia
vero p̄fectuz est quid terminatus
7 cōpletuz. ideo hic distinguit p̄hs
hoc nomē termin^{us}. 7 pōt sumi du
pl̄r ad p̄sens. vno mō sumit termi
n^{us} p̄ fine cui^{us} libz rei. vt mors d̄r
finis hoīs. Alio mō sumit pro
diffinitōe q̄ditatiua rei que q̄dem
dicit termin^{us} rei. qz ē termin^{us} cog
nitōnis. incipit enī cognitio rei ab
aliq̄bus signis exterioribz q̄bus p̄
uenit ad cognoscenduz rei diffini
tionez ad quā cū p̄uetuz fuerit ha
bet cognitio de re.

DYSPOSITIO. Dic
ponit p̄hs mltitudinēz h^{ab} noīs di
spositio. Circa quod notanduz q̄
dispositio notat quēdaz ordinē p̄
tium. quod pōt esse tripl̄r. P̄rio
mō fm̄ ordinē partiu^z in loco. 7 il
la est p̄dicamētuz qd̄ distinguitur
ab vbi. qz vbi dicit respectuz loci
ad locuz. s; positio dicit ordinē p̄
tius in loco. aliū enī ordinē habēt
p̄tes ad locuz q̄n hō sedet q̄ q̄n ia

cet vel stat. ideo sedere 7 stare 7
h^{ab} mōi ponit in hoc p̄dicamēto.

Secūdo mō ordo partiu^z dicit
tur fm̄ virtutez. 7 sic dispositio p̄ti
net ad primā specie qualitatis. Il
le enī qui hz virtutē vel scīaz par
tim seu imp̄fecte dicit habere di
spositioēz. Tercio mō dicit dispo
sitiō fm̄ ordinē p̄tius in toto. 7 sic
ē d̄ria q̄titatis. q̄daz enī q̄ritas ē
h̄ns positōz p̄tū vt superficies alia
nō vt numerus.

PRŪATIŪ. Quia pri
uatio dicit negatōez habit^{us} seu p̄
fectōis. iō cōter pōit mōs p̄uatiōis
de qb^{us} q̄tuor p̄ nūc sufficiūt. p̄rio
mō d̄r p̄uatiō q̄n ab aliq̄ nō hētur
qd̄ natū ē h̄ri. s; illud qd̄ ip̄a carz
nō ē sic natū h̄re. sic pl̄ata d̄r p̄ua
ri oclis q̄ oclis nati sūt h̄ri s; non a
pl̄ata. 2° d̄r aliqd̄ p̄uari eo q̄ na
tū ē h̄re aut fm̄ se aut fm̄ ge^o luū.
sic hō cecus d̄r p̄uari visu que na
tū ē h̄re fm̄ se. Talpa at̄ d̄r p̄uari
visu. nō qz ip̄sa fm̄ se sit nata h̄re
visu. s; qz ge^o ei^{us}. s. aial est natū
h̄re visu. Tercio mō d̄r aliqd̄
p̄uari aliq̄ si non hz ip̄sū q̄n 7 vbi
natū ē h̄re. 7 sic de oibz circūtan
tijs. vñ canis nō dicit cec^{us} añ no
nū diē. qz tūc nō est nat^{us} h̄re visu
Quarto mō d̄r aliqd̄ p̄uari alio
qd̄ ab eo auferretur per violentiā.

Ex aliquo esse dicitur, quod totum et perfectius quodammodo idem sunt, et ex partibus constituit totum, ideo hic ostendit quot modis dicitur aliquid esse ex aliquo quorum duo, per nunc sufficiunt. Aliquod enim dicitur ex aliquo ut hec propositio ex importat non tantum ordinem sed etiam causalitatem, sicut domus dicitur esse ex lapidibus. Secundo modo aliquid dicitur esse ex aliquo ut ly ex importat solum ordinem siue sit ordo temporis siue motus, et sic aliquid dicitur fieri ex aliquo post quod sit ut ex nocte sit dies id est post noctem sit dies.

Explicit liber quintus incipit sextus metaphisice.

Principia

p

et cause queruntur. De qua Philosophus in quinto determinauit intentiones nominum que in huius scientie consideratione cadunt, hic determinat de rebus quas considerat ut de ente et de his que consequuntur ad ens. Et primo ostendit quomodo hec scientia habet considerare de ente, secundo incipit de ente determinare in principio septimi. Prima adhuc in duas. In prima ostendit modum tractandi de entibus que competunt

huic scientie per differentias ad alias scientias, in secundo remouet eius aliquo modo dictum a consideratione huius scientie, ibi Sed quoniam ens. Quo ad primum dicitur quod licet hec scientia conueniat cum alijs scientijs, quia habet considerare principia et causas entium, sicut alie scientie habent considerare principia sui subiecti, tamen hec scientia differt ab alijs dupliciter. Prima differentia est quod nulla scientia tractat vniuersaliter de ente nisi hec. Secunda differentia est ex diuisione scientiarum, diuidit enim Philosophus scientiam in communem in reales practicas et speculativas. Practica vero diuidit in actiua et factiua, actiua eum dirigit in operationes immanentes ut est scientia naturalis, factiua vero in operationes transeuntes ut sunt artes mechanicę. Speculatiua vero in physica mathematica et metaphisica. Physica eum considerat mobilia et inseparabilia a materia in vltimo, quod de singularibus non est scientia. Mathematica considerat immobilia et separabilia a materia secundum rationem licet non secundum rem, metaphisica vero considerat immobilia et separabilia a materia tam secundum rem cuiusmodi sunt deus et intelligentie que secundum rationem, et sic patet diuisio huius scientie ab alijs.

Ad euidētiāz dīuisionis sciētie
in practica 7 speculatiua notādūz
fm q̄ potest elici ex dictis Scott
in p̄zio s̄miaz q̄ practica 7 specta
tiua possūt dupl̄r accipi. vno mō
p̄zout practica sumit̄ p̄o esse apti
tudinali directiuo. seu p̄o illo du
plici respectu aptitudinali de quo
dictūz est p̄zius scilz p̄mo huius
Speculatiua vero sumit̄ p̄ nega
tōe illius duplicis respectū vel ex
tendētis ad p̄xim. Alio mō pōt
sumi practica p̄o ratōe seu p̄ con
ditiōe quadāz intrinseca ipsi noti
cie. que quidē est sibi ratio fundā
di tales respectū 7 aptitudinem.
Speculatiua autē p̄o ratōe seu
conditiōe intrinseca per quam re
pugnat ipsi noticie aptitu° seu re
spectu aptitudinalis predictus.
Impossibile est enī aliquā aptitu
dinez cōuenire vni 7 repugnare al
teri nature nisi ratione alicui⁹ ra
tionis intrinsece. Speculatiua vō
7 practica p̄mo mō non sunt dis
serentia essentialis sciētie in cōmu
ni. quod p̄bat sic. nullus respectū
formalr vel negatio respectū ē dis
serentiā essentialis alicui⁹ absoluti
sed scia est quoddā ens absolutūz
qz qualitas. practica vō p̄o mō
dicit respectū formalr. speculatiua
vero negatōz ei⁹. Igitur practica 7
speculatiua p̄o mō nō sunt dīe

scientie in cōi. Et querās quid
igit dicēdūz ē q̄ sūt q̄daz passiōes
dīstūcte scie in cōi eo mō quo dicit̄
m° par vel impar esse passiōes dī
stūctas nūeri. sic enī oīs nūerus est
par vel impar sic oīs scia est p̄at
ca vel speculatiua. practica vō 7 spe
culatiua sō mō dētā sūt t̄rie essen
tiales scie in cōi. quod p̄suadet sic
qz illa q̄ faciūt spēs differre eēntia
lit s̄b genere sunt dīte eēntiales. s̄z
practica 7 speculatiua sō mō sūt
h° mōi ergo ic. mior p̄bat. qz ex q̄
scia p̄tica 7 speculatiua sūt due spe
cies cōtente s̄b scia in cōi vt s̄b ge
nere o3 dare dītas eēntiales per
quas dīstinguūt illas voco dīdōf
seu rōs eoz intrinsecas p̄ q̄s ouit
duplex resp̄cūs vni 7 repugnat al
teri. Notādū ē q̄ s̄z p̄tica 7 spe
culatiua possent dīstingui a fine. qz
ut hēt 2° h° finis practice ē opus.
speculatiue vō scie hitus t̄n ē p̄dicul
p̄ naturā intrinsecā noticie vt p̄ cāz
formalē. qz esse formalr tale ē tale
p̄ aliqd̄ intrinsecū. p3 ergo q̄ hitus
practice h3 talē resp̄cēm cōformita
tis ad p̄xim dirigēdaz hoc ē for
malr p̄ nāz suā intrinsecā quā nām
h3 ab obiecto vt a cā intrinseca. 7
sic dīta p̄ior practica 7 speculati
ui ē ab obiectis seu s̄biedis. quod
p̄bat p̄ phm dīstinguētē h° modū
scias p̄nes obiecta vel s̄bieda.

Itē p eundē sexto ethicorū distin-
guētes ratiocinatiū idest practicū
a speculatiua penes obiectūz neces-
sariū ⁊ cōtingēs. qđ qđez ē intelli-
gendū nō quā circa obiectū neces-
sariū pōt esse scientia practica. qz
theologia que est de deo ē practi-
ca cuz sit directiua in dilectōz dei
finis enī legis fm apostolū est di-
lectio. s; sciētia practica dicit esse
circa obiectū cōtingens. s. circa ob-
iectūz circa quod cōtingēter potest
elici dicta opatio. vt circa deum
opatio idest dilectio potest elici ⁊
nōn elici. qz possum⁹ diligere deū
vel nōn diligere. Practica vero
distinguit a speculatiua ⁊ habz pri-
mo suū esse ab obiecto. quod pba-
tur tali rōe. quia sciētia dicit pra-
tica ppter extēsiōnē aptitudina-
lez ad opus vt dictū est in primo
hui⁹. tunc sic. nūq; aptitudo cōe-
nit vni nālīter ⁊ alteri nō ppter
aliqđ obiectūz intrinsicū in illa
natura. qz cui hęc natura est talis
ideo sibi cōpetit vel nō cōpetit. ap-
titudō igit in illa sciētia p̄suppōit
quāda; cōdiōnē intrinsecā p quā
cōuenit sibi aptitudo talis. ista āt
cōsideratio sciētie in se est ab aliq;
causa eius prior. p se autēz cause
sunt intellectu⁹ ⁊ obiectūz. ergo pra-
ticū cōuenit sibi vel ab obiecto vel
intellectu. nō ab intellectu. qz tunc

omnis noticia esset practica. igit
cōuenit sibi ab obiecto.

Contra finis ē priā causa per
Auiē. sexto metaphice. igit a fine
debz esse scia talis natalit vt ei cō-
ueniat talis aptitudo. Respōdeo
finis nō est causa naturalis nisi in
quātūz desiderat⁹ ⁊ amatus mo-
uet efficiēs ad generādū. aptitudo
aut dicta cōuenit scie siue sit finis
amatus siue nō. qz pōt esse in intē-
lectu deā scia qualicūq; volūtas
se hēat. Exemplus sciētia scribēdi
pōt esse in aia siue volūtas amat
opus siue nōn. talis igit aptitudo
nō inest sciētie a fine tanq; a finali
causa. qz nullo mō ab aliqua cau-
sa causat q; inest ēt illa causa non
causante. sciētia igit dicit practica
ab obiecto. ita q; impossū ē circa
idē obiectū esse sciētiāz practicā ⁊
speculatiuā. Si dicas q; medi-
cina diuidit in practicā ⁊ specula-
tiuā ⁊ tamen ipsa est de aliquo
eodē puta de salitate vel de corpe
sanabili. Rūdeo q; cū accipit ali-
quod mediūz int̄ duo extrēa q; to-
plus recedit ab vno extrēo tanto
plus accedit ad aliū. nō āt sciētia
pur̄ practica ⁊ pure speculatiua q; s.
practica nata ē immediate cōforma-
ri praxi eliciēde q; ē p̄claris pra-
ctica p̄tice sūt qđā extrēa int̄ q; ē
scia me^a practica vlt̄ q; s. nō ē apta

nata imediate esse & formis praxi
 eliciende. 7 10 pot dici aliquo mo
 speculatione respctū scie practice pti
 cularis q̄ imediate dirigit in pra
 xim eliciēdas. ita pot poni ars spe
 culatione respctū hitus expti. qz ars
 tanq̄ vltioz hitus nō ita imediate
 dirigit sicut pz pzio h^o. artifex. n.
 frequēter errabit. exptus. n. nō er
 rabit. Sic in pposito medicia po
 test diuidi in speculatione q̄ est de
 vltibus causis 7 curis ē in practi
 cas de picularib^o 7 ppinge pra
 xi. tamē fin vitarē ista vltis que re
 spectie dicit speculatione ē practica
 simplr. qz vltualit̄ includit practi
 cā picularē 7 directiua praxis li
 cet mediate. de hoc nota ea que
 dicta sunt vltio ca^o tercij de aia.

Exta autē diuisionē trimē
 i bze scie speculatione prius da
 taz idē doctor ingrit in hoc
 sexto primo de sciētiarū di
 stinctōe. fo de Aristo. intētoe.

Quātuz ad primū dicit q̄ euz
 habitus intellctūs sit quedā quali
 tas generata ex frequenti cōsidera
 tōe vel vnica perfecta inclinās se
 q̄q̄ ad cōsiles cōsideratōez respe
 ctu cōplexi speculatione pot poni du
 plex habit^o. vnus pprius qui for
 maliter inclināt ad speculatione
 eius tanq̄ naturalis silitudo eius

ex cōsideratōe derelicta. Alius cō
 munis qui formaliter inclināt ad
 speculationē alterius in quo obie
 ctuz aliud vltualiter cōtinet. pri
 mo modo tot sunt scie spē disti
 cte quot sunt scibilia. secundo mō
 quod pbatur sic. hitus cognoscūt
 p actus 7 actus p obiecta. sed re
 spectu diuersarū cōclusionū diuer
 si sunt actus sciēdi specie distincti
 igit 7 habitus spē distincti. minoz
 pbatur. qz actus sciēdi circa diū
 sas cōclusionēs sunt distincti plus
 q̄ numero. ergo specificē. nā pz.
 qz differētia maior differētia nūe
 rali est specifica vel maior q̄ spe
 cifica. pbatio autis. qz si non tūc
 plures act^o circa diuersas cōclōes
 nō plus distiguerent q̄ act^o sciēdi
 circa eandē cōclōne frequēter elicit
 tis. Datz ergo q̄ fin hūc moduz
 tot erūt scie speculatione distincte q̄
 sunt demonstrabiles cōclusionēs.

Sciētia sic diuidit̄ est vno mō
 habitus cōclusionis demonstrate. se
 cundo mō potest esse vnus habi
 tus ratōe multozū incomplexozū.
 Luz enī cōclusionēs sint in picipijs
 vltualit̄ 7 pncipija in subiecto. qz
 termin^o subiectus includit pdica
 tuz in primis pncipijs. 7 hoc vlt
 essentialit̄ si sint p se pzio mō. vel.
 vltualiter si sint p se secūdo mō

quia inquatur sic est sequitur quod in subiecto incompleto quod dicitur cognitio virtualiter continetur principia et conclusiones de tali subiecto. et sic tota noticia que de illo subiecto potest haberi et etiam ulterius que nata est haberi de alijs et per rationes eius. siue sint inferiora contenta sub ipso siue sint aliqua attributa ad ipsum ut ad primum omnia virtualiter continentur in illo subiecto. ita quod habitus qui inclinatur formaliter ad tale subiectum speculariter secundum rationes quod dicitur inclinatur et virtualiter ad omnia complexa predicta.

Sed primo ad cognoscendum ita de subiecto ipso per se aut non primo ad cognoscendum de alijs per rationes eius. et ita respectu omnium istarum est unus habitus vltimus et virtualis. Primum igitur distinctio sciatarum secundum conclusiones scitarum potest poni esse secundum species specialissimas. sed ista que est secundum virtuales continuum potest poni distinctio secundum genera proxima. sicut intelligendo quod est vna noticia subiecti cuius primum sumptum virtualiter continetur sunt vnus generis tantum. sed noticia conclusionis est vna specie sicut et subiectum eius. et hoc modo potest intelligi illud primo posteriorum. quod vna scientia est vnus generis subiecti que est vna vel vnitatem specificam vel generis proximi modo preposito ultra scientiam secundo modo dicitur est

vnitas scientie minor que est respectu multorum terminorum et complexorum ad que non inclinatur virtualiter vnus habitus subiecti nec primo modo nec per se ut dicebat in secunda sed tantum in potentia et in vltimo sicut est habitus inclinatur formaliter ad considerandum propria inferiorum de ipsis tamen in vniuersali que videlicet sciende sunt per proprias rationes inferiorum et non per naturam causat. ista est vnitas prima et potest dici vnitas generis remota intelligendo sibi modo ut exposuitur est in secundo modo de scientia virtualiter que in se est vna specie. sed scientie omnes in ista oratione modo predicta sunt vna genere remoto.

Quatur ad secundum dico tria. Primum est quod Philosophus loquitur hic de scientia speculativa reali que. scilicet considerat intentiones primas abstractas a rebus singularibus et dicitur de eis in quid. per quod excludit logica que est de secundis intentionibus que de nulla re prime intentionis predicat in quid. Secundum dicitur est quod Philosophus loquitur de scientia stricte sumpta que. scilicet ex natura rei et subiecti ordinatur tanquam ad finem ad sciendum et nunquam ordinatur ad sciendum directiuum in alia operatione que non est essentialiter speculatio per quod excluditur practica vltima que largo modo dicitur est speculatio eo modo quo medi

eina vltis dicitur theozica siue Speculatiua. Terciu dicitur est qd pl s loquitur hic de scia Speculatiua possibile acquiri ab hoie lumie naturali intellecto. s. ex principijs cognitis via sensus. qz cognitio nostra orit a sensu prio posterior. p quod excludit sciencia Speculatiua de substantijs separtis quatuor ad ppria ipso ruz vt dicitur infra.

Scientia igit Speculatiua cu3 triplici differētia 7 determinatiōe predicta sufficienter diuidit hic a Tho in tres ptes sic intelligendo qd ista diuisio est ppria que. s. est creata imediate sub diuisio. quod sic patet. qz talis diuisio non pot esse in scias habetes vnitatem prio mo. qz ille sunt spes Speculatiue 7 remotissime a diuisio. quare o3 qd sit in habetes 2o mo vel terco mo fm istaz vnitates vtrazq corrūdet vnitati subiecti virtuali cōtinente tota sciencia vt dicitur est. igit seqt qd fm diuisione taliu subiectozum oportet esse diuisione taliu sciētiaruz. hanc conclusionē sic expositaz pbat subiecta prima 7 pprie Speculatiua 7 realia d qbus possunt sciri aliqua via sensus sunt tantū tria. ergo tantū sunt tres sciētie Speculatiue reales pprie scibiles via sensus. oia patet ex pdictis. ams pbatur sic. qz ab omnibus spibus

cōibus pot abstrahi vnu cōmune quod est ens habens pprias passiones ex quarto huius vt sunt oia transcēdētia. puta bonū. vnu. veruz. actus. potentia. ic. ergo de ente est aliqua sciētia possibilis qtu ad tales passioēs. 7 est necessaria quia cognitio nostra pcedit a cōmunibus ad ppria. ex prio phisicorū. Ens autē est subiectū reale. quia pdicat de reb in quid. Est etiā subiectū Speculabile pprie qz circa ens inquatur ens est nata ēē aliqua Speculatio directiua in aliq opatoe que sit vera praxis alterius generis a Speculatoe. Itēz passiones eius possunt ostendi de ipso ex principijs cognitis via sensus. habem ergo vnu subiectū pmo3 quod habet oēs conditiōes alias pdictas. 7 sic patet pta ps astis.

Alterius qz habitus in vli nō est respectu pprioz nisi in potentia tantuz 7 fm quid ad hoc qd in tellecto circa alia Speculabilia pfiatur o3 descēdere inferi 7 que rere sbiecta Speculabilia.

Notanduz igit qd sub ente primo occurrūt oia decē generalissia de quibz principijs notis via sensus nō sunt demonstrabiles alique passiones. qz sunt transcēdentes. 7 ideo nulluz istoz ē subiectū alterius sciētie a metaphisica.

Alteri si oportet diuidere ad
 inuestiganduz subiectū alicui^o sciē
 tie non oportet pcedere diuidēdo
 aliquod gen^o accētis in quodlibz
 illorū . 7 quelibet spēs cuiuslibet
 illorū in alia spē sbe mediate vel
 ī mediate virtualr cōtinere. 7 ita si
 qđcunqz istoꝝ poneret sub subie
 cto licet haberet aliquā passiōez
 de se scibilez non tamē esset p̄mū
 subiectū. quare nō accipiet prima
 diuisio sciētiarū penes aliqđ isto
 ruꝝ ergo diuidere substantiaz p̄cise
 vt subiectū primū alteri^o sciētie a
 metaphisica. diuisa autē substan
 tia p corporeū 7 incorporeū alterz
 mēbrū. s. incorporeuz ponit p̄cipa
 tiue sub metaphisica. Cui^o ratio ē
 qz si substantia incorporea hēat passi
 ones sibi primo inherētes non ta
 men a nobis est scibilis via sensus
 sed vt sic soluz passiōes entis de
 ea note sunt. vnde verū est qđ ista
 substantia est subiectuz alicui^o sci
 entie possibil intellectui potenti in
 cognitōe ipsarū sub p̄pria ratōne
 sed nō nobis. Restat igit̄ substan
 tia corporea cui absolute cōsiderata
 inest p̄rio q̄ntitas cōtinua 7 s̄m ali
 quos discreta. 7 mediate q̄ntitate
 oīa q̄ cōsequūt q̄ntitatez vt sunt re
 latōes fundate sup q̄ntitatē 7 q̄lita
 tez quarte spēi. 7 iste passiōes sunt
 de ipsa cognoscibiles ex p̄cipijs

notis via sensus. igit̄ ipsa ē vl̄ pōt
 esse subiectū alic^o sciē speculatiue
 possibil̄ homi haberi. 7 vocatur
 mathematica que p̄p̄uis dicit̄ esse
 de quāto vel quātitate iō est quia
 mathematica non multū compat
 quātitatē ad s̄baz corpoream vt for
 mal ratio subiecti. tamen s̄m veri
 tatē p̄mū subiectū virtute cōtinēs
 oīa ē s̄ba corporea. 7 sic p̄t̄ alia p̄s
 antecedentis. Alterius s̄ba cor
 porea nō cōtracta ad inferi^o s̄z aliq^o
 mō cōsiderata. s. inquātuz hīs for
 mā q̄ ē p̄ncipiū de f̄miate opatōis
 7 mot^o 7 q̄ctis. h̄z mltas passiōes
 sibi sic inherētes 7 scibiles p̄ vias
 sensus. ergo quo ad illas passiōes
 ē v̄a spectatia q̄ d̄r p̄hica siue na
 tural p̄hia. 7 sic p̄t̄ p̄s aūtis.

Dret̄ istas at̄ tres nō pōt̄ inue
 niri aliq̄ scia q̄ nō cōtineat̄ sub aliq̄
 istaz puta si sit de s̄ba aliq̄ inferi
 ori vel in aliq̄ illaz includat̄ puta
 si sit de aliquo accēte. iō sunt tātū
 tres sciētie diuidētes p̄rio sciētiaz
 speculatiuz penes tria subic̄a ha
 bentia cōdicōes exp̄ssas. 7 sic p̄t̄
 cōclusio.

Notādūz etiā qđ incōueniēs est
 tractare de eodē in pl̄ibus sciētis
 tamē pōt̄ s̄z aliā 7 aliā rōez vt me
 taphisica tractat de quantitate in q̄
 tuꝝ est p̄s entis 7 vt h̄z rōez entis.
 phisica vero s̄m qđ est subic̄m mō

tās . mathematica vero definiat
De ea que sub propria ratione quan-
titatis.

Ed hec quoni-
am.

Dic ostendit Philoso-
phus de quibus entibus hec scie-
tia tractat . 7 primo dicit q' hec sci-
entia non tractat de ente p' acci-
dens q' nō determinat de ente quod
est idēz quod verū.

Circa primū dicit q' de ente p'
accidēs nō erit scientia non ergo me-
taphisica.

Ad cuius evidētiā Scot^o po-
nit diuisiones deinde ostendit ali-
quas conclusiones . Quātū ad
primū sit ista p'ia diuisio . ens p'
accidēs dicit' dupl'r . vno mō ut ly
p' accidēs p'uat p'sentatē rei in entita-
te s'm se . 7 sic aggregatū ex rebus
diuersorū generū d'r ens p' accidēs .
siue noietur vno noie siue diuers'
noibus . vt albū qd' imponat sub-
iectū cū accēte siue diuersis noib'
vt quātūz albū musicū albu . alio
mō vt ly p' accidēs p'uat p'sentatē
rei non in se s'z in comparatōe ad
aliquā causā p'ter cuius intētiōez
euēit vt casuale vel fortuitū . Se-
cunda distinctio sit ista q' scia po-
test distingui s'm vnitatē sp'ei sp'ea-
lissime vel generis intēmedii 7 pro-
pinqui vel etiā generis remoti vt

dicit' est in caplo p'cedēti . Ter-
cia distinctio sit ista q' aliqd' pōt
sciri dupliciter vel absolute vel re-
duplicatiue .

Quantūz ad secundū sit ista
prima cōclusio . de ente per acci-
dens primo mō non potest esse scientia
vna vnitatē sp'ei . hec p'bat' . vni-
scibilis est vna p'rie causa . sed ta-
le ens p' accidens non pōt esse cau-
sa p' se igit' zc . p'batio mioris . qz
cūz tale ens nō sit aliquod vni-
cūz poterit esse causa p' se alicui^o vni-
us passiōis . 7 ideo de tali nihil de-
terminat nisi p' alterz cōceptūz quez
includit . 7 iō tali cōceptūz p' se test
tale demonstratūz non at toti com-
posito nisi p' accidēs . ergo scia vna
sp'ē que . s . ē cōclōnis demonstrate
nō ē p' se nisi de altero cōceptu in
tali ente cōplezo inclusoz .

Secūda cōclō ē ista de ente p'
accidēs p' mō pōt esse scia vna vni-
tate generis p'ximi vel rēoti . hic
ōndit q' vni^o intelligibil' p'les pas-
siones vtuāl'r cōtinētis pōt ēē scia
vna vnitatē generis p'ximi vel re-
moti . s'z ēs p' accidēs p' mō ē h^o mōi .
ergo zc . p'batō mioris . qz t'le ens ē
aliq' mō vni^o intelligi^o . s . vni-
co actu s'z nō sit p'le vni^o . nō ei-
z ita impossib' ē hoiez albu vni-
co actu itelligēdi itelligi sicut
hominem 7 album .

nec ita simplici ⁊ vno actū cōcipi
endi homo albus sicut homo. talī
igī entī nat^o est correspōdere ha
bitus ex talibus entibus generat^o
licet iste habit^o nō sit ita vnus sic
ille qui est alteri^o ptis tantū.

Confirmat qz scia subalterna
est de ente paccīs primo mō .vz
inducēdo ī pspēctiua musica astro
logia .qz de linea visuali mltā p
bat pspēctiū que p solā rōz lineē
nō insunt. alioquin pspēctiua esset
pure geometria. Similr osten
dit multa que p solaz rōz visibili
tatis nō insunt. alias esset pure na
turalis. igī quicqd est eius subie
ctuz includit ambo que quīdez nō
sunt vnū nisi p accidēs. tum quia
quelibet talis sciētia cōtinetur sub
duabus. vtriusqz enī cōclusiōs cō
tinētur mediā p pncipijs qd nō
essent nisi eius subiectū substantia
includeret amboz.

Sequūt autē alie due cōclusio
nes que sunt de ente p accīs secū
do mō. Prima est hec de ente p
accidēs secūdo mō. s. reduplicatiōe
inquātuz est ens paccīs nō potest
esse sciētia. Hec patz p Aristo. qz
omnis scia est eorum vel que sunt
semp. vel que frequēter. ⁊ ideo vt
sic tale ens p accidēs nō est scibile

Secūda cōclusio sit ista d ēte
p accidēs secūdo mō dicto non re

duplicatiōe s3 absolute potest esse
sciētia. pbatur. omne illud qd h3
causaz determinatā a qua euenit
semp vel frequēter est scibile p il
laz causaz. sed ens p accidēs secū
do mō nō inquātuz ens p accidēs
s3 absolute. s3 ens p accīs est hui^o
modi ergo ic. pbatio mīozis. licet
enī in comparōe solis ad zodiacū
non possit sciri quare pluat sub ca
ne. qz vt sic n̄ habet causa pluuiē
tamē ex comparōe alteri^o planete
ad solē vel ad aliū planetā vt ad
stellas fixas. vel ex cōparatiōe mul
toruz simul possunt sciri que sūt c
currētia ⁊ sunt causa pluuiē vt in
plurib^o ⁊ generalitē in alijs. nulluz
est enī ens paccidēs nisi respectu
alicui^o qd nō est eius effectus vel
aliozū cōcurrētuz.

¶ Et od aut

q
ic. Dic Ihus dēf
minat de ente quod si
gnificat veritatē ppositiōis. Circa
quod duo facit. primo determinat
circa quod dicat huiusmōi ens. se
cūdo remouet ipsuz a pncipali cō
sideratiōe h^o scie. quo ad p̄mū dic
qz ens qd dīr quasi vez idest qz ni
hil aliud significat veritatē. Cum
enī interrogamur si hō est aīal. re
spōdet qz est p qd significat ppo
sitiōz ipaz esse verā. ⁊ eodē mō nō

ens significat quasi falsus. Cū enī
respōdet q̄ nō est significat q̄ ora
tio p̄posita sit falsa. hoc ergo ens
cōsistit circa cōpositōez ⁊ diuisiōez
intellectū siue ad affirmatōez ⁊ ne
gatōez.

Secundo excludit huiusmodi
ens a principali cōsideratōe huius
doctrīne dices q̄ cōpositio ⁊ di
uisio in quibus est verū ⁊ falsum
dicuntur in mente ⁊ non in rebus
Cōsistit enī in quadā comparōe
duoz cōceptorū siue illa sint idēz
sive rem siue diuersa. vti enī intel
lectus vno quāq̄z vt duobus quādo
cōpositōez format vt homo est hō.
Ex quo patet q̄ talis comparatio
est in intellectu solus ⁊ nō in rebus.
Tale igit̄ ens cui sit ens ratiois ex
cludit a cōsideratōe metaphisici
que est scientia realis.

Ad cuius euidentiā sive Sco.
in hoc sexto pono aliquas distin
ctiones. secūdo aliquas cōclusiōes

De primo sit ista prima distin
ctio q̄ veritas est duplex. quedā
est in re. ⁊ quedā in intellectu.

Secūda distinctio q̄ veritas q̄ est
in rebus est duplex. vno modo sive
se ⁊ absolute sive res. Alio modo per
comparatōez ad cognoscētes ⁊ intel
ligentē. Primo modo sumitur
tripliciter. vno modo vt dicit ab
solute conformitatez producti ad

producens secundum imitationes

Alio modo vt ultra illam imi
tationes addit adequatōez. Tertius
modus illorū trium licet vt
deatur cōmunis secundo ⁊ tercio
tamen si respectus veri ponat ad
significandus quodcumq̄ illorum
trium secundus proprias rationes
est equiuocus. Secundus autem
modus inuenitur in creatura que
imitatur exemplar diuini vt cre
atur a quo pducitur ⁊ cui aliquo
modo assimilatur. Tertius mo
dus inuenitur in filio dei qui ē ve
ritas in quo est summa similitudo
ad primū producens secundū Au
gustinū. huiusmodi enī ē conformi
tas cum adequatione.

Secundo autē modo principa
li vt scilicet est veritas in rebus p
comparatōe ad intellectus dicitur
res tripliciter. Vno modo quā
tū est de se ē manifestata cuiusq̄ intel
lectui potenti manifestissime cogno
scere. Alio modo quā ē assimilata intel
lectui assimilabilis sibi puta medi
ante actu vel spē q̄ nō est nisi intel
lectui reati. Alio modo quā scā manife
statiōe vel assimilatiōe res est in intel
lectu sic cognitū in cognoscēte. Sed
ille tres differūt a primo. quā hūdo
ad pducētes ⁊ intelligētes est alia
⁊ alia hūdo quāq̄ idē sit pducēs ⁊ in
telligens.

Tercia distinctio sit ista q̄ veritas in intellectu s̄m duplices eius opatores s̄m quarū vtrāq̄ natus ē cōformari obiecto vt mēsuratur mēsure quinto hui⁹ cap̄lo de ad aliquid. vna dicit̄ cōplexa alia in cōplexa. Veritas incōplexa est cōformitas vel similitudo actus simplicis ad obiectū simplex intelligibile. Veritas autē cōplexa ē conformitas actus cōplexi ad obiectū cōplexū. vel s̄m alios ē cōformitas inter p̄dicatū ⁊ subiectū. Est autē differentia inter veritatē complexā ⁊ incomplexā. quia veritati incōplexę non opponit̄ falsitas sed ignorantia tantū. ⁊ sic intelligit̄ illud terci⁹ de anima. Intellectus circa quod ē est semp̄ verus. quod ē intelligendū circa habitū cōceptum simpliciter simplicis. Nam intellectus simplex circa intellectū non simpliciter simplicis licet nō possit esse falsus formalr tamē virtualr potest esse falsus app̄hendēdo aliquid sub determinatōe sibi non cōueniēte. Unde quō hui⁹ cap̄lo de falso dicit̄ q̄ est aliqua ratio in se falsa. ⁊ tamē ista ratio est de se intelligibilis simpliciter apprehensione. Secūde autē veritati scilz complexę opponit̄ ignorantia priuatiue. ⁊ falsitas cōsequētie scilz quā loquuntur in intellectu que is

re nō sunt vnita. Dubiū tamen est an hec veritas ⁊ illa sit relatio realis vel ratiois. De veritate in complexa videtur dicendū cū sit in terciō mō relatiuorū q̄ sit relatio realis ex parte opatois que opat̄ quia dependet ad obiectū vt mēsuratū ad mēsurās. sed est ratiois ex parte obiecti. tum quia obiectū vt sic habet esse distinctum ⁊ esse cognitum quod distrahit ab ente ratiois. tuz quia est mēsurā. quia non dependet essentialiter ab op̄e ratiois mēsurata.

De veritate autē complexa dicendū est eodez modo si illa sit ipsa cōformitas opatois ad obiectū vt p̄dictū est.

Si autē s̄z alia vīa sit cōformitas inter p̄tū ⁊ subiectū tūc circa vtrūq̄ erit relatio ratiois. qz extrēa ut sic sūt etiā ratiois sup̄ q̄ fundat̄ talē cōformitas. si autē det̄ vtrāq̄ op̄o de s̄o respōdendū est sic vel sic.

De secūdo principali sit ista prima conclusio. veritas in intellectu secundū opationē cōplexā nō est de cōsideratōe metaphisici. ratio huius est. quia talis veritas vel ē relatio ratiois vel realis. Si realis tunc pertinet ad libz de anima vbi agit̄ de potentis ⁊ actibus anime. Ex natura actus intellectū cognoscit̄ quomō est fundamentum

talis rationis. Si vero sit relatio
ratiois tunc pertinet ad considera
tionez logici cuius est considerare
possibile et impossibile et alios mo
dos oppositionū. **S**ilr dñdū ē
de veritate cōplexa intellectu.

Secunda conclusio est ista q
veritas in rebus scilicet primo mo
do sumpta per comparationē ad p
ducentez ptinet ad cōsiderationez
metaphisici s; verū reale qd nō cō
trahit ēs ad modū vel q̄tū ptinet
ad cōsideratōz metaphisici. s; verū
reale p̄ modo dictū est h̄mōi. p
batio mioris. qz talis veritas re
peritur in diuinis. nec est ibi mot⁹
nec quātūz.

Tercia conclusio est ista verū
reale sumptū p comparatōez ad co
gnoscibilitatez primo modo illoz
trūz pertinet ad considerationez
metaphisici. probatio huius quia
tale verū cōuertitur cum ente. igit
tur pertinet ad metaphisicaz sicut
ens cuz quo cōuertitur. antecede
patet qz de ens d se est manifestati
uū sui cuiusq; potēti cognoscer.

Quarta cōclusio verum reale
sumptūz per comparatōez ad cōgno
scenē secūdo et tercio modo illoz
trūz non ptinet ad metaphisicūz
qui considerat de ente. Ratio
autē p̄o tercio modo est. quia tle
verū est ens diminitū et ens logi

cūz. et ideo pprie ut sic excluditū
a metaphisico cōuertit tamen ali
qualiter cuz ente. qz logic⁹ cōside
rat aliquantiter omnia vt metaphi
sicus. sed modus cōsideratōis est
alius. s. p ens reale et p ens rōnis.
sicut est cōuertibilis entis simplr et
entis d̄minuti. qz neutruz excedit
in coitate. qz quod est simplr ens
pōt esse ens diminitū. quaten⁹ de
ens pōt esse cognitū vel intellectu.

Si arguitur contra predicta q
verū est quod est in compositōe et
diuisiōe nō debeat separi a cōsi
deratōe metaphisici. qz exquo nō
excludit a cōsideratōe cause nec
effectus. sed ille effectus. s. veritas
in intellectu est entis realis. iuxta
illud in p̄dicamētis. In eo q res
est vel non est dicit̄ ppositio vera
vel falsa. Respondeo maior ē ve
ra de causa totali. nō autē sic est
in pposito. qz res non ē talis cau
sa veritatis sed requirit̄ intellect⁹
vnies predicatūz cum subiecto.

Impugnat etiā hic doctor sub
tilis ponēs verū esse obiectū intel
lectus. qz intellectus nō solūz intel
ligit verū sub rōe veri. sed etiā bo
nūz sub ratōe boni. quia ponit dif
ferentiaz inter illa. ergo cognoscit
virūz sub propria ratōe p phi
losophū secūdo de aia igit̄ zc.

Explicit sext⁹ incipit septim⁹.
I p

¶ Ms dicit

multipliciter sicut di-
uissimus. Postquā

hucus remouit a principali con-
sideratōe ens p accidēs ⁊ ens qd
est verū. hic incipit determinare de
ente per se extra aiaz. Diuidit
iste processus in duas ptes. quia
primo determinat de ente inquātū
ens. secundo de p̄mis p̄cipijs en-
tis vt in. xi. ⁊. xii. Quo ad p̄mū
dēmiat de ente s̄m q̄ diuidit in
decē p̄dicamēta. circa quod duo
facit. Primo enī ostēdit q̄ ad d̄
terminādū de ente s̄m q̄ diuidit
in decē p̄dicamēta sufficit deter-
minare de sola substantia. secūdo
incipit determinare de s̄ba ibi dī
citur autē substantia. In p̄i-
ma igit parte intēdit hanc ratioēz
q̄ est simplr ens ⁊ non s̄m quid ēē
p̄mū inter entia sufficiēter d̄mō-
strat naturā entis. s̄ substantia est
huiusmodi. ergo sufficit ad cogno-
scēdū naturā entis determinare d̄
substantia. Ad declaratōēz mioris
duo facit. p̄io ostēdit q̄ substan-
tia ē p̄mū ens. secūdo quomodo
dicit p̄mū. Circa p̄mū vti
talī rōe. illud quod ē propter se ⁊
simpliciter in vnoquoq̄ genere est
p̄mū eo q̄ propter aliud ⁊ secun-

duz quid. s̄ substantia est ens sim-
pliciter ⁊ propter seip̄as. omia au-
tēz genera a substantia sunt entia
s̄m quid ⁊ propter substantiā. sunt
enim entia eo q̄ taliter entis idest
eo q̄ habēt aliquā habitudinē ad
substantiā. vnde non ē possibile ali-
quod eoz separi a substantia. er-
go substantia ē p̄mū inter omnia
entia. Deinde ostēdit quomō est
p̄mū ens dicens q̄ substantia ē
p̄mū ens s̄m temp⁹ s̄m diffinitō-
nez ⁊ s̄m cognitōez.

Ad cuius euidētiāz vidēdū
est s̄m mētē Scoti hic. ⁊. xii. dis-
quarti s̄niaz de inherētia accidētis
ad s̄baz. secūdo de triplici p̄iori-
tate substantie. Quo ad p̄mū
p̄mittā aliquas distictōēz. secū-
do ostēdas aliquas conclusiōēz.

Prima distictio ē ista. hoc nomē
accidēs cui sit nomen cōcretū pōt
sumi duplr sicut cetera concreta.
Uno mō p̄ p̄mo significato no-
minis qui ē cōceptus quē accidēs
naturalr importat qui est ipsa ac-
cidentalitas. ⁊ sic ē sinonimū sicut
⁊ inherētia. Alio mō pōt sumi p̄
subtraido quod denominat hoc cō-
cretū accidēs quod ē ens aliquod
nouē p̄dicamētorū siue sit abso-
lutū siue respectiū puta qualitas
quātitas.

Secūda distinctio sit hec inherētia ē duplex actualis ⁊ aptitudinalis. Inherētia actualis ē ipsa vno accidētis exīntis cuz subiecto exīnte. Inherētia aptitudinalis ē dependentia siue ordo essentialis accidētis ad subiectū. prima inherētia nō semp inest accidēti. secūda vero semp inest exīnte subiecto vel nō exīnte. Tunc sit illa p̄ia cōclusio. neutra inherētia ē de eētia accidētis accipiēdo accidēs secūdo mō pro eo quod hoc nomine denoiatur siue sit accidēs absolutū siue respectiū. hanc oīdo quātuz ad p̄iaz ptem specialiter.

Nullus respectus ē de eētia absoluti. s; vtraq; inherētia ē respectus igit̄ ic. maior patet p̄ Thilo sophuz quarto huius contra veritatez apparentiū.

Quantū ad vtranc; p̄ez arguitur. fundamētū res ē aliū a respectu siue relatiōe. sed inherētia fundat in quolibz accidēte. igit̄ ē aliud a quolibet accidēte. maior p̄ez p̄ Augustinū septio de trinitate. illud quod relatiōe ē aliud p̄ter relationem.

Secūda conclusio sit ista q; inherētia aptitudinalis ē eadē realiter ipsi accidētī secundo mō sum

pto siue sit absolutuz siue respectiū. probat nulla aptitudo naturalis alicui⁹ entis distinguit realiter ab eo cui⁹ ē. sed inherētia aptitudinalis ē quedā aptitudo naturalis accidētis talis ergo ic.

Preterea passiōes entis dicte de inferioribus non dicunt aliud ab ente in eis. sed esse in se ens v̄ esse inherēs sunt quedam passiōes dicte de inferiorib; scilicet de substantia ⁊ accidēte. nec ergo esse ēs dicit aliud a substantia. nec esse inherens dicit aliud ab accidēte. p̄ batio aīntis. qz esse in se ens ⁊ esse inherens p̄ eodē accipio sicut esse prius ⁊ posterius. prius autem ⁊ posterius diuidūt ens sicut passiōes ergo ic.

Tercia cōclusio ē ista. inherētia actualis distinguit realiter ab accidente primo mō dicto quod ē absolutū. hec cōclusio oīditur sic. Impossibile ē q; idem maneat ⁊ corrumpat. alias simul erit ⁊ non erit quod ē opposituz p̄imū p̄incipij. sed manēre ⁊ exīnte accidēte absoluto non manet inherētia actualis. minor patet in sacramento altaris vbi accidentia sepata exīstunt sine inherētia actuali. alias si ibi maneret inherētia actualis esset ibi in substantia panis.

¶ Sed contra illam conclusionem in
statu primo auctoritate Philosophi in littera dicitur quod non est possibile aliquod accidens separari a subiecto. Item Boetius dicit quod accidentis esse est inesse. Item ratione sic non minus est respectus accidentis ad subiectum id est cum accidente quam respectus creature ad deum. sed potius respectus accidentis videtur esse idem subiecto. quod diffinitur per eum. sed non sic de respectu creature ad deum. quod si creatura diffiniret per essentiam diuinam tunc nulla creatura diffiniret in suo genere. quod deus est extra omne genus. sed respectus ille est id est realiter cum creatura. ergo respectus accidentis ad subiectum que est inherencia non minus est id est realiter accidenti quam respectus substantie creature ad deum. quod accidens propter suum respectum ad subiectum diffinitur per subiecta. ex quinto metaphisice capitulo tercio.

¶ Respondeo ad Thomam dicendum quod philosophi dicerent accidens non posse esse sine subiecto. quod ponitur ordinem causarum simpliciter necessarium ut dictum est octavo philosophorum capitulo ultimo. ita quod prima causa non potest causare causatum sine causa secunda substantia autem habet aliquam causalitatem respectu accidentis loquendo de naturali ordine causarum. est

enim eius materia in qua. Nos autem ponimus ordinem simpliciter necessarium. quod ergo deuiamus a philosophis in ante ideo deuiamus in consequente

¶ Ad Boetium dicendum quod intelligit quod accidens habet de natura sua quod insit aptitudinaliter non autem actualiter

¶ Ad aliud nego maiorem. ad probationem de respectu creature ad deum. dico quod non est simile. quod idem est respectus ad fundamentum non est simile. quia identitas respectus ad fundamentum non est ratio que terminat respectum vel dependentie cadit in diffinitione fundamenti ut additur quid igitur aliud. Respondeo quod nec dependentia est essentialis et necessaria causa quod terminus dependentie addat in diffinitione fundamenti dependentis. quod tunc deus magis poneret in diffinitione cuiuslibet creature quam substantia in diffinitione accidentis. sed causa est quod nulla forma potest habere conceptum quietatiuum perfectum et quietatiuum nisi cointelligatur illud cuius est forma Diffinitio autem exprimit conceptum perfectum diffiniti. et ideo essentia forme non exprimit sine eo cuius est. id est ponendo genus et differentiam non quatenus intellectus metaphisice loquendo. sed forte logice loquendo quod scilicet hoc quidem est verum tam de forma substantie

tialit̄ q̄ accidental. unde in diffinitōe
anime ponit̄ corpus. qz aīa ē ad^o
corpis ex secūdo de aīa.

Quarta cōclusio ē ista. inherē
tia actualis est idēz realit̄ acciden
ti respectūo secūdo mō sumpto.
pbat̄ur ista relatio est eadez fūda
mento sine qua fundamētuz ^{causē}
includit cōtradictionē. sed inheren
tia accidentis respectūus est huius
modi. ergo qz respect^o est essentia
liter habitudo inter duo extrema
7 ideo sic tollere terminū ad quez
īp̄sius resp̄cūs est tollere vel d̄stru
ere respectū ita tollere illud cuius
est respectus est tollere vel d̄stru
ere respectuz. 7 per consequēs est
cōtradictio respectuz non inherere.
unde qz resp̄cūs est res iō seq̄r
fundamētuz ^{vel} cui actualit̄ inhe
ret. hec materia tractat̄ diffuse a
Scoto in quarto sententiāru vbi
supra ideo sup̄ledeo.

Quantuz ad secūduz articu
luz de triplici prioritate substātie
resp̄cū accidentis scilicet cognitiōe
diffinitōe 7 tempe. notandū qz nō
accipit̄ tempus hic vt sumit̄ quar
to phisicorū scilicet pro duratōne
vel mensuratione extrinseca 7 suc
cessiva alia ab essentia rei. qz tūc
substātia posset precedere illam
cum sit ^{ibi} accidens. 7 sic p̄cederz

illam tempore in duratōne 7 tūc
erit tempus ante tempus 7 sic in
infinituz. prius ergo tempore hic
dicitur sicut patet ex littera qz po
test esse separatus sine alio. 7 aliō
non sine ipso. 7 isto modo eis sub
stantia prior est accidente s̄ alio ^{vno.}
7 alio modo. ^{vno}

Ubi sciendum est vt prius di
ctum est qz prius tempore ē posse
habere actualez existētiāz priorē
alio. 7 sibi nō repugnat esse sine il
lo eo quod non dependet ab illo.
Et tale prius potest dici prius na
tura. quia ^{aliquis} ē prius natura
quod non est prius tempore. ^{illū}
quid enim p̄cedere isto mō est dū
pliciter. vno mō qz nō depēdet ab
illo. Alio modo qz non est causa
necessaria illius.

Ad proposituz dico qz substā
tia compata ad accidentia sepabi
lia est prior vtroqz modo. compa
ta autē ad propriuz est prior 7 se
pabilis primo mō quia non depē
det ab eo. sed non secūdo modo
scilicet inquātuz est causa quia ha
bet causas necessaria respectu pas
sionis. ideo non est separabilis se
cūdo modo. quia est causa hui^o
passiōis. primo modo est sepabil
modo p̄exposito 7 vt sic non re
pugnat sibi ēē sine quocūqz accēte

De secunda prioritate substantie scilicet prioritate definitionis patet qualiter in definitione cuiuslibet accidentis debet poni subiectus. Cuius ratio ponitur in precedenti articulo de prioritate cognitionis substantie respectu accidentis. Pono duas conclusiones. Prima est quod substantia non est primum omnium entium prioritate generationis. quia omnis nostra cognitio oritur a sensu. sed sensibilia sunt accidentia et non substantia. ergo accidens prius cognoscitur quam substantia. Ideo dicitur primo de anima quod accidentia magna parte conferunt ad cognoscendum quod quid est substantia. igitur accidentia prius cognoscuntur quam substantia que habet maximum quod quid est. Secunda conclusio est ista. substantia est primum cognitione omnium entium prioritate perfectionis. probatur quia cognitio ipsius quod quid est est perfectissima. sed substantia habet perfectissimum quod quid est. igitur perfectissime cognoscitur. maior patet de his que non habent simpliciter quid ut accidentia. perfectissima enim eorum cognitio est quando cognoscuntur per eorum quod quid est. et hec est ratio philosophi in littera.

Sed contra videtur quod accidens

est prius cognoscibile a nobis prioritate perfectionis. probatur quia cognoscibile cognoscitur per speciem. sed species accidentis est in intellectu et non substantie. ergo accidens perfectius cognoscitur quam substantia. maior patet et minor probatur. quia intellectus agens est abstractivus eorum que sunt in fantasia. sed talia sunt accidentia. Tamen etiam nihil est in intellectu nisi prius fuerit in sensu igitur etc.

Respondeo quod substantia est perfectius cognoscibile. et tamen aliquid aliud potest a nobis cognosci perfectius secundum proportionem sue cognoscibilitatis. Exemplum species albi remissi perfectius representat mihi ipsum album cuius est species quam species solis representat se oculo aquile. et magis video album et perfectius secundum proportionem sue cognoscibilitatis quam sol sit perfectius visibile simplicitate quam tale album. Ad formam igitur cum dicitur quod in libro cognoscitur perfectius cuius species est in intellectu. dico quod verum est secundum proportionem cognoscibilitatis sue. hoc tamen non ostendit se habere de se esse perfectissimum cognoscibile si possumus eam attingere. sed non possumus in via. intelligitur ergo quod substantia est perfectius cognoscibile simpliciter licet non nobis.

Sequitur dicitur et substantia.

Scitur au

tes substantia 7 si non multipliciter.

Doctus ostendit qz principia
 lris intentio huius scientie est conside
 rare de substantia. hic incipit deter
 minare de ea. 7 primo dicit qz pri
 mo determinandus est de pria sub
 stantia cu sit maxie substantia utz
 in pdicamentis. Diuidit igitur sba in
 materia formaz 7 copositu. q qui
 dez diuisio no est generis in spes.
 sed alicuius analogice pdicati de
 his. quia dicit de eis fm prius 7
 posterius. qz ta materia qz forma
 qz etiā copositus sunt substantie.
 sed non eodez ordine. Unde dicit
 qz forma e prior materia 7 coposi
 to 7 magis ens utroqz. Qd enim
 forma sit prior 7 magis ens quaz
 materia pbat. qz materia est ens
 in potētia. forma autē est ad^o ma
 terie. actus autē est prior potentia
 prioritate pfectōis ut p3. ix^o. huius^o
 Qd etiā forma sit prior coposito
 p3. qz ps e prior natura suo toto.
 7 principiu principiatio. materia au
 tē 7 forma sunt ptes 7 principia in
 trīseca copositi. Dicit autē for
 ma magis ens coposito nō qz sit
 ens pfectius. copositū enī est ens
 pfectius forma cū includat tā ma
 teria qz forma. sed dicit magis ens

fm principalitate 7 indepēdentiā
 qz entitas principij est principalior
 qz est forma 7 indepēdens respcū
 principiati qd est copositus ut di
 ctus est quinto huius^o. Substantia
 vno mō dicit qz quid est id est qui
 ditas 7 esse rei. ideo inquit pbs
 de qditatibus rerū sensibiliū per
 rationes logicas in hoc septimo. 7
 sic p principia substantiarū sensibi
 liuz in octauo.

Curā primū notandū qz ut di
 ctum ē in sexto huius^o. hec scientia hz
 quādam affinitatē cuz logica prop
 ter vtriusqz cōitatez. ideo pri^o phi
 losophus logice determinat de q
 ditatibus reruz inuestigādo qz qd
 est seu diffinitōez quiditatū ex
 mō pdicandi. hoc enī ptinet ppe
 ad logicū. Ostendit ergo ea que
 spectat ad quod quid est rei dicēs
 qz ista que pdicantur de aliquo p
 accidēs nō ptinet ad quod qd est.
 nihil aliud enī intelligim^o p qd qd
 est alic^o nisi p que rīdet cōueniē
 ad qōez scāz p qd de aliquo. Cū
 autē querit quid est homo nō ue
 niēter rīdet qz est alb^o vel niger.
 illa ergo q pdicant p accēs de alē
 quo nō ptinet ad rōez eius qdita
 tiuā. Itē que dīr de aliquo in se
 cūdo mō nō ptinet ad qd qd ē ei^o
 ut color ad qd quid supficiē. qd
 pbat. qz aliud ē qz qd est subiectū

et passionis. Quod si eadem esset quiditas subiecti et passionis cum idem subiectum habet plures passiones eadem erit quiditas omnium passionum inter se. quae quaecumque vni et eidem sunt idem inter se sunt eadem ipsa inter se sunt eadem et sic eadem erit quiditas coloris asperitatis et leuitatis que sunt passiones superficie. *Nota* ergo pertinet ad quod quid est que predicant de aliquo in primo modo dicendi per se ut ge^o et d^{ria}

Deinde ostendit contra quod habet proprie quod quid est dicitur quod sola species habet quod quid est seu diffinitionem quiditativam cum sola species habeat generem et d^{ria}. *Nota* autem potest habere diffinitionem quid nominis sine ratione declaratam quid dicitur per nomen. ut si hoc nomen philosophia notificat per hoc nomen sapientia. Et ad exponendum hoc nomen plures accipit hec oratio. amator sapientie. et sic possunt notificari entia per accidens. ut homo albus vel albus id est res habens albedinem. talia enim per se non habent diffinitionem quiditativam cum non sint per se in genere. sed significant res diversorum generum. *Nota* autem quod quid est prius specie quam accidens. sicut ens per prius dicitur de substantia quam de accidente. unde substantia habet quod simpliciter accidens autem nisi secundum quid. sicut aliqui dicunt logice de non ente loquentes quod non ens est non ens sim

pluribus sed non secundum quod. sic est dicimus quod non scibile simpliciter est scibile secundum quid. quod de non scibili scit quod non scit. sic non accidens habet non simpliciter quid sed secundum quid.

Insuper potest *Notus* quaedam divisionem accidentium. scilicet quedam sunt simpliciter et quedam copulata. simpliciter sunt illa que non habent subiectum determinatum. ut concavitas que non tantum reperitur in vase sed etiam alibi. Copulata sunt illa que habent subiectum determinatum ut similitudo que est nasi curvitas.

Alterius ostendit *Notus* quod se habet quod quid est ad illud est quod quod est dicitur quod in dictis secundum se idem est quod quid est cum eo cuius est. non autem in dictis per accidens.

Ad est evidentiā de mente *Scoti* primo ponit aliquas distinctiones secundo aliquas conclusiones. Quantum ad primum sit ista prima distinctio quod sicut forma sumit dupliciter sic materia ut dictum est quinto habet caplo scio scilicet per formam partem et formam totam. scilicet duplex est materia. scilicet materia partem et totius. Secunda distinctio sit ista quod quedam habet quod quid est primo et per se ut homo quolibet species. Nam species dicitur habere quod quod est primo et per se ex hoc quod quiditas nulli alii competit ab eis nisi individuis. et hoc est sub ratione earum. Que

Jam vero habent quidditates p se
 h non primo vt singularia ut abitra
 hnt a tpe et ex natura et tale indi
 viduu est per se in genere. qz no in
 cludut res diuersoz generu. tamē
 habent aliud puta p spēs quas p
 ticipat. ideo non habet prio quod
 quid est. que autē habet qz quid ē
 non prio nec p se s p accidēs . vt
 hic homo existens et in tempe. q a
 tale individuū includit accidēs. s.
 esse in tempe et existētiāz que sunt
 extra rōez quidditatis vel alias cō
 ditiōes materiales que tollūt vni
 tatez entis per se. Alterius si hō
 albus habet qz quid est hz ipsum
 p accidēs magis qm hic homo exi
 stens qui includit existētiā. quia
 albedo est vere accidens. ex natura
 autem non nisi large sumendo
 accidens pro omni tali quod non
 est idem formaliter alicui.

De secundo sit ista prima con
 clusio. In dictis secunduz se ē idē
 quod quid est. hęc cōclusio patet
 per Philosophuz in littera. quia
 singuluz non videtur aliud a sui
 substantia. sed quod quid est est
 substantia extēdendo substantiaz
 ad omne genus entiu. et sumitur
 pro essentia cuius libet rei.

Secunda conclusio est ista in
 dictis secunduz accidens non est

idem quod quid est et cuius est qz
 quid est. quod probatur illud qd
 non habet quid non est idē in qui
 ditate. sed ens p accidens non ha
 bet quid cū aggregat in se res di
 uersozū generū ergo ic.

Sed contra predicta arguitur
 per Philosophuz tercio de ania
 Non est idez magnitudo et magni
 tudinis esse. caro et carnis esse. s.
 esse carnis et magnitudinis est eo
 ruz quid. igitur in dictis secunduz
 se non est idem quod quid est cuz
 eo cuius est. Itē in hoc septimo
 dicit qz in cōceptis cū materia nō
 est idez quod quid est cū eo cuius
 est. sed omnia naturalia concipiū
 tur cuz materia.

Itē si sic igit qz quid est est ge
 nerabile et corruptibile sic illd cui
 us est. falsuz est cōsequēs. cōsequē
 tiāz probō. quia si sunt idem igit
 simul generātur et corrumpuntur
 falsitas cōsequētis patet ex sequē
 ti capitulo vbi dicit qz nec quod
 quid est nec species generatur nec
 corrumpitur.

Respondeo ad primuz qz car
 nis esse accipitur pro quidditate et
 caro accipitur pro ratione habens
 te materiam indiuiduatam quod
 est particulare.

Vult igitur Dominus quod ipsum quod quod est carnis in se non est idem ipsi in diuiduo per se et primo sicut nec indiuiduum habet per se et primo quod quid est et tamen habet quod est idem per se sibi non primo.

Ad secundum dicendum quod Dominus accipit materiam pro differentia in diuiduali et concedo quod in talibus non sunt idem per se et primo licet per se non primo sicut modo preexposito et tunc minor rationis non sumit sub maiori sed equiuocat de materia ut patet.

Ad tertium concedo consequentiam si illud cuius est sit generabile et corruptibile unde quoniam res generat tunc generat suum quod quid est per se tamen quod quid est hominis ut homo est species non generat per se sicut nec ipsa unde per Dominum non generat domus sed hec domus. *Capitulum 3um*

e **Orū autē**

que sunt. Postquam autem ostendit Dominus quod quod est idem cuius eo cuius est hic ostendit quod quidditates et forme existentes in istis sensibilibus non generantur ab aliquibus formis extra materiam existentibus sed a formis existentibus in materia.

Ad eius evidentiam notandum quod Plato posuit ut Aristoteles ei imponit respectu cuiuslibet speciei ydeam

quandam seu substantiam a motu et accidentibus separataz nihil includens in se nisi naturam specificam et habentem passiones speciei alioquin de ipsa nihil sciret quam posuit simpliciter et in corruptibile et eiusdem generis cum corruptibilibus ita quod predicat de eis predicatoe dicente hoc est hoc. fuit motus autem ad ponendum tripliciter rotatum propter formalem entitatem rerum quia omne quod est tale per participationem reducitur ad aliquid tale per essentiam alioquin tale per participationem esset primo tale scilicet singulare est tale per participationem ut hic homo per participationem hominis alioquin homo non plurificaretur in istis inferioribus ergo homo unibilis est homo per essentiam et per consequens est in rebus tum secundo propter scientiam quam tantum est de necessariis singularia autem sunt corruptibilia tunc propter generationem quia secundum Platonez generans particulare non sufficit. Si ergo sic posuit Plato quidditates rerum per se existentes ut ei imponitur male posuit tunc quia corruptibile et incorruptibile non sunt eiusdem generis seu nature ut vult Dominus decimo huius tum quia illud quod dicitur quod talis ydea predicet de hoc corruptibili predicatoe dicente hoc est hoc videtur includere contradictionem scilicet quod idem numero sit quidditas multorum diuersorum et sic extra ipsam quia alie

non esset incorruptibilis. tunc quia
non est ponēda p̄litas sine neces
sitate primo p̄fificorū. non autē
apparet aliqua necessitas ponēdi
huiusmodi ydeas. p̄pter rerū enti
tatez ut videbit̄ etus p̄zima ratio
hic enīz homo est homo p̄ p̄ticipa
tōez hominis. non quidē homis se
pati seu huiusmodi ydee. sed per
p̄ticipatōez nature humane que ē
vna vnitāte sibi p̄p̄ria alia a sin
gularibus vt videbit̄ quinto capi
tulo huius septimi. Nec etiāz secū
da necessitas valet p̄pter rerū sci
entiaz. qz de rebus corruptibilib⁹
possum⁹ habere sciētiaz cōsiderā
do eorūz quiditates abstractas p̄
intellectū de quib⁹ possent p̄bari
necessarie cōclusiones. Nec valet
etiāz terciā necessitas p̄pter rerum
generatōez. qz generatio vniuoca
potest saluari sine talibus ydeis.
Compositū enī p̄ticulare generat̄
vniuoce 7 magis est illa generatō
vniuoca q̄ cōpositi ex ydea gene
rati. Si autē Plato posuit ide
as seu quiditates rerū in mēte di
uina non p̄ se existentes tunc bene
posuit. Essentia enīz diuina est exē
plar rēp̄sentatiuū omniū. q̄ autēz
sic posuit Plato potest p̄uaderi
ex dictis Augustini septimo cōfesi
sionū dīcēs se rep̄sisse in quib⁹ dā
libris Platoniciis q̄ omnia q̄ ha

benf in enāgello Iohannis in p̄i
cipio erat verbum demptis his q̄
spectat ad tempalez verbi diuini
generatōez 7 inter cetera recitat se
rep̄sisse illud Iohānis. quod factū
est in ip̄o vita erat. quod sic expo
nit Nicola⁹ de Iyra quod factūz
est in re extra prius erat in verbo
per ydeaz que est idez quod essen
tia diuina 7 vita intellectualis.
Ex quo p̄z Platonē posuisse yde
as in mente diuina.

¶ Via uero

Philosoph⁹ in hoc ca
pitulo ponit p̄positōnes satis vti
les. ideo circa earū explanatōem
est aliter notanduz. p̄zima ē q̄ ca
dez sūt cum spermate 7 sine sper
mate. Ad cuius euidentiā dīc
Scotus dis. secūda p̄zimi sentēti
arūz q̄one p̄zima. vtrūz in diuinis
sint tantūz due p̄ductiones intrin
sece in medio questōis. vbi diffu
se tractat hanc materiā q̄ est vna
opinio Auicenne fm q̄ imponit ei
Lōmentator quarto p̄fificorū q̄
omnia animalia generabilia per
p̄pagationez generatur ex semine.
eadez ut spē possunt p̄ putrefactio
nē 7 sine semine generari. que opi
nio cōir nō tenet. qz tūc aialia p̄fe
cta vt hō 7 equ⁹ 7 h⁹ mōi p̄n⁹ ex
putrefactōe 7 sine semine generari.

q̄ videtur absurdus. ⁊ de homie
videt contra fidem. Alia est opinio
Kōmentatoris q̄ eadem specie nō
generant spermate ⁊ sine spmate.

diuēza

Sed contra hanc opinionē ar
guitur sic per Augustinū tercō de
trinitate dicens opposituz. Licet ratio
est quia generatū p̄ putrefactō
nez aliquādo p̄propagat alia p̄pa
gantia. ⁊ tamē sunt vniuoca alijs
generatis a se. Igitur p̄propagata ⁊
generata p̄ putrefactionē sunt vni
uoca ⁊ eiusdē speciei. añs patz in
apibus muribus ⁊ plantis.

Est tertia opinio scilicet ipsius
doctoris Scoti quam teneo. s. q̄
p̄propagata ⁊ generata per putre
factionē sunt eiusdē speciei. vnde
non teneo cum Auicēna vniuersa
liter q̄ omnia animalia p̄nt vtro
q̄ modo generari. nihil enī est ge
nerabile equiuoce qn̄ possit gene
rari vniuoce nisi sit ita imperfectū
q̄ causa equiuoca absq̄ vniuoca
sufficiat ad eius generationē vt
plante ⁊ quedā animalia possunt
generari vtroq̄ modo ⁊ equiuoce
⁊ vniuoce. perfecta autē non.

Secunda p̄positio quaz po
nit hic Aristot. est hec q̄ composi
tum ex materia ⁊ forma tantū ge
neratur per se. forma vero non ge
nerat per se sed p̄ accidēs scilicet
ad generationē totius cuius est ps

Pro c^o declaratiōe pono aliq̄
distinctōs. s. o aliq̄s dēctōs. Quātū
ad primū sit ista p̄ria distinctio q̄
generatio potest compari ad duo
scilicet ad subiectū in quo est ⁊ qd̄
transmutat ⁊ ad terminū ad quez
est ⁊ qui producit. Secūda di
stinctio sit ista q̄ terminari aliqd̄
est dupliciter sicut agere scilicet in
ratione quo vel in ratione quod.

Exempluz de agere homo intelli
git vt quod. intellect^o hominis vt
quo. sic est in p̄posito. compositū
terminat vt quod. forma terminat
vt quo. quia est illud quo compo
situm est siue substantialiter siue ac
cidentaliter. ⁊ est termin^o formalis
quo. Tercia distinctio sit ista q̄
sicut dictuz ē in septimo physicoz
caplo p̄rio. Primo sumit a p̄bo
dupliciter. vno mō sicut distingui
tur contra partes. ⁊ sic aliquid in
est alicui p̄mo quod inest ei fin
totuz. sic enī homo p̄mo sanatur
si quelibet pars eius sanat. Alio
modo sumit p̄mo vt dicit causa
licitatē p̄cisaz. vt homo est risibil^{is}
p̄rio qz̄ habet in se causas p̄cisam
⁊ adequatā talis passionis. s. suā
formā seu differentia specificam.
sit prima p̄mitas. a. secūda. b.

Quantū ad secundū articulu
sit ista prima cōclusio. Materia
generat ⁊ corrūpitur subiectiue. p

batur qz **I**hus quinto phisicoruz
pbans qz generatio nō est motus
sic arguit. quod generat non est. s3
quod mouet est. ergo generatō nō
est motus. quero pro quo accipit
in maiori ly quod generat. nō p
termino. qz tunc minor esset falsa.
qz sicut termin^o generatōis nō sic
nec termin^o mot^o est accipit ergo
p subiecto. sed subiectū generatio
nis est materia ergo materia gene
rat. Secūda materia nō gene
rat nec corrūpitur terminatiue. p
batur. qz omē qd generat aut cor
rumpit terminatiue h3 materia3 p
tem sui. s3 materia nō pōt h3e mate
riā ptem sui ergo ic. maior p3 hīc
7 p3o phicoz. qz materia est ex q
res sit euz insit. Cōfirmatur qz
illud quod supponit in omni actō
ne naturali 7 ad quod stat resolu
tio omnis generatōis 7 corrūptio
nis impossibile est corrūpi. s3 ma
teria est huiusmodi. qz ipa suppo
nit in oi actiōe naturali p3o phisi
coz. 7 ad ipsuz stat resolutio oim
generabiliū 7 corrūptibiliū p de
generatōe. g^o impossibile ē ipm ge
nerari aut corrūpi. 7 sic intelligit
dēm phi p phicoz vbi dicit qz ma
teria ē ingenerabil 7 incorruptibi
lis. Ex hoc tñ non sequit quin sit
amihilabil v̄tute diuina. Tercia
cōclio ē ista. forma nullo mō est ter

min^o generatōis p se p3o. hec cō
clusio pbat. qz oē qd generat p se
vt termin^o generatōis generat ex
materia pte sui. s3 forma nō h3 māz
ptez sui. g^o forma nō ē p se tmin^o
generatōis p3m^o. hec ē rō **I**hi in
lra. Quarta cōclusio ē ista. for
ma ē tmin^o formal generatōis qz
pbatio h^o qz illud quo formalitē
est 7 inexistit tmin^o generatōis p
se p3m^o quo est tmin^o formal gene
ratōis. s3 forma est h^o mōi ergo ic

Quinta cōclio ē ista. cōposituz
nō generat p se p pmitate. a. pbat
qz illud nō inest alicui tali pmita
te qz inest sibi fm ptez vt p3 ex p^o
articulo. s3 generatō inest cōposito
rōe forme. nihil ei cōpositi accipit
esse post nō esse nisi sola forma. er
go cōpositū nō generat p se primo
pmitate. a. Sexta cōclusio est
ista. cōpositū ex materia 7 forma
generat p3o pmitate. b. pbatur ^{plet}
illud iest alicui p se p. f. qd iest sibi
p aliq̄ cāz p3cāz q̄ ē aliqd ei^o v3z
ex p articulo. s3 gñari h mō inest
cōposito g^o ic. minor p3z qz gñari iest
cōposito p formā q̄ est sic risibile i
est hōi p formā p3ria q̄ est quo 7
aliqd ei^o. Tercia ppō phi ē ista
qz a nā sūt i q̄rūcūz mā ē aliq̄ p3
forme que sic mouet materia sicut
si moueretur ab extrinseco.

Ad cuius evidētiaz dicit Sco-
tus hic 7. xviii^o. dis. secundū senten-
tiarū q̄ est vna opinio que ponit
q̄ in materia rerū corpaliū ē alia
ps forme generāde coagens ad
positū generationez. quod pbatur
duplici viā. prima viā sumitur
propter vitationez creationis.
Secunda viā sumitur ex natura
litate generatōis. Ex prima ar-
guū sic. si nihil forme p̄xisterz in
materia q̄ informaret materiā er-
go productio forme est creatio. cō-
sequēs est falsuz ergo 7 aīz. p̄ba-
tio oīe p̄ auctoritatē D̄bi dicētis
que a natura fuit in cuiuscūq; ma-
teria est aliqua forma. tūz qz oīs
generatio habet p̄ncipiū intrinse-
cūz naturale. quia natura est p̄n-
cipiūz mot^o 7 quietis secūdo p̄bi
sicozuz. per hoc enī differunt na-
turalia ab artificialibus 7 volen-
tis vt dicitur ibidez.

Sed contra conclusionē argui-
tur sic. si in materia esset pars for-
me p̄xistens. aut ergo erit eadez
respēdu formarū diuersarū speci-
ficatarū. Aut singulis formis spe-
cificis correspondēt diuersę ptes
p̄existerēs in materia. Si detur
primū ergo idēz erit ps forme aq̄
7 ignis. 7 sic forme erāt compōsi-

te ex diuersis. quia ex quo idēz est
in omnibus ideo in illo nō possūt
differre. si p̄ aliud differāt. ergo nō
sunt simplices quod est falsuz.
Si detur secūduz scilz q̄ singulis
correspondēt singule ptes tunc vt
tantūz vna illarū informat mate-
riaz 7 non alie. 7 tūc ille non erāt
per se existentes. 7 sic erāt forme
materiales sine materia quod est
impossibile p̄ naturā. Si omnes
informāt materiā tunc ista mat̄ia
erit s̄l informatā diuersis formis
specie differētib^o quod est falsuz.

Dicendūz ergo q̄ in materia nō
ē ponēda aliqua ps forme coeua
materie seu aliquid transmutabi-
le in formā. sed ibi est ponēda ra-
tio seminalis. que quidē nō ponit̄
in his que p̄ducūt sibi similia im-
mediate vt ignis producit ignem
de qua dicit D̄bus in l̄ra q̄ sicut
domus sit ab extrinseco sic etiam
ignis. Item ratio seminalis nō
ponit̄ in genitis p̄ putrefactōez. qz
ibi sit alteratio ab extrinseco agē-
te. sed huiusmodi ratio seminalis
ponitur in genitis ex semine. Est
autēz ratio seminalis quedāz vis
intrinseca in semine. que quidem
vis est forma substantialis seminis
vel eius qualitas eam consequēs

que est via ascēdendi ad formam perfectā. sed ratio seminalis non ponit̄ ut sit principiū actiū generatōis attingens terminū formale generatōis que est ipsa forma. n̄ lūz enī impfectius potest esse principiū sufficiens producēdi pfectius sed ratio seminalis est quid imperfectius re generāda igit̄ r̄. maior patet. quia esse principiū pducti uū vel est equiuocū vel uniuocū; quero quid horū. vel est eque pfectūz vel perfectius termino producto. Si autē queratur a quo illa forma producat̄. Respondeo a generante mediāte semine ⁊ maxime propter propagationē ut sūt animalia. sed quātūz ad animam rationalem oportet recurrere ad virtutē diuinā. ⁊ dico q̄ a deo immediāte illa producit̄. probat̄ qz non a ratione seminali ut ostensū est nec a patre. q̄a eo mortuo potest filius generari. nec a forma vel virtute celi. quia est impfectior forma animati. quia secundū Augustinum undecimo de trinitate. Omne uiuēs est prestanti⁹ non uiuente. preponit̄ur inquā uiuentia non uiuentibus. nec producit̄ur ab intelligentia vel angelo. qz illa agunt mediante motu celi. si ergo celūz non potest nec angelus medi

ante motu celi. igit̄ a deo pducit̄.

Contra ergo omnes ille forme creantur ex quo a deo producant̄

Respondeo si detur cōsequēs non videtur impossibile.

Vel aliter potest negari consequentia ⁊ causa huius patebit in respondendo ad primū argumētūz De forma autē aliorū ab animalibus aliter est dicendum. de hīs enim non concludit ratio facta ut patet. Ratio igitur seminalis non ponitur principiū actiū respectu termini formalis generationis.

Sed nūquid agit ad alterationēz primāz vel precedentēz terminūz generationis.

Dicendūz q̄ non agit sicut sufficiens principiū actiū. quia virtus actiua uniuormis non potest causare effectum difformēz in passio uniuormi. sed virtus seminis est uniuormis. materia etiam est uniuormis. igitur virtus seminis non potest efficere tantāz difformitatē quanta manet in organis animalium. nec per consequens alterare ad tantam difformitatēz. maior patet quia difformitas in effectū accipitur respectu agentis vel passio. Que ergo virtus facit tantam difformitatem organicam in cor

poze animalis. oportet enī q̄ sit
agens difforme. ⁊ illa est actio dif
formis inf luētie celestis. potest ta
men poni ratō seminaī quodāmō
causa sed nō sufficiēs. sed cōcausa
tiua ad alteratōez primā. ⁊ b° in
animalibus in quibus semen vnius
potest agere in semē alterius ⁊ in
alijs etiā forte.

Ad argumēta alterius opinio
nis. ad primū de creatōe nego cō
sequētiaz. ad probatōez cum dī
citur q̄ creatio est de nihilo sui fa
ctio.

di. etc. Respondeo q̄ nihilo quia po
test habere habitudinē subiecti vī
termini. Si dicat habitudinē ter
mini sic non distinguitur creatō a
generatione naturali. quia vtraq̄
productio est de nihilo vt de ter
mino. Si autē dicat habitudinē
subiecti sic est tantū creatio ⁊ nō
generatio naturalis. Creatio enī
est productio de nihilo ⁊ nullo p̄
supposito. ita quod excludit oēm
causalitatem cuiuscunq̄ cause taz
materialis q̄ formalis q̄ etiā effi
cientis creati cōcausantis ipsi cre
anti. licet aliquando cōcurrat vt
posterius. puta si res creata susci
piatur in aliquo susceptibili.

Oppositū autē huius semp ac
cidit in actione naturali. quia ibi
exigitur subiectum ⁊ materia con
causans quodāmōdo formas na
turales. quia habet inclinationem
ad eam tanquā carens ea ⁊ apta
nata suscipere eam naturaliter.

Unde si p̄ impossibile forma na
turalis produceretur a natura si
ne materia concurrente ⁊ trāsmu
tata per naturā omnis talis pro
ductio esset creatio.

Unde notandum quod creatō
est productio mediā inter ens ⁊ ni
hil simpliciter. Sed generatio est
inter ens ⁊ priuationes que priua
tio ⁊ si nihil sit formaliter. dicit
tamen aptitudines ⁊ inclinationē
naturalem in subiecto aliquo con
causante non sic autē creatio.

Ex hoc autē cessat instantia
de gratia ⁊ anima intellectiua.
quia ad illarum productionē nō
concurrat aliqua causa cōcausans
materialiter ipsi producenti cum
ille forme non educantur de potē
tia materie. Unde deus potest p̄
ducere eas sine susceptiuo. quia
prius natura producantur a deo
antequāz vntatur susceptiuo scilicet
gratia anime ⁊ anima intelle
ctiua corpori.

Patet ergo quod agens naturale non creat et eadem ratione non admirabiliter esto quod producat formas non presupposito aliquo in materia quod in formis naturaliter transmutetur.

Ad secundum cum insertur quod generatio non est naturalis nego consequentiam. naturalitas enim motus vel transmutationis naturalis est accipienda ex parte principij passivi inexistentis ipsi materie. quod quidem principium passivum in naturalibus habet inclinationes naturales ad formam. Unde non omnis generatio naturalis habet in se principium actiuum.

Ad Philosophum hic in littera dicendum quod loquitur de parte forme non formaliter sed virtualiter. eo modo quo dicimus calorem esse partem sanitatis. hoc modo ratio seminalis potest dici pars forme generande licet formaliter nihil sit illius forme.

Ad illa que adducunt de secundo philosophorum dictum est ibi capitulo primo.

Quarta propositio quam ponit Philosophus que etiam ponitur decimo huius est ista. Omnis productio vel inductio forme potest dici uniuoca.

Ad cuius euidentiis cum pro

ductio uniuoca necessario requiritur aliquo modo similitudine forme inter producentem et productum ideo sit ista prima distinctio quod duplex est similitudo. quedam formalis et quedam virtualis. Primo modo est quando agens habet in se formaliter illam formam quam producit. ut cum homo generat homines et equus equum. Secundo modo quando agens habet in se tantum virtualiter formas quas producit et non formaliter. ut cum spera generat calorem in medio.

Secunda distinctio sit ista quod similitudo formalis est duplex. quedam secundum species specialissimas quedam secundum aliquid conueniens. Exemplum primum ut cum homo generat homines. Exemplum secundum ut cum equus generat mulum. quibus forte est aliquod genus commune ut puta iumentum vel aliquod tale in quo conueniunt. ut dicit Aristoteles in hoc septimo.

Tercia distinctio sit ista quod illa similitudo secundum species specialissimam quedam est in forma et in modo essendi forme. et quedam in forma solum et non in modo essendi. exemplum primum homo generans homines. exemplum secundum ut artifex producat archam.

equiuoce d̄ specie materia 7 toto
Equiuocatio nominū multos d̄
cipit 7 errare pmisit. Species enī
accipit̄ tripliciter. vno mō pro for
ma que ē altera ps rei composite.
Alio mō dicit̄ spēs ipsa rei quidi
tas que d̄ forma totius vt hūani
tas de qua specie loquit̄ hic. spēs
autē dico quod qd̄ erat esse. 7 sic
materia est ps spēi. Alio mō suif
spēs p̄ vli qd̄ distinguit̄ cōtra pti
culare cui⁹ fm̄ Aristot. est primo
qd̄ quid est. solus enī specie est
diffinitio primo 7 per se. Mate
ria etiā que est altera ps cōpositi
sumit̄ triplr. vno mō vt nō contra
cta p̄ aliqd̄ adueniēs sibi s; soluz
absolute seu vliter accepta vt est
principiuz potentiale illius cuius
est. 7 sic p̄tinet ad qd̄itates specifi
ca; materialiu. 7 est ps quiditatis
in cōpositis materialib⁹. alio mō
sumit̄ materia nō in vli vt prius.
s; vt cōtracta p̄ indiuiduatōz. alio
mō accipit̄ magis cōtracte vt con
trahit̄ p̄ accidēs vt materia cōtra
cta p̄ existētiāz. Tercia distindio
sit ista simul totū accipit̄ aliquan
do p̄ cōposito in vli vt dicit̄ isra
q; ipm̄ vli cōpositū ex materia 7
forma vliter acceptū est quoddā
totū vt hō 7 equ⁹. Aliqñ simul to
tū accipit̄ p̄ indiuiduo substātie

7 hoc dupliciter. vno mō prout in
diuiduū substātie abstrahit̄ ab ex
istētia 7 tempe. 7 p̄ oīs indiuidu
uz sic acceptū ē p̄ se in p̄dicamēto
Omne enī quod est in p̄dicamē
to abstrahit̄ ab exītia. 7 tale indī
uiduū nihil includit nisi eēntialia
ideo non repugnat sibi recipe p̄di
cationē nature ipsius quod qd̄ est
quod quid ē enī homis p̄dicatur
de homine licet non primo. vnde
talīa indiuidua nec generātur nec
corrūpūnt̄ per se sicut nec vniuer
salia. Alio mō sumit̄ simul totum
7 indiuiduū stricte prout includit̄
existētiā 7 tempus. vt hic homo
existens 7 hic lapis existens. 7 ta
lia sunt que perse generātur 7 cor
rūpūnt̄. 7 de talibus dicit̄ Aristo.
hic non est scientia nec diffinitio
proprie. quia ipsi abeuntibus a
sensu ignotuz est vtruz sint aut nō
tamen in absentia potest esse opi
nio.

His premiffis pono tres con
clusiones. Prima ē ista. materia
non contracta est pars potēntialis
absolute accepta. 7 vniuersaliter
p̄tinet ad quiditates specificam
rei materialis. hoc patet auctori
tatibus Philosophi p̄allegatis.
Item probatur ratione. quia res
materiales in sua eēntia includūt

causas intrinsecas scilicet materia
7 formas. igitur in earum diffinitio
ne debet poni materia. consequen
tia patet quia diffinitio indicat to
tas essentialium diffinitio.

Secunda conclusio est ista. ma
teria contracta per individuationem
pertinet ad quidditatem simpliciter to
tius quod est individuum substantie
distinctum contra uniuersale. hoc
ostendit sic. Singularium sunt cau
se singulares. quarto huius. sed ma
teria 7 forma sunt cause intrinsece
rei. igitur individui erunt cause indi
uidue. materia igitur individui est
causa intrinseca 7 quidditativa indi
uidui substantie sic accepti.

intrinsece.

Tercia conclusio sit ista. materia
contracta per existentiam pertinet ad qui
ditate simpliciter totius existentis
eo modo scilicet quo potest habere
quidditatem. quia ut dictum est non ha
bet quidditatem proprie 7 per se. sed
large 7 per accidens. probatur con
clusio. quia principia essentialia com
positi existentis sunt existentia.
non enim est intelligibile quod ex non
existentibus componatur aliquid ex
istens. sed materia est principium
essentiale rei. ergo rei existentis ma
teria erit existens.

Ex predictis itaque patet quod licet
materia contracta non sit de quiddita

te speciei. materia tamen abstracta
7 inuisibilis est de eius essentia 7 qui
ditate.

Ad auctoritates in oppositum

Ad primum cum dicitur quod om
nes partes diffinitionis sunt forme
dicendum est quod non sunt forme sibi
inuenies compatere sed respectu diffi
niti. quia de ipso formaliter 7 qui
ditative predicatur. Est enim qui
ditas forma totius 7 non partis. 7
ideo ea que spectant ad quidditatem
dicuntur formaliter 7 quidditative
predicari. Omnis ergo realitas
specificata constituit in esse formali
quia in esse quidditativo differen
tia est individualis constituit tantum
in esse materiali 7 contracto cum non
sit entitas quidditativa. quod pro
batur ex hoc. quia quecumque entitas
quidditativa limitata communis est
multis. nec repugnat sibi dici de
multis quorum quodlibet est ipse
talis autem non est differentia in
diuidualis ut ostendit doctor Sco
tus distinctione tertia secunda sen
tentiarum questione ultima de cau
sa individuationis.

Ad aliud de secundo de anima
quod forma est quod quid erat
esse.

Dicendum quod hoc dicitur a prin
cipalitate eo quod forma est prin

cipalior causa et cōpletina diffini-
tōis et quiditatis nō quia materia
concurrat.

Ad terciū cū dicitur q̄ anima
est substantia animati. Dicēduz q̄
Philosophus accipit substantiam
et quod quid erat esse pro notiori
parte et nobiliori diffinitōis et nō
pro tota diffinitione vt patet per
ipsuz glosantes se statim in eodez
capitulo. si quidez altera et nō est
anima aialis et sic quid hoc dicē-
duz q̄ aut nō dicēduz est sicut di-
ctuz est. Sic ergo vult q̄ ania non
est aialis. sic nec ē diffinitio ania-
lis sed p̄ principalis. ideo dicit
sic aut distinguēduz sic aut non
ita quod vno modo est diffinitio
alio modo non.

Ad rationē dicēduz q̄ minor
est falsa. Cognitio enī materie re-
quiritur ad cognitōem rei natura-
lis cuz ad cognitōez cuiuslibet rei
requiratur cognitio omnīū causa-
ruz. materia tamē dicitur ignota
quia nō est potissima ratio cogno-
scēdi illud cuius est forma. tamē
cuz sit magis ens q̄ materia ideo
magis causat entitatem et cogno-
scibilitatez rei q̄ materia. Et etiā
materia nō habet esse perfectum
naturaliter nisi p̄ formas causan-
tes eam esse in effectū. ideo etiā
forma facit cognoscere materiam

tamen vtrunq̄ postea est ratio co-
gnoscendi composituz.

Aliiter dicitur q̄ Philosoph⁹
loquitur de cognitōne scientifica
et de materia cōtracta ad esse exi-
stentie. illa enī est ignota scientifi-
ce et causat cōtingētiam rerum. et
ideo non facit cognitōnez scientifi-
cam istoruz quozuz est materia.
sed causat cōtingētiaz in eis vt nō
possint sciri. et istorū est opinio tā-
tuz. quia cuz sunt extra sensum nō
habetur de eis nisi opinio sed per
hoc non excluditur materia a qui-
ditate rei. ergo etc.

Quantum

ad secunduz. Dic tā-
gaz de cognitōe singu-
lariuz. quia hic dicit Philosoph⁹ q̄ de
singularib⁹ nō est scientia nec dif-
finitio pprie. qz ipsis abeuntibus
a sensu nō est palaz vtruz sint aut
non sint. Et secūdo de anima. sen-
sus est singulariuz et intellect⁹ vni-
uersaliuz. idcirco vidēduz est si
singularia possunt cognosci nō tā-
tū a sensu s3 etiā ab intellectu.

Ad cuius euidētiā dicit do-
ctor subtilis Scotus hic q̄ de in-
telligibilitate singulariū possum⁹
loqui vel metaphisice scilz si sint
per se intelligibilia. Vel phisice

videlicet si sint intelligibilia p̄ cō
parationez ad intellectū nostrū
q̄ q̄o pertinet ad libruū de anima

De primo pono hanc conclusi
onem . singulare quolibet mō sum
ptū siue vt abstrahit ab existētia
siue vt includit existētiā ⁊ alia
accidētia est per se intelligibile de
natura sua . probatur . est simplici
ter ens igitur simpliciter intelligi
bile . cōsequētia patet quia intelli
gibilitas consequit̄ absolute enti
tatez cum ens sit obiectum intelle
ctus ex natura potentie vt dictūz
est terciō de anima . probatio an
tecedentis . quia singulare simpli
citer includit totam entitatem su
periorū . ⁊ etiāz ultra hoc addit
differentiam indiuidualez vel exi
stentiam vel aliquod accidēs quo
ruz neutrum dīminuit sed addit ad
entitatem ergo ⁊ ad intelligibilita
tem .

De secundo scilicet cognitione
singularis per comparatiōz ad in
tellectū nostrū pono tres conclu
siones . Prima est . singulare ē
a nobis intelligibile p̄ statu isto
saltez cognitōe abstractiua . p̄bat̄
Cognoscēs differentiaz extremorū
cognoscit extrema qz cum differē
tia sit quedā relatio nō pōt cogno
sci nisi cognitis extremis . s; intelle

ctus noster cognoscit dīstia inē sin
gulare ⁊ vlt̄ fin qz cognoscit vtrū
qz extremū . sic enīz arguit̄ . In
bus so de aia de sensu cōi . Itēz intel
lectus nō imponit nomia qbus ig
norat . s; intellectū impōit noīa sin
gularibus quib⁹ ēt attribuit inten
tōnes puta singulare indiuidū . ⁊
de his etiāz facit p̄positiōes oppo
sitōes ⁊ huiusmodi que oīa p̄tinent
ad intellectū . ergo intellect⁹ noster
non ignorat singulare .

Secūda cōclusio est ista . intel
lectus noster p̄ statu vie nō per se
intelligit singulare sub p̄pria rōe
singularitatis nec sensus sentit . p̄
bat̄ qz omīs potētia p̄ se cognoscēs
aliquō obiectū sub p̄pria rōne pōt
ipsū cognoscere ⁊ distinguere ipm
circūscripto oī alio ipso solo r̄ma
nēte . sed nec sensus nec intellectus
est huiusmodi respectu singularis
ergo ic̄ maior est euidēs . minor p̄
batur . qz si albedo ponat̄ p̄ diuī
nā potētiāz in eodē loco cū alia al
bedine tunc sensus non indicaret
ipsa esse duo . s; nō distingueret
inter duo singularia eiusdē speciei
circūscripta distinctiōe accidēta
li que est per locū ⁊ figurā ⁊ hui⁹
modi puta si essent in eodē loco
simul tempore ⁊ haberent eandē
magnitudinez ⁊ eundem colozes .

Talia enim tam sensus quam intellectus iudicaret esse unum. patet enim quod sensus non discernit diuersitatem radiorum solarium licet continue varientur in medio. Ratio huiusmodi minoris al signat. quia potentia cognitiua in nobis cognoscit rem non secundum suam ab solutam cognitionem in quantum est in se manifesta sed solum in quantum potentia motiua. quia potentie cognitiue pro statu isto mouetur ab obiectis sed natura singularis non mouet secundum gradum singularitatis. singularitas enim se habet ut conditio sine qua non ut dictum est primo huiusmodi

Tercia conclusio singulare potest intelligi ab intellectu nostro reflectendo ad fantasmata per Philosophum sophum tercio de anima. natura producit singulare. quod sic exponitur. quia sicut natura in agendo non per se intelligitur vniuersale. quia tunc generato corpe quod est vniuersalius quam animal vel homo natura non prederet ad generatum animalis vel hominis. Nec intendit primo indiuiduum significatum. quia tunc generato vno certo in diuiduo cessaret actio nate. quod est falsum. sed natura primo intendit producere naturam in aliquo supposito et hoc est singulare vagum. sicut in proposito species in fantasia ad

quas se conuertit intellectus primo representat singulare vagum in quod fertur primo cognitio intellectus. quod patet. quia quicquid intelligimus aliquod singulare ignorando in qua specie sit et hoc in primo signo. et sic in fantasia est substantia confuse cum accidentibus. Secundo representat naturam absolute quando. scilicet intellectus abstrahit eas a singularitate et fertur in eam precise non considerando eius singularitatem.

Tercio modo reflectendo consideratione nature ad circumstantias signatas ut scilicet intelligat singulare id est naturam que est hec non in quantum hec sed cum accidentibus propriis determinatis tales naturam per tales circumstantias. puta quod est hic et nunc et tali figura et colore et huiusmodi ita quod illius reflexionis terminus a quo et terminus ad quem est quid confusum et in medio est distinctum.

Ad Philosophum in littera iam dictum est quod loquitur de singulari ut existens. et de tali verum est quod non est scientia proprie nec diffinitio. Scientia enim est obiecti ut abstrahit ab existentia actu alii. alioquin scientia quandoque pos

set esse ⁊ quandoq; non. ⁊ ita non esse perpetua . sed corrupta re corrumperetur scientia illius rei . qđ est falsus . hoc tamen non obstante talia singularia possunt intelligi ab intellectu nostro . ⁊ de illis est opinio vt dictum est . Singulare vero quod abstrahit ab existētia est proprie diffinibile ⁊ scibile scientia speciei ⁊ per se licet nō primo vt dictum est .

Ad aliud de secūdo de anima ⁊ ad omēs consimiles dico q; sensus est singularis cū precisione . quia non est vniuersaliū . intellectus autē est vtriusq; . de hoc nota ea que dicta sunt primo huius

Tantū ad terciū quod hic tangit Philosoph⁹ scilicet de distinctiōe cōceptus generis a conceptu speciei dicit idem doctor Scotus in hoc septimo q; est vna opinio ponēs q; conceptus generis non est aliū a conceptu speciei que mouet ex hoc quod dicit Philosophus in littera q; genus nihil est preter generis species .

Item alias genus non predicaret de specie . consequēs est falsum ergo ⁊ antecedens . probatio consequentie . quia tunc genus esset p

speciei . sed pars non predicatur formaliter de toto ergo nec genus dicitur de specie . vnde isti dicunt ⁊ genus ⁊ differētia ⁊ species differunt solū penes modos seu secundū ratios concipiēdi que sunt rationes determinabilis ⁊ determinatī . Sed ista opinio non est vera secundū doctorē Scotū . probatur quia conceptus generis est aliū a cōceptu differentie . igitur est aliū a conceptu speciei sicut partialis a totali . quia species formaliter ⁊ essentialiter includit cōceptū generis ⁊ differentie . ⁊ sic conceptus generis est aliū a conceptu speciei sicut partialis a totali . probatur antecedens . quia differentia non participat genus nec etiā e contra . Sunt enim omnino alterius rationis . Unde conceptus generis est aliū a conceptu differentie . quia est primo diuersus ab eo in nullo cōueniens cum genus includat differentias superiorū . non autem differentia vt statim ostendetur .

Et si queras quid determinate concipitur per genus . Respondeo quod per differentiam concipitur vltimū ^{actus} quod species ē illud quod est completū . ⁊ p genus concipitū potentiale illi⁹ actus vltimū

hoc declaratur. quia secundum
Philosophum in hoc septimo. si
cut se habet ratio idest diffinitio
ad rem sic partes diffinitionis ad
partes rei. In specie autem que
pprie diffinitur non sunt nisi due
prime partes essentielles scilicet ac
tus ultimus quo species est illud
quod est. et potentiale respectu il
lius actus ultimi. Differentia ergo
ultima specifica a qua est unitas
speciei et diffinitionis completive
includit per se et precise de suo p
se intellectu actum ultimum qui est
causa unitatis rei completa. Spe
cies ergo includit principium pote
ntiale respectu illius actus. Ne au
tem videamus ponere conceptus
generis et differentie esse fiduciosos
oportet quod istis in re correspo
deant aliqua ex natura rei distin
cta circumscripta omni operatio
ne intellectus.

Unde notandum quod genus
et differentia quandoque possunt
sumi ab alia et alia re ut in homi
ne vel in alio habente plures for
mas tunc a forma imperfectiori
sumitur realitas generis. et a per
fectiori realitas differentie. Quā
doque autē possunt sumi ab alia
realitate. ut si species sit simplex

non habens plures formas ut al
bedo. prima differentia dicitur re
alis secunda formalis. vtraque ta
men de natura rei

Ad primum in oppositum dico
quod illa allegata auctoritas trā
catur in sine. aut si est est quidem
ut materia. et hec pars disiunctive
est vera ut declaratus est.

Ad secundum nego consequen
tiam. ad probationes concedo quod
conceptus generis est partialis.
pars autem licet non predicatur p
modus partis. tamen signata de
nominatōne predicatur de specie
et ut sic significat totum vel partes
per modum totius ut ait Avicēna
quinto metaphisice. In abstracto
autem ultimo non predicatur. un
de illa est falsa homo est animalitas.

Contra predicatio denomina
tina distinguitur a predicatōne in
quid. sed genus predicat in quid
de specie. ergo non denominative.

Respondeo duplex est deno
minatio. una subiecti ab acciden
te. alia totius a parte essentiali.
prima impedit predicationem in
quid. secunda autem non excludit
Talis autem est denominatio speciei
a genere. genus enim est pars essen
tialis materie. species

Quantū ad quartā quod hic tangit. s. de inclusiōe differētiarū dicit Scotus hic in hoc. viij. 7. scūda. dis. quartā sentētiarū quōe tertia q̄ ē quedā opinio que dicit q̄ differētia generis inferioris includit formalr supiozē. 7. pbat. tū qz p̄dicat de ea in abstractōe igit p se primo mō. Dicit enī hic P̄hus q̄ fissio pedis ē pedalitas quedā. tū qz dicit hic in lra q̄ differētia vltima est tota subitātia rei qd̄ non esset nisi includeret alias p̄cedētes qz aliter nō esset tota subitātia rei tū qz hic dicit q̄ in sba nō ē ordo quomō enī o3 intelligere hoc pzi^o illud vero posterius. Ex qb^o omnibus accipit q̄ vnitas diffinitōis per hoc est q̄ genus nihil est p̄ter ea quoz est. 7. differentia que bz rōez formalis dicit totaz substantiaz rei. ergo nō est ibi alia 7. alia forma.

Sed cōtra hanc opinionē ar. quit. idēz subtilis doctor Scotus vbi supra. qz si sic esset p̄cessus in infinitū in differētijs. falsuz ē cōs ergo 7. aūs. p̄batio cōne. qz si differētie inferiores includerēt supiores. ergo sunt differētes. qz idēz alicui entia. in aliquo ergo cōueniēt. s. in d̄ria supiozi 7. differēt. s. p̄p̄ijs differētijs. 7. tūc vltra que ram de illis differētijs vtruz inclu-

dant supiozē vel non. ergo v̄l erit p̄cessus in infinitū. v̄l stabitur ad aliquas que in nullo cōueniūt nec in aliquo eōi cōueniūt. Item per P̄hm hic. omnis diffinitō datur p̄ genus primū 7. differētiā inter medias vsqz ad vltimā. vel genus primū 7. differētiāz specificā vltimāz. si primo mō sequit̄ contra re nugatio. tunc enī differētiā in media poneret in diffinitōe 7. vltimā includit oēs d̄rias in medias. ergo intermediā bis dicerent̄ semel in se 7. semel in vltima differētia. Si secūdo mō sequit̄ idē q̄ genus primū includit suā differētiā constitutiā 7. vltimā d̄ria s̄l̄r eā bis includit ut dicit. igit bis dicit̄ puta dīcēdo aial rōnale. qz sensibile includit̄ in aiali quod cōstituit 7. iterū in rōnali igit r̄. Dicēduz ē ergo q̄ differentia inferior nullo mō includit differētiāz supiozēz forma liter.

Ad argumenta in oppositū dīco q̄ ad illud philosophi dīcētis q̄ fissio pedis est quedam pedalitas q̄ illa auctoritas est neganda p̄dicatiōe sed nō diuisione. nō enī vult p̄hus nisi q̄ differētia superior diuidit̄ in inferiores. quod patet per eum in littera. dicit enī q̄ in diffinitōibus in quibus sunt

in multe differētie oportet nō solum
genus diuidi in differētiās s; etiā
diuidi primam in secūdas que sūt
differētia p se nō p accidens sicut
si fissiones velis diuidere. vnde
si diuidere habēs pedes nō debet
dicē aliud allatus; 7 aliud nō alla
tus. qz ille non sunt dñe per se ha
bentes pedes vt sic. sed debet di
cere aliud est habēs pedes fixos
aliud nō fixos. qz fixus; 7 nō fixus
sunt differentie peduz; perse. 7 iō
dicit q; fixio est quedā pedalitas
hoc est dictuz; fixio pedis p se par
ticular pedalitatē. 7 ideo perse di
uidit habens pedes.

Nota tamē q; hic dicit Dñs
q; nō possunt assignari differentie
per se. qz sunt nobis ignote. Ideo
oportet assignare differētiās acci
dentales que sunt signa differētiāz;
essentialiū.

Ad secūduz; reducit cōtra spm
quādo dicit q; diffinitio ē tota sū
stantia rei. cui; enī; diffinitio essen
tiāz; rei includat; nō soluz; differen
tiāz; sed etiā genus; 7 cōceptus ge
neris est alius a conceptu dñe vt
visuz; ē sequit; q; dñia nō dicat to
tāz; substantiāz; rei. Dicenduz; er
go q; Dñs nō intēdit q; dñia vl
tima sit tota substantia rei nisi com
pletive vt dictuz; ē prius. Ad ē
cui; etiā reducit cōtra ipsuz;. Cui;

enī in substantia sit materia 7 for
ma 7 forma sit magis eius q; ma
teria. sequit; q; in substantia erit po
ritatis 7 posterioritatis dicit; secun
duz; pfectōez;. Dicit; igit; Dñs ē in
telligēduz; q; in substantiis nō est or
do scilz; in his que pñēt ad rōem
substantiales; alicui; seu diffinitias;
Talis autē alius; 7 alius ordo tol
lit; 7 facit nugatōez;. Unde dicit; q;
si est nugatio addēdo dñiāz; prio
rē posteriori q; pari ratōe erit ecō
tra. hec materia tractat a Scoto
xi. dis. quarti sentētiaruz;.

¶ Noniam

q; vero. Postquā Dñs
determinavit de sub
stantia sū q; substantia dicit; quod
quid est. hic definit de ea vt ob
iectū 7 vlt; est. vniuersale autem a
quibusdā dicit; substantia. Sic enī
dictū est in hoc septimo caplo ter
cio. Plato ponebat pdeas esse sū
stantias separatas a sensibilibus q; s;
dicebat esse vltia 7 pdicare de in
diuiduis specierū pdicatōe dicen
te hoc est hoc. Ideo hic arguit q;
nō sunt danda talia vltia in re.

Ad cui; euidentiā notanduz; ē
sū Scotū hic 7 in terciā dis. secū
di suarū q; Dñs nō intēdit hic
negare quin vlt; sit aliqd in re. tm
mo oppositū ē de mēte eius. s; in

tendit q̄ non sit aliqd̄ in re. eo mō
quo ponebat Plato ⁊ hoc solum
probant rōes eius.

Ad declaratōez aut̄ quō vnū
salia sunt in rebus ⁊ quomō non.
ponaz aliquas distinctōes. Deide
aliquas cōclusiones. De primo sit
ista prima distinctio. s. q̄ duplex
est intentō prima ⁊ secunda. voco
primā intentiōez ipsaz rem positā
in esse cognito seu ~~in~~ intellectu. ⁊
dicit̄ p̄ia qz res. ⁊ dicit̄ intentio
nō quocunq; mō res s; intellecta ⁊
cognita. voco autē secundaz inten
tionē quāda; comparatōez seu rela
tionē intellectus uel opationē qua
intellect^o compat vna primaz intē
tionē vel vnuz p̄io intellectus ad
aliud primo intellectū. Exempluz
intellectus primo intelligēs hoīez
⁊ aīal compat vnū ad aliud secū
duz rationē p̄dicabilis ⁊ subicibi
lis que compatio ex pte aīalis di
citur gen^o ⁊ ex pte hoīs dicit̄ spe
cies. ⁊ sic fm̄ diuersas comparatōes
format sibi intellectus diuersas se
cūdas intentōes puta generis spe
ciei vel indiuidui ⁊ huiusmōi ita
q̄ omnis secūda intētio est forma
liter respectus ratiois. Secūda
distinctio. vniuersale cū sit nomē
concretuz potest sumi dupliciter.
Vno modo p̄ perse significato q̄
dicit̄ vltitas ⁊ secūda intētio. que

s. est quedā relatio ratiois in p̄di
cabili ad illud de quo ē p̄dicabile
⁊ hūc resp̄m rōis sigt̄ vlt̄ in cre
to sicut vltitas in abstracto. Alio^o
fuit vlt̄ p̄ illo qd̄ denoiat̄ ab ista
intētioē vltitatis q̄ est aliq̄ res p̄me
intētiois. qz 2° intētiōes applicat̄ p̄i
mis. ⁊ hoc fo mō pōt capi dupl̄
Vno^o p̄ illo qd̄ est q̄si subiectuz re
motū denoiatū ab ista intētioē fa
⁊ sic nata absolute d̄r vlt̄ q̄tenus
nō ē de se hec. ⁊ ita n̄ repugt̄ sibi
ex se dici de multis. ⁊ nata lic ac
cepta ē indefiāta p̄uatie seu nega
tie. Alio^o pōt accipi p̄ sibiō p̄p̄ia
quo qd̄ ē ipsa nata; defmiata cō
trarie. ut. s. cūda defmiatōi adu
ali q̄si hitui contrario. ⁊ h̄ mō nō est
vniūsale nisi natura adu determi
netur ita q̄ sit vnū intelligibile nu
mero dicibile de oi supposito. ⁊ h̄
ē cōplete vlt̄. Tercia distinctio
est q̄ esse in intellectu cōtingit du
pliciter. vno mō hitualiter ⁊ p̄io
quādo. s. est ibi p̄ sp̄ez manētes im
mediate motiua ad sui intellectōez
Alio mō accipit̄ p̄tio puta qū iā
actu mouet ⁊ intelligit̄. secūda^o mo
d^o infert̄ p̄mū nō ecōtra vtz de se
De 2° sit ista p̄ia actio. vlt̄ sum
ptū p̄io. s. p̄ intētioē nō ē in reb^o
s; in intellectu tātū. hoc oñdit̄ sic.
purū ens rōis nihil ē in reb^o extra
s; vlt̄ sic acceptuz ē h̄ mōi vtz ex

predicis ergo ic. Uñ ista opatio q̄
est intencio 2^a nō ē nisi obiectie in in
tellectū opante. Secunda cōclio
ē q̄ vñ sumptū 2^a mō. s. p subctō
reoto intellectū ē vñ aliqd in reb^o
pbat. illud qd̄ destructo oī actu
intellectus vere est aliqd̄ in rebus
s; vñ sic sumptū ē h^o mōi ic. mior
p; q; destructo oī actu intellectus
natura lapidis est q̄ de se non est
hec s; idetermiata negatie 7 pua
tie vere ē igit. Itē qd̄ quid est
absolute sumptū ē vere res. q; p̄
cipiū 7 causa ut dicit hic Idus
s; ipsuz qd̄ quid ē absolute sump
tū est vñ. tale enī vñter expm̄it p
diffinitōez 7 includit eēntialiter in
ea 7 p se. 7 ut sic cōsiderat a meta
phisco ergo ic. sed ista natura sic
accepta nō pōt esse sine singulari
bus. q; de se nō est hec. Pōt ta
mē dubitari an hēat aliquā vnita
tē realez saltē miorēz vnitate nūe
rali. Certū est enī q; nō ē vna vni
tate nūerali. q; de se non est hec.
Respondeo q; sic. ppter quod sit
ista terciā cōclusio. vniuersale sump
tuz fo mō est vñ vnitate aliqua
reali miorē vnitate nūerali que q̄
dē vnitas est passio eius. pbatur
q; sile 7 equale fundatur sup vñū
ex qnto metaphice caplo de ada
liquid. sed nullo intellectu existēte

est realis similitudo albi ad albū
fm albedinez. igitur aliqua realis
vnitas est p̄ximū fundamētuz hu
ius relatōis realis. q; relatio rea
lis nō fundat sup ens. rōis forma
liter. non est autēz hec vnitas vñ
tas nūeralis ut patet. quia hoc al
buz 7 hoc albuz non sunt idez nū
mero. quia nihil idez nūero est sē
mile sibi ipsi. ergo est alia vnitas
realis. p̄terea si oīs vnitas est nūe
ralis omīs diuersitas realis ē nu
meralis. consequēs est falsuz. ergo
7 antecedēs. pbatio cōne. q; vñuz
7 multa idē 7 diuersuz sunt oppo
sita ex decimo hui^o. 7 quot mōis
dicit vñū oppositoruz tot modis
dicit 7 reliquuz. ex octauo topico
ruz. 7 sic si sit tantū vnitas nūe
ralis erit 7 tantuz diuersitas nūe
ralis. 7 sic tantum sortes differt a
Platone quātuz differt a brunel
lo. 7 sic intellectus non magis pōt
abstrahere a sorte 7 platōe aliqd̄
cōe magis q̄ a sorte 7 brunello. 7
sic quodlibz vniuersale est purū si
gmētuz quod est absurdū.

Quarta conclusio. vniuersale
tercio modo sumptū quod ē inde
terminatū cōtrarie fm illud quod
est est in rebus. probatō q; relatio
addita nature qd̄ ē ēē in intellectu
habitualmente habet fundari in re.

sed natura fm illud quod ē in re
 h3 istaz relationē. igit̄ illud quod
 est v̄le est in re. Unde p̄t dici q̄
 vniuersale ē in re sic intelligēdo q̄
 eadē natura que est in existētia d̄
 terminata p̄ gradū singularitatis est
 indēmiata in intellectu obiectiue
 ⁊ ut h3 hanc relatōez ad intellēm
 ut ad cognoscēs est indēmiata c̄
 traria indēmiatōe sibi data p̄ in
 tellētū ⁊ sic ē c̄plete v̄le. Qui
 ta cōclusio v̄le terco mō est in intellētū
 h̄tualiē ⁊ necessario. pbatur
 q̄ si v̄le adū tantū esset in re ⁊ nō
 in intellectu tūc intellect⁹ agēs sup
 flueret. Intellectus enī agēs fm
 Cōmentatorē facit v̄litate in reb⁹
 Itē tale vniuersale est vnū intelli
 gibile numero dicibile de oī sup
 posito ita q̄ intellect⁹ attribuēdo
 ipsuz diuisis singularib⁹ attribuit
 idēz obiectuz nūero pluries conce
 ptuz vt predicatū plurib⁹ sbiectis
 dicēdo hoc est hoc ut dictū est. s3
 impossibile est q̄ aliquid omnino
 in re existens sit idem intelligibile
 numero. ⁊ sic attribuit diuersis.
 licet enī alicui existenti in re nō re
 pugnat esse in alia singularitate ab
 ista in qua est non tamē idēz vere
 potest dici de quolibet inferiori
 nisi p̄ intellētū abstrahentē ⁊ p̄di
 cantē idēz de multis ergo itē.

Si arguit cōtra predictā signā

ter cōtra secūdas terciā ⁊ quartaz
 cōclusiones q̄ vniuersale nō sit alī
 quid in re. q̄ si sic logica que est
 de vniuersali esset sciētia realis.
 consequēs est falsuz ut patet igit̄
 illud ex quo sequit̄.

Respondeo ⁊ dico q̄ logicus
 nō cōsiderat res per se nisi p̄ quā
 to sunt fundamēta secūdaruz intē
 tionū quas intentōes logicus p̄ se
 cōsiderat. ⁊ rōe hui⁹ nō dicit arti
 fex realis s3 rationalis vel inuentō
 nalis. sed d̄ hac materia vide ea
 que dicta sunt primo huius ⁊ ibi
 diffusius reperies istaz materias.

Extremo

p̄ quo ad hunc septimuz
 videndū est de pl̄litate formatū
 Unde notandū fm Scotū in hoc
 septimo. ⁊. 11. dis. quarti sentētia
 ruz q̄ est vna opinio ponēs q̄ in
 quocūq; v̄lno seu aiato nō eēt po
 nere nisi vnā formā scilicet animā
 que q̄dē est vna realiter s3 plures
 virtualiter cōtinens formas mixti
 ⁊ plures p̄fectōes fm quas consti
 tuit diuersa organa que sunt prin
 cipia imp̄fecta diuersarū operati
 onuz.

Et pro hac opinione arguitur
 per Philosophū in hoc septimo
 dicentes q̄ manus mortua nō est
 manus nisi equiuoce. Ex quo vi

detur q̄ manus hēat aliquas for
mas ppriaz. Itē si sic arguit
pluralitas non est ponēda sine ne
cessitate p̄rio p̄bicoz. s; in p̄po
sito nō est necessitas ponēdi plūrs
formas tales cū vna forma p̄fctā
possit qcquid possunt ille plures.
que. s. est cōtentiua aliarū. Itē
ex plurib⁹ distinctis nūero nō sit
vnā numero. patz igit q̄ mltoma
gis ex duob⁹ distinctis specie .vel
que plus differūt q̄ specie non po
test fieri vnū. Itē p̄ Dhm septi
mo hui⁹. Ex duob⁹ existentibus
in actu nō sit vere vnuz. s; plures
forme sunt plura in actu. qz q̄libz
forma est actus. aīalis at est aliq̄d
vnuz. ergo nō pōt cōstare ex pluri
bus p̄tib⁹ hūitibus plures formas
Itē vnus entis est vnū esse.
sed vnū esse est ab vna forma. er
go vni⁹ entis est vna forma.

S; ista opinio nō est vera s̄m
Sco. 7 p̄batur sic. sepata aīa a
corpe remanz corp⁹ sine noua ge
neratōne. ergo in corpe est forma
corpeitatis cuz materia nō possit
esse naturalit̄ sine forma. Similit̄
ps aīalis ut manus pōt separi ab
aīali sine generatōe. s; nō manz in
actu possit separatōez p̄ formā totius
ergo per formā propriāz quas ha
bebat.

Dicenduz est q̄ vni⁹ p̄ter for
mas aīati est alia forma corpis 7
alia forma mixti. 7 p̄ncipalit̄ he
que sunt cōes ^{form} aīali vel vni⁹
lunt autē alie forme p̄tiales speci
fice distincte quot sunt organa di
stincta.

Ad rōes in oppositū. ad p̄mū
dicēduz q̄ manus pōt cōsiderari
dupl̄r. vel manus vt manus. vel
manus vt organuz officiable ad
exequēduz opus vite. eodē modo
de oculo. Si p̄rio mō dico q̄ est
manus vni⁹oce quādiu manz s̄b
forma manus. Si secūdo modo
sic est manus equiuoce. qz sine ea
aīma non pōt exercere op⁹ vite.
sicut nec oculus videre. 7 sic intel
ligit Dhm. 7 sic nihil cōtra nos.

Ad secūduz p̄z ex argumento
cōtra opiūonē q̄ ps sepata nō po
test esse sine forma ppria.

Ad terciū cuz dicit q̄ ex pluri
bus nūero distinctis ic. ^{non} negan
do s̄nāz. qz quāq̄ aliqua sūt ma
gis vnū vnitatē idēptitatis tanto
minus sunt nata uniri ad cōstitūē
duz unū p̄ se. Exemplū albū 7 ni
gruz sunt magis unū q̄ materia 7
forma que sunt oīo alteri⁹ rōis. 7
tamē ex materia 7 forma sit vnuz
per se non autē ex albo 7 nigro. lū
cet sint idēz genere proximo.

Ad quartā euz dicit q̄ duob⁹
existētibus in actu. dico q̄ verū ē
quādo sunt in actib⁹ vltiatis ⁊ nō
carēt p̄cediori actualitate. sed sic
non est in proposito. quia forma
p̄cedēs ⁊ cōmūis est in potentia
respectu p̄fectiōis.

Ad ultimā euz dicit vni⁹ en
tis iē. dico q̄ veruz est totale ⁊ cō
pletiu⁹ scilicet esse totius compo
siti. ⁊ tale est principaliter p̄ vnā
formā. ⁊ illa est qua totū est hoc
ens. illa autē est vltima adueniēs
omnib⁹ p̄cedētibus. ⁊ hoc modo
totū diuiditur in duas partes es
sentiales scilicet in actū propriū
id est in vltimā formā qua est il
lud quod est ⁊ potentiam propri
am illius actus. que forma inclu
dit materiā primā cum omnibus
formis p̄cedētibus. ⁊ isto mō con
cedo q̄ esse illud totale est cōpleti
ue ab vna forma que dat toti illd
quod est. sed ex hoc non sequit̄ qu
sint in toto plures forme p̄tiales
dātes plura esse p̄tialia. nō tanq̄
specificē cōstitūtes illud cōpositū
s; tanq̄ quedā inclusa in potētiali
illius cōpositi. hanc materiā tra
dat doctor subtilis Scot⁹. xi. di
stinctōe quartī sniārū.

Incipit expositio octauī libri
metaphisice.

¶ his que

dīta sunt iē. Postq̄
Aristo. in septio detmi
nauit de qd̄ quid est seu de essen
tia rerū sensibilū p̄ rōes logicas
hic cōter determinat de eis sm̄ p̄n
cipia sensibilū que sunt materia
⁊ forma ostēdo quō in diffinitō
nibus o3 q̄ vnū sit vt materia. ali
ud vō ut forma. gen⁹ autē se hēt
vt materia differētia vō vt forma
de quo sufficiunt que dīta sunt
septio h⁹. Unde in hoc octauo tā
tū p̄scrutabor de quatuor dīctis
que hic tangit D̄bus. Primū est
q̄ diffinitōes seu forme rerū se ha
bent vt numeri. si enī aliqd̄ adda
tur vel subtrahat̄ alicui numero
etiā si illud sit mīmū nō erit idē
numerus sm̄ sp̄z. minimū enī in
nāeris ē vni⁹ q̄ si addat̄ enario
⁊ surget q̄ternari⁹ que est alia spe
cies nūeri. Considr̄ in diffinitōib⁹
q̄ alia dīta addita v̄l ablata est
alia diffinitio ⁊ natura sp̄i. vt si
addat̄ diffinitōi aiālis que est sba
ciata s̄sibil̄ rōnale ⁊ sitūis hoīem
sive hoīs sp̄z. si at̄ abstrahas sen
sibile cōstitūis sp̄z plante. q̄ vlti
ma dīta dat sp̄z.

Ad c⁹ euidentia notādū ē q̄ est

opio q̄da3 q̄ dicit̄ q̄ in q̄ditate for
 maz natalis suscipiētuz magis ⁊
 min⁹ nō est dare gradus intrinse
 eos fm quos ipsa suscipiat magis
 ⁊ min⁹. pbat. tuz ex eo qd̄ dicituz
 est q̄ forme sunt sic nūeri. ⁊ sic nu
 mer⁹ stat ī indiuisibili ita q̄ nihil
 pōt sibi addi vel minui qn̄ imutet
 spēs. sic ē de forma. ⁊ p̄ oīs n̄ h3
 gradus. tuz qz ille gradus vel per
 tinet ad q̄ditatē forme vel nō. Si
 sic g⁹ albedo remissa nō est in spē
 albedis qd̄ est falsuz. si nō ergo al
 bedo intēsa erit ens p̄ accēs. qz in
 cludit gradus qui non p̄tinent ad
 eius eētiaz. Sed ista nō ē ve
 ra. impossibile ē enī aliquā formā
 coicare se alicui fm magis ⁊ mi⁹.
 nisi in sua eētia hēat gradus. als
 fm eundē gradū p̄ticiparet a quo
 cumq; subiecto. s3 forma talis coica
 tur alicui fm magis ⁊ min⁹ vere
 vt nūc supponitur. ergo in sua eē
 tia h3 gradus.

Pro e⁹ declaratōe factū fm
 Sco. dis. xvij^a. p̄mi sniaz ponē
 do p̄rio aliqs̄ oclōes. so aliter n̄ dē
 dēdo ad dubiū. Quātū ad p̄
 mū sit ista p̄ria oclusio. appoxia
 tio vel remorio a suo otrario non
 est causa suscipiēdi magis ⁊ min⁹
 p̄batur. tuz qz eandē v̄tutē possūt
 aliqui diuersi p̄ticipare fm magis

⁊ min⁹ nō p̄ticipādo aliqd̄ de v̄
 cino contrario puta iusticiam vel
 tpantiaz. tuz qz in statu innocētie
 fuis3 grā fm magis ⁊ min⁹ in di
 uersis ⁊ est modo de facto in bea
 tis vbi tū nullū est cōtrariū g⁹ ic.

Secūda oclusio ē ista. nlla for
 ma suscipit magis ⁊ min⁹ fm di
 spositōez subiecti vel fm esse in s̄b
 iecto eius eētia remanente imuta
 ta. pbat qz habito termino ad quē
 fm q̄ min⁹ ē cessat mot⁹ p̄ de ge
 neratōe. s3 p̄ te in p̄n^o generatōis
 habet calor fm rōz qua min⁹ est
 fm esse. s. p̄fectū. igit in p̄ncipio ge
 neratōis cessabit esse motus qd̄ ē
 falsuz. p̄batio minoris. oē qd̄ mo
 uet h3 aliqd̄ d̄ termino a quo ⁊ ali
 quid de termino ad quē sexio p̄h
 sicozū. igit in principio calefactōis
 in ipso calefactibili ē aliqd̄ de eē
 tia caloris. igit eētia caloris non
 suscipit magis ⁊ min⁹ in p̄ncipio
 erit calor p̄fectissim⁹ fm que3 mo
 dus est termin⁹ motus. Tercia
 conclusio est qz radicatio maior ⁊
 minor forme in materia non est
 causa suscipiēdi magis ⁊ minus
 probatur quia ista radicatio vel
 est aliquid distinctū a forma radi
 cata vel non. si nō habet p̄positū
 quia cum ista radicatio sit maior

uel minor. ergo 7 forma. si sic est aliquid distinctū uel est forma ab soluta uel respectia. Si absoluta habet propositū. sicut si respectia habet ppositū. qz magis 7 minus in forma relatiua orit ex magis 7 minus in absoluta.

Quātūz ad secūduz articulu3 primo aliqua premitunt. secūdo ex his apparebit ueritas dubij.

De primo notanduz qz duplex est quiditas specificā 7 indiuidua

Circa quod notādūz qz in hac albedine est tria considerare. pmo naturā specificāz. secūdo graduz indiuidualez qui est d essentia in diuidni. tercio differentiaz indiuidualez qua indiuidua albedo est hec. secūdo qz gradus arguit q̄titatez a materia. Ideo notādūz qz est triplex quantitas. s. q̄titas modalis seu dimēionalis 7 quantitas pfectōis que respicit esse rei 7 quantitas uirtualis que respicit agere. 7 forte illa incidit cu3 tercia q̄tenu3 agere dat intelligere esse.

Tercio uidenduz est quid sunt isti gradus forme de quibz nunc est sermo. Unde assigno talem de scriptōez gradus. Gradus ē portio pfectionalis forme specificē. extra ei3 cōceptuz q̄ditatiuū ipsam formā specificātes infra suuz cōce

ptum essentialiter includens. intra inclusa realiter. cōceptum indiuidui ista descriptio est euidens in satis intuenti.

Quarto videndū est q̄les sint isti gradus. Circa quod notandū qz quidā gradus sunt essentialiū 7 quidā formāz 7 quidā pfectiōnū uirtue cōtentāz in aliquo vno. 7 hoc vltio modo intelligo gradus de quibus nūc loquimur.

Ex his concluditur qz diuersitas istoz graduū non diuersificat species quz sint portiones eiusdem forme ita qz forma specificā est in diuidualis quātūz ad graduz specificuz. diuidualis uero quātūm ad graduz pfectionalē. ita quod pluralitas illoz graduū nō est positīue intra cōceptum specificū forme specificē s3 solū pmissiue. s3 est infra cōceptū indiuiduo3 positīue ita indiuiduū cōstitutuz ex forma specificā 7 proprietate indiuiduali cōtinet uirtue illos gradus.

De secūdo dico qz forma suscipiens magis 7 minus habet intrī sece illos gradus. Dico igit qz p̄cise ratio suscipiendi magis 7 minus est latitudo graduū in formis suis. quod idem est illimitatio forme que participatur. probat. tuz ex improbatione aliaz opinioū

nec videtur alia via pbabilis nisi
 hec. Tuz p Simpliciu3 sup pdica
 menta caplo de qualitate. vbi re
 citat multas opinioēs de causa su
 sciipiēdi magis 7 minus. 7 impro
 batis eis pluribus cōmendat opi
 niones Architédicētis. Qualitas
 enīz qz infinitatez quāda3 partici
 pat. iō fm ratōnez eius est qz susci
 piat magis 7 minus

Ad primū in opposituz dicen
 duz est qz Philosophus loquitur
 de forma seu quiditate inquātuz
 exprimitur p diffinitionez hoc est
 quiditas specifica. 7 vt sic abstra
 hit ab omni gradu:

Ad secūdū dicēduz qz ille gra
 dus nō ptinet ad quiditatē specifi
 caz. 7 tuz dicit ergo forma inten
 sa erit ens p accidens nō sequitur
 qz ille gradus 7 si nō sit de eētia
 speciei est tamē de essentia indivi
 dui 7 hoc sufficit.

Secūdūz dicitur Vbi in lra q
 7 generatōe 7 corruptōe simpliciter
 oportet qz fiat resolutio vsqz ad p
 maz materiā.

Pro quo notādūz qz ista reso
 lutio vsqz ad primā materiāz hēt
 fieri statiz vel nō statiz. Statiz q
 dem in habētibus vnā formā tan
 tuz nō statim in habētibus plures
 formas vt in hoie in quo separaf

ultima forma specifica. 7 corrup
 to homie puta in morte remanet
 materia sub forma incōpleta cor
 poris que nō est in alia specie spe
 cialissima. s3 est naturaliter in con
 tinuo fluxu vsqz ad materiā p̄mā
 antequā de materia ista aliquid
 specificē distinctū generet qua cor
 ruptōe prius ordine nature cōple
 ta introducitur ab agente natura
 li forma specifica puta forma ver
 mis vel plante.

Sed contra corruptio vni⁹ est
 generatio alterius. sed hō in mor
 te corrūpitur igitur aliud statim ge
 neratur.

Respondeo qz hō non corrup
 pitur in morte corruptioē vltia. s.
 quātuz ad omne illud qd ē aliqd
 eius quin adhuc remāeat aliqua
 forma que fuit de essentia eius. p
 fecta aut corruptōe necessario ali
 ud sez generat quia materia natu
 raliter non existit sine forma. 7 sic
 corruptio vnius est generatio alte
 rius 7 econtra. sed in habentibus
 vnāz solam formāz non oportz tā
 tuz expectare scilicet corrupto ae
 re statiz generat ignis si ignis de
 beat generari. ita qz in eodez instā
 ti tēporis desinit esse forma aeris
 7 in eius materia introducitur for
 ma ignis.

Terciu dictu' *¶* Hi in hoc octa
no est q' accis no' h3 materiaz ex
qua s; in qua. Ad cui' euiden
tiaz p'mittaz vnā distindioez. secū
do ostēdaz triplicē cōclusionē.

Quātuz ad primū sit ista priā
distindio q' cōpositio ex nata rei
circūscripta ista que est rōis ē du
plex. Quedaz rei 7 rei. 7 hec pōt
dici cōpositio realis 7 essentialis.
alia est realitatis 7 realitatis cui'
cōpositio distinguit fm rōnes rea
les 7 formales. voco at' cōpositōez
rei 7 rei illam que est ex aliquib'
quoz sepatis mutua non includit
repugnantiaz ex t'minis qual' ē cō
positio ex mat'ia 7 forma, vel ex
subiecto 7 accidēte. voco autēz cō
positioez realitatis 7 realitatis q'
est ex aliquibus quoz sepatis inclu
dit cōtradictionē p'pter eozū idēp
titatez realem. 7 tū vnū non est ali
ud formale ita q' includat' i' alio
in primo modo discēdi per se. ita
q' possunt esse obiecta distindta for
malia 7 distindta cōceptibilia di
stindte terminātia ad' intellectus.
qualis ē cōpositio que ē ex genere
7 differētia vbi etiā spēs est reali
ter simplex.

De secūdo sit hec prima cōclu
sio. accidēs est forma simplex sim
plicitate opposita prime cōpositō

ni. hoc patet auctoritate *¶* Philoso
phi 7 auctōis sex principioruz o
centū q' forma existit in essentia
simplici 7 inuariabili.

Secūda cōclusio est q' accidēs
non est forma simplex simplicitate
opposita secūde cōpositōi. s; est
composituz ex realitate generis 7
differētie probat'. quia simplici
ter simplex a quocunq; distinguit'
est primo diuersuz 7 nō differens
sed accidētia non sunt huiusmodi
ergo. maior patet. 7 minor pbat'.
albedo 7 nigredo differunt realit'
p' p'prias differētias 7 realiter cō
ueniūt in genere puta in colore. er
go sunt differētes 7 non p' diūse.

Quartū dictū *¶* Hi est qd' ex
materia 7 forma cōstituit' vnū p'le.

Ad cui' euidētiāz sciēduz fm
Scotū in hoc octaūo q' sicut vnū
in cōi imēdiate sequit' ens in cōi.
ita q' h' c' p'positio ens est vnū
est imēdiata. qz nulluz nobis ē no
tius mediū ad hoc demonstrādū
vt dictuz est primo huius. ita sin
gula entia fm p'prios grad' en
titatis euz sequitur imēdiate p'ro
pria vnitas. nec est alia ratio diū
se vnitatis nisi aliqua entitas quā
consequitur ista vnitas. Exēpluz
simplicita sunt omnino vnū 7 com
posita vnū. tamen aliter 7 aliter.

quia alia ⁊ alia est eoz entitas. si
 cut ergo omnio simplex se toto est
 ens ⁊ vnuz. ita cōpositum est ens
 ⁊ vnuz ex his eēntialib⁹ puta ma
 teria ⁊ forma que sola nata sunt
 aliquod ens cōstituire. vñ tale cō
 posituz est p se vnū ppria vnitate
 alteri⁹ ratiois ab vnitate simplici
 sicut ⁊ e⁹ entitas ē alia ab ill. Et
 si q̄rat̄ q̄re ex matia ⁊ for^a ē vnū
 p se. dico qz hec ē po^a. s. matia. il
 la vō ut ad⁹. s. for^a. Si q̄ras
 q̄re ex sbico ⁊ accñte nō sit vnū p
 se sic ex matia ⁊ forma cū nō sbie
 ctū sit vt potētia accñs vō ut ad⁹
 Dicēduz qz sic in gñali nō ē cā q̄re
 ēs est sic vnuz. nec ē cā q̄re ex istis
 ptib⁹ sit h vnū nisi qz sūt tles ptes
 Ex matia enī ⁊ forma sit vnū p se
 qz forma sbalis ē tal ad⁹ ⁊ matia
 tale potētiale. ex sbico at ⁊ accñte
 sit vnū p accñs. qz accñs est talis
 ad⁹ ⁊ sbiectū tale potētiale. ita qz
 ad⁹ ⁊ potētia intelligūt pportōa
 bilr vniri si ple p se. si pacñs pac
 cidēs. vñ iste ppōēs sunt p se note
 sō nō est q̄reda alia cā intriseca q̄
 re ex actu ⁊ potentia fiat vnū p se.
 s; solum extriseca. s. agēs vt dicit
 Idus in lra.

Incipit expositio libri noni me
 taphisice.

Rgo de ^{primo}
 quidē ente. Postq̄ pbs
 defmianit de ente fm qz diuidit̄
 in. x. piita hic determinat d eo fm
 qz diuidit̄ p potētias ⁊ actū. sed qz
 sufficiūt q̄ dca sūt in qnto hui⁹ sō
 hic tāgaz vnū dictū. poit ei h pbs
 dñiaz iter potētias rōnales ⁊ irro
 nales. qz videlz ille sūt oppositoz
 iste vō vni⁹ oppositi tāuz.

Ad c⁹ euidentiaz ferētū s; scot.
 ix. h⁹ qz die pdictā dñiaz ēē verā
 e⁹ significatū p oz expōere quō in
 telligēda sit hec dñia. 2⁹ inq̄ret de
 causa h⁹ dñie. Quo ad pmuz
 dico tria. Prīmū dictū est qz ista
 dñia ē intelligēda de potētias acti
 uis tātū vt sit sensus qz potētia ac
 tiua irrōnalis cuiuscūqz opetur siue
 actōi quā elicit siue termino quē p
 ducit sic ē illi⁹ vni⁹ qz manēte ea
 dē nata nō pōt esse alteri⁹ actia q̄
 ei⁹ cui⁹ est ex se actia. frigiditas
 enim manēs frigiditas non potest
 esse productiua calozis nec elicit
 ua calefactōnis p se. licet facit ali
 quid quo facto aliquid aliud pōt
 magis calefacere. puta constringit
 poros ne calor interior diffundat̄
 ⁊ exalet. ⁊ ita calor vnus. c. ma
 gis. a. calefacit. frigus tamen nun
 quaz calefacit dñede.

Similr potētia rationalis sic est
actiua oppositorū siue sint contraria
siue sint cōtradictoria. quod mani
festat. qz ^{inueni} una quantuz est de se eli
citiua oppositarū actionū. ⁊ suffici
ens pductiuum oppositorū. sicut
oppositorū pductorū. Secun
duz dictū est q̄ ista differentia est
sic intelligenda ut p̄ ex predictis
dato q̄ potētia rationalis sit oppo
sitarū actiua actōis ⁊ negatōis ei⁹
s. q̄ possit agere ⁊ nō agere. Ter
ciū dictū est q̄ potētia actiua non
est hic accipiēda pro relatōe potē
tie que est ad oppositos effect⁹ s̄
pro fundamēto respect⁹ quod est
principiū actionis.

Quantū ad secundū articulu
primo uidendū est de ista diffe
rentia in se. secundo de intentione
phī ^{contra} ea. De prio sciēduz ē q̄
pria diuisio potētie actiue est in
diuersuz moduz eliciēdi actiones
Quod enīz potētia agat circa ob
iectū hoc uel illud s̄ aliquo mō
distinguat uel ostendat distinctōz
potētiarū nō tamē imēdiate. non
enīz potentia comparatur ad subie
ctuz uel ad obiectuz circa qd̄ com
paratur nisi mediāte opatione quā
elicit hoc uel illo modo. Iste enīz
modus eliciēdi propriā opationē
non pōt esse in genere nisi duplex
qz potentia actiua aut est de se de

terminata ad agenduz ita q̄ quā
tuz ex se non potest nō agere si nō
impediat ab extrinseco. aut non ē
ex se determinata s̄ potest agere
hunc actuz uel opposituz. Potest
etiaz agere uel non agere. Prima
potentia dicit̄ ^{composita} eōmū ⁊ natural
secūda uoluntas. unde prima di
uisio actiuoz est in naturā ⁊ uolū
tatez seu pposituz ^{primū} phisico
rum. Si ergo q̄rat̄ causa h̄ d̄rie
quare sic natura est uni⁹ defmīa
te. i. cuiuscūqz uel quozcūqz ē de
terminata ex se ē illi⁹ uel illoz. uo
luntas at̄ est oppositorū indēdiate

Dicēduz q̄ nulla ē causa hui⁹
sic ei su⁹ effectūs imēdiate⁹ opatur
ad cāz imēdiate⁹ ex se ⁊ prio sine
causa mediā als̄ iret in infinitum
ita cā imēdiate uidet̄ se h̄re imē
diate ad suā actionē in quātū illaz
elicit. nec ē dare aliaz causas qua
re sic elicit nisi qz est talis causa.
sicut enīz caliduz calefacit qz cali
duz. sic uoluntas uult ⁊ non uult.
qz talis potētia.

Sed hic est dubiuz quomodo
uoluntas reducitur ad actuz si est d̄
se indeterminata ad agenduz uel
non agenduz.

Respondeo quod duplex est
indeterminatio. quedam est ex in
sufficiētia siue ex potentialitate
⁊ etiam defectu actualitatis.

sicut materia nō habēs formā est
indeterminata ad actum forme.

Alia est determinatio suphabū
dantis insufficientie q̄ ē ex illimita
tōe actualitatis ul simplr vel q̄dā
mō primo modo determinatio ta
lis nō reducitur ad actuz nisi pri
us determinet ab alio ad formaz
Secūdo modo determinatio ta
lis potest se determinare. si enim
hoc posset habendo actuz limita
tuz. multo magis potest habendo
actuz illimitatuz. quia tunc nō ca
ret aliquo modo illius quod fuit
principiuz simpliciter agendi. als
Deus qui est summe determina
tus ad quātacūq; actionē in det
minatōe illimitatōis nō posset ali
quid agere quod est falluz. Unde
terminatio autē que est in volūta
te nō est naturalis nec imperfectōis
inquātuz ipsa est actiua. s; est ex
cellentie 7 potentie aliquantiter illi
mitate nō alligata ad determina
tuz actuz. 7 iō pōt seipsaz defmia
re. De secūdo est dubiū quomō
ea que dicta sunt faciāt ad intētio
nez. Dbi. qz ipse nō ponit differē
tiaz int naturā 7 voluntatē. s; int
potētiaz rōnalez 7 irrōnalez. 7 per
rationales soluz intelligens intelle
ctuz vel sciētiaz vt patet in lra.

Respōdeo qz intellectus 7 vo
luntas pūt comparari vel ad actus

proprios quos eliciūt. vel ad act²
aliaz potētiaz inferiorz in qbus
habēt aliquā causalitatē. puta in
tellect² ostēdendo 7 dirigendo. vo
luntas inclinādo 7 impando. sed
prima opatio est essentialioz prio
mō intellectus cadit sub natura. est
eniz determinatus ex se ad intelligē
duz cū hēat in pte sua intelligē
7 nō intelligere. assentire 7 nō assē
tire pposito. uolūtas at se h; aliq² pposito
mō ad actū. ppiū eliciēduz ul nō
eliciēduz. 7 ppter hoc in diuinis
ponūtur due pductōes. una p mo
dū nature 7 pncipiū est intellect²
ita qz intellectus sic pncipiū cū nata
Alia p modū uolūtatis. loquēdo
ergo sic intellectus cadit 7 poit sub
po^a irrōali. nihil ei ē formali libe
rū nisi uolūtas. fm igit hāc pmas
consideratōez nō loquit hīc Dbus
de intellectū. sa at opatio uidet qz
accītal. qz ille potē nō opant ad
actū aliaz potētiaz nisi mediāt
bus actib² ppiis ut uidet. qui q
dez actus ppiū sunt priores illis
alijs actibus. 7 hoc mō intellectus
nūquā est pncipiū alicui² opatō
nis exterioris dirigendo potētias
exequētes ubi semp cōcurrūt uolū
tas impans executōez opis. unde
aliqui distinguit Dbus naturā cō
tra artes. aliqui cōtra intellectū. ali
qū cōtra uolūtates 7 ppositum. p

Quod patet q̄ p̄ oia ista intelligit
vnuz principiū in actōib⁹. qz ad
opus artis cōcurrūt ista tria inte
grantia vnuz principiū p̄fectū arti
ficialiuz. Ex quo patet q̄ potētia
rationalis dupliciter sumi pōt. s. in
cōplete 7 cōplete. Incōpleta potē
tia rōnalis est intellect⁹ uel ars ut
precedit voluntatē. 7 de tali vide
tur loqui hic D⁹s cū dicit q̄ o3
ipsuz determinare p̄ voluntatē aut
proberesis. qz scilz respectu extrin
seci potest aliquid non ut determi
netur altūde ad cōpletaz. 7 sic ve
ruz est potētiāz rōnalez ēe op
positoꝝ modo p̄reposito.

Sed contra arguit̄ p̄io cōtra
hoc quod dicit D⁹s q̄ potētia
rationalis est ad opposita quia si
sic igit̄ potest aliquis simul agere
opposita. cōs est falsuz ut dicitur
hic in l̄ra ergo 7 aīis. probat̄ cōtra
quia habens potētiaz potest in in
stanti istud cui⁹ est potentia. ita er
go habens potētiam ad opposita
simul potest in opposita.

Secūdo arguit̄ cōtra hoc qd̄ di
cit q̄ potētia irrationalis est tantam
vnius oppositi. qz forma solis est
potētia irrationalis. sed forma so
lis est oppositorum. igitur potētia
irrationalis est oppositoruz 7 nō
vnius oppositi tantum. minor p a

tet. quia sol potest in oppositos ef
fectus. dissoluit enim glacies 7 con
stringit lutuz.

Confirmat̄ quia decimo hui⁹
dicit q̄ omnis potētia est cōtradi
ctōis. 7 declarat hoc etiā D⁹s
in potentis actiuis.

Respondeo ad primā nego 3
sequētiaz. Potētia enī rationalis
cuiusmodi est voluntas est contra
rioꝝ simul siēdoꝝ. s3 pōt se deter
minare ad alterā oppositoꝝ.

Ad pbationē dicēduz q̄ sicut
dicit D⁹s 7 respondet in l̄ra q̄
habens potētiaz rōnalez nō habz
potētiaz faciēdi opposita simul. s3
c3 hēat potētia fil ad opposita.
Uā ibi ē similtas potētie nō potē
tia similtatis.

Contra in aliquo in quo nunc
inest vnuz oppositoꝝ. q̄ro an illud
possz nūc in eodē inesse aut non. si
sic habet p̄positū ut videt. qz op
posita simul stare nō p̄nt. hoc nūc
est in opposita s3 tantū in vnuz op
posituz. Rūdeo q̄ in eodez nō
possz agere ad opposita nō in sen
su cōpositoꝝ s3 in sensu diuisiōis.
qz sicut cōtingēt̄ se habet ad vnuz
ita ad reliquū sicut in eodez nunc
quo sortes sedet potest nō sedere
in sensu diuisiōis. quia cōtingēt̄
sedet. 7 ideo nō sequit̄ q̄ possz in
opposita simul.

Ad secunduz dicenduz q̄ for
ma solis sicut quecunq; forma na
turalis si est illimitata ⁊ p̄cipuz
oppositoꝝ i diuersis materijs sic
est illorū determinate sicut ista for
ma que est vni⁹ ⁊ illius determina
te. quia nō est in potestate sua ad
alterutrū agere p̄sente passo recep
tuo hui⁹ forme vel illius. sic nec
si esset vni⁹ tantū. vnde sol p̄sente
calescibilī sic liquefacit quod nō
potest non liquefacere. Sicut etiā
se habet p̄sente passo cōstringibilī
potētia aut rationali puta volun
tas agens siue circa hoc obiectuz
siue circa illud nō est p̄ncipiū ex
se determinatū. s; est potestatiue
ex se determinatū suū ad alteru
truz ita q̄ circa quodcunq; posset
agere ⁊ nō agere.

Ad confirmatōz dico q̄ omēs
potentie passiue sunt ex se cōtradi
ctōis. actiue autem sicut dicit hic
Philosophus non ex se sed quasi
p̄ accidens ⁊ aliūde quaten⁹ pas
siuū adesse vel nō adesse sibi. hoc
accidit potētie actiue. q̄ sicut po
tentia irrōnalis necessario agit p̄
sente passo ⁊ remoto omni impe
dimēto non autē sic potentia ra
tionalis. ⁊ sic finis.

Incipit expositio decimi libri
metaphisice.

Num ue

ro dicitur in multis mo
dis. Postq̄ Phi

losophus in nono determinauit de
ente s̄m q̄ diuidit p̄ potentiam ⁊
aduz. hic determinat de vno quod
cōuertit cā ente. Et primo d̄ vno
s̄m se. deinde p̄ comparatōz ad ml
ta. Circa primuz dimisso vno
p̄ accidēs ponit quatuor modos
vnitatis per se. Prim⁹ modus ē
s̄m que cōtinuū dicit vniū. Aliqd
autē dicit cōtinuū multiplr. vno
mō p̄ artes ⁊ violentiā vt in his q̄
cōtinuātur clauis. Alio mō p̄ natu
raz. ⁊ hoc dupliciter. vel q̄ ipsuz
est vniforme vt linea recta vel cir
cularis. vel non est totū vniforme
sicut due linee cōstituētes anguluz
in quo cōtinuātur. ⁊ dicit q̄ inter
hos modos cōtinuitatis cōtinuuz
dicit magis vniū quod est vniforme
vt linea recta vel circularis.
Nā tal linea oꝝ q̄ hēat vniū motū
nō ei pōt ēē q̄ aliq̄ ps ei⁹ moueāt
⁊ aliqua n̄. s; tota sil⁹ ⁊ vno motu
mouet ita q̄ ei⁹ mot⁹ ē vni⁹ ⁊ idē
uisibil loco ⁊ tpe. loco qdē q̄ ver
sus q̄cūq; p̄tē loci mouet vna ps
cōtinuū ⁊ alia. tēpe. q̄ qm mouet
vna ⁊ alia. s; in duob⁹ cōtinuis cō
stituētibus angulū hoc n̄ cōtingit.

possumus enī imaginari q̄ vna li
nea q̄seat 7 alia moueat ei ap. p
pinquās 7 miores angulā cōstituēt
aut ab ea elōgata cōstituāt miores
angulū. 7 ēt possum⁹ imaginari q̄
vtrūq̄ moueat in dīsas ptes. 7 iō
dic̄ q̄ illd̄ cōtinuū ē magis vnam
c̄ vna vt̄ ē indiuisibilior 7 magis
simplex. Secūdu⁹ modus vni⁹ ē
fm̄ quē aliqd̄ totū habēs aliqua⁹
formā aut spēs dī vnū sic aīal est
vnū. ita q̄ hoc vnū vltra vnitātē
quantitatis addit vnitātē q̄ est ex
forma fm̄ quā aliqd̄ ē totū 7 spēs
habēs. Terci⁹ modus vni⁹ ē fm̄
q̄ aliqd̄ app̄hēdit 7 indiuisibili ap
p̄hensione. 7 hoc duplr. p̄rio mō
singlare est vnū 7 indiuisibile q̄d̄
nō pōr p̄dicari de multis. secūdo
mō vlt̄ dicit vnū 7 spēs non q̄ di
cat vnā naturā numero in mltis.
s; qz̄ intellēct⁹ app̄hēdit vt vnū
illud in quo oīa singlaria oueniūt
Reducit autē hos q̄tuor modos
ad vnā rōez vni⁹. nā pp̄rie vnū
est ens indiuisibile. s; in p̄mis du
ob⁹ modis dicit vnū. qz̄ modū ē
indiuisibil. in alijs vō duobus qz̄
est app̄hēnsio indiuisibil. Ex hac
autē rōe vni⁹. qz̄. s. est indiuisibile
oñdit Arist. qd̄ ē cōpetit rō mēse
mēsurā nihil aliud est q̄ illud quo
quātitas rei cognoscit. istud at̄ q̄
est mēsurā seu p̄ qd̄ q̄titas rei co

gnoscit o3 q̄ sit vnū 7 indiuisibile
simpliciter vt vnitās vel fm̄ quid
vel fm̄ aliqua⁹ indiuisibilitatē fm̄
qd̄ placuit auctoritati instructius
tale quod p̄ mēsurā sumit est mē
sura pedaks. Qd̄ autē mēsurā
oporteat esse aliquid indiuisibile
ostēdit. qz̄ hec est certa a qua nō
potest aliquid auferri vel addi.
7 ideo numer⁹ est certus sicut mē
sura. qz̄ vnū quod ē principiū nu
meri est omnino indiuisibile. nllaz
qz̄ additōez aut subtractiōez susci
piens manet vnū. sed mēsure gene
ruz quātitatis mutatur. hoc vnū
qd̄ ē indiuisibile accipiētes tanq̄
aliqd̄ mīmū p̄ mēsurā fm̄ q̄ pos
sibile ē. qz̄ si acciperet aliqd̄ magnū
vt radiū in longitudinib⁹ 7 talē
tis 7 pōderibus lateret si aliquid
modicū subtraheret vel adderet.
qz̄ hoc māifestat Dhus⁹ velocita
te motū. hoīes enī mēsurant mo
tus suos fm̄ motū p̄imi mobil.
s. motū diurnū qui est simplex
seu vniformis 7 velocissim⁹ hīs
mīmū de tpe.

Cōsequēter ostendit Dhus⁹ q̄
ratio mēsure p̄imo inest q̄titati
discrete 7 maxie vnitati. quod p̄
bat qz̄ quātitas rei cognoscit per
vnū aut p̄ nūeruz. p̄ vnū quidem
sicut dicim⁹ vnū radiū vel vnū
pedez. p̄ nūeruz sicut dicim⁹ vnū

illud. vii

10
Naduz vel vnuz pedez p numeruz
sicut dicimus tria stadia vel tres
pedes. Alterius cu; omnis nu
merus cognoscatur per vnū eo q̄
numerus aliquoties sumptus que
libet numerum reddit. vnde relin
quitur q̄ ratio mensure primo in
est vni.

Deinde en; dicit q̄ ratio men
sure derivat a numero 7 vno ad
alias quatitates. quia sicut vnum
quod est principiu; numeri est in
diuisibile ita in omnibus generib;
quatitatis est aliquod vnum indi
uisibile secunduz q̄ est mensura 7
principiu; sicut in mensuratōe dif
ferentiaz vtuntur homines quasi
indiuisibili mensura pedis.

Insuper dicit q̄ fm mensuras
considerandum est q̄ modus seu
mensura debet habere quandam
cōuenientiaz cu; mensurato. sicut
longitudo est mēsurā longitudinū
7 latitudo latitudinū 7 vnitas nu
merozū qui ex vnitatibus compo
nunt.

Consequenter ostendit Philo
sophus quomodo mensura trāffer
tur ad quandaz similitudinem di
cens q̄ cum sit dictuz q̄ mensura
est qua quantitas rei cognoscitur.
nos dicimus scientiaz esse mensu
raz reruz scibilibuz 7 sensuz mensu
raz sensibilibuz. quia cognoscimus

scibilia scientia 7 sensibilia sensu.
s; hoc est similitudinarie. quia se
cunduz veritatez scientia 7 sensus
magis mesurant quā mesurent.
non en; quia nos aliquid scimus
aut sentimus ideo sic est in rerum
natura. sed quia sic est in reruz na
tura ideo aliquid vere scimus aut
sentimus. vnde in sciendo 7 sentie
do sicut mesuratur p res que ex
tra nos sunt sic mesuramur quā
ti sumus in corpore per cubitum
qui extra nos existit ita q̄ sic cu
bitus exterius appositus est men
sura quatitatis corpalis nostre ita
res scite vel per sensum apphense
sunt mensure per quas possumus
scire vtruz vere cognoscamus ali
quid p sensum vel per intellectum

Ad cuius euidentiā scienduz
q̄ duplex est sciētia practica 7 spe
culatiua. Practica etiā ē duplex
ex primo huius. quedaz practica
est opatiua ipsius opari. 7 hec est
practica vniuersalis. quedam est
opatiua imediate. 7 hec est practi
ca pticularis loquēdo de scientia
speculatiua 7 practica. primo mō
ipuz scibile mesurat sciētiāz pro
quanto talis sciētia causatur a re
bus. sed loquēdo de scientia ope
ratiua ipuz scibile habz rationez
mesurabilis. 7 ipsa scientia ratio

nem mēsure ex eo q̄ artificialia
causantur a scientia practica . q̄
vnūquodq̄ artificū fm hoc perfe
ctus est. q̄z habet similitudines ar
tis. ⁊ hoc modo se habent omnia
naturalia ad scientias dei sicut ar
tificialia ad scientias nostras. quia
scientia dei est causa rerum ita q̄
scientia dei est mensura naturalium.

Deinde mouet Aristot. vnū
dubium videlicet vtrū vnū sit sub
stantia aliqua per se existēs subfi
stens eo modo quo ponebat Pla
tonici.

Ad quod respondet dicens q̄
non. quia sicut dictū est in septio
Nullū vniuersaliū potest esse sub
stantia per se subsistens. Deinde
dicit q̄ cū ens ⁊ vnū reperiantur
in omni genere ⁊ vnū hēat ratios
mēsure oportet q̄ in omni generē
sit vnū quod est metrum ⁊ mēura
omnium illius generis vt in genere
coloris albedo est mēura cum sit
primū in coloribus. quod probat
quia colores mediū generantur ex
albo ⁊ nigro ⁊ ita sunt posteriores
Nigruz etia est posteri^r albo cū
in nigro sit modicū de luce que fa
cit colores.

Ad cuius euidētiam sciendū
q̄ duplex est mensura. quedā mē
surans p̄ replicationes sicut ps al
quoties supra reddit totū ⁊ hoc

pprie spectat ad genus quātitatis
Alia est mēura fm p̄fectionem. ⁊
ista reperitur in omni genere ⁊ de
hac loquitur hic. Sic enī albedo
est mensura colorū. q̄z fm q̄ colo
res magis accedūt ad albedinem
sunt p̄fectiores. ⁊ fm q̄ magis re
cedunt ab albedine sunt imp̄fectio
res. Similr homo est mensura in
genere animalis.

Notandū insup q̄ Ioh̄us dicit
hic ⁊ in libro de sensu ⁊ sensato q̄
colores mediū generantur ex albo
⁊ nigro nō intēdit q̄ media cōtra
riorū sint vere cōposita ex extrēis
q̄z hui^{us} media sunt forme simpli
ces. q̄z omnis forma est simplex in
essentia fm auctorem sex principi
orum.

Sciendū est ergo fm doctores
Scotū. xv. dis. secūdi s̄marū q̄
Philosophus accipit cōpositio
nez pro quadā cōuenientia ⁊ q̄si
virtuali cōtinētia. quia scilicet me
dia magis cōueniūt cū extremis
q̄ extrema inter se eo modo quo
mixtū dicit̄ s̄poni ex elemētis n̄
q̄ maneat in mixto fm ēe intēsum
aut remissū. s̄ qd̄ qd̄libet mixtū
h̄z maiorē cōueniētā cū elemētis
q̄ elemēta inter se. vnde ⁊ forme
elemētōrū dicunt̄ virtualiter ma
nere in forma mixti vt dictū est
primo de generatione. 2^m. Cap.^m

Opponuntur

tur autem vnus et multa. Hic determinat

Aristo. de vno per comparationem ad multa. Circa quod duo facit. primo enim determinat de vno et multitudine. secundo de contrarietate consequente multitudinem aliquam. primo dicit quod vnus et multa opponuntur contrarie. ^{1. v. r.}

Circa quod notandum quod hic vnus et multa se habent sicut diuisibile et indiuisibile que videntur opponi se caduz priuatores et habitum. tamen hoc non obstante vnus et multa opponuntur contrarie. oppositio enim que est secundum priuatores est principium quodammodo oppositiois que est secundum contrarietatem. sicut est vocata a primo prima contrarietas. semper enim vnus contrariorum est priuatio alterius sicut non pura priuatio cum vtrunque sit aliquid positium. sicut igitur veritas dicitur priuatores et negatione diuisionis. tamen vnus et multa opponuntur contrarie. quia vnus ultra hoc dicitur aliquid positium quarto huius.

Sed hic est dubium. est enim impossibile quod vnus et multa opponantur contrarie. quia vnus constituit multitudinem. vnus contrariorum non constituit reliquum sed destruit ergo etc.

Dicendum quod cum contraria differant secundum formam. se habent enim ut forme maxime distantes ut dicitur statim

ideo cum dicis alia esse contraria accipiendum est vtrunque eorum secundum quod habet formas non autem secundum quod est pars habetis formas. Corpus enim secundum quod accipitur ut forma habet. opponitur aiali ut inaiatus aiato. Sed secundum quod accipitur ut pars et ut informatum aia non opponitur aiali sicut est eius pars materialis sic enim videmus in numeris. nam quaternarius numerus consideratur secundum se et secundum propriam formam est diversa species a quinario. sicut si consideret ut includitur in quinario sic est pars eius et non distincta species ab eo.

Ad propositum dico quod vnus in se acceptus ut habens proprias suas formas opponitur multitudini. quia sic nec est multa nec econtra. ut vero vnus consideratur ut quoddam incompletum et ut includitur in multitudine ut sic est pars multitudinis. sic non opponitur ei.

Quantum ad secundum in quo Aristoteles determinat de contrarietate notandum quod sic hec. scilicet idem sile et equale consequuntur vnus. idem enim est vnum in substantia. sile est vnus in qualitate. equale est vnus in quantitate. sic diuersus dissimile et inaequale sequuntur multitudinem. Et quia contrarietas est quedam differentia siue diuersitas ideo hic tractatur de contrarietate dicentes quod contraria sunt forme que sub eodem genere maxime distant.

Ad cuius euidentiā dicit Ari-
sto. q̄ ea que differūt genere non
sunt compabilia ad inuicē septio
philicorum. ideo non est maxima
differētia. Quo ad ista vero que
differūt specie oportet maximam
differētiā esse inter cōtraria. qz
generatiōes mutue sunt ex contra-
rijs sicut ex vltimis. licet enim me-
diuz generet ex extremo ⁊ ex me-
dio ⁊ contra vt palledo ex nigro
⁊ rubeo. non tamen huiusmodi ge-
nerationes sunt ex duobus quasi
vltimis. Quz enī aliquid generet
ex nigro procedit ad palliduz.

Et adhuc vterius potest proce-
dere ad aliud magis differens. s; cum
tam pueniat ad albu; nō po-
test ulterius procedere ad aliud ma-
gis differens a nigro. ⁊ sic ibi est
status sicut in vltimo.

.Et propter hoc dicit quod ge-
neratiōes sunt ex contrarijs sicut
ex vltimis. sed manifestuz ē q̄ dif-
ferentiā vltimāz semp est maxi-
ma. ergo sequitur q̄ inter ea que
differunt specie. differētia cōtra-
riorū est maxima. Ex hoc in-
fert Philosophus q̄ non cōtingit
plura esse cōtraria vni. quia cum
contrarietas sit maxima ex parte
differētiarū quasi vltimarū. vni
us autē diuisi non pūt esse plura

vltima q̄ duo. sicut enī videmus
quod vni redē linee sunt duo pū-
da extrema. nec iterū vltimo est
aliquid vterius. Unde impossibi-
le est si contrarietas sit talis maxi-
ma distantia q̄ vni contrariorum
cōtrarietur aliqua duo quasi vl-
tima.

Deinde ostendit Aristote. mo-
duz quibus aliqua dicūtur cōtra-
ria seu priuatiue opposita. aliqua
enī dicunt cōtraria que habēt in
se cōtraria vt ignis ⁊ aqua. Alia
vero quia faciūt cōtraria vt cale-
faciens ⁊ frigefaciens. Alia vero
sunt virtualiter actiua taliz vt ca-
lesfactiua ⁊ frigefactiua. alia vero
quia sunt acceptōes cōtrariorum
vt calesteri ⁊ frigefieri. aut p hoc
abiciōes dictōrū contrariōrū vt
corruptio caliditatis ⁊ frigiditatis

Consequenter compat. Idus ^{opponit}
cōtrarietas ad alias oppositiōes
dicens q̄ sunt quatuor genera op-
positiōis ut dictuz est quinto hu-
ius. Primum est cōtradictio cuius
ratio est. qz cōtradictio includitur
in omnib; alijs tanq̄ prius ⁊ sim-
plicius opposita. ⁊ p̄m quodcumq̄
gen^o oppositiōis impossibile est li-
mul existere. qd̄ quidē cōtingit ex
hoc q̄ alterz oppositorū de sui ra-
tōe habet negationē alterius. sic
de ratione ceci est q̄ sit non vidēs

De ratōe nigri q̄ sit nō albū. de
ratōe filij q̄ sit nō pater cuius est
filius. Cōtrarietas tamē ⁊ contra
dictio nō sunt omnimode idēz. q̄a
in cōtradictiōe nō est aliquod me
diūz ut patet quarto hui⁹. Cōtin
git autem inter cōtraria esse medi
ūz. Itēz priuatio ⁊ cōtradictio nō
sunt idēz absolute. quia licz priua
tio sit quedāz cōtradictio in quātū
vnuz priuatiue oppositorū est ne
gatio alterius. tamē priuatio pro
prie sumpta ponit subiectū aptū
natus. cōtradictio autēz de sui ra
tione nec pōit existētiāz subiecti
nec aptitudinēz in subiecto. Unde
extremūz cōtradictiōis verificā
tur de ente ⁊ de non ente. vt auiā
nō videt ⁊ etiāz nō ens nō videt.

Notandūz autem q̄ Philosophus
dicit q̄ generatōes nō sunt
nō solum ex forma seu habitu for
me ad priuationē. sed etiāz est cō
tra ex priuatiōe for⁹ ⁊ sp̄ei ad hūitū

Ad cuius euidentiam dīcēdum
q̄ priuatio est duplex. quedāz enīz
est que habet imediatūz ordinem
ad subiectūz. nec respicit subiectū
mediāte forma. Exēplūz. tenebra
respicit mediū isto modo. ⁊ de il
lo intelligit dīctus Philosophūz
cut enīz hoc modo est trāsitus ab
bitu ad priuatiōz sic pōt esse econtrā.
aer enīz de lucido sit tenebrosus

⁊ de tenebrosus sit lucidus. alia est
priuatio que habet ordinēz ad sū
iectūz. nō tamen nisi mediante for
ma. quatenus enīz corruptio illius
forme. Exēplūz. cecitas respi
cit oculūz hoc modo mediāte visu
⁊ mors corpus mediāte vitā. non
at sic d̄ priuatiōe pri⁹ dca qz dato
q̄ aer nūq̄ esset lucid⁹ seu luosus
nihilominus esset tenebrosus.

De secunda autēz intelligit dī
ctus Philosophūz in predicamētis
q̄ a priuatiōe in habitū non est re
gressus possibilis suple naturalit.

Aliter posset dici melius q̄ q̄
dam est priuatio cuius habitus ē
a principio innato cuiusmodi est ce
citas. qz visus est a principio intri
seco. Alia est priuatio cuius habi
tus est a principio extrinseco vt te
nebra in medio. De priuatiōe intelli
git dīctus Philosophūz in predicamētis. nō
at de 2^a. Alteri⁹ dīc p̄s q̄ lz
nō in oī genere sit cōtrarietas sp̄ez
in oī genere tū est cōtrarietas diffe
rētiāz. oēs enīz differētie diuisione
generis descendendo vsq̄ ad indiū
dua s̄ dīcē cōtrā. cū vna dicat p̄
uatiōz alteri⁹ lz cū lz pōit aliqd̄ po
sitiūz. irrōale eīz n̄ tū priuatiōe vel ne
gat dīcēz sibi oppositā. s. rōale. lz
ulē lz pōit aliqd̄ positiūz cū ex ip̄a
⁊ gñe hēat constitui aliq̄ sp̄ez. hic no
ta q̄ dca sunt ca^o 2° q̄ri p̄bicosuz

11. 2. 11.
nere pri^o nisi imaginatū. Sic cuz
dicim⁹ q^d extra celū nō ē corp⁹ ly
extra nō ē nisi q̄si imaginatū. sicut
ergo extra^{celū} nō o3 ponere locū quā
extra videat locū significare ita n̄
ē necūm q^d tps sit pri^o q̄ incipiat
nec poster⁹ q̄ d̄minat. I3 pri^o 7 po
ster⁹ videatur tps significare. sed
quīs rōes p̄bi. p̄bantes sempitēni
tate mor⁹ 7 tps nō sunt demōstrati
tū ea que hic sūt^{de sempiternitate} de sempiterni
tate 7 immutabilitate p̄me s̄be ex ne
cessitate sequit^r. qz si nō fuerit mū
dus etern⁹ necesse ē q^d sit p̄ductus
in esse ab aliquo p̄existente. 7 si h̄
nō sit etern⁹ opoz q^d sit iteruz p̄
ductū ab aliquo. 7 cuz nō sit p̄ces
sus in infinitū in causis seu mouē
tibus 7 motis vt in secūdo proba
tuz est. necesse est ponere aliquam
causā sempiternā sūme necēia3. 7
p̄ oīs aliqūā esse. ita q^d ei⁹ substā
tia sit actus. qz si in eius substātia
admisceret mat̄ia seu potēntialitas
aliqua cōtingeret illā nō esse. 7 sic
nō esset sempiterna 7 sūme necessa
ria. est igit^r immat̄ialis penit⁹. Cū
autē sit talis substātia immobilis 7
sic mouēs q^d nō mota. o3 q^d moue
at sic intellectuāle 7 desiderabile. qz
mor⁹ celi ē p̄pter ipsum sic p̄pter
finē causatus ab aliquo mouente
p̄ximo. quod mouet p̄pter p̄mū
mouens immobile vt assimilet se ei

in causando 7 explicet in actu illū
quod est in v̄tute in p̄rio motore. nō
est enī motus celi p̄pter generatō
nez 7 corruptōz inferiorū ut prop
ter fines cū finis sit nobilior eo quod
est ad fines. 7 vbi delectatio seq̄
opatōnez actualēz alicui⁹ intelligi
bilitatis. x^o ethicoz. Ideo sequit^r
quod in illa intelligentia qua itel
ligit p̄mū mouēs quod est p̄mū
intelligibile vel optima substātia
est maxima delectatio. Et qz pro
pter quod v̄nūquodq^d tale 7 illud
magis sequit^r q^d quicquid diuinuz
7 necessā sit intelligere 7 delectare
in intellectu attingente multo magis
inueniat^r in intelligibili p̄rio quod
attingitur. 7 ideo cōsideratio qua
ipse deus seipsum intelligit est dele
ctabilissima 7 nobilissima x̄.

Circa secūduz inquirat^r Ioh̄s
de p̄sentialitate substātiarū imateria
liuz seu intelligētiarū. 7 ponit nūe
ruz earū s̄m numerū motuū orbū
celestiuz.

Iuxta quod notanduz q^d qui
das posuerūt Ioh̄m dixisse intelli
gēntias oēs esse virtutis infinite. s3
hoc s̄m quolibetū Scoti ei male
imponit. nulli tū auctori videt^r ēe
imponēda falsa sentētia nisi habe
atur exp̄sse ex d̄cis ei⁹. s3 angeluz
seu intelligētiarū esse virtutis infinite
7 deū est manifeste falsuz. nec legit^r

ex littera eius expresse imo oppo-
situz patet per dicta eius. iō male
ei imponitur. Si autez opposituz
sit de intentiōe eius patet. xii^o h^o.
inferius caplo ultimo. Cōcedit ei
omīa entia habere inter se ordinē
7 etiā magis ordinē essentialē ad
vnu3 primuz. sed in infinitis non
est ordo nec sicut ad fines neq3 ad
bonuz alicui⁹. quia bonū in infini-
tis nō est ppter alterū. nec vt pri-
cipiat⁹ quia ipsuz habet virtutes
actiuas infinitas. 7 tamen fm Ari-
sto. i fine duodecimī. Entia nolūt
male disponi nec pluralitas bona
pncipatūū. vnus ergo pnceps.
7 p cōsequēs non erunt plura infi-
nita. quia tunc nō essent ordinata
istō modo. Qd autē entia nolunt
male disponi patet ex hoc q vnū
quodq est optie disposituz in sua
natura. Unde multomagis opoz-
tet hoc exterminare in toto vnū
so. Itē hoc videt ex mente Ari-
sto. octauo phisicorū. vbi probat
q mouēs potērialiter infinite non
potest immediate mouere celum.
ergo mouet immediate ab aliquo
mouente finito idest intelligentia
ppria motrix. igit̄ quelibet intelli-
gentia alia a prima est finita. 7 p-
sequēs nō deus. De intentiōe er-
go Aristō. alie a prima sunt finite
7 a prima producte 7 causate licz

ab eterno sicut 7 corpora celestia
Hoc idēz vult Auicēna. ix^o. meta-
phisice. q omnis intelligentia est
causata a prima licet fm quēdaz
ordinez. Dicit enīz q prima intel-
ligentia causat secūda3 7 secūda
causat terciā intelligendo prima3
7 sic forte exemplificat Ibus de
modo ex ordine pductiōis. quia
Aristō. nō exemplificauit. Vel si
dicitur Aristō. posuisse omnes in-
telligentiā a prima productā. tunc
licet Auicē. cōtradicat sibi quātuz
ad ordinez que3 ponit tamē in p-
posito cōcordat scilicet q intelligē-
tia sit causata. 7 p cōsequēs nō de-
us nec potētie infinite. *De modo tri-
mūm*

Circa terciuz scilicet circa ope-
rationez prime intelligētie mouet
Ibus quedaz dubia. Primuz ē
vtrū intellectio prime intelligentie
sit idēz euz sua essentia. Respōde-
tur q sic. qz si nō igit̄ p̄mū nō erit
optima substantia. cōns est falsum
cōna pbatur. qz p̄intelligere est ve-
nerabile. qz omis entis in actu pri-
mo vltia pfectio est in actu secūdo
quo cōiūgit optio maxie si sit acti-
uū 7 nō tātū factiū. s3 primū mo-
uēs est uatā intellectuālis. 7 p cōns
ē actiū. ergo vltia ei⁹ pfectio ē in
actu secūdo. si ergo est actus 7 nō
sit eius substantia seq̄ q eius sba

nō erit optima. qz aliqd aliud erit
suū optimuz cui cōiunget p istum
aduz secūduz.

Secūduz dubiū est an intelle
ctus primū mouētis intelligat aliū
a se. Ad quod respōdet q nō. qz
si sic ergo aliud est nobilius eo. cō
sequēs est falsuz. qz ipsum ē hono
rabilissimū ⁊ diuinissimū. cōia p
bat. qz omē mouēs vt sic est nobi
lius moto. obiectū autē est mouēs
potētiaz.

Et circa quod notādūz q Dhs
nō vult simplr negare quin deus
intelligat alia a se. s; q nihil aliū
a deo h; rōez motiui nec pficiētis
respectū intellectūs primū diuini. ⁊
hoc mō intelligit Dhs qz intelle
ctus primū non intelligit alia a se.
qz tūc vilesceret. hoc tamē non ob
stante intelligit oīa alia a se. intel
ligēdo essentiaz suā in qua eminē
ter ⁊ virtualit̄ continētur ⁊ intelle
ctui suo clarissime rēp̄sentatur. qd
sic p̄t; . cuz enī ipse sit suū intellige
re. ipse autē est ens desiderabilissi
mū ⁊ potētissimū. necesse est qz suū
intelligere sit p̄fectissimū. p̄fectissimē
igit̄ intelligit seipsuz. quāto autem
aliqd p̄ncipiū p̄fectius intelligit̄
tanto magis intelligit̄ur in eo esse
ctus eius. naz p̄ncipiata cōtinen
tur in v̄tute p̄ncipij. cuz ergo a p̄
mo p̄ncipio qd est de^o depēdeat

celuz ⁊ tota natura māifestū est q
deus cognoscēdo seipsuz oīa alia
cognoscit.

Terciū dubiū est. qz supra di
ctūz est primū mouēs mouet sicut
bonū ⁊ appetibile. bonuz autē qd
ē finis alic^o ē duplex. Est ei finis
extrinsec^o ab eo qd est ad finē sic
dicūt qz loc^o est finis ei^o quod mo
uet localit̄. Est etiaz finis intra sic
forma est finis generatōis. forma
autē alic^o toti^o qd ē vnū p ordiā
tōz quāda; p̄tū ē ordo toti^o ipsi^o
vñ relinqt qz sit bonū ei^o. Querit
igit̄ Dhs vtrū nata totius vnūsi
hēat bonū ⁊ optimū. i. finē p̄p̄riū
q̄si aliqd sepatūz a p̄rio. vel hēat
bonū ⁊ optimū i ordie suaz p̄tū
p modū quo bonuz alic^o rei nalis
ē sua for^a. Ad qd r̄ndet q vnū
suz utroq; mō h; bonū ⁊ finē. Est
ei aliqd bonū sepatū qd est p̄mu;
mouēs ex q^o depēd; celum ⁊ tota
nata sic ex fine ⁊ bono appetibili
ut dictū ē. ⁊ qz oīa q̄rū vn^o ē finis
oz qz in ordie ad finē coicēt necē ē
ēt qz in p̄tib^o v̄si ordo aliq; inue
niat ⁊ sic v̄sluz h; bonū sepatū ⁊
bonū ordinē sic videm^o i exercitū
nā bonū exercit^o ē ⁊ in ipō ordine
exercit^o. ⁊ in duce q exercitū p̄si
det. s; magis ē bonū exercit^o i du
ce quā in ordine. quia finis est po
tior his que sunt ad finem.

Ordo enī exercitus est ppter bonū ducis adimplendā voluntatē ducis inuictorie cōsecutōez. nō autē ecōtra. bonū ducis ē ppter bonū ordinis. qz ratio eorū q̄ sunt ad finē sumit ex fine. ideo necesse est q̄ non solum ordo exercitus sit ppter duce. s; etiā q̄ a duce sit ordo exercitus. Ita etiā bonū se patuz quod est primū mouens est melius bonū bono ordinis q̄d est in vniuerso totius. ordo enī vniū si est ppter mouētes ut sit explicet in vniuerso illud quod est in intellectu et voluntate primi mouentis et sic oportet q̄ a primo mouente sit tota coordinatio vniuersi.

Ex predictis patet quomodo ad metaphisicū spectat cognitio dei et substantiarū separtarū. Ostēdit enī hic **Thom** de deo quātū ad solas passioēs entis; passioēs ei entis simplices sūt vnū verū bonū Passiones autēz disiuncte sunt finituz et infinituz. necessariū et contingens prius et posterius. et actus et potentia. De ente autēz ostendit meliores passiones simplices etis probando de deo vnitatem. qz est vnus princeps. Itēz veritatem et bonitatem. quia est primū intelligibile et appetibile. ita passiones disiunctas probando q̄ est ens primus

et perfectissimū. infinitū summe necessariū et actualissimū. cum ei substantia sit actus primus sine mixtione cuiuslibet potentialitatis. et cum sit suū intelligere simpliciter Qui est honor et gloria in secula seculorū Amen.

Explicit noua et optima expositio. xij. librorū metaphisice **Aristotelis** omnino reformis dictis doctoris subtilis **Scoti** compilata per reuerendū magistrū **Nicolaum de Debellis** ordinis fratrum minorū prouincie **Thuronie** tempore quo erat regens in cōuentu **Parisiensi**. Laus deo.

1611 no ut qd illa pnt educi.

Registrum
secunde partis hu
ius libri.

A

Primum vacat
Incipit expendit
differens inter
non sunt proprie

B

ergo debet poni
ad cognitiones co
tas vel diuersitas
in quod potest vi

E

huiusmodi diffic
icatum intellectus
hensus. Sic igit
qui superficialiter

D

genera causarum
non predicatur
absoluta de gener
quando subiectus

E

Intrinsici eiusdem
vel intellectus po
naturaz quot sun
ergo non erit alic

F

cedam. primo p
Dicitur autem
Circa oppositio
ante nonum diez

S

agens et passum
Quinta conclusi
pliciter simplices
onis eo modo q

D

Exemplum pri
alicuius subiect
latio secundi m
absq; eo q; sit se

F

cina vniuersalis
us mathemati

ens significat
talis rationis

R

non esset incorr
batur. quia phi
que est via ascē
Datur ergo qd

L

multe differenti
predictis. ergo
datur q; manus
opinio quedaz

M

stadius vel vni
nem. mensure l
Opponitur au
et de ratioe nigri

Herrus almadianus Elterbiensis. phi. cultor

Ad le do rem.

Sinis adest docti lector studiose libelli.

Qui medio exili venditur ere foro.

Hunc eme quid cessas numerato protinus huius

Nam breuitas cunctis ingeniosa placet.

Adde q; Henricus preclarus in arte. volumen

Pressit. et est studio menda repulsa meo.

Impressus Bononie impressis Henrici de haerlem et Mathei cre
scatin i bononiens sociorum. anno dñi. Mcccclxxxv. vltia martij.

Indivisiibile tunc indivisibile non faciat minus ipsi ut patet
ad ista puncta tamen adverte quia quando dicitur punctus
est indivisibile non est intellectus de puncto fisico. materialiter
ut hic. sed metaphisicus scilicet imaginativus quia punctus
est in potentia linea vel in actu linea sicut ab ipso

Illa sunt idem se totis subiective cui correspondet una
realitas omnibus ut verificatio omnia quae reperiri possunt
in uno subiecto facta sicut dicitur id se totis sub
iective eo quia in uno subiecto omnia reperiri
et uno eodem modo est realitas illius subiecti
Illa vero distinguitur se totis subiective qui
habent duas realitates non supponere unam
ut solus et plures

se totis subiective quae non conveniant in aliquo una
realitate reali et quod habent et ultime dicitur
haec nobis ignota

haec tamen ^{duas} conveniunt in aliquo una
realitate reali et quod habent in ipsa
illis ut dicitur in principio et dicitur in fine

